

*Lucrări
III*

GLĂȘUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ
A SFINTEI MITROPOLII A MUNTENIEI ȘI DOBROGEI

Anul LI, nr. 1-4 IANUARIE-MARTIE 1994

În acest spațiu daco-roman [al Scythiei Minor, Dobrogea de azi] a apărut cel mai vechi leagăn de formare a poporului nostru și tot aici s-au plămădit primele începuturi de viață creștină și de organizare bisericească, care apoi s-au extins în celelalte ținuturi locuite de strămoșii noștri. [...] [De aceea se poate vorbi de un cadru] specific roman și creștin în care s-a realizat etnogeneza strămoșilor noștri. Această notă [...] se menține statornic în evoluția poporului nostru în cursul veacurilor. Ea dă tărie dezvoltării sale și-i asigură dăinuirea împotriva valurilor grele și a climatului neprielnic prin care a trecut.

*Numeroasele monumente și vestigii religioase, puse în lumină de generațiile de cercetători de ieri și de astăzi, sunt o mărturie vie a credinței și a vieții creștine care au pulsat cu putere în sufletele înaintașilor noștri. Această credință le-a fost far luminos și călăuză în trecerea prin întunericul vremurilor și i-a sprijinit în păstrarea tradițiilor proprii, a limbii și a unității de neam. Înzestrată cu asemenea puteri spirituale și organic atașată de destinele poporului, **Biserica noastră a reușit să aducă o contribuție de sămă pentru conservarea conștiinței naționale** [...] [Toate acestea pot constitui] un izvor de meditație asupra elementelor esențiale ale etosului românesc”...*

† Antim, Arhiepiscopul Tomisului și al Dunării de Jos

GLASUL BISERICII

**REVISTA OFICIALĂ A
SFINTEI MITROPOLII A MUNTENIEI ȘI DOBROGEI**

**Anul LI, nr. 1-4
ianuarie-aprilie 1994**

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte:

Prea Fericitul Părinte
TEOCTIST
Mitropolitul Munteniei și Dobrogei
și
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Vicepreședinți:

I.P.S. Lucian al Tomisului
I.P.S. Vasile al Târgoviștei
P.S. Epifanie al Buzăului
P.S. Colinic al Argeșului

Membri:

P.S. Casian al Dunării de Jos
P.S. Nifon al Slobozici și Călărașilor
P.S. Teodosie Snagoveanul

Redactori responsabili:

P.C. Pr. Mihai Hău
Drd. Doru Costache

CUPRINS

EDITORIAL

Doru Costache — Misiune și evanghelizare	7
--	---

OFICIALE

Pastorala Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Duminica Ortodoxiei	12
Mesajul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist către Președinția de Stat, Guvernul și Parlamentul României: Biserica și Statul Român întru apărarea moralității poporului român	16

ANIVERSĂRI

Gh. Vasilescu — Sărbătorirea zilei de naștere a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist	18
---	----

PAGINI DE SPIRITUALITATE

Lumini de praznic — De la Botez la Patimi (extras din Wilhelm Nyssen, Începuturile picturii bizantine)	26
Bunavestire și Cincizecimea (extras din <i>Dieu est vivant</i>)	27
Protos. Ioasaf Popa — Predică la Sfinții Trei Ierarhi	27
Pr. David Popescu — Sfântul Cuvios Gherman din Dobrogea	33
Prof. Adrian N. Popescu — Pericope evanghelice explicate	35

CREDINȚĂ ȘI MĂRTURISIRE

Pr. Prof. Dr. Dumitru Gh. Popescu — Transfigurare și secularizare	52
Pr. Drd. Gh. Ispas — Nemurirea sufletului după descoperirea dumnezeiască și falsa concepție a reîncarnării	56

DOCUMENTARE

Pr. I. Ionescu — Ortodoxia în lumina mesajului Psalmului 18 (19)	70
Pr. Dr. Ioan Dură — Monahi români viețuitori ai chiliilor aghiorite de la Provata, în anul 1928	78

NOTE, COMENTARII, FIȘE DE LECTURĂ

Pr. Dr. Ioan Dură — Primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Elie Miron Cristea (1925-1939), și proiectul său de a înălța o nouă catedrală a Patriarhiei române	82
--	----

Pr. Prof. Dr. Dumitru Gh. Popescu — Teologia Sfinților Trei Ierarhi și actualitatea ei (extras din Teologie și Cultură, București, 1993)	83
Drd. Doru Costache — Reflecții la finele mileniului al II-lea: Despre originea omului	84

VIAȚA BISERICESCĂ

Pr. René Broscăreanu — Agenda de lucru a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pe perioada 1 ianuarie — 30 aprilie 1994	90
Cuvântul de învățătură al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la slujba ecumenică pentru unitate creștină, în prezența reprezentanților Bisericilor creștine din București, Catedrala Patriarhală, 17 ianuarie 1994	101
Referent Ichim Camelușa — Hirotonii în cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor (septembrie 1993 — aprilie 1994)	103
Gh. Vasilescu — Sărbătorirea patronului Seminarului Teologic din București (Sf. Grigorie Teologul)	107
Gh. Vasilescu — Prăznuirea Sfinților Trei Ierarhi la Facultatea de Teologie din București	112
Pr. Lector Dr. Ștefan buchiu — Armata Română serbează din nou pe Sfântul Mare Mucenic Gheorghe	116
Drd. Valentin Bădescu — Corala Patriarhiei române — reprezentantă a artei muzicale pe plan internațional	117
Prof. Doina Popa-Scurtu — Corul Symbol ca mesager al Ortodoxiei românești	119
Gh. Vasilescu — Prea Sfințitul Nifon Mihăiță, Episcopul Sloboziei și Călărașilor	121
Gh. Vasilescu — Alegerea și hirotonia noului Episcop vicar Patriarhal, Vicențiu Ploieșteanul	124
Gh. Vasilescu — Alegerea și hirotonia Prea Sfințitului Teodosie Snagoveanul, noul Episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor	132

IN MEMORIAM

Gh. Vasilescu — Trecerea la cele veșnice a Episcopului vicar Roman Ialomiteanul	144
---	-----

SEMNAL

Viorel Cosma — O prețioasă culegere de “colinde religioase”	160
Doru Costache — Filocalia, volumul al III-lea, Harisma, 1994	161
Drd. Valentin Bădescu — Nichifor Crainic: Sfințenia — împlinirea umanului, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, 1993	162
David. D. Pestroiu — Preot Prof. Ion Buga — Minipatologie contemporană, Editura Symbol, București, 1994	163

EDITORIAL

MISIUNE ȘI EVANGHELIZARE

Civilizația contemporană se manifestă de multe ori prin disocieri, separații, unilateralizări și, din nefericire, lumea creștină nu a scăpat acestui joc. Unitatea internă a Bisericii și a vieții ei, a lucrării ei, așa cum era înțeleasă în veacurile ecumenice, s-a dizolvat odată cu adevărul supus credințelor subiective. Astfel s-a ajuns la separarea tacită a predicării de misiune, la autonomizarea binevestirii (a evanghelizării) de mandatul dumnezeiesc al Bisericii, iar una din cauzele fundamentale ale acestui fenomen trebuie căutată în separația dintre Hristos și Biserică, dintre Hristos și opera Sa, în teologia apuseană.

Lucrarea Bisericii în lume se numește *misiune* pentru că Biserica lui Hristos nu acționează de la sine și în numele său, ci în numele și cu puterea lui Hristos, Capul său, sau, mai bine zis, lucrarea ei este lucrarea lui Hristos însuși. Misiunea se dezvăluie ca sinergie, ca împreună-lucrare a membrilor Bisericii lui Hristos, în Duhul Sfânt, și ca datorie permanentă a ei, exprimată în voința lui Dumnezeu ca toți oamenii să se mântuiască și să vină la cunoașterea adevărului (I Timotei, 2, 4), și în trimiterea Sfinților Apostoli spre a propovădui întregii făpturi Evanghelia Împărăției (Marcu, 16, 15), spre a învăța, spre a boteza în numele Sfintei Treimi și spre a povățui omenirea în cele către Dumnezeu (Matei, 28, 18-20), Hristos lucrând împreună cu ei și cuvântul adeverindu-l (Marcu, 16, 20), după cum a promis (Matei, 28, 20). În felul acesta, biblic, și potrivit Tradiției Bisericii, opera de evanghelizare, de binevestire a Împărăției lui Dumnezeu este înrădăcinată în misiunea Bisericii și nu poate fi desfășurată decât în și de către Biserica lui Hristos, aceea care dăinuiește de două mii de ani, întemeiată în harul și în adevărul lui Hristos, aceea care este stâlp și temelie a Adevărului (I Timotei, 3, 15). Astfel privită, evanghelizarea nu este o simplă slujire a cuvântului și cu atât mai puțin o mărturie individualistă, căci Împărăția lui Dumnezeu nu stă în cuvânt, ci în putere (I Corinteni, 4, 20), iar toată puterea în cer și pe pământ Hristos o împărtășește mereu Bisericii Sale (Matei, 28, 18-20; Ioan, 20, 21-23); după cum trimiterea nu este a unuia, ci a Bisericii lui Hristos, binevestirea este parte din lucrarea Bisericii, pentru care aceasta cere mereu "cuvânt cu putere multă" și lumina Duhului.

Misiunea Bisericii este o lucrare complexă, manifestându-se în cele dinăuntru și spre cele dinafară ca binevestire și apologie, ca polemică și profetism, ca pastorație și duhovnicie, ca liturghie și diaconie, constituindu-se mereu într-un criteriu al adevărului și al iubirii, exprimându-se cu acrivie sau cu iconomie dar stăruitor, pretutindeni și oricând, în tăcerea rugăciunii ori în luptele doctrinare, mereu amintind de Domnul și mereu chemându-L, presupunând în același timp unitatea și responsabilitatea membrilor Bisericii, clerici și mireni, care împreună sunt Trupul viu al lui Hristos.

În cele dinăuntru, misiunea Bisericii este dublă: pornind de la modelul Prea Sfintei Treimi, grija Bisericii este afirmarea persoanei în comuniunea persoanelor și, ca atare, cultivă atât valoarea părții, cât și a întregului (sobornicitate). Personalistă, lucrarea Bisericii în interior urmărește zidirea continuă a fiecăruia pe temelie unicului Adevăr, din care fiecare își săvârșește creșterea, împărțându-se de Hristos după măsura darului de sus și a propriei vrednicii, până ce fiecare va ajunge la deplinătatea maturității lui Hristos și loc al sălășluirii Duhului Sfânt, piatră duhovnicească și lucrătoare, celulă vie și sfântă în Trupul lui Hristos (Matei, 7, 24-27; I Corinteni, 6, 19; Efeseni, 2, 20-22 și 4, 11-16; I Petru, 2, 4-5). Așa cum Domnul a venit pentru fiecare, și Biserica se îngrijește de fiecare membru al său în mod neîntrerupt, căutând cuprinderea lui deplină în mântuirea săvârșită de Hristos și conducându-l spre desăvârșire, întărindu-l în slăbiciuni, ridicându-l atunci când a căzut, dăruindu-i mângâiere în suferințe, îngrijire în boală, făcându-l părtaș și responsabil de toate ale sale. De cealaltă parte, în duhul comuniunii, misiunea Bisericii se îndreaptă spre apropierea membrilor ei și a tuturor de Hristos, păstrând unitatea în adevăr și iubire, spre responsabilizarea reciprocă a tuturor, spre slujirea comună într-un Duh, căci numai acolo unde suntem adunați în numele Domnului este și El împreună cu noi (Matei, 18, 20) și numai așa, dăruindu-ne pe noi înșine și unii pe alții lui Hristos, suntem cu adevărat Biserica Lui, "seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu" pentru a vesti în lume bunătățile Celui ce ne-a chemat din întuneric la lumina Sa cea minunată (I Petru, 2, 9).

Spre cele dinafară, slujirea Bisericii se exprimă în primul rând prin cuvânt, prin binevestire. Dar ce înseamnă acest *afară*? Înseamnă curtea altei Biserici, soră sau nu? Înseamnă misiunea ei a intra hoștește în altă turmă, pentru a tâlhări oile cuvântătoare? Evanghelizarea se cere acolo unde sămânța Evangheliei Domnului nu a căzut niciodată, pentru că unde a căzut, deja e Biserică; prin harul lui Dumnezeu, nu există propovăduire fără roade: din cuvintele semănate de Hristos, măcar o parte și tot găsească teren fertil, așa cum, la Atena, Sfântul Pavel a fost batjocorit de filosofi, dar primit de alții. Între Biserici există dialog (dacă nu comuniune); în nici un caz evanghelizezare reciprocă. Binevestirea este necesară acolo unde nu-i Biserică, unde stăpânesc idolii vechi sau noi ai necredinței și ai păgânismului. Dar și atunci, misiunea Bisericii nu poate urmări distrugerea unei spiritualități și colonizarea culturală, ci angajarea unui dialog fertil cu mentalitățile, cu societatea și cultura, fără obstrucții, cenzură sau dispreț. Acesta este și modelul apostolic, aceasta este și

lecția Cincizecimii, căci nu s-a dat lumii a vorbi limba apostolilor, ci Bisericii de a comunica vestea Împărăției în limbile lumii; nici Avraam nu a plecat spre pământul făgăduiit părăsind toate ale sale, ci pe acelea purtându-le altfel, umplându-le de sens, transfigurându-le prin noul mod în care le întrebuița. Evanghelia nu este o abstracțiune, nu-i un cod interpretabil după interese diverse și nu-i un sistem: e același cuvânt viu al adevărului, dar exprimat mereu altfel.

Biserica lui Hristos își săvârșește de două mii de ani misiunea, după voia Domnului, după împrejurări și după vrednicia fiilor ei, clerici și mireni. Îi stau la îndemână aceleași unelte, harul și adevărul, pe care le împărtășește întotdeauna împreună, căci nu există adevăr fără lumina Duhului, nici harul nu se transmite decât în Adevăr. Misiunea ei a fost și este nu numai cuvântătoare, ci sacramentală, căci sfânt este Domnul, sfântă Biserica și noi, în Biserica lui Hristos, suntem chemați la sfințenie.

Or, evanghelizarea fără trimitere și pretenția slujirii Cuvântului fără adevărarea harului, după tipare străine, ciudate și ridicole, trâmbițarea fariseică a unei lupte cu puterile întunericului în lipsa oricărui criteriu obiectiv al adevărului — căci e vrednic de primit numai ceea ce pretutindeni, totdeauna și de către toți a fost crezut, — transformă lucrarea cultelor neoprotestante într-o rușine pentru Evanghelia lui Hristos și pentru Biserica lui Hristos. "Evanghelizarea", așa cum o înțeleg misionarii de peste ocean, este prozelitismul agresiv în dauna tuturor Bisericilor locale, cu existență seculară și milenară, căci pentru ei nu există distincție între țările creștine și necreștine (oare de ce nu evanghelizează lumea arabă?); este dispreț pentru, valori făurite și trăite în istorie, pentru o spiritualitate sau alta; dispreț și furie față de tot ceea ce este sfânt, unitate, comuniune, tradiție, adevăr și dragoste, față de tot ceea ce înseamnă identitatea spirituală a unui popor creștin.

Ce Evanghelie mai poate fi aceea lăsată la îndemâna oricui, și ce credibilitate poate avea un "Isus" prezentat altfel de fiecare nou "evangelist"? Ce mântuire este aceea în care se individualizează relația dintre om și Dumnezeu? Și poate fi mântuire acea simplă acceptare a Mântuitorului, Care nu ni se împărtășește decât harismatic, prin Sfintele Taine? Există binevestire fără misiune și fără Biserică, așa cum apar Biblii pentru care nimeni nu are curajul să garanteze și care tocmai de aceea nu poartă girul nimănui?

Precum odinioară proorocii și martirii, se cuvine să râdem și noi de idoliilor noilor creștini, de harismele lor bolborosite, de vindecările lor trucate, de supranaturalul și paranormalul cu care vor să ne asasineze; se cuvine să râdem și noi de blândețea lor prefăcută, care își arată colții ori de câte ori lucrurile merg altfel decât se așteaptă; să râdem de banii cu care vor să ne cumpere sufletul pentru ca apoi să ne ia zeciuială toată viața, în interesul cine-știe-căror "Frați"... Să râdem și noi când vin să ne rezolve problemele cei în ale căror țări stăpânesc violența, corupția, desfrâul nelimitat și abrațiunile sexuale. Har Domnului, suntem încă un popor sănătos, dacă ne mai dăm seama de aceasta!

Cum pot propovădui, dacă nu sunt trimiși (Romani, 10, 15), și de la cine-i trimiterea lor? Noi ne știm din vremea când Sfântul Apostol Andrei întemeia aici

primele comunități. Ei de unde sunt? Toți ne revendicăm din Hristos, dar una e să fii din Hristos, să lucrezi cu Hristos și după Hristos, și alta e să fabrici un Hristos dintr-o carte pe care ai primit-o și al cărei rost nu îl știi. Poți avea zel, însă aceasta nu poate suplini puțină cunoaștere, ca și în cazul evreilor (Romani, 10, 2), nici nu poate ține loc de misiune și de Biserică.

Astăzi, în urma disocierii amintite la început, evanghelizarea nu mai este sinonimă și parte a misiunii. Pentru Biserică asupra căreia se exercită, ea pierde orice conotație de binevestire, fiind resimțită ca unealtă a celui ce dezbină, și nici nu poate fi altfel, dacă rămâne în cadrele și cu intențiile arătate mai sus. Când va redeveni slujire a semenilor în adevăr și iubire, când va fi sinceră și demnă, fără compromisuri doctrinare — căci relativizarea adevărului e dispariția lui, — când va sluji comuniunea, fără violarea conștiințelor, evanghelizarea va fi misiune și va fi a Bisericii, va fi din nou Vestea cea Bună a Împărăției ce este și ce va să fie.

Doru Costache

OFICIALE

SFÂNTUL SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

PREA IUBITULUI CLER ȘI DREPTMĂRITORILOR
CREȘTINI DIN CUPRINSUL PATRIARHIEI ROMÂNE,
HAR, MILĂ ȘI PACE DE LA DUMNEZEU TATAȚĂL,
IAR DE LA NOI ARHIEREȘTI BINECUVÂNTĂRI

Iubiți fii duhovnicești,

Îndreptăm și anul acesta către toți fiii Bisericii noastre cuvântul pastoral la sărbătoarea Duminicii Ortodoxiei. Acesta este mesajul păcii și al dragostei noastre părintești care izvorăște din preaplinul darurilor marelui Praznic al zilei.

Astăzi este sărbătoarea creștinilor dreptmăritori care, cu evlavie și bună-cuviință, prăznuiesc biruința dreptei credințe, a credinței ortodoxe, asupra ereziilor și abaterilor de la dreapta învățătură, ivite de-a lungul secolelor. Această sărbătoare își are începutul în secolul al IX-lea, mai exact, în anul 843, când, la 11 martie, la Sinodul de la Constantinopol, au fost reamintite și reconfirmate toate hotărârile celor șapte Sinoade ecumenice ale Bisericii, restabilindu-se, totodată, cultul sfințelor icoane. În același timp, au fost dați anatemei toți cei care s-au ridicat împotriva cultului sfințelor icoane, persecutând până la moarte pe cinstitorii acestora.

În Duminica aceea din 11 martie 843, pe care o serbăm în fiecare an în prima săptămână din Postul Paștilor, sfințele icoane au fost reache în sfințele locașuri și, cu ele, pacea și dreapta credință și-au regăsit locul ce li se cuvenea în Biserică și-n sufletele creștinilor ortodocși. Acea Duminică s-a numit de atunci *Duminica Ortodoxiei sau a dreptei credințe*.

Dreptmăritori creștini,

Rememorând și retrăind și noi astăzi efervescența acelor vremi, turnăm uleiul credinței mărturisitoare și evlavia celor de atunci în Candela Ortodoxiei credinței noastre, mărturisind cu întreaga Biserică Ortodoxă așa: «Precum au vestit profeții, precum au învățat apostolii, precum a primit Biserica, precum au dogmatizat dascălii Bisericii, precum a convenit întreaga creștinătate ecumenică, precum a biruit Hristos, așa cugetăm, așa grăim, așa vestim și cinstim pe Hristos adevăratul

nostru Dumnezeu, și pe Sfinții Lui, în cuvinte, în scrieri, în gânduri, în jertfe, în biserici, în icoane, pe Unul adorându-L și cinstindu-L, ca pe un Dumnezeu și Domn, iar pe ceilalți cinstindu-i pentru Stăpânul nostru obștesc ca pe autenticii Lui slujitori, acordându-le închinare (...). Aceasta este credința apostolilor, aceasta este credința părinților, aceasta este credința ortodocșilor, «aceasta este credința care a întărit lumea» (*Sinodiconul la duminica Ortodoxiei*).

Icoana este reprezentarea Chipului Mântuitorului și al aleșilor Săi, ca prelungire a unei prezențe a harului mântuitor al Tatălui Ceresc printre noi, precum Însuși El, Domnul, ne-a încredințat: «Cel ce M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl» (Ioan 14, 9). Prin icoană, deci, în lumea aceasta fiind, vedem, ca printr-o «fereastră», lumina de pe Fața Mântuitorului, care luminează și sfințește pe tot omul iubitor de Dumnezeu și de semenii. Văzând chipul Domnului și al Sfinților în icoană, ajungem cu gândul prin credință și multă rugăciune, la posibilitatea înnoirii și înfrumusețării chipului nostru omenesc, care dorește și lucrează, de aici, la desăvârșirea sa.

Sfintele icoane ne ajută, prin Iisus Hristos și Maica Domnului și prin Sfinții reprezentați pe ele, să redescoperim lumina dumnezeiască și de pe fețele oamenilor, ale fraților noștri. Așa se ruga Sfântul Pavel Domnului pentru fiii săi sufletești: «O, copiii mei, pentru care sufăr durerile nașterii, până ce Hristos va lua chip în voi» (Gal. 4, 19), ca să ajungeți la asemănarea cu Hristos ca bărbați desăvârșiți în credință (Efeseni 4, 13), fiind unii altora «icoane» prin iubire curată și cinstire nefățarnică a aproapelui.

Iubiți fii duhovnicești,

Prin mesajul ei, Duminica Ortodoxiei reamintește astăzi ortodocșilor, odată cu bucuria darului moștenit în Biserică, credința cea adevărată și ilustrarea ei în sfintele icoane. De la Sfintele icoane, credincioșii sunt chemați însă, mai mult ca oricând, să redescopere Chipul lui Hristos pe fața omului de lângă ei, a aproapelui, a fraților noștri în nevoi. Mântuitorul ne va ajuta astfel să identificăm Chipul Său îndeosebi pe fețele cele mai triste și mai abătute, care adesea ne scapă nouă. Duminica Ortodoxiei este și a lor, și mai ales a lor! A celor care, aflați în suferință și boală, lipsiți de sprijin și ajutor, fiind considerați fără importanță și neînsemnați, sunt totuși numiți de Hristos Însuși «*frații Mei prea mici*» (Matei 25, 40).

Preluând îndemnul și chemarea Domnului Hristos și a Bisericii dreptmăritoare ca și tradiția insituită de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, dorim, și anul acesta, noi, părinții voștri duhovnicești, prea iubiților fii ortodocși din Patriarhia Română, să vă aducem aproape, deodată cu chipul binecuvântător din icoană al Mântuitorului, și «icoanele» vii ale celor ce, printre noi fiind în suferință, așteaptă semnul apropierii și dragostei noastre frățești. Sărbătoarea, așadar, a dreptei credințe, a unității mărturisirii ei în viața bisericească trebuie neapărat să fie completată de fapta autentică a iubirii frățești prin ajutorarea celor mai săraci, mai neajutorați și mai suferinzi dintre noi.

Anii trecuți, îndemnul nostru de a colecta sume bănești în biserici, după Sfânta Liturghie, a dat rezultate bune, iar «bănuțul văduvei» s-a concretizat prin grija noastră în ajutoare oferite celor săraci, comunităților cu credincioși puțini și fraților români din Basarabia, din Bucovina și din alte locuri pe unde frații români ortodocși trăiesc cu gândul mereu la noi și se bucură de semnul dragostei noastre față de ei. Astăzi, «frații prea mici» ai Domnului Hristos și, implicit, ai noștri, s-au înmulțit. Lor li se adaugă copiii nimănuși, copiii străzii, bătrânii din azile, deținuții din penitenciare și chiar cei sănătoși din familiile lor sau din școli, care nu-și pot procura, cu mijloace bănești limitate, o carte de rugăciuni, o cruciuliță sau o icoană. Încă multe familii ortodoxe nu au în casele lor Sfânta Scriptură.

De aceea, reînnoim chemarea către toți frații creștini să deschidă inimile lor la suferința aproapelui și să sprijine prin tradiționala colectă a *Fondului Central Misionar* lucrarea filantropică a Bisericii Ortodoxe Române astăzi. Darul dragostei de cei mulți, pentru cei în suferință se va arăta într-o mărturie concretă a dragostei creștine, bine știind că numai credința urnată de faptă este și dreaptă, și adevărată (Iacov 2, 17).

«Dacă este bunăvoință, bine primit este darul, după cât are cineva, nu după cât nu are», ca «prisosița voastră să împlinească lipsa acelora, pentru ca și prisosița lor să împlinească lipsa voastră» (II Cor., 12, 14).

Împărtășindu-vă aceste îndemnuri izvorâte din dragostea noastră de păstori și părinți duhovnicești ai Sfintei noastre Biserici, Îl rugăm pe Dumnezeu dragostei și al păcii să ne apere de tot răul și să ne ajute să păstrăm și pe mai departe dreapta credință și frățietatea în «Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească Biserică». Rămâneți în dragostea Domnului Iisus Hristos și în bucuria comuniunii cu toți slujitorii și credincioșii ortodocși de pretutindeni.

«Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și Împărtășirea Sfântului Duh, să fie cu voi cu toți» (II Cor. 13, 13). Amin!

SFÂNTUL SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

† TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

† DANIEL
MITROPOLITUL MOLDOVEI
ȘI BUCOVINEI

† ANTONIE
MITROPOLITUL ARDEALULUI

† NESTOR
MITROPOLITUL OLTENIEI

† NICOLAE
MITROPOLITUL BANATULUI

† LUCIAN
ARHIEPISCOPUL TOMISULUI

† VASILE
ARHIEPISCOPUL TÂRGOVIȘTEI
ȘI MUSCELULUI

† PIMEN
ARHIEPISCOPUL SUCEVEI
ȘI RĂDAUȚILOR

† ANTIM
ARHIEPISCOPUL DUNĂRII
DE JOS

† GHERASIM
EPISCOPUL RÂMNICULUI

† EPIFANIE
EPISCOPUL BUZĂULUI

† CALINIC
EPISCOPUL ARGEȘULUI
ȘI TELEORMANULUI

† IOAN
EPISCOPUL ORADIEI

† BARTOLOMEU
ARHIEPISCOPUL VADULUI,
FELEACULUI ȘI CLUJULUI

† EPISCOP PETRU
LOCȚIITOR DE MITROPOLIT
AL BASARABIEI

† EFTIMIE
EPISCOPUL ROMANULUI
ȘI HUȘILOR

† ANDREI
EPISCOPUL ALBA IULIEI

† TIMOTEI
EPISCOPUL ARADULUI,
IENOPOLEI ȘI HĂLMAGIULUI

† JUSTINIAN
EPISCOP AL EPISCOPIEI
ORTODOXE ROMÂNE A
MARAMUREȘULUI ȘI
SĂTMARULUI

† NIFON
EPISCOP AL SLOBOZIEI ȘI CĂLĂRAȘILOR

† TEOFAN SINAITUL
EPISCOP-VICAR PATRIARHAL

† VICENȚIU PLOIEȘTEANUL
EPISCOP-VICAR PATRIARHAL

† ROMAN ILFOVEANUL
EPISCOP-VICAR AL
ARHIEPISCOPIEI BUCUREȘTILOR

† CALINIC BOTOȘĂNEANUL
EPISCOP-VICAR AL
ARHIEPISCOPIEI IAȘILOR

† SERAFIM FĂGĂRĂȘANUL
EPISCOP-VICAR AL
ARHIEPISCOPIEI SIBIULUI

† DAMASCHIN SEVERINEANUL
EPISCOP-VICAR AL
ARHIEPISCOPIEI CRAIOVEI

† GHERASIM PUTNEANUL
EPISCOP-VICAR AL
ARHIEPISCOPIEI SUCEVEI
ȘI RĂDAUȚILOR

† IRINEU BISTRITĂNEANUL
EPISCOP-VICAR AL
ARHIEPISCOPIEI CLUJULUI

† IRINEU SLĂTINEANUL
ARHIEREU VICAR AL
EPISCOPIEI RÂMNICULUI

† IOACHIM VASLUIANUL
ARHIEREU VICAR AL EPISCOPIEI
ROMANULUI ȘI HUȘILOR

† CASIAN GĂLĂTEANUL
ARHIEREU VICAR AL
EPISCOPIEI DUNĂRII DE JOS

† EMILIAN ARĂDEANUL
ARHIEREU VICAR AL
EPISCOPIEI ARADULUI

MESAJUL PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST CĂTRE PREȘEDINȚIA DE STAT, GUVERNUL ȘI PARLAMENTUL ROMÂNIEI: BISERICA ȘI STATUL ÎNTRU APĂRAREA MORALITĂȚII POPORULUI ROMÂN

Pe baza corespondenței pe care o primește din țară, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în sedința sa din 13 ianuarie 1944, a luat act de faptul că, în ultima vreme, crește numărul sesizărilor credincioșilor, preoților, monahilor, duhovnicilor, profesorilor de teologie și tinerilor, îngrijorați de primejdia spirituală și morală care rezultă din intensificarea *practicii avorturilor, răspândirea pornografiei și proliferarea grupărilor și mișcărilor religioase oculte și agresive.*

Ca urmare a acestui fapt, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât să vă adreseze scrisoarea de față, care rezumă îngrijorările menționate, și solicitarea de a lua măsurile legale ce se impun pentru redresarea situației.

1. - Întrucât de patru ani de zile, prin Decretul de liberalizare a avorturilor, se ucide anual, potrivit datelor statistice publicate, peste 1.500.000 de copii în cele 475 de spitale și policlinici de stat, afară de cele particulare, revenind un număr de circa 40.000 de copii uciși în fiecare zi lucrătoare, solicităm ca Președinția de Stat, Parlamentul și Guvernul României să elaboreze, să adopte și să aplice măsuri legale de interzicere a avorturilor și de protecție a familiei și a natalității.

Prin adoptarea unei legi împotriva avortului și de apărare a vieții pruncilor, așa cum există și în alte țări creștine, va fi oprit genocidul național infantil, și va fi promovat darul sfânt al vieții poporului român. Iar Statul să acorde un ajutor sporit familiilor cu mulți copii.

2. - Solicităm să se ia măsurile necesare pentru interzicerea pornografiei promovate prin mass-media, cinematografie, discotecă, spectacole, publicații care degradează demnitatea umană și comportamentul moral-creștin în societatea românească, afectând mai ales tineretul.

3. - Întrucât religia este chemată să promoveze morala și integritatea demnității umane, solicităm îngrădirea prin lege a tuturor grupărilor și mișcărilor oculte care nu-și clarifică oficial identitatea și care prin practicile lor constituie un pericol social, ceea ce, evident, contravine chiar Constituției României.

Considerăm că elaborarea și aplicarea de către Stat a măsurilor solicitate de Biserică vor întări și mai mult coresponsabilitatea pe care Biserica și Statul o au pentru apărarea și promovarea demnității umane și a vieții sociale sănătoase.

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD,
† TEOCTIST,
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

ANIVERSĂRI

SĂRBĂTORIREA ZILEI DE NAȘTERE A PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST

Pline de adânci semnificații sunt aniversările în viața noastră de neîncetată strădanie spre desăvârșire, căci ele se constituie în adevărate popasuri duhovnicești care prilejuiesc trăirea duhului comuniunii, iar cumuna acestuia este bucuria inimii pentru ceea ce s-a împlinit și, ca izvoare de nădejde și încredințare, pentru ceea ce trebuie împlinit. Privit prin această prismă, orice moment sărbătorește pentru viața fiecăruia dintre noi, a obstii în care trăim, a instituției căreia îi slujim și a poporului din care facem parte este o îndreptățită treaptă necesară și firească a permanentului urcuș spre care suntem chemați. El mărește perspectiva viitorului și dă aură împlinirilor, adică acea strălucire și frumusețe care ne fac să înțelegem și mai bine sensul vieții și slujirii noastre. De aceea, nici nu poate fi concepută viața fără asemenea momente de evaluare a strădaniilor trecutului și de aspirație firească umană spre și mai alese împliniri. Asemenea momente negreșit poartă pecetea timpului pe care-l trăim, a duhului epocii în care ne este dat să ostenim.

Un moment de bucurie duhovnicească pentru slujitorii și credincioșii Bisericii noastre dreptmăritoare îl constituie ziua de 7 februarie a fiecărui an, pentru că la acest crug de vreme are loc sărbătorirea zilei de naștere a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române. Demn urmaș al celor patru mari patriarhi în slăvitul jilț al Patriarhiei Române, mlădiță a ținuturilor botoșenene, încercate de frumuseți și de istorie, Prea Fericea Sa aparține acum, prin chemare dumnezeiască, tuturor, îndreptând îndemn plin de dragoste părintească spre toți fiii săi duhovnicești din țară și de peste hotare, întru păstrarea dreptei credințe, a omeniei, hărniciei și demnității românești.

Ctitor de viață bisericească nouă pe toate lăramurile: pastoral-misionar, social-caritativ și ecumenic-creștin, Prea Fericitul Părinte Teoctist a adus în ogorul Bisericii strămoșești, în cei șapte ani de slujire patriarhală, frumoase împliniri care au făcut să rodească trăirea duhovnicească a preoților și credincioșilor. Dragostea pentru sfințele lăcașuri, restaurarea mănăstirilor, construirea de biserici noi și repararea multor altora, canonizarea unor sfinți români, cărțile de slujbă noi, publicațiile Institutului Biblic, obiectele de cult, veșmintele și podoabele artistice

bisericești, larg răspândite în toate parohiile, Sf. Scriptură tipărită în ediție nouă revăzută, la îndemâna preoților și credincioșilor, dezvoltarea și îmbunătățirea învățământului teologic, promovarea predării religiei în școlile de stat, sprijinirea cântării omofone care tinde ca toți creștinii să participe la săvârșirea sfințelor slujbe, iată atâtea motive pentru care clerul și credincioșii datorează recunoștință Prea Fericirii Sale.

Și anul acesta, ca și în anii trecuți, membri ai Sfântului Sinod, reprezentanți al Administrației Patriarhale, ai Arhiepiscopiei Bucureștilor și Școlilor de învățământ teologic, protoierei și preoți din Capitală și împrejurimi, stareți de mănăstiri, reprezentanți ai tineretului creștin ortodox, credincioși, n-au lăsat să treacă ziua aceasta și au urcat Dealul Patriarhiei ca să depună, odată cu florile, mărturia dragostei și devotamentului lor, respectul filial duhovnicesc și înalta prețuire Întâistătătorului Bisericii noastre.

Popasul acesta sărbătorec a fost împlinit cu simplitate, în prezența Prea Fericirii Sale, într-o atmosferă de bucurie duhovnicească, reținută și sobră.

Au participat din partea Sfântului Sinod: IPS Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, IPS Arhiepiscop Vasile al Târgoviștei, PP.SS. Episcopi Gherasim al Râmnicului, Epifanie al Buzăului, Calinic al Argeșului și Nifon al Sloboziei și Călărașilor, PP.SS. Episcopi Vicari patriarhali Teofan Sinaitul și Vicențiu Ploieșteanul, PP.SS. Episcopi Vicari Roman Ialomiteanul al Arhiepiscopiei Bucureștilor și Gherasim Rădăuțeanul al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, PS Arhiereu Vicar Casian Gălățeanul al Episcopiei Dunării de Jos și PS. Episcop pensionar Valerian Zaharia.

În Paraclisul palatului patriarhal, PS Arhiereu Vicar Casian Gălățeanul, împreună cu un sobor de preoți și diaconi, au înălțat rugăciuni de mulțumire către Atotputernicul Dumnezeu, spre a revărsa asupra vieții strădaniilor Prea Fericirii Sale îndelungare de zile și belșug de daruri cerești, întru călăuzirea tuturor pe calea mântuirii.

După săvârșirea Te Deum-ului, IPS Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei a rostit un scurt cuvânt omagial. Tâlcuind înțelesul adânc al unei astfel de sărbători și punând în lumină faptele mai de seamă ce dau conținut slujirii patriarhale, Înalt Prea Sfinția Sa a spus următoarele:

*Prea Fericite Părinte Patriarh,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cucernici Părinți,*

 Aniversarea zilei de naștere a unui conducător bisericesc sau părinte duhovnicesc are o întrecută semnificație.

În primul rând, așa cum a reieșit și din slujba *Te Deumului* de astăzi, la care am participat cu multă bucurie, cel dintâi lucru pe care Biserica Ortodoxă îl face atunci când aniversează ziua de naștere a unui părinte duhovnicesc este *mulțumirea adusă lui Dumnezeu* pentru darul sfânt al vieții. Cea mai înaltă activitate a omului pe pământ și unica activitate pe care el o exprimă în modul cel mai inteligent, mai conștient și mai simțit, este mulțumirea lui Dumnezeu pentru darul vieții.

În al doilea rând, din citirea Apostolului și a Evangheliei, astăzi, am învățat că cinstirea pe care suntem datori să o aducem conducătorului bisericesc sau părintelui duhovnicesc se fundamentează pe *marea răspundere pe care acesta o are în fața lui Dumnezeu pentru mântuirea sufletelor*. Sf. Apostol Pavel spune: "Cinstiți pe conducătorii voștri, fiindcă ei priveghează la mântuirea sufletelor voastre și este de folos ca aceasta să o faceți în bucurie, și nu cu suspin" (Ev. 13, 17). Deci, cinstirea conducătorului unei Biserici sau unei comunități creștine se datorează răspunderii și, în același timp, griji pe care el o are permanent pentru mântuirea sufletelor celor încredințați spre păstorie.

În al treilea rând, așa cum ne-a arătat Sf. Evanghelie de astăzi, un conducător bisericesc nu este un conducător ca oricare altul, ci *este un păstor care se jertfește zi-de-zi*, punându-și viața pentru slujirea semenilor, pentru slujirea mântuirii celor încredințați lui. Iată de ce, această solemnitate ia forma unei liturghii, a unei simțiri profunde în fața lui Dumnezeu pentru darul pe care l-a dat poporului atunci când i-a dat conducător duhovnicesc care să-l conducă pe calea mântuirii.

Ceea ce reținem în mod deosebit acum este faptul că mulțumirea pe care i-o aducem lui Dumnezeu este mulțumirea pentru darurile cu care El a înzestrat pe Prea Fericirea Voastră spre folosul întregului popor român dreptcredincios.

Cel dintâi dar pe care Dumnezeu îl dă atunci când dorește să cinstească un popor este *darul înțelepciunii conducătorilor lui spirituali*. Cred că, în vremea aceasta tulbure de schimbări de la sfârșitul de mileniu, Dumnezeu a vrut să înzestreze poporul român, pentru credința și jertfelnicia lui, cu un patriarh care are, ca prim dar, darul înțelepciunii.

Înțelepciunea nu este o simplă inteligență. Inteligență au și demonii, dar înțelepciune au numai sfinții sau dreptii. Înțelepciunea este darul inteligenței pusă în slujba mântuirii și a vieții. Acest dar este foarte prețios mai ales în vremurile când libertatea poate deveni anarhică și poate să se transforme în libertatea de a face răul. Este, deci, un mare dar pentru Biserica noastră de a avea în fruntea ei un părinte duhovnicesc cu darul înțelepciunii, al echilibrului, al inteligenței puse în slujba comuniunii, nu numai pe plan național, ci și pe plan internațional.

La Ierusalim, recent, am trăit momente de bucurie când Arhiepiscopul de Canterbury, Primat al Bisericii Angliei, s-a apropiat de noi și ne-a rugat să transmitem Prea Fericirii Voastre salutările sale calde, frățești, pline de multă admirație și apreciere. Acum, cu prilejul aniversării zilei de naștere, Vă rugăm să primiți acest mesaj de apreciere a străinilor pentru darurile cu care Dumnezeu a înzestrat pe Prea Fericirea Voastră. Este o bucurie a noastră, a românilor, că Biserici care nu sunt imediat legate de noi, prin aceeași credință și viață liturgică ortodoxă, dar care simt unde se află darurile Duhului Sfânt, fac astfel de mărturisiri și aprecieri de față cu alții.

Acceași stimă și respect față de Prea Fericirea Voastră le-am întâlnit și la Patriarhia Ierusalimului, unde Prea Fericitul Patriarh Diodor, dimpreună cu Sinodul care-l înconjoară, are sentimente de prețuire deosebită pentru Prea Fericirea Voastră și, prin Prea Fericirea Voastră, pentru întreaga Ortodoxie românească, tocmai

datorită acestui dar mare al înțelepciunii, al inteligenței pusă în slujba iubirii față de Dumnezeu și față de semenii.

Suntem recunoscători lui Dumnezeu pentru darul pe care ni l-a dat prin personalitatea Prea Fericirii Voastre și, în același timp, suntem recunoscători pentru că Prea Fericirea Voastră știți să construiți, să păstrați și să înfrumusețați unitatea de cuget și simțiri creștinești și românești, menținând și deschizând, totodată, Ortodoxia românească spre comuniunea universală. Știți să arătați, mai ales, ce este fidelitatea față de credința strămoșească în vremuri de încercare, pentru că adevărata înțelepciune creștinească este și credincioșie sau fidelitate. În privința aceasta, înțelepciunea este mai mult decât o diplomatie, ea este o mărturisire a fidelității față de Hristos și față de popor. Noi, tinerii, dorim să urmăm această înțelepciune, în care se afirmă deschiderea față de valorile universale, dar nu în detrimentul valorilor naționale, ale identității noastre proprii.

Rugăm pe Bunul Dumnezeu să vă dăruiască ani mulți și binecuvântați, să vă dea putere ca să continuați lucrarea de rodire a talanților, a darurilor pe care Dumnezeu le-a coborât asupra Prea Fericirii Voastre pentru binele întregii noastre Biserici, pentru binele poporului nostru dreptcredincios și pentru mântuirea tuturor, în aceste timpuri în care Biserica este chemată să afirme unitatea și, în același timp, să afirme pacea și comuniunea de iubire pe drumul mântuirii.

Exprimăm aceste simțăminte și aceste doriri sfinte în numele tuturor celor de față și al tuturor celor care n-au putut să vină astăzi aici, dar care, desigur, cu gândul și cu rugăciunea afirmă sentimente asemănătoare.

Întru mulți și fericiți ani, Prea Fericirea Voastră!

Răspunsul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist a fost mai mult o rugăciune decât o cuvântare, mulțumind Bunului și Atotputernicului lui Dumnezeu, care i-a luminat cugetul și l-a întărit brațul spre săvârșirea tuturor acelor împliniri despre care a vorbit IPS Mitropolit Daniel. Cu emoția unor sfinte aduceri aminte, Prea Fericirea Sa și-a îndreptat gândul, apoi, către părinții săi după trup, evocând adâncă lor religiozitate, sufletul cald, duios și sensibil, care n-au cunoscut în viața lor alt dor mai mare decât acela de a-și vedea fiul slujind lui Dumnezeu ca preot.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit cele ce urmează:

*Înalt Prea Sfințite Mitropolit Daniel,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Iubiți colaboratori,*

✓ Pentru fiecare dintre noi, ziua nașterii s-ar cere să fie mai degrabă un moment tainic de aducere aminte, de cercetare lăutrică și de credință puternică în Dumnezeu. Cei ce năzuiesc să poarte cu vrednicie chipul lui Dumnezeu, aceștia doresc ca această zi să rămână ca o zi particulară; atunci ea se trăiește în toată plinătatea ei.

Așa s-au petrecut lucrurile și în viața mea, până când cei din jur, chemându-mă Dumnezeu în slujirea Bisericii, au transformat ziua nașterii într-o întâlnire și un moment de rugăciune prin prezența, dragostea și semnele lor de iubire. Și astfel,

liniștea personală și reculegerea râvnită atât de mult a fost înlocuită cu vorbe frumoase și flori. Așa s-a făcut, an de an, după cum a rânduit și Biserica noastră strămoșească, cum sublinia și Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Daniel.

În această situație, ziua de naștere nu aparține numai celui sărbătorit, ci este și a celor cu care el împarte grijile, necazurile și bucuriile de fiecare clipă. De aceea, privind-o astfel, sunt bucuros că sunteți de față în număr așa de mare, aici, în jurul meu, ierarhi ai Bisericii și chiar ierarhi care nu mai ostenesc zi-de zi, ca Prea Sfințitul Episcop pensionar Valerian Zaharia, la rugăciunea și întâlnirea noastră.

Este o zi de rugăciune, în primul rând, de mulțumire către Dumnezeu. Este și o zi de regăsire interioară, de nostalgie, de subliniere a năzuințelor obștii ortodoxe, pe care suntem chemați să o slujim. Nu este posibil să exprimi conținutul bogat a tot ceea ce se petrece în sufletul unui om în fața uriașei răspunderi care îi este dată să o îplinească pe pământ. Biserica, așa cum știm, este de obârșie dumnezeiască, dar rânduită de către Mântuitorul Hristos să săvârșească pe pământ mântuirea neamului omenesc. Această misiune revine, în primul rând, păstorilor aleși de Biserică, ierarhilor și, nu în mai mică măsură, preoților, împreună cu care ierarhii călăuzesc și sfințesc sufletele credincioșilor.

Este, așadar, astăzi, în primul rând, timp și loc de rugăciune smerită și fierbinte în fața lui Dumnezeu, ceea ce în adâncul sufletului meu încerc să și fac, să fiu recunoscător lui Dumnezeu și să-I mulțumesc pentru toate câte mi-a dăruit în viața aceasta, cu nevrednicia mea și cu puținătatea ființei mele. Dar, Dumnezeu întotdeauna îplinește El, prin Duhul Sfânt, cele ce noi, ca oameni limitați, nu putem să săvârșim.

Nu pot, în primul rând, în această zi, să nu-mi amintesc cu multă recunoștință și nesfârșită prețuire de părinții mei trupești, cei pe care i-am socotit întotdeauna și, alături de ei, pe frații mei trecuți toți în lumea cealaltă, vrednici de a fi pururea pomeniți pentru virtuțile lor. Când străbatem valurile acestei vieți și mai ales acum, la sfârșit de secol, ne dăm seama ce deosebire mare este între lumea de astăzi și cea de pe vremea părinților noștri. Câtă virtute, câtă credință și ce viață duhovnicească au avut ei, gândind la Dumnezeu și la neamul din care se trăgeau. Așa i-am văzut pe părinții mei preocupați de-a lungul puținilor ani de petrecere alături de ei, plecând la mănăstire la patrusprezece ani. I-am socotit în rândul celor cu adevărat vrednici să stea în apropierea lui Dumnezeu. Nu le lipsea din viață credința, biserica, iubirea de semeni, nu le lipsea conștiința că Dumnezeu este pururea în familie și poartă de grijă celor zece copii și la toți câți eram noi, cu nepoții la un loc, în 1915, ca următori, în condițiile grele ale Moldovei din preajma primului război mondial. Nu le lipsea nimic. N-am auzit în casa părinților mei de lipsuri, n-am auzit de spaimă, de grija zilei de mâine, de nimic din ceea ce constituie astăzi atâta îngrijorare. *E adevărat că între timp s-a înmulțit păcatul și s-a împuținat credința.* De aici vine și această mare deosebire între cei care slujesc Domnului și cred în El, cu frică și cu cutremur, și ceilalți, care slujesc noilor idoli ai vieții de la sfârșitul mileniului acestuia.

Fi, părinții, moșii și strămoșii noștri, sunt temelia vieții și credinței noastre. Atâta vreme cât noi rămânem înăuntrul vieții și învățăturii lor, în cadrele vieții și învățăturii Sfinților Părinți ai Bisericii noastre, nu ne vom clinti și nu ne vom zdruncina nădejdea și credința în Dumnezeu. Trăim vremuri de nesiguranță, de fragilitate, din toate punctele de vedere. Suntem datori să alergăm la Mântuitorul Hristos, ca odinioară Sfinții Apostoli care, fiind cuprinși de furtună pe mare, au strigat: "Doamne, mântuiește-ne, că pierim" (Mat. VII, 25). Atâta vreme cât noi îl avem pe Mântuitorul Iisus Hristos și Biserica ne dă această încredințare, arătându-ne cărările pe unde să călcăm în viața aceasta, nu avem a ne teme, nici a ne înfricoșa de tot ceea ce s-ar putea întâmpla, căci Mântuitorul Hristos este Domnul și Stăpânul vieții noastre și al lumii.

Să mulțumim lui Dumnezeu cu multă smerenie și cu multă recunoștință. Dar, alături de această, mulțumesc tuturor ierarhilor Sfântului Sinod, clerului, bunilor credincioși, tineretului nostru sânguinos, școlarii care au ajuns acum să cunoască credința cea adevărată. Este îmbucurător să auzim cum pruncii își învață părinții să-și facă sfânta cruce, să postească sau să se închine la icoane. Este minunea cea mare, iubirii mei, care s-a petrecut, ca rod al jertfei tinerilor din decembrie 1989, să vedem aceste virtuți întrupate în viața copilașilor noștri. Am fost în școli, în orfelinate, în spitale, așa cum au fost toți ierarhii noștri. Și am ieșit de acolo întărit sufletește, cu mai multă putere de a sluji Biserica.

Dumnezeu a rânduit să trec pragul anilor rânduiți de psalmist în ceea ce privește limita obișnuită a vârstei date omului pentru a sluji pe pământ Biserica și neamul său. Numai cu darul lui Dumnezeu se depășește această vârstă, ca Dumnezeu să-și arate și întru aceasta puterea Lui purtătoare de grijă pentru noi toți. Pe El să-l avem în cugete și în suflete. Să nu uităm de datoria slujirii Sf. Altar, a păstrării dreptei credințe, de sporul întru slujirea sfintei Biserici ortodoxe strămoșești, atât de învăluită în această vreme, încât are nevoie de văslași înțelepți, virtuoși, veghetori. Și, de aceea, sunt recunoscător ierarhilor, clerului și credincioșilor noștri de felul cum văslăsc prin valorile acestei lumi.

Biserica noastră își continuă, cu ajutorul lui Dumnezeu, lucrarea ei, cum ați auzit și din recenta întâlnire a Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Daniel la Ierusalim cu reprezentanții altor Biserici. Astăzi, o delegație a Sf. Sinod, alcătuită din Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Antonie al Ardealului și Prea Sfințitul Episcop-Vicar patriarhal Teofan Sinaitul, împreună cu părintele prof. Abrudan, decanul Facultății de teologie din Oradea, a plecat la o altă întâlnire asemănătoare. Biserica se află la datoria ei și va propăși dacă noi vom fi stăpâniți de râvna împodobirii darului sfânt al vieții dată de Dumnezeu fiecăruia dintre noi. Dacă vom prețui viața ca dar al lui Dumnezeu, El ne va ajuta și va împlini lipsurile, spre a-l închina Lui viața.

Mulțumesc din toată inima Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Daniel pentru cuvântul plin de înțeles teologic și pastoral rostit cu acest prilej, Înalț Prea Sfințitilor și Prea Sfinților Părinți, pentru prezența de astăzi, și tuturor colaboratorilor care ne sunt prețioși în toate laturile lucrării noastre bisericăști, în învățământul teologic, în activitatea editorială, în administrație, în domeniul

disciplinei bisericești, și în toate celelalte activități ale Bisericii noastre strămoșești.

Vă doresc tuturor sănătate, ca fiecare să aveți parte de câte o rază de bucurie ca, atunci când ajungeți la o anumită treaptă a vieții, întorcând privirea înapoi, să constatați că viața n-a trecut zadarnic, că anii au adunat cu ei și câteva roade pentru sfânta noastră Biserică.

Cu sănătate, pacea și binecuvântarea lui Dumnezeu să fie cu noi, cu toți. Amin!

După rugăciunea din Paraclis a urmat o recepție în sala alăturată. Încăperea era luminată de 80 de garoafe albe, așezate într-o mare vază, pe masă; 79 pentru anii care s-au împlinit, una pentru anul care a început.

Deschis sufletește, binevoitor și familiar, mereu pregătit pentru discuții ziditoare și cu răspunsurile cele mai potrivite, Părintele Patriarh Teoctist s-a întreținut apoi cu toți cei de față, interesându-se îndeaproape de rezultatele strădaniilor puse în slujba Bisericii și împărțind fiecăruia îndemnuri pentru activitatea viitoare.

Sărbătorirea Prea-Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la împlinirea vârstei de 79 de ani, a constituit pentru toți cei prezenți un moment de mulțumire duhovnicească, un popas aniversar de omagiere a unei bogate activități în ogrorul Bisericii strămoșești și o rugăciune sinceră și caldă adusă în fața lui Dumnezeu pentru sănătatea, îndelunga înziliră și bunul spor lucrător al Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române.

Pentru mulți, vârsta aceasta constituie semnalul bătrâneții, pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, ale cărui tinerețe sufletească, vigoare și putere de muncă sunt cunoscute, credem și nădăjduim că aniversarea aceasta este numai un popas spre vârsta patriarhilor biblici, popas care îi dă prilejul unui rodnic bilanț, dar și unor noi proiecte de viitor.

Vlăstar viguros al acestui pământ și al acestui neam, asemenea unui stejar pe o coamnă de deal, pe care vânturile și vijeliile l-au făcut să-și înfigă și mai adânc rădăcinile în solul frământat, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a imprimat chipul personalității sale pe epoca în care păstorește, rămânând mereu în actualitate și fiind în stare a răspunde la toate cerințele vieții creștine, supusă în aceste vremuri de răscruce la grele încercări. Bunul Dumnezeu, Care i-a dat viață, l-a înzestrat cu toate darurile de cârmuitor destoinic și l-a rânduit Întâistătător al Bisericii Sale pentru neamul românesc, să-i dăruiască mai departe aceeași robustă sănătate, ca să ducă Biserica noastră spre noi împliniri.

Legându-se să-i urmeze pilda și îndemnurile, slujitorii bisericești și dreptmăritorii creștini urează Prea Fericirii Sale ani mulți de rodnică arhipăstorie, cu deplină sănătate, cu aceleași frumoase satisfacții și realizări, spre slava Bisericii strămoșești și a întregii Ortodoxii.

Întu mulți și fericți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Gh. Vasilescu

**PAGINI
DE SPIRITUALITATE**

LUMINI DE PRAZNIC DE LA BOTEZ LA PATIMI

În epoca de început a Bisericii, Botezul Domnului a fost socotit ca anticiparea a ceea ce s-a împlinit mai târziu definitiv în patima crucii. Fapta coborârii lui Iisus și mărturia despre El ca Fiul al lui Dumnezeu, dată prin teofania glasului dumnezeiesc, a constituit pentru Biserica din acel timp începutul refacerii întregului cosmos, îndumnezeirea celor pământești, țâșnirea lumii de dincolo. Astfel, Sfântul Ignatie din Antiohia spune în scrisoarea sa către Efeseni: "Dumnezeul nostru, Iisus Hristos, a fost purtat în pânțecă de Sfânta Fecioară, după planul de mântuire al lui Dumnezeu, din sămânța lui David și, în același timp, din Duhul Sfânt; El S-a născut și S-a botezat pentru a sfinți apa prin pătimirea Sa."

Iordanul ia cu anticipație chipul apei morții, în care Hristos a fost cufundat pentru a învia ca Fiul schimbat la față al lui Dumnezeu. Botezul și crucea sunt reunite astfel într-un singur chip. În Botez, în cruce și în întunericul iadului se contemplă fapta mântuitoare dumnezeiască care trece prin moarte, din care răsare pentru lume viața cea nouă, întocmai ca lumina soarelui care răsare din noapte. Melito din Sardes cunoaște coborârea lui Dumnezeu în apa Botezului și în lumea morților, și o aseamănă cu scufundarea soarelui în marea apusului. Într-o slujbă siriană a botezului se spune: "Iisus a locuit, o, Părinte, prin voia Ta și a Sfântului Duh, în trei locuințe pământești: în pânțecă trupescă al Maicii Sale, în sânul Botezului și în peșterile triste ale iadului. Fă-ne prin Acesta vrednici să fim ridicați din prăpastia adâncă în locașurile slăvite ale Preamăritei Treimi".

După o veche tradiție (...), la tradiționalul loc al botezului Domnului în Iordan a fost ridicată o cruce de lemn. Ea este simbolul faptului că, prin apa Iordanului, toată apa de Botez a lumii a devenit dătătoare de viață. Prin aceasta, Taina Botezului Domnului, înfățișată mereu în icoane, a devenit nu numai semnul faptei Lui mântuitoare prin moarte, ci și semnul vieții noastre, chipul îndumnezeirii omului.

WILHELM NYSSSEN, *Începuturile picturii bizantine*, trad. de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae și de Lidia Stăniloae, București, 1975, p. 100

BUNAVESTIRE ȘI CINCIZECIMEA

Cincizecimea este ca Bunavestire și Biserica precum Fecioara Maria (...). În ziua Bunevestiri, "prin lucrarea Duhului Sfânt" (Matei, 1, 18), "Cuvântul S-a făcut trup" (Ioan, 1, 14) în Sânul Fecioarei Maria și Iisus a fost zămislit.

În ziua Cincizecimii, prin lucrarea aceluiași Duh Sfânt, coborât în chip de limbi (de foc, n. tr.) — ca semn al puterii cuvântului, același Cuvânt vine să locuiască în Sânul Bisericii și Biserica începe să grăiască Cuvântul lui Dumnezeu, să anunțe Învierea: Biserica poartă Cuvântul și anunță Cuvântul după cum Fecioara L-a purtat și L-a născut. Și acest Cuvânt este Cineva, este Logosul (Cuvântul), este Dumnezeu Care vorbește, Fiul prezent în Biserică după cum a fost prezent în Sânul Fecioarei.

DIEU EST VIVANT, *Catéchisme pour les familles*, 1980, p. 295, trad. de D. Costache.

PREDICĂ LA SFINȚII TREI IERARHI — Vasile cel Mare, Grigore Cuvântătorul de Dumnezeu și Ioan Gură de Aur

Deși suntem în plină iarnă, paradisul Bisericii noastre creștine însă este mai plin ca în oricare lună de falnici pomi roditori în Hristos, adică de sfinți vestiți ce ne hrănesc cu învățăturile lor, Sf. Antonie cel Mare, întemeietorul și părintele pustnicilor din Egiptul de odinioară; sfinții Teodosie și Eftimie cei Mari, ctitori ai monahismului cu viață de obște din Țara Sântă; sf. Efrem Sirul, povăzător al creștinilor și călugărilor din Siria; sfinții Macarie Alexandrinul și Egipteanul, îndrumători ai monahilor; sfinții Atanasie și Chiril, patriarhi ai Alexandriei, diriguitori la sfintele Sinoade; sf. Grigore de Nisa, profund trăitor și tâlcuitor al tainei de îndumnezeire a omului. Apoi sf. Vasile cel Mare, la 1 ianuarie, sf. Grigore Teologul, la 25 ale acestei luni, sf. Ioan Gură de Aur, aducerea moaștelor sale, în 26 luna aceasta. Ultimii trei s-au bucurat de mare cinste, mai mult decât alți sfinți. În decursul timpului s-au ivit chiar partide, întrecându-se pe care să-l cinstească mai mult. Ca să curme neînțelegerile, Biserica a rânduit ca toți trei să fie cinstiți la 30 ianuarie.

Să ne ducem cu mintea și cu inima în urmă cu o mie șase sute de ani. Și așa, privind în trecutul îndepărtat, să încerc a zugrăvi trăsăturile mai de seamă ale acestor sfinți, "mari dascăli ai lumii" și ierarhi, cum îi numește Biserica.

Iubiți credincioși,

Ne aflăm la începutul veacului al IV-lea, puțin după încetarea celor 300 de ani de prigonire a Bisericii lui Hristos. Prin răbdarea cu dârzenie, prin jertfe neprecupe-

țite, prin credință și nădejde nezdruncinate, prin rugăciuni chiar și pentru dușmani, Biserica ieșise acum la liman, era liberă. Norii întunecați însă tot o amenințau și valuri o zguduiau încă. Erau obiceiuri păgâne, pe de o parte, și pe de altă parte ereziile, un fel de plante parazite pe trupul Bisericii, cum sunt sectele de astăzi.

La anul 330 vin pe lume pruncii Vasile și Grigore, amândoi din provincia Capadocia, prin părțile Turciei. Acestei provincii se adresase cu scrisoare sf. ap. Petru (I Petru 1, 1) și ajunsese prin acest loc și predica sf. ap. Pavel. În această provincie trăise aproape doi ani marele teolog și învățat creștin Origen, aici își vărsaseră sângele pentru Hristos sfinții Vavila, Iuliana, Gheorghe și bunicii dinspre tată ai sfântului Vasile. Tradițiile sfinte ale acestor meleaguri au pulsat puternic în sufletele acestor sfinți.

La anul 334 se naște și pruncul Ioan în Antiohia Siriei, acolo unde sf. ap. Pavel propovăduise un an întreg și unde credincioșii lui Hristos s-au numit pentru prima dată "creștini" (F. Ap. 11. 26-27).

Părinții acestor prunci erau foarte buni creștini, fiind trecuți și în rândul sfinților. Sf. Antuza, mama sf. Ioan Gură de Aur și Secundus, tatăl acestuia, guvernatorul militar al Siriei; sf. Grigore episcopul și sf. Nona, tatăl și mama sf. Grigore Teologul; sf. Macrina cea bătrână, bunica sf. Vasile, sf. Emilia, mama acestuia și Vasile, tatăl; apoi sf. Gorgonia, sora sf. Grigore, sfinții Grigore, episcop de Nisa, Petru de Sebasta, Navcratie și Macrina cea tânără, frații sf. Vasile. Părinții acestor sfinți au avut situație materială bună, care însă nu i-a împiedicat să fie și foarte buni creștini.

Odată cu laptele de la mame, acești sfinți prunci au supt și evlavia creștină autentică, din purtarea lor, din dragostea lor, din povestirile sfinte. Pe pergamentul sufletelor acestor copilași s-a înscris și a durat frumusețea vieții creștine din familie și din regiune. Părinții creștini de atunci cunoșteau foarte bine Sfânta Scriptură și o trăiau intens.

În Cezareea din Capadocia, copiii Vasile și Grigore învață prima etapă a școlii, un fel de școală generală și liceu. Între dascăli au avut și pe Vasile retorul și profesorul, tatăl sf. Vasile. Copilul Ioan rămâne de mic orfan de tată. Mama lui se îngrijește de educația lui intelectuală la dascălii din Antiohia. Paralel cu această cultură laică, păgână, tinerii elevi frecventau și Biserica, unde învățau de la preoți religia creștină.

Toți trei au urmat cele mai înalte universități de pe atunci: la Constantinopol, capitala imperiului, unde au avut ca dascăl și pe Libaniu, cel mai vestit retor păgân din acea vreme; apoi au studiat la Atena, cetate cu vechi tradiții de cultură greacă. Tânărul Ioan studiază și în Alexandria din Egipt. În timpul studiilor universitare, ei nu au încetat a merge la dascălii Bisericii, unde au învățat teologia înaltă. Școala era păgână. Nu li se vorbea nimic despre Hristos, despre adevărul Dumnezeu. Dar și în dascălii lor păgâni pâlăia ceva din frumusețea chipului lui Dumnezeu: era acea conștiință morală despre care spune sf. ap. Pavel că "păgânii, care nu au lege, din fire fac cele ale legii" (Rom. 2, 14-15). Educația puternic creștină a acestor trei studenți i-a ajutat să aleagă tot ce este bun și frumos din cultura păgână.

Au fost excepționali la studii. Vasile a fost rugat să rămână profesor universitar la Atena. Nu a rămas. Toți trei își iubeau mult locurile de naștere. S-au întors în patria lor ca să-și pună belșugul cunoștințelor în slujba celor de un neam cu ei. Au profesat ca retori, avocați și profesori, fiind foarte buni și bine apreciați.

După un obicei încă păstrat atunci în Biserică, ei s-au botezat pe la vârsta de 25 ani. Prin această sfântă și esențială taină, Hristos a sălășluit în centrul ființei lor. Erau de-acum "făpturi noi", cu "suișuri în inimi" spre Dumnezeu. Botezul, Mirungerea și Împărătașania de care acum se învredniciseră îi înaripau și le deschideau orizonturi noi în viață.

După moartea retorului Vasile, soția sa, Emilia, mama sf. Vasile, se retrăsese cu câțiva membri din familie pe o moșie a lor în munții Pontului și duceau un fel de viață călugărească. La scurt timp, retorii Vasile și Grigore au împărțit o parte din avere la săraci și s-au retras și ei în pustie, ducând viață pustnicească. Retorul Ioan a mai zăbovit, rămânând lângă mama sa. Dar, decedând ea în puterea vârstei, și el a împărțit averea la săraci și a mers în viața monahală.

Nemulțumit de viața prea aspră, prea retrasă de lume, a pustnicilor din Capadocia, sf. Vasile vizitează mănăstirile și pustnicii din Egipt, din Palestina, din Siria, de la care culege tot ce este bun și se poate adapta la nevoile adevăratei vieți în Hristos. Se întoarce și reorganizează viața monahală în viață de obște, punându-i temelii pe textele Sfintei Scripturi, peste o mie trei sute de texte, mai mult din Noul Testament. El și cu prietenul său Grigore au zidit chilii cu mâinile lor, au adunat și instruit frați, au scris cărți frumoase și folositoare pentru îndrumarea lor.

Retragerea acestor sfinți în paradisul vieții monahale a făcut din ei niște colonne de trăire duhovnicească în Hristos.

Biserica însă continua să fie bântuită de erezia ariană, deși fusese condamnată cam treizeci de ani în urmă, la Sinodul I ecumenic. Erezia îmbrăcase o formă nouă. Se nega acum și Dumnezeirea Sfântului Duh. Episcopii locului i-au chemat pe acești învățați călugări, iar ei au lăsat pustia și viața de reculegere și liniște și s-au aruncat în valuri pentru salvarea Bisericii lui Hristos, a fraților lor.

Știind marea răspundere a preoției, ei au fugit la început de treapta clericală. Au trebuit însă să primească a fi făcuți preoți ca astfel harul să lucreze cu multă putere prin ei. Ucenicind lângă bătrânii și mult încercații lor episcopi, acești trei tineri preoți s-au instruit și mai mult în lupta cu ereticii și cu moravurile păgâne care se infiltrau și între unii membri ai Bisericii. Rodnice activități au desfășurat în acest timp.

O secetă cumplită bântuia Capadocia. Părinții își vindeau copiii ca sclavi la cei bogați, numai să-i știe scăpați de chinuirea moarte prin înfometare. Groază și lacrimi peste toată sărăcimea. Sf. Vasile preface în alimente averea ce-i mai rămăsese, apoi prin năvalnicele și mișcătoarele sale predici înduioșează pe bogătași, care își deschid gratuit hambarele. Astfel poporul a fost izbăvit de la moarte.

La Antiohia, din pricina dărilor prea mari, poporul se revoltă și dărâmă statuile împăratului. Crimă de neiertat: lezarea demnității imperiale. Împăratul a poruncit

aspră pedepsire, până la distrugerea ostilității. Sf. Ioan ține douăzeci și una de predici cu care mișcă evlavia și pocăința poporului, dar și pe trimișii împăratului. Se spune că însuși împăratul a lăcrimat când episcopul Antiohiei i-a citit o cuvântare, scrisă tot de sf. Ioan.

Sf. Grigore vine ca preot spre a ajuta pe bătrânul său tată, episcopul Grigore, în vârstă de nouăzeci de ani, în lupta cu arienii și semiarienii. Profunzimea cunoașterii și activitatea tânărului sf. Grigore a readus pace în Biserica patriei sale. Era o lucrare foarte importantă, căci pe atunci disputele religioase produceau mari revolte în popor, de care puteau profita barbarii năvălitori.

Rodnica lor activitate și zelul pentru Biserica lui Hristos i-au ridicat la treapta arhieriei: Sf. Vasile, arhiepiscop al Cezareei Capadociei, sf. Grigore, într-un orașel din Capadocia, sf. Ioan, cu vreo douăzeci de ani mai târziu, patriarh al Constantinopolului. Ca arhieriei ai lui Hristos, cu plinătatea harului, au înmulțit nevoița călugărească, smerenia și modestia, nelăsându-se robiți de condițiile materiale și de orgoliul pe care le-ar fi putut aduce această treaptă. Toți trei au ostenit împotriva ereziei, împotriva moravurilor păgâne, împotriva imoralității; s-au pus în slujba săracilor și a suferinzilor, în care ei vedeau pe Hristos.

În patru direcții și-a îndreptat sf. Vasile lucrarea. 1. Folosind o logică plină de seva Sfintei Scripturi, prin arma cuvântului, a biruit pe ereticii vrăjmași ai Dumnezeuirii Fiului și Sfântului Duh. A înfruntat pe guvernatorul Modest și chiar pe împăratul Valens, adepți ai arienilor, deși pe împărat l-a primit cu onoruri în biserică. Ca să restrângă activitatea sfântului, împăratul a împărțit provincia în două. Dar sfântul a luptat din răsuputeri pentru unitatea țării lui. 2. A explicat Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament, predicând și de două ori pe zi în postul mare. A scris multe scrisori și a dat un cod de rânduiri monahale pentru mănăstiri. Toată învățătura sa, scrisă, vorbită, este plină de duh de sfințenie și de talent. 3. Cu fondurile Bisericii din daniile bogăților, ale căror pungi le deschidea cuvântul sfântului, s-a construit un nou orașel în afară de Cezareea, cu pavilioane unde își găseau alinarea tot felul de oropsiți, creștini, evrei, eretici, păgâni. Călugării îngrijeau pe bolnavi și administrau totul: chiar sfântul îngrijea bolnavii ca medic, căci la Atena învățase și medicina. Este primul așezământ creștin de asistență socială. 4. A continuat să organizeze monahismul, construind alte mănăstiri și completând rânduierile.

Ereticii făceau ravagii în Constantinopol. Din multele Biserici ortodoxe nu mai rămăsese decât una. Celelalte trecuseră la eretici. Adus aici, sf. Grigore a cuvântat cu atâta artă în mânăuirea argumentelor raționale și a Sfintei Scripturi, cu atâta profunzime și duh apostolic, încât toate Bisericile au revenit la ortodoxie. Una mai rămăsese eretică. Împăratul l-a numit apoi patriarh al Constantinopolului. În această calitate, sfântul prezidează Sinodul al II-lea ecumenic, care apără Dumnezeuirea Sfântului Duh, și întocmește ultimele articole din simbolul de credință, de acolo de unde spunem: "Și întru Duhul Sfânt..." Ridicarea în scaunul patriarhal! însă a stârnit invidia și ura unora. Fire liniștită, sfântul a părăsit scaunul patriarhal și s-a retras în modestul său orașel.

Pentru predicile acelea vestite, când a salvat cetatea Antiohia de la pieire, sf. Ioan este chemat și instalat patriarh al Constantinopolului la vreo șaptesprezece ani după sf. Grigore. Dar avansarea acestui preot mic de statură, slab și bolnăvicios, a tulburat mult pe Teofil, patriarhul din Egipt, care voia un călugăr egiptean pe acest scaun. Două mari idealuri au înaripat activitatea sfântului Ioan: moralitatea cu adevărat creștină a clerului și a monahilor, ca cei ce sunt făclii pentru credincioșii laici și grija față de nevoile sufletești și trupești ale credincioșilor. Cu multă muncă, tact și severitate, a pus ordine în episcopi, în preoți, în monahi, atrăgând astfel admirația unora, dar și ura altora. Arma cuvântului său s-a îndreptat și împotriva bogaților și a conducerii laice, toți creștini, dar cu faptele lăsând de dorit. Cu biciul cuvântului a lovit în bogați, cerându-le să împartă averea cu săracii, să fie numai administratori ai averilor, nu stăpâni. Dar pe mulți, și din aceștia, și de la curte, i-a făcut dușmani.

Spre poporul de rând însă, sf. Ioan și-a îndreptat predicile și dragostea sa. Când vorbea el, se spune că negustorii lăsau vânzarea și mergeau să-l asculte. Este neîntrecut până astăzi în arta de a vorbi. Poporul și Biserica l-au numit "Gură de Aur". Ascultător Mântuitorului care zice că "celui ce i s-a dat puțin, puțin i se va cere", sf. Ioan a fost mult mai îngăduitor cu poporul. El nu pedepsea pe păcătoși cu ani de pocăință. "Pentru mine, zicea el, perioada de pocăință și de primire la împărtășire este îndreptarea, și nu anii". Pentru săraci și suferinzi, el însuși a renunțat la palatul patriarhal, palat care concura cu al împăratului, și s-a retras în niște chilii modeste. Tot palatul l-a făcut azil pentru săraci și toată averea din palat a dat-o în slujba săracilor.

Activitatea continuă și nevoințele neîntrerupte au grăbit sfârșitul acestor trei mari luminători, deși ei se îngrijeau de sănătate spre a fi de folos mai multă vreme Bisericii.

Sf. Vasile trece la cele veșnice în pragul de cincizeci de ani. Prohodirea lui a fost un prilej de manifestare a dragostei poporului pentru el. Creștini, evrei, eretici, păgâni, l-au plâns cu hohote pentru binefacerile lui față de toți, fără vreo deosebire de neam și de credință. Sf. Grigore a ținut cuvântarea funebră, care este de o neîntrecută frumusețe oratorică și din care știm multe despre sf. Vasile. Cu acest prilej, sf. Vasile a fost numit "cel Mare".

Sf. Grigore, în liniștea modestiei sale, și-a dedicat viersului bătrânețea, cântând în frumoase imne Dumnezeirea și lucrarea ei în lume. Nopti de-a rândul a petrecut în rugăciuni pentru toată lumea și pentru cei ce l-au dușmănit, ca să-i ierte Dumnezeu. Trece către Domnul la vârsta de șaiszeci de ani. Modestă i-a fost prohodirea, cum modestă i-a fost viața. Pentru profunzimea cuvântărilor sale a fost numit "Cuvântător de Dumnezeu" sau "Teologul".

Sf. Ioan Gură de Aur, pentru activitatea lui dărză de încreștinare și cu fapta a celor bogați și a păturii conducătoare, intră pe calvarul crucii, are sfârșit aproape mucenicesc. Împărăteasa Eudoxia cu alții de la curte, au uneltit continuu. Un sinod, în frunte cu Teofil, patriarhul din Egipt și cu alți episcopi, a înscenat un proces sfântului și i-a luat dreptul să mai fie episcop. Împăratul l-a exilat. Abia pornise

corabia din port, că poporul de rând a aflat și s-a revoltat, producându-se mare vărsare de sânge în luptă cu armata. Împăratul l-a adus imediat în sacaunul patriarhal pe acest mare sfânt cuvântător. Dar după câțiva ani, din nou și pe furiș, a fost pornit pe drumul exilului. Avea 63 de ani și era tare bolnav cu stomacul. Aproape opt sute de km a fost dus între gârzi foarte aspre, până în Caucaz. Răbdător și cu aprinsă dragoste pentru Hristos și pentru oameni, s-a stins ca o lumânare pâlâpândă, în rugăciuni pentru iubiții săi fii duhovnicești și pentru iertarea prigonitorilor lui. Ultimele cuvinte i-au fost: "Slavă lui Dumnezeu pentru toate!"

Iubiți credincioși,

Acești sfinți sunt mari în Biserica lui Hristos și pentru scrierile lor, adevărate izvoare purea curgătoare din Duhul Sfânt, așa cum adeverește Mântuitorul când zice: "Alt Mângâietor vă voi trimite, care vă va învăța toate, că din al Meu va lua și va da vouă". De la sf. Ioan ne-au rămas optsprezece volume, format mare (cam o mie de pagini fiecare), și o sf. Liturghie care se slujește aproape tot anul, cum auziți în fiecare Duminică și sărbătoare. De asemenea, rugăciuni pentru alungarea duhurilor necurate. De la sf. Vasile s-au păstrat patru volume tot așa de mari. El a scris și despre Sfântul Duh. De la el avem formula: "Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh" sau "În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh", o Liturghie care se slujește de zece ori pe an și molitvele pentru alungarea duhurilor necurate, care se citesc la ziua sfântului și de câte ori e nevoie. Cinci volume la fel de mari ne-au rămas și de la sf. Grigorie Teologul. În lucrările sfinților Vasile și Grigore au căutat temeiuri sfinții Părinți la sfintele Sinoade care au urmat după ei.

Nouă, românilor, acești trei mari Părinți ne sunt și mai apropiați. Daco-romanii din ținuturile noastre, ca Biserica creștină, țineau de Patriarhia de Constantinopol, unde era patriarh sf. Ioan. I-am fost așadar fii duhovnicești. Sf. Grigore știa de existența poporului nostru, atunci în formare. Poate și unii din străbunii lui ajunseseră pe aceste meleaguri. Iată în ce împrejurări: la anul 254, Goții au dislocat multă populație din Capadocia și au adus o parte din ea în sudul Moldovei și estul Munteniei. Cei mai mulți, poate toți, erau creștini. Sf. Vasile ținea legătura cu ei. Le trimitea chiar și călugări misionari. Alături de aceștia a lucrat și un călugăr, Sava, care cânta la biserică și care era capadocian după unul din părinții lui, din cei dislocați cu o sută de ani în urmă. Acesta a fost ucis de către Goții păgâni, prin înecare în apa râului Buzău. Sf. Vasile a cerut moaștele acestui sfânt, care au fost trimise în Capadocia prin mijlocirea lui Iunius Soranus, guvernatorul Dobrogei, care era nepot al sfântului Vasile. Ținutul acesta străbun de la Carpații de curbură era un fel de eparhie în exil a sfântului Vasile. Sute de ani, mitropolitului primat al Țării Românești i s-a spus și "Ioctiitor al Cezareei Capadociei".

Monahismul ortodox de pretutindenea, deci și cel românesc, este după rânduiala sfântului Vasile și se numește "vasilian".

Drept slăvitori creștini,

Deși sfinții trei ierarhi s-au născut și s-au format în vremuri umbrite mult de păgânismul greco-latin și au învățat în școli cu structura complet păgână, ei au reușit să devină foarte buni creștini și neîntrețuți păstori de suflete. Aceasta datorită educației creștine primită în familie și de la preoții Bisericii. De aceea, părinților, bunicilor și fraților sau surorilor mai mari, precum și slujitorilor altarelor, ne revine sarcina de a crește odraslele noastre în duhul evlaviei Bisericii străbune. Numai astfel copiii vor ști să culeagă precum albinele ceea ce este bun și folositor sufletelor și vieții lor.

Acești trei sfinți și-au iubit țara și s-au întors de au ostenit în ea, mărindu-i slava. Și noi să ne creștem copii în dragostea de glia străbună, de trecutul nostru cu strămoși eroi și sfinți. Liturghiile celor doi sfinți să ne aducă mai des la Biserică, spre a savura frunuseța cultului nostru creștin ortodox, nelăsându-ne ademeniți de sectarii care se ridică împotriva Bisericii și a preoților.

Armele cu care acești trei sfinți au cucerit pe păgâni și pe eretici și i-au adus în adevărata turmă a lui Hristos au fost cuvântul conjugat cu exemplul vieții. Și nouă să ne fie astfel cuvântul și purtarea, încât să aducem la dreapta credință pe confracții noștri rătăciți și să încreștinăm pe cei pe care vremurile și păcatele noastre i-au înstrăinat de Dumnezeu.

Dacă sf. ap. Pavel îndemna: "Fiți următori mie, cum și eu sunt următor lui Hristos", îmi îngădui să vă îndemn și eu și mă îndemn și pe mine însumi în viața duhovnicească cea de familie, de școală, de relații cu semenii și cu conducătorii noștri, în toată activitatea noastră, să fim următori acestor trei mari "luminători ai lumii", ca prin îndrumările și rugăciunile lor să ne dea Dumnezeu cele necesare bunei vieții și să ne facă părtași împărăției cerești.

Amin.

Protos. Ioasaf Popa

SFÂNTUL CUVIOS GHERMAN DIN DOBROGEA (DACIA PONTICĂ)

(28-29 februarie)

Din rândul sfinților cinstiți de Biserica noastră Ortodoxă, se desprinde icoana Cuviosului Părintelui nostru Gherman din Dacia Pontică, prieten și împreună râvnitor cu Sfântul Ioan Casian, la sfârșitul veacului al IV-lea, cu care a călătorit la Locurile Sfinte și până în apusul Europei.

Sfântul Cuvios Gherman s-a născut în jurul anului 368, în partea de nord a Dobrogei, în regiunea Casimcea, dintr-o familie creștină, părinții și moși săi — de mai multe generații — trăind în duhul Sfintei Evanghelii. Putem merge cu gândul chiar la faptul că unii din strămoșii lui s-au născut și au crescut pe plaiurile unde a

predicat Evanghelia unul dintre ucenicii Mântuitorului — Sfântul Andrei cel întâi chemat —, primind botezul de la acesta sau de la vreunul dintre urmașii lui.

Sfântul Gherman a învățat școala cu Sfântul Ioan Casian, care era din aceeași localitate, de care s-a legat cu o puternică prietenie și de care nu s-a despărțit toată viața. Împreună au făcut studii mai departe, au mers la oaste și, pătrunși de dragostea pentru Hristos, împreună s-au călugărit, intrând într-o mănăstire ce se afla în apropierea locului natal.

Căutând să deprindă mai adânc cele duhovnicești, pornesc amândoi să viziteze mai multe obști monahale din Siria, Palestina și Egipt, mergând prin munți și pustii, dorind să agonisească cea mai dulce merinde duhovnicească, împărțându-se de alese sfaturi și convorbiri cu marii părinți ai pustiei și îmbogățindu-și sufletele cu cele mai prețioase și sfinte îndemnuri acum, în veacul al IV-lea, când viața monahală a cunoscut o mare dezvoltare și a fost ilustrată cu icoana multor Părinți de vază ai Bisericii Ortodoxe.

Cuprinși de dorința de a se întoarce în liniștea locurilor în care au crescut, revin în Europa, unde încearcă să întemeieze mănăstiri și să dăruiască celor din jur din agonisita lor duhovnicească. Întorcându-se din Egipt, trec mai întâi prin Constantinopol, unde păstora Sfântul Ioan Gură de Aur, și care îi hirotonește: pe Cuviosul Gherman în preot, iar pe sfântul Casian în diacon, la anul 400.

Dacă Sfântul Ioan Casian a înființat o mănăstire de călugări și una de maici la Marsilia, în Franța, Cuviosul Gherman va îmbunătăți starea monahală din Dobrogea.

Amândoi au apărut prestigiul și virtutea marelui Ierarh Ioan Gură de Aur, persecutat de mai-marii politici din Bizanț, care l-au exilat. Cuviosul Gherman a luat parte la Sinodul de la Stejar ca apărător al Sfântului Ioan Gură de Aur, iar la anul 405 cei doi prieteni au mers la Roma să ducă o scrisoare Papei Inocențiu din partea clericilor și credincioșilor pentru apărarea Patriarhului Constantinopolului, Ioan Gură de Aur.

Sfântul Ioan Casian a scris mult despre Cuviosul Gherasim și ne-a păstrat "Cuvintele duhovnicești" ale acestuia. A fost mare dascăl spre desăvârșire ortodoxă, un înțelept în vremurile de formare a poporului român. În evlavia credincioșilor și în tradiția Bisericii noastre, Sfântul Cuvios Gherman a rămas ca un mare dascăl, ca un model deosebit de nevoitor în post și rugăciune neîncetată, model de virtute și cinste. S-a stins din viață între anii 405-415.

Cultul său a fost păstrat cu evlavie alături de al Sfântului Ioan Casian.

Ținând seama de acestea toate, Sfântul Sinod al Bisericii noastre, cercetând viața și faptele Cuviosului Gherman din Dobrogea, de folosul comun al credincioșilor din Arhiepiscopia Tomisului, prin Tomosul dat la 20 iunie 1992, a hotărât ca acesta să fie primit alături de bărbații cei cuvioși și mărturisitori de Hristos, cinstindu-l cu slujbe și pomenire, după rânduiială, în ceata cuvioșilor, în tot cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române, cu numele Sfântul Cuvios Gherman din Dobrogea, la 29 februarie (și în anii nebisecți la 28 februarie), alături de Sfântul Casian, fiind trecut în calendarele bisericești și cu slujba în cărțile de cult.

Icoana sa va fi aşezată alături de celelalte ale sfinţilor români, iar bisericile ce se vor zidi vor putea lua şi hramul sfântului Cuvios Gherman din Dobrogea.

“Bucuraţi-vă dreptilor; celor drepti li se cuvine laudă.” (Psalm. 32, 1)

TROPARUL SFÂNTULUI Glasul VIII

Cu ostenele tale, cu privegheri neîncetate, cu rugăciuni şi post te-ai nevoit, Cuvioase Părinte Gherman, împreună cu sfântul Ioan Casian, din Pământul Dobrogei odrăslind, şi cugetările harului preoţesc, cu rugăciunile lui Ioan cel cu Gura de Aur, te-ai învrednicit a le primi. Bogăţie de daruri duhovniceşti din Ţara Sfântă, prin osârdie ai agonisit, şi prin aceasta pe mulţi ai învrednicit a urma pe Hristos. Pentru aceasta, Părinte al Dobrogei, roagă pe Hristos-Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre.

CONDACUL Glasul IV

Toţi ne bucurăm, cuvioase, de naşterea ta pe pământul Dobrogei, cel binecuvântat de Apostolul Andrei, întâiul chemat. Împreună cu Sfântul Ioan Casian de mănăstiri întemeietor arătându-te, Părinte Gherman, şi lepădând grijile cele lumeşti, viaţă sihăstrească ai dus, cununa biruinţei ai luat şi de braţele părinteşti te-ai învrednicit. Pentru aceasta, ca unul ce eşti vas ales al Sfinţeniei, cu umilinţă alergăm la tine, să dobândim mântuire de la Dumnezeu prin rugăciunile tale.

Preot David Popescu

PERICOPE EVANGHELICE EXPLICATE — în ajutorul seminariştilor şi al profesorilor de religie — Partea I

EXPLICAREA EVANGHELIEI DE LA ANUL NOU

(Luca, II, 20-21; 40-52)

Anul nou se serbează, cum se ştie, la 1 ianuarie, dată care marchează începutul anului calendaristic. El este şi sărbătoare laică, şi sărbătoare bisericească.

Din punct de vedere creştin bisericesc, fiecare an nou — care înseamnă în acelaşi timp un nou adaos, dar şi o nouă scurtare a vieţii noastre pământeşti — este un foarte nimerit prilej pentru o examinare atentă a vieţii noastre, a comportamentului nostru spiritual şi moral, în raport cu îndatoririle pe care le avem faţă de Dumnezeu şi faţă de Biserica Sa. Acum, la început de An nou, fiecare creştin are prilejul de a medita serios şi adânc la viaţa sa pământească. Acum este cel mai nimerit prilej de a-şi face bilanţul împlinirilor şi lipsurilor vieţii sale moral-duhovniceşti pe greul drum al mântuirii sufletului. Examinându-şi cu toată atenţia viaţa personală, acum este momentul pentru fiecare creştin de a trage noi concluzii, de a lua noi hotărâri,

de a se angaja ca, prin eforturi sporite, să lucreze mai cu râvnă și cu mai multă convingere pe noul drum ce și-l propune, în vederea scopului final: mântuirea sufletului și viața veșnică. Acum este timpul de a se convinge și mai mult că trebuie cu adevărat să se nevoiască a-și înnoi întreaga viață spirituală și morală, după cum ne învață apostolul Pavel: *Dezbrăcați-vă de omul cel vechi, dimpreună cu faptele lui, și îmbrăcați-vă în omul cel nou, care se înnoiește spre a ajunge la cunoaștere, după chipul Celui ce l-a făcut*" (Colos. III, 10; cf. Efes IV, 23-24; II Cor. V, 17). Acum, poate mai mult ca oricând, este momentul de a se hotărî, "a răscumpăra vremea" (Efes. V, 16), adică a o valorifica mai înțelept: a nu o mai lăsa să treacă în zadar sau a o pierde în îndeletniciri păcătoase, păgubitoare, ci a o "răscumpăra" cu rugăciune, muncă cinstită și bun folos duhovnicesc.

În ziua de Anul nou, Biserica Ortodoxă a înscris în calendarul ei două sărbători: *Tăierea împrejur a Domnului nostru Iisus Hristos și pomenirea Sfântului Ierarh Vasile cel Mare.*

Pericopa evanghelică rânduită a se citi la slujba sfintei Liturghii din ziua de Anul nou este din Evanghelia după Sfântul Luca (II, 20-21 și 40-52), în care se relatează două evenimente deosebite de la începutul vieții pământești a Domnului Hristos:

- a) *Închinareași lauda păstorilor veniți la Betleem, în fața Pruncului năcut în iesle, urmată de relatarea tăierii împrejur a Domnului și*
- b) *Iisus în templul din Ierusalim la vârsta de 12 ani.* Aceste evenimente sunt consemnate numai de Sfântul evanghelist Luca.

Textul pericopei

11 20. Și s-au întors păstorii, slăvind și laudând pe Dumnezeu pentru toate cele ce au zădit și văzuseră, precum li se spusese.

21. Și când s-au împlinit opt zile, ca să-l taie împrejur, i-au pus numele, Iisus, cum s-a spus de înger mai înainte de a se zămislî în pântec.

40 Iar Pruncul creștea și se întărea cu duhul, umplându-se de înțelepciune, și darul lui Dumnezeu era cu El.

41. Și se duceau părinții în fiecare an la Ierusalim, la praznicul Paștilor.

42. Și când a fost El de doisprezece ani, ducându-se ei la Ierusalim, după obicei,

43. Și sfârșindu-se praznicul, când s-au întors, Copilul a rămas în Ierusalim și n-au știut Iosif și Maria, Mama Lui.

44. Și socotind că este în ceata călătorilor, au venit cale de o zi, căutându-l printre rude și printre cunoscuți.

45. Și negăsindu-l, s-au întors la Ierusalim, căutându-l.

46. Iar după trei zile L-au găsit în templu, șezând în mijlocul învățătorilor, ascultându-i și întrebându-i.

47. Și toți care îl auzeau se minunau de priceperea și de răspunsurile Lui.

48. Și văzându-L, rămăseseră uimiți, iar mama Lui a zis către El: 'Fiule, de ce ne-ai făcut nouă așa? Iată, tatăl Tău, și eu Te căutam îngrijorați.

49 Și a zis El către ei: “De ce era să Mă căutați? Oare nu știți că în cele ale Tatălui Meu trebuie să fiu?”

50. Dar ei n-au înțeles cuvântul pe care l-a spus lor.

51. Și a coborât cu ei, și a venit la Nazaret, și le era supus. Iar mama Lui păstra în inima ei toate aceste cuvinte.

52. Și Iisus sporea cu înțelepciunea și cu vârsta și cu harul la Dumnezeu și la oameni.

Explicare

Vers. 20 Păstorii din împrejurimile Betleemului sunt primii martori și mesageri pământești ai nașterii Fiului lui Dumnezeu. Cele consemnate în acest verset sunt de fapt un fel de încheiere firească a celor relatate în versetele anterioare, 8-19, din care aflăm următoarele: cu mare bucurie, “îngerul Domnului”, arhanghelul Gavriil, vestește pe păstorii din preajma Betleemului că aici, “în cetatea lui David”, S-a născut într-o iesle Pruncul Iisus, “care este Hristos Domnul” și Mântuitorul Cel așteptat. Vestea dată de înger îi înspăimântă pe păstori. În acel moment se aude și corul îngerilor din cer, care psalmodiază laude lui Dumnezeu, aducând mesajul păcii peste întreg pământul: “Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, întru oameni bunăvoire!”. Spre a se încredința de spusele îngerilor, păstorii se grăbesc să meargă la Betleem unde, ajungând, află Pruncul culcat în iesle, sub ocrotirea plină de căldură a Sfintei Sale Maici, Fecioara Maria, și a dreptului Iosif. După ce văd pe Prunc și I se închină, păstorii vestesc cele spuse de înger despre nașterea minunată, stârnind uimirea celor ce îi auzeau. Mama Pruncului păstra în inima sa cu mare discreție tot ce se petrecuse.

După ce ascultaseră, văzuseră și se închinaseră dumnezeiescului Prunc, plini de bucurie, păstorii s-au întors la rosturile lor zilnice, “slăvind și lăudând pe Dumnezeu”.

Vers. 21 “Tăierea împrejur” — sau circumciziunea — este un semn al legământului făcut de Dumnezeu cu Avraam (cf. F. Ap. VII, 8) și legiferat — ca ritual religios — de Moise (cf. Ioan VII, 22-23). Tăierea împrejur era semnul legăturii dintre Dumnezeu și “poporul ales”, Israel, care avea să fie înfiat de Tatăl ceresc: “ca urmașii lui Avraam”. Acest ritual se administra tuturor noul-născuților de parte bărbătească, la opt zile după naștere. El consta dintr-o operație chirurgicală (incizie) în părțile intime ale corpului. Operația aceasta o făceau preoții în zi de sâmbătă, sărbătoarea săptămânală a “poporului ales”, instituită, cum se știe, în amintirea scoaterii evreilor din robia egipteană.

La opt zile după naștere, Pruncul este tăiat împrejur, și tot acum, după obicei, I se pune și numele. Numele dat Pruncului este *Iisus*, nume pe care îl comunicase îngerul Gavriil Fecioarei Maria mai înainte, când o vestise că a fost aleasă de Dumnezeu să nască pe Fiul Său, ca om (Luca I, 31). Numele de *Iisus* este forma grecească a numelui evreeesc *Iosua* (prescurtare din Iehoșua), și înseamnă “mântuitor”, “salvator”, indicând adică menirea Lui supremă, anume aceea de mântui lumea de păcatul strămoșesc.

Vers. 40. Din acest verset aflăm că, din punct de vedere anatomo-fiziologic, Pruncul Iisus se dezvoltă normal (*"creștea"*). Din cuvintele *"Se întărea cu duhul"* și *"Se umplea de înțelepciune"* sub ocrotirea *"harului lui Dumnezeu"* trebuie să înțelegem că încă de acum Pruncul sporea, se îmbogățea sufletește într-un mod cu totul particular, calitativ deosebindu-se — și intelectual și afectiv — de copii, de oameni obișnuiți. Cuvintele *"umplându-se de înțelepciune"* au un înțeles cu totul aparte și valențe calitativ superlative, ele voind să sublinieze înțelepciunea prin excelență, adică înzestrarea intelectuală fără seamăn pe care, ca Dumnezeu, Pruncul o avea din veci de la Tatăl și cu care Se născuse și ca om. Înțelepciunea de care *"se umplea"* Iisus este, din punct de vedere dogmatic, una din atributele fundamentale ale persoanelor dumnezeiești.

Vers. 41-51 Când copilul Iisus era de doisprezece ani, a mers, ca și altădată, împreună cu părinții Săi, cu rude și cu alți cunoscuți la Ierusalim, la praznicul Paștelui, cea mai mare sărbătoare anuală a poporului ales. Această sărbătoare, cum știm, fusese instituită în amintirea eliberării evreilor din robia Egiptului (Ieș. XIII, 5-11). Se serba din seara zilei de 13 Nisan până în ajunul zilei de 15 Nisan, când se mânca "mielul pascal" jertfit, cu azimă și ierburi amare, care aminteau "poporului ales" de necazurile și amarăciunile îndurate în robia faraonilor. Praznicul Paștelui era continuat cu sărbătoarea Azimelor (15-21 Nisan). El era o sărbătoare care trezea puternice sentimente religioase și producea mare desfătare sufletească. Așa se face că la Ierusalim, mai mult decât în oricare altă parte, Paștele se serba cu cel mai mare fast. El declanșa un adevărat pelerinaj spre Cetatea Sfântă. Participarea bărbaților la acest mare praznic era obligatorie. Prezența de astăzi la Ierusalim a lui Iisus avea o semnificație aparte: era vârsta în care lua sfârșit faza copilăriei propriu-zise, vârsta când începea instruirea spiritual-religioasă, vârsta care conferea tinerilor un nou statut civil-religios.

După terminarea praznicului, Maria și Iosif, împreună cu rude și cu alți cunoscuți, se întorc spre casă, la Nazaret, pe același drum. Mergând ei, nu luaseră seama că Fiul lor lipsea din preajmă; Îl credeau poate prin mulțimea de pelerini. Sfântul Luca spune (v. 43) că Iisus rămăsese în Ierusalim. După ce părinții Săi străbătură drumul spre casă *"cale de o zi"*, căutându-L printre rude și cunoscuți și, neaflând nimic despre El, plini de îngrijorare, s-au întors din nou la Ierusalim, unde iarăși Îl căutară timp de trei zile, până când Îl găsiră în cele din urmă în templu, adică acolo unde ei nici nu se gândeau, *"șezând în mijlocul învățaților, ascultându-i și întrebându-i"*, iar *"toți cei care îl auzeau se minunau de priceperea și răspunsurile Lui"* (v. 46-47). Zăbovirea lui Iisus la Ierusalim, după terminarea praznicului, acum, la vârsta de doisprezece ani, când Legea îl obliga și la însușirea și cunoașterea ei, se explică prin aceea că — conștient de originea Sa dumnezeiască și de menirea Lui deosebită în lume, unde fusese trimis de Tatăl ceresc *"la plinirea vremii"*, făcându-se om —, El trebuie să întrebe, să cunoască, să afle, să învețe cât mai multe din această lege, din doctrina, tradițiile și obiceiurile poporului Său. Atitudinea înțeleptului Copil între cărturarii templului era plină de smerenie și respect; interesul și zelul Lui pentru cunoaștere, adâncimea cugetării și istețimea

minții Lui au stârnit uimirea acestora. După opinia specialiștilor, printre cărturarii cu care Iisus sta de vorbă acum, se aflau, probabil, marele rabin Gamaliel, dascălul într-ale iudaismului al lui Saul din Tars, viitorul apostol Pavel, Anna, cel care, peste ani, în calitate de arhieru, avea să fie neînduplecatul și nedreptul judecător al lui Iisus Hristos, în preajma patimilor Sale. Nimeni dintre cei de față acum nu bănuiau, poate, pe cine au ei cu adevărat înaintea ochilor, cine este tinerelul Acesta plin de atâta înțelepciune și bună cuviință.

La vederea Fiului lor în mijlocul cărturarilor, sfânta Sa Maică, a cărei inimă până atunci fusese săgetată de spaima pierderii fiului, îi adresează Acestuia întrebarea dojenitoare, dar plină de dragoste și grijă maternă: "*Fiule, de ce ne-ai făcut nouă așa? Iată, tatăl Tău și eu ce căutam îngrijorați*", — la care Fiul îi dă răspunsul: "*De ce era să mă căutați? Oare nu știați că în cele ale Tatălui Meu trebuie să fiu?*" Un răspuns deloc simplu, neașteptat de Iosif și Maria; un răspuns plin de nepricepute înțelesuri pentru ei; un răspuns care probează însă o înțelepciune foarte înaltă; este răspunsul prin care Fiul lor încă de pe acum, de la această vârstă, probează conștiința divinității Sale, probează originea Sa dumnezeiască, cu toate însușirile ce decurg din ea. Acum, pentru prima dată în viața Sa pământească, Iisus Se manifesta ca Dumnezeu prin cele omenești. Cuvintele "*întru ale Tatălui Meu trebuie să fiu*" arată originea, existența și esența Sa dumnezeiască, atotputernicia și nemărginirea Sa, calitatea Sa de stăpân suprem "*al tuturor celor văzute și nevăzute*". Ele arată începutul lucrării Sale dumnezeiești în lume și probează conștiința Sa că încă de acum, de la această vârstă. El știe că va avea de îndeplinit marea misiune a Tatălui ceresc, care L-a trimis în lume: aceea de a-L face voia, de a răspândi Evnghelia Sa mântuitoare, de a răscumpăra lumea din robia păcatului și a o împăca cu Dumnezeu. Cuvintele "*Dar ei n-au înțeles cuvântul pe care l-a spus lor*" (v. 50) arată puterea limitată de înțelegere a unor oameni obișnuiți, cum erau Iosif și Maria, părinții Săi, în comparație cu înățimea cugetării dumnezeiești, plină de tâlc, cum am spus, a Fiului lor care grăia acum ca Dumnezeu.

Din *versetul 51* aflăm că, întorși acasă la Nazaret, Sfânta Maică frământa adânc în inima ei cuvintele Fiului său din templu, căutând a le desluși tainicul înțeles, iar în *versetul 52* ni se spune că-ntr-o armonioasă simbioză — Iisus ce dezvoltă ca om, odată cu înaintarea în vârstă, și "*sporea cu înțelepciunea și cu harul la Dumnezeu și la oameni*", adică din punct de vedere intelectual și sufletesc îi întrecea pe toți.

În legătură cu răspunsul dat de Copilul Iisus părinților Săi, mai precis mamei Sale, trebuie să reținem că din punct de vedere biografic-cronologic, acest răspuns are o deosebită importanță: este pentru prima dată când facem cunoștință cu vorbirea directă a Mântuitorului Hristos consemnată în Evanghelie; aceste cuvinte sunt cele dintâi cuvinte ale Sale transpuse și păstrate în scris.

Învățăături

Deși miraculoasă în manifestarea ei, nașterea Domnului Iisus Hristos ca om și Fiu al Lui Dumnezeu a fost un eveniment deplin real, de importanță excepțională pe plan uman și spiritual-religios.

Păstorii veniți la Betleem sunt cei dintâi martori și mesageri și acestei realități-minune printre oameni. Mărturia lor este cel dintâi argument biografic al istoricității Domnului Hristos, Omul-Dumnezeu.

Ca Om-Dumnezeu, încă de la nașterea Sa, Domnul Hristos a îndeplinit prescripțiile și tradițiile religioase ale poporului din care făcea parte: imediat după naștere a fost tăiat împrejur și a primit numele. Circumciziunea sau tăierea împrejur, ca ritual religios la care Pruncul Iisus a fost supus la opt zile după naștere, este echivalentul botezului creștin, pe care El îl va recomanda mai târziu. (Ioan II, 5; Marcu XVI, 16).

În templul din Ierusalim, la vârsta de doisprezece ani, Iisus Hristos s-a manifestat pentru prima dată ca Dumnezeu întrupat, uimind prin înțelepciune pe cărturari și afirmându-se ca atare și prin răspunsul dat mamei Sale (Luca II, 40).

De reținut dragostea părintească a lui Iosif și a Maicii Domnului față de Fiul lor, ca și consecvența și evlavia acestora în îndeplinirea îndatoririlor Legii și ale tradițiilor religioase iudaice

EXPLICAREA EVANGHELIEI DE LA BUNA VESTIRE

(Luca I, 24-38)

Cele consemnate în această pericopă — proprie Evangheliei după Sfântul Luca — fac obiectul uneia dintre sărbătorile cu tinere închinată Preasfintei Fecioare Maria, Maica Domnului, moment ce se prăznuiește, în fiecare an, în ziua de 25 martie, sub numele de *Buna-Vestire*, sau, popular, Blagoveștenia.

Tema pericopei este vestea pe care îngerul Gavriil, mesager al vocii lui Dumnezeu, o aduce Sfintei Fecioare Maria, că a fost aleasă de Tatăl ceresc să nască mai presus de fire, ca om, pe Fiul Său, Iisus Hristos.

Pericopa relatează dialogul ce are loc pe această temă între îngerul Gavriil și Preasfânta Fecioară Maria. Informațiile cuprinse în acest dialog le-a primit sfântul evanghelist Luca — opinează specialiștii — chiar de la aceasta — ceea ce este de presupus că Sfântul Luca a cunoscut personal pe Prea Sfânta Fecioară Maria și a stat un timp în legătură directă cu ea; deci, ele au o perfectă autenticitate. Prin întinderea lui, textul acestei pericope cuprinde cele mai multe știri despre Maica Domnului din întreg Noul Testament. Privită din acest punct de vedere, vestea dumnezeiască pe care arhanghelul Gavriil o aduce Prea Sfintei Fecioare Maria este o adevărată "evanghelie", după semnificația termenului grecesc «ευαγγελιον» (format din ευ = bine, bun; αγγελιον = veste), tradus în românește prin "bună vestire".

Textul pericopei

24. Iar după aceste zile, Elisabeta, femeia lui, a rămas însărcinată și cinci luni s-a tăinuț pe sine, zicând:

25. "Că așa mi-a făcut mie Domnul în zilele în care a socotit să ridice dintre oameni ocară mea."

26. Iar în a șasea lună a fost trimis îngerul Gavriil de la Dumnezeu într-o cetate din Galileea, al cărei nume era Nazaret,

27. Către o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David; iar numele fecioarei era Maria.

28. Și intrând îngerul la ea, a zis: "Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine; binecuvântată ești între femei!"

29. Iar ea, văzându-l, s-a tulburat de cuvântul lui și cugeta în sine: "Ce fel de închinăciune poate să fie aceasta?"

30. Și îngerul i-a zis: "Nu te teme, Marie! Căci ai aflat har la Dumnezeu,

31. Și iată, vei lua în pântec și vei naște Fiu, și vei chema numele lui *Iisus*.

32. Acesta va fi mare și Fiul Celui Prea Înalt se va chema, și Domnul Dumnezeu îi va da Lui tronul lui David, părintele Său.

33. Și va împărățiși peste casa lui Iacob în veci, și împărăția Lui nu va avea sfârșit".

32. Și a zis Maria către înger: "Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?"

35. Și răspunzând îngerul, i-a zis: "Duhul Sfânt se va pogori peste tine și puterea Celui Prea Înalt te va umbri; pentru aceea, și Sfântul ce se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema".

36. Și Elisabeta, rudenia ta, a zămislit și ea fiu la bătrânețele ei, și aceasta este a șasea lună pentru ea, cea numită stearpă.

37. Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință".

38. Și a zis Maria: "Iată roaba Domnului: Fie mie după cuvântul tău". Și îngerul Domnului a plecat de la ea.

Explicare

Vers. 24-25 Dialogul dintre îngerul Gavriil și Prea Sfânta Fecioară Maria este precedat de spusele Sfântului Luca despre Elisabeta, rudenia Sfintei Fecioare, că aceasta, deși înaintată în vârstă, aflând har și milostivire la Dumnezeu, va naște un copil. (Copilul pe care-l va naște va fi proorocul Ioan, înaintemergătorul Domnului). Prin această milostivire a Tatălui ceresc se ridică, astfel, de deasupra soților Zaharia și Elisabeta "ocara" din partea oamenilor că ei nu au copii, știut fiind că la evreii biblici o femeie fără copii era socotită păcătoasă, nevrednică în fața lui Dumnezeu și privită ca atare și de familiile cu copii. Cuvintele Elisabetei: "Că așa mi-a făcut mie Domnul în zilele în care a socotit să ridice dintre oameni ocară mea" exprimă tocmai noua stare sufletească a acesteia: marea ei bucurie că va fi mamă, că prin aceasta va dispărea de acum "ocara" din partea oamenilor, că va fi privită cu alți ochi de către aceștia.

Vers. 26-27. În aceste versete se arată timpul când a avut loc "vestea cea bună": la șase luni după ce Elisabeta rămăsese însărcinată; cine este mesagerul

dumnezeieștii vești: arhanghelul Gavriil; locul unde acesta îi transmite marea veste și taină dumnezeiască: orașelul Nazaret din Galileea; persoana omenească ce se învrednicise de încrederea și prețuirea lui Dumnezeu de a fi aleasă ca ea să nască pe Fiul Său ca om: Fecioara Maria. Unele din aceste date au făcut obiectul profețiilor mesianice, din Vechiul Testament (Isaia, VII, 14; Iezechiel XLIV, 1-2 ș.a.).

Numele *Maria* este evreiesc (aramaic) și exprimă o notă de distincție, însemnând "doamnă", "stăpână"; era foarte răspândit în onomastica feminină din Israelul biblic.

Fecioara Maria, cea aleasă de Dumnezeu a deveni mama după trup a Fiului Său, s-a născut, spune tradiția Bisericii, din părinții Ioachim și Ana, când aceștia erau destul de înaintați în vârstă. A fost unicul lor copil, venit pe lume ca dar al lui Dumnezeu. Din pruncie, Maria a fost afierosită Tatălui ceresc: la vârsta de trei ani a fost adusă la templul din Ierusalim, unde a rămas până în pragul adolescenței, adică până pe la vârsta de 14-15 ani.

Când arhanghelul Gavriil îi aduce vestea dumnezeiască, Fecioara Maria era logodită cu un bărbat care se numea Iosif, și care era "*din casa lui David*" Dreptul și bătrânul Iosif, cum este îndeobște cunoscut, era un om foarte credincios și evlavios, cu frică de Dumnezeu; era cu mult mai în vârstă decât Fecioara Maria. A dus o viață feciorelnică până la sfârșitul zilelor sale. I-a fost dat ca "logodnic" Fecioarei Maria spre a feri buna reputație a acesteia de calomnia oamenilor, devenind însă, în timp, un tutore, un ocrotitor sau "părintele legal" al Pruncului pe care Fecioara avea să-L nască.

Cuvintele "*din casa lui David*" înseamnă că bătrânul Iosif se trăgea din neamul regelui David, una din personalitățile cele mai de seamă din istoria poporului ales. Din acest strămoș ilustru se trăgea de altfel și Fecioara Maria (cf. genealogiile întocmite de sfinții evangheliști Matei I, 1-17 și Luca III, 23-38).

Vers. 28 Cu acest verset începe dialogul propriu-zis dintre îngerul Gavriil și Fecioara Maria. Aici este cuprinsă închinarea sau salutarea îngerului adresată tinerei Fecioare: "*Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este du tine! Binecuvântată ești tu între femei!*" O salutare neobișnuită, ne mai auzită să fi fost adresată cândva vreunei femei, vreunui om. O salutare din care desprindem îndemnul îngerului ca Maria să se bucure pentru privilegiul de a fi fost copleșită de harul dumnezeiesc, o salutare în care ea este asigurată de ocrotirea permanentă a lui Dumnezeu, de prezența Lui neîntreruptă în ființa și viața sa de acum încolo. O salutare care din această clipă făcea din Fecioara Maria o ființă cu totul nouă, o femeie unică în lume, fără asemănare, mai presus decât toate femeile, din partea cărora ea se va bucura de toate binecuvântările, de cinstire și prețuire deosebită, cum nu se dăduse niciodată vreunei femei sau vreunui om până acum.

Dacă, obiectiv vorbind, o asemenea salutare o ridică mai presus decât toți oamenii, subiectiv vorbind, această salutare o pune pe Fecioara Maria într-o stare sufletească deosebită, care începe să o frământa și să o neliniștească.

Vers. 29 Surprinsă de urarea neobișnuită a îngerului, Sfânta Fecioară Maria se întreba îngrijorată: "*Ce fel de închinare poate să fie aceasta?*", și se străduia să-i găsească răspunsul.

Vers.30-33 Răspunsul i-i dă chiar îngerul Gavriil care, căutând s-o liniștească, îi spune că *"a aflat har la Dumnezeu"*, că adică, învrednicindu-se prin viața ei curată în fața lui Dumnezeu, El a ales-o să zămislească și să nască un Fiu; Acest Fiu se va numi *Iisus*. Un nume destul de obișnuit la poporul ales; el înseamnă eliberator, salvator, mântuitor. Îngerul îi mai dă Mariei și alte amănunte despre Fiul pe care Îl va naște: *"Acesta va fi mare și Fiul lui Dumnezeu se va chema"*. Cuvintele din care desprindea strânsa legătură dintre Iisus și Dumnezeu: calitatea Lui de Fiu al lui Dumnezeu după ființă și origine; precum și superioritatea absolută a Lui față de toți ceilalți oameni. Cuvintele *"Domnul Dumnezeu Îi va da Lui tronul lui David, părintele Său"*, se referă la împărăția spirituală, adică la stăpânirea pe care Dumnezeu-Tatăl cerește o hărăzea Celui ieșit acum ca om din *"rodul coapselor"* regelui David, ilustrul Său strămoș și împărat pământesc peste Israel. *"Tronul lui David"*, împărăția spirituală a Fiului Celui Prea Înalt, adică a lui Iisus Hristos, se va întinde peste *"Israelul cel nou"*, adică peste lumea Noului Testament, lumea Evangheliei Sale dumnezeiești. Tot sens figurat-spiritual are și expresia *"casa lui David"*, prin care se înțelege, la fel, împărăția spirituală a lui Hristos, împărăție ce va avea caracter veșnic și universal.

Vers. 34. Știindu-se fecioară foarte curată, și trupește, și sufletește, crescută în această stare de puritate absolută din fragedă copilărie, la adăpostul și sub umbra templului, din a cărui învățătură se împărtășise, iar ca femeie ce era, știind că a naște implică legătură trupească de căsătorie cu un bărbat, Sfânta Fecioară Maria întreabă pe înger cum este posibil așa ceva, *"de vreme ce ea nu știe de bărbat"*, adică nu este căsătorită și nici nu intenționează așa ceva vreodată.

Vers. 35 Și la această firească nedumerire tot îngerul Gavriil îi răspunde, destăinuindu-i și chibzuința, rânduiala lui Dumnezeu: că va zămisli mai presus de legile firii, fără bărbat; Duhul Sfânt va coborî peste ea și o *"va umbri cu puterea Sa"* dumnezeiască, iar Cel conceput în chip supranatural în pântecul ei se va naște tot în chip supranatural, *"fără stricăciune"*. El va fi om adevărat, născut din femeie *"la plinirea vremii"* (Gal. IV, 6), dar și Dumnezeu adevărat, născut din veci din Tatăl ceresc. Vestea zămislirii fără de bărbat și a nașterii *"fără stricăciune"* erau pentru Fecioara Maria o noutate unică și absolută, o taină și un miracol dumnezeiesc.

Vers. 36-37 Ca argument de convingere în plus că Fecioara Maria va fi mamă, îngerul Gavriil îi dă exemplul Elisabetei, rudenia sa, cea socotită *"stearpă"*, care *"a zămislit și ea fiu la bătrânețele ei"*, fiind acum *"în a șasea lună"*. Dar în cazul Sfintei Fecioare Maria, atotputernicia și rânduiala lui Dumnezeu se manifestă într-un chip superior și unic față de cum s-au manifestat în cazul Elisabetei: Maria va zămisli fără bărbat, va naște *"fără stricăciune"* și va rămâne fecioară. Deci fecioară înainte de naștere, fecioară în timpul nașterii, fecioară după naștere, adică *"pururea Fecioară"*. Despre această stare de pururea feciorie vorbise și proorocul Iezechiel (XLIV, 2). Aceasta, pentru că — o asigură îngerul — *"la Dumnezeu nimic nu este cu neputință"*. Spunând așa, trimisul lui Dumnezeu scoate în evidență încă o dată atotputernicia Tatălui ceresc, ca una din însușirile fundamentale ale Dumnezeirii,

precum și caracterul de minune al tuturor celor ce se vor întâmpla de acum înainte în viața Sfintei Fecioare.

În contextul celor mai de sus, trebuie să spunem însă că întrebările ce frământau mintea și inima Fecioarei Maria, după ce primise dumnezeiasca veste de la înger, sunt întrebări și frământări firești, încolțite ca urmare a extraordinarei vești ce-i dăduse îngerul. Ele țin de hotărârea de nezdruccinat a Mariei de a-și păstra cu orice preț starea de feciorie perpetuă căreia i se dedicase. De aceea, ele nu trebuie înțelese și apreciate ca o reacție de împotrivire, ca o respingere a voinței lui Dumnezeu.

Vers. 38 Că nu poate fi vorba de așa ceva ne încredințează cuvintele rostite cu toată devoțiunea și smerenia de Sfânta Fecioară: "*Iată roaba Domnului: fie mie după cuvântul tău!*" Adică, încredințându-se pe deplin în spusele îngerului, Fecioara Maria, făcând un act de smerită ascultare, primește cele rânduite de Dumnezeu cu ea, așteptând de acum încolo în liniște și taină cele ce aveau să se întâmple ca hotărâre a voinței divine.

Cuvintele "*și îngerul a plecat de la ea*" marchează încheierea misiunii dumnezeiești a acestuia și sfârșitul dialogului dintre el și Fecioara din Nazaret.

Învățăături

În doctrina Bisericii Ortodoxe despre Sfânta Fecioară Maria, pericopa ce relatează episodul Bunei-Vestiri are o importanță deosebită, întrucât acest eveniment divino-uman stă în directă legătură cu învățătura despre Domnul nostru Iisus Hristos, prin care s-a realizat mântuirea oamenilor și împăcarea acestora cu Dumnezeu, după căderea în păcat a lui Adam și Eva. Buna veste înseamnă începutul mântuirii noastre. În mesajul dumnezeiesc transmis Sfintei Fecioare Maria prin îngerul Gavriil este rezumată toată "istoria" rolului Sfintei Fecioare în actul operii de mântuire a neamului omenesc de către Fiul său, Iisus Hristos, Dumnezeu-Onul. Astfel: după căderea în păcat a primilor oameni, mântuirea neamului omenesc făgăduită de Dumnezeu va veni printr-un urmaș al femeii (Facere, III, 15). Acest urmaș al femeii va fi din neamul lui Iuda (Facere, XLIX, 10) și din "*casa lui David*" (III Regi, IX, 15). Dintr-o fecioară se va naște Fiul lui Dumnezeu, care va fi Mântuitorul lumii (Isaia, VII, 14; Matei, I, 23; Ieremia, XXXI, 21-23). *Elisabeta*, rudenia sa, vede în Sfânta Fecioară Maria pe Născătoarea de Dumnezeu, pe "maica Domnului" (Luca, I, 42-43). Fecioara Maria dă mărturie despre alegerea și lucrarea divină ce s-a săvârșit prin ea (Luca, I, 46-49). Cel ce avea să se întrupeze din Sfânta Fecioară Maria este "*Iisus, Fiul lui Dumnezeu*" (Luca, I, 31-35), dar și "*Fiul Mariei*" (Marcu, VI, 3).

Ca viitoare Născătoare de Om-Dumnezeu, Sfânta Fecioară Maria va fi cea mai apropiată și cea mai activă mijlocitoare pentru oameni pe lângă Domnul Hristos, Fiul ei după trup. Ea va realiza cea mai strânsă și cea mai directă legătură între oameni și Dumnezeu. Suportul acestei aprecieri de oameni îl dă raportul de strânsă unitate și iubire dintre Maică și Fiu.

Urmând a naște după trup, dar mai presus de legile firii, pe Mântuitorul lumii, deopotrivă om și Dumnezeu, Sfânta Fecioară Maria va deveni făptura umană cea

mai pătrunsă de Duhul Sfânt, Dumnezeirea sălășluindu-se în ea din acel moment pentru totdeauna. Din această pricină ea nu va mai fi supusă judecății de la sfârșitul vremurilor.

Calitatea de Născătoare de Om-Dumnezeu de care s-a învrednicit Fecioara din clipa în care i s-a făcut cunoscută de către înger voia lui Dumnezeu încorporează în sine deosebitele însușiri morale ale acesteia: purureafecioria, desăvârșita curăție trupească și sufletească, adică lipsa de păcate personale, smerenia cea mai înaltă.

Pentru toate acestea, Sfânta Fecioară Maria este cinstită în gradul cel mai înalt de toți oamenii, o cinștire mai presus decât a tuturor sfinților și îngerilor.

EXPLICAREA EVANGHELIEI DIN DUMINICA LĂSATULUI SEC DE CARNE SAU A ÎNFRICOȘATEI JUDECĂȚI (Matei XXV, 31-46)

Pericopa aceasta face parte din ceea ce exegeții numesc "marea cuvântare eshatologică" a Mântuitorului Hristos, care, mai pe larg, este cuprinsă în Evanghelia după Sfântul Matei, cap. XXIV și XXV. Mai pe scurt se află și în Evanghelia d. Sf. Marcu (cap. XIII) și în Evanghelia d. Sf. Luca (cap. XXI). Mântuitorul a rostit această cuvântare ca răspuns la două întrebări puse de ucenicii săi: a) când va fi sfârșitul Ierusalimului și b) când va avea loc a doua venire a Domnului sau *parusia*. Tema acestei cuvântări o constituie, deci, răspunsul Domnului Hristos la cele două întrebări ale ucenicilor Săi, iar pericopa noastră are ca temă judecata finală sau judecata obștească, numită, pentru gravitatea ei, și "înfricoșata judecată." Pericopa are un pronunțat caracter dogmatic, eshatologic și moral.

Textul pericopei

31. Când va veni Fiul Omului întru slava Sa și toți sfinții îngeri cu El, atunci va șede pe tronul slavei Sale.

32. Și se vor aduna înaintea Lui toate neamurile și-i va despărți pe unii de alții, precum desparte păstorul oile de capre.

33. Și va pune oile de-a dreapta și caprele de-a stânga.

34. Atunci va zice împăratul celor de-a dreapta Lui: Veniți binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii.

35. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit;

36. Gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine.

37. Atunci cei drepti îi vor răspunde, zicând: "Doamne, când Te-am văzut flămând și te-am hrănit? Sau însetat și ți-am dat să bei?"

38. Sau când te-am văzut străin și te-am primit, sau gol și Te-am îmbrăcat?"

39. Sau când Te-am văzut bolnav și în temniță și am venit la Tine?

40. Iar Împăratul, răspunzând, va zice lor: "Adevărat zic vouă, întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei prea mici, Mie Mi-ați făcut."

41. Atunci va zice și celor de-a stânga: "Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui.

42. Căci flămând am fost și nu Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau;

43. Străin am fost și nu M-ați primit, gol am fost și nu M-ați îmbrăcat; bolnav și în temniță și nu M-ați cercetat.

44. Atunci vor răspunde și ei, zicând: "Doamne, când Te-am văzut flămând sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav sau întemnițat și nu Ți-am slujit?"

45. El însă le va răspunde, zicând: "Adevăr zic vouă: Întrucât nu ați făcut unuia dintre aceștia prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut!"

46. Și vor merge aceștia la osânda veșnică, iar cei drepti la viața veșnică.

Explicare

Vers. 31 Acest verset se referă la a două doua venire sau *parusia* Domnului Hristos, "*Fiul Omului*". Dacă prima dată, la nașterea Sa suprafirească, în Betleemul Iudeii, din sfânta Fecioară Maria și de la Duhul Sfânt, adică în ipostaza de Om-Dumnezeu, El nu a avut o venire spectaculoasă, ci, dimpotrivă, una modestă, născându-se în niște condiții de umilință și smerenie, într-un staul de vite, a doua oară, la sfârșitul veacurilor, Domnul Hristos va veni în toată măreția, splendoarea și puterea Sa, ca un Dumnezeu preaslăvit, ca Supremul Judecător, înconjurat de sfinții Săi îngeri, chemând lumea la înfricoșata judecată.

După învățătura Bisericii, ca dată, *parusia* sau a doua venire a Domnului Hristos pe pământ nu este cunoscută de nimeni în afară de Dumnezeu; ea coincide cu sfârșitul veacurilor (cf. Fapte I, 6).

Parusia Domnului va fi precedată însă de o serie de evenimente naturale și supranaturale, "semnele veacului". Iată câteva din ele: Evanghelia va fi propovăduită la toate neamurile (Matei, XXIV, 14; XXVIII, 19); ivirea de profeți mincinoși, lepădarea de credință a multora (Matei, XXIV, 4-13; I Tim. IV, 1-5; II Tim. III, 1-13); apariția lui Antihrist pe pământ, care va nesocoti și combate învățătura creștină cea adevărată prin răspândirea de învățături și minuni false, ce vor avea ca efect lepădarea multora de credința cea dreaptă (Matei, XXIV, 5; II Tes. II, 1; I Ioan, II, 18, 22; IV, 1-31, etc.); războaie, cutremure, foamete, ciumă și alte nenorociri (Matei, XXIV; Marcu, XIII; Luca, XXI; II Tes. I, 6-7, etc.); convertirea evreilor la creștinism (Rom. XI, 25, ș.a.); arătarea pe cer a "*semnului Fiului Omului*", adică sfânta cruce înconjurată de o puternică lumină (Matei, XXIV, 30) obiectul pe care a fost răstignit și a murit Fiul lui Dumnezeu. După împlinirea acestor "semne", Domnul Hristos va veni în putere și mărire pe norii cerului, înconjurat de mulțime de îngeri, în sunete de trâmbiță (Matei, XVI, 27; XXIV, 31), întru slava Tatălui și a Sa (Matei, XVI, 17; XXV, 31), ca să judece lumea.

Aceasta, “*pentru că Tatăl nu judecă pe nimeni, ci judecata toată a dat-o Fiului, ca toți să cinstească pe Fiul, după cum cinstesc pe Tatăl*” (Ioan, V, 22), și pentru că Domnul Hristos este și Fiul Omului.

Vers. 32-33 Expresia “*toate neamurile*” trebuie înțeleasă numeric în sens absolut, adică pe toți oamenii care s-au născut de la Adam până în clipa supremei judecăți. Toți oamenii vor compare în fața Unicului Judecător, cu excepția sfintei Fecioare Maria, Maica Domnului, și a sfinților îngeri, care asistă la judecată; toți oamenii, adică cei dreپți și cei păcătoși, aceștia din urmă cuprinși de mare înfricoșare. Acum se vor cunoaște toate faptele oamenilor cu toate consecințele lor în bine sau în rău, peste generații și peste veacuri. Judecata supremă pe care o va face Fiul lui Dumnezeu va fi absolut dreaptă, fără nici o părtinire; la fel și hotărârea sau sentința finală de după judecată.

Folosindu-se de o asemănare luată din viața de toate zilele, Dreptul Judecător va despărți atunci — după faptele lor săvârșite în viața pământească — pe cei dreپți și buni de cei păcătoși și răi, după cum desparte păstorul oile de capre. Pe cei dreپți îi va așeza la dreapta Sa, pe cei răi la stânga Sa. Cei dreپți și buni sunt asemenați cu oile cele blânde, nevinovate și supuse, cei răi cu caprele, animale neastâmpărate, mai greu de strunit.

Vers. 35-36 “*Binecuvântații Tatălui Meu*” sunt cei găsiți dreپți, buni și fără păcate la obștea judecată, cei care, cu alte cuvinte, și-au rânduit și desfășurat întreaga lor viață pământească potrivit învățaturii sfintei Evanghelii, adică îndeplinind întru totul voia lui Dumnezeu. Drept răsplată, aceștia vor deveni moștenitorii împărăției și se vor învrednici de calitatea de rude foarte apropiate ale Tatălui ceresc, de vederea Feței căruia se vor bucura de atunci încolo în permanență. Pentru cei dreپți și buni, Dumnezeu a pregătit, încă de la începutul lumii, împărăția Sa cea cerească. A făcut aceasta din dragoste pentru om, coroana creației Sale, dar și pentru a arăta și a da posibilitatea oamenilor dreپți și buni ca ei înșiși să-și dea seama de câtă prețuire și cinstire se bucură în fața lui Dumnezeu, Tatăl ceresc.

Rațiunile sau motivele pentru care cei dreپți și buni se învrednicesc de împărăția lui Dumnezeu le aflăm în cuvintele Supremului Judecător: “*flămând am fost și M-ați hrănit, însetat am fost și M-ați dat să beau, gol am fost și M-ați îmbrăcat*”, etc, cuvinte în care sunt exprimate fapte de dragoste și de milostenie față de aproapele, fapte ce caracterizează viața pământească a celor dreپți și nepăcătoși. Când spune aceste cuvinte, Mântuitorul nu are în vedere numai împlinirea sau acoperirea — prin săvârșirea acestor fapte — a lipsurilor și suferințelor trupești ale celor nevoiași, ci și împlinirea lipsurilor și nevoilor sufletești, duhovnicești ale acestora: instruirea în cunoașterea adevărată a dumnezeieștii Evanghelii, sfatul bun, îmbărbătarea în necazuri și cumpene sufletești, etc.

Vers. 37-40 Prin cuvintele: “*Doamne, când Te-am văzut flămând și Te-am hrănit? Sau însetat și Ți-am dat să bei? Sau când te-am văzut gol și Te-am îmbrăcat?*”, etc., este pusă în lumină virtutea dragostei și a smereniei celor buni și dreپți în fața lui Dumnezeu, care în viața lor pământească au alinat suferințe,

lipsuri și necazuri ale semenilor lor, fără a se lăuda cu acestea, ci dimpotrivă tăinuind toate aceste fapte bune, atât în fața oamenilor, cât și în fața lui Dumnezeu (cf. Matei, VI, 1-40). Mântuitorul Hristos a pus în gura oamenilor buni și drepti cuvintele acestea de smerenie și dragoste față de oameni, pentru ca să cunoaștem din răspunsul Său că orice vom face celui sărac, în necazuri și suferință, facem aceasta, de fapt, Domnului Hristos Însuși. De aceea, El răspunde astfel nedumeririi celor drepti: *“Adevărat grăiesc vouă: întrucât ați făcut unuia dintre acești frați mai mici ai Mei, Mie Mi-ați făcut”*. El numește *“frați ai Săi”* pe toți cei nevoiași și necăjiți, fără a se rușina de dânșii, de starea lor mizeră. *“Mai mici”* îi socotește Domnul pe cei săraci atât pentru puținătatea lor materială, cat și pentru smerenia gândului și a purtării lor.

Vers. 41-45 Hotărârea sau sentința Dreptului și Supremului Judecător la înfricoșata judecată va fi, cum am spus, foarte dreaptă, aspră și definitivă. La trei chinuri mari vor fi supuși cei păcătoși și răi după judecată: a) la îndepărtarea de la Dumnezeu: *“Duceți-vă de la Mine, blestemaților”*; b) la locul de veșnică osândă și chinuire: *“în focul cel veșnic”* și c) la părtășia permanentă *“cu diavolul și îngerii lui”*. Aceasta pentru că în timpul vieții lor pământești, cei păcătoși și răi au nesocotit voia lui Dumnezeu, fie prin neluarea în seamă sau desconsiderarea învățăturii sfintei Sale Evanghelii, fie prin comportarea nemiloasă și lipsită de dragoste față de semenii aflați în lipsuri, necazuri și suferințe; sau, după propriile cuvinte ale Domnului nostru Iisus Hristos: *“flămând am fost și nu Mi-ați dat să mănânc, însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau, bolnav am fost și nu M-ați cercetați”* etc. Adică neîmplinirea faptelor milei trupești și sufletești.

Încercarea de dezvinovățire a celor răi și păcătoși, motivată prin pretinsa necunoaștere a îndatoririlor față de semenii lor aflați în lipsuri și suferințe: *“Doamne, când Te-am văzut flămând sau însetat, sau gol, sau bolnav (...) și nu Ți-am slujit”*, nu are nici un efect și nici o putere de înduplecare, căci spune categoric Mântuitorul: *“Întrucât nu ați făcut unuia din aceștia mai mici — adică semenilor aflați în necazuri și suferințe —, nici Mie nu Mi ați făcut.”*

Vers. 46 În acest verset este cuprinsă sentința definitivă pronunțată de Supremul Judecător atât pentru cei păcătoși, cât și pentru cei drepti: *“Și vor merge aceștia la osânda veșnică, iar cei drepti la viața veșnică”*. Din aceste cuvinte înțelegem că păcătoșii nu vor pieri după învierea și judecata din urmă, ci-și vor duce mai departe existența lor, care are de acum încolo caracter veșnic, dar nu spre a fi fericiți, ci spre a fi chinuți de-a pururi, pentru faptele lor, împreună cu diavolii. De aceea, *“viața”* lor în iad nici nu e de fapt o *“viață, ci o existență aparte, proprie numai lor. “Iadul, ca loc, și osânda și chinurile veșnice, ca stare de nefericire a celor răi, sunt un fel de temniță duhovnicească, o stare în care nu se poate vedea fața lui Dumnezeu, o stare fără lumina produsă de vederea lui Dumnezeu; este un chin nesfârșit”*.

Viața veșnică, fericirea veșnică, este, dimpotrivă răsplata supremă a celor găsiți drepti în urma judecății finale. Locul de viețuire și fericire veșnică al acestora este raiul, paradisul, împărăția cerurilor sau împărăția lui Dumnezeu. Răsplata celor drepti, vrednici de rai sau de împărăția lui Dumnezeu, este nespus de bogată: ei vor

trăi într-o stare de fericire permanentă, de negrăit, după cum spune sfântul Apostol Pavel: *“Cele ce ochiul nu a văzut, urechea nu a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-l iubesc pe El (I Cor. XIII 3). Cei drepecți vor străluci ca soarele (Matei, XIII, 43); ei vor vedea pe Dumnezeu față către față (I Cor. XIII, 12) și vor trăi împreună cu Domnul Iisus Hristos, cu sfinții și cu îngerii. Acolo, în împărăția cerească a Luminii, unde vor sălășlui de-a pururi cei buni și drepecți, nu va mai fi nici plângere, nici durere, nici moarte, ci viață, lumină, bucurie, dragoste, pace și fericire fără de sfârșit.*

Învățături

Așezată în perioada postului mare, pericopa evanghelică a înfricoșatei judecăci este un binevenit popas și un prilej de meditare și reflecție la sensul vieții noastre de toate zilele, la modul cum am dus și ducem viața noastră pământească în perspectiva vieții cerești, în raport cu învățătura sfintei Evanghelii, atât din punct de vedere al credinței noastre, ca act de cunoaștere și de iubire a lui Dumnezeu, cât și din punct de vedere etic, adică al punerii în practică a învățăturii evanghelice ca datorie morală.

În raport cu parusia Domnului Hristos și cu judecata obștească finală, ca evenimente cosmico-supranaturale, întreaga noastră viață pământească trebuie să fie o permanentă pregătire pentru întâlnirea cu Mântuitorul, cu Supremul și Dreptul Judecător. Prin credința noastră puternică, plină de convingere, prin sporul nostru duhovnicesc, prin faptele noastre zilnice mereu în conformitate cu învățătura Sa, așteptarea întâlnirii cu Domnul Hristos la parusie trebuie să însemne și să fie nu un moment de temere, de spaimă și groază, ci de încredere și bucurie, de certitudine că ne vom învrednici de mântuire, de viața și fericirea veșnică. Pentru *“cei curați cu inima”* (Matei, V, 8), această certitudine este efectul care dă, de fapt, valoare credinței și faptelor bune de aici de pe pământ.

Parusia Domnului Hristos dă vieții pământești a adevăratului creștin sensul său eshatologic și-l proiectează dincolo de existența sa obișnuită, efemeră de pe pământ.

Prof. Adrian N. Popescu

**CREDINȚĂ
ȘI MĂRTURISIRE**

TRANSFIGURARE ȘI SECULARIZARE

Cultura este rezultatul activității creatoare a omului, dar ea se naște din văpaia adorării lui Dumnezeu, care-l introduce pe om în sfera valorilor supreme, proprii lui Dumnezeu, adică spre sfințenie, bine, frumosul și adevărul divin, care prin strălucirea lor aprind în suflete inspirația și dau aripi puterilor creatoare ale omului. Cu toate că domeniile culturii sunt extrem de variate, totuși cultura își menține unitatea în ansamblul ei atâta vreme cât gravitează în sfera valorilor eterne ale Divinității. Din momentul în care se desprinde din focarul ei unificator, cultura se dispersează într-o pluralitate de curente și sisteme atât de contradictorii încât se anulează reciproc. Pluralitatea rămâne valabilă atâta vreme cât gravitează în jurul centrului unificator al Divinității, în caz contrariu devenind derutantă și anarhică.

Cultura modernă s-a rupt de centrul ei spiritual religios în Dumnezeu și s-a fărâmițat într-o sumedenie de varietăți individuale lipsite de sensul superior al unității și de sensul spiritual autentic. Teoriile și sistemele luate în ansamblul lor dau impresia unei amarnice zădărnicii, care e soarta inteligenței autonome, chiar dacă uneori poartă pecetea geniului. Perioada istorică în care ne aflăm suferă un proces accentuat de secularizare care duce la descentralizarea forțelor creatoare ale omului și la diferențierea tuturor sferelor de viață socială și culturală, astfel încât diferitele domenii ale culturii devin autonome. Faptul este cu atât mai semnificativ cu cât nu este vorba doar de autonomia rațiunii și a sferelor de viață socială și culturală, ci de faptul că lumea însăși, în ansamblul ei, este concepută ca o uriașă mașină autonomă care funcționează prin ea însăși, fără intervenția Creatorului. De aici trei consecințe majore.

Mai întâi este vorba de tendința culturii secularizate de a izola pe Dumnezeu în transcendent. Această tendință, cunoscută sub numele de deism, consideră că Dumnezeu a fost necesar numai ca să creeze lumea, fiindcă după aceea lumea, ca mașină, funcționează prin ea însăși în mod automat, după cum observă un teolog protestant, Jürgen Moltmann, rezultatul unei concepții care transformă lumea în mașină duce inevitabil la ateism, fiindcă odată ce funcționează prin ea însăși, nu mai are nevoie de Dumnezeu. Așa se explică apariția teoriei evoluționiste, care

încearcă să explice apariția și evoluția vieții pe pământ numai prin cauze naturale, fără intervenția creatoare a unui Dumnezeu personal și conștient, ca Rațiune supremă și liberă de orice determinism. Cultura secularizată, pusă în circulație de Iluminism, este o cultură mecanicistă bazată pe relația externă dintre cauză și efect, cultura lucrului în sine, fără semnificație spirituală.

Din cauza acestei culturi mecaniciste, care a marcat profund conștiința europeană, omul modern tinde să-l izoleze pe Dumnezeu în transcendent, din tendința de a-i lua locul pe pământ. Dacă omul medieval se simțea insuficient sieși și din această insuficiență căuta întregirea în puterea lui Dumnezeu, omul modern se deosebește prin afirmarea rebelă a suficienței proprii, a propriei autonomii, prin refuzul Revelației divine și prin tendința de a se substitui lui Dumnezeu pe pământ. Precum în astronomie revoluția științifică înseamnă trecerea de la concepția geocentrică la sistemul heliocentric, tot astfel, în oridinea spirituală, marele proces de trecere de la medieval la modern înseamnă părăsirea concepției teocentrice și adoptarea unei antropocentrism care, în dezvoltarea lui, este totuna cu descreștinarea culturii. Viața modernă, părăsind dimensiunile intensității spirituale, s-a delimitat față de transcendent, închizându-se în spațiul și veacul terestru. Omul a devenit măsura tuturor lucrurilor și din acest moment plâsmuirile lui au pierdut sensul eternității, iar omul s-a scufundat în senzualitatea sufocantă a acestei lumi.

Omul modern nu se mai interesează de valorile spirituale netrecătoare ale Împărăției lui Dumnezeu, ci caută să se atașeze aproape exclusiv de valorile materiale și trecătoare ale lumii văzute. Lucrul cel mai important pentru o cultură secularizată nu mai constă în căutarea nostalgică a paradisiului ceresc, spre care se îndreaptă insul prin credință, ci în edificarea unui paradis pământesc, prin rațiune, știință și tehnologie, fără Dumnezeu. Este adevărat că omul a reușit pe această cale să dea la iveală societatea de consum, care copleșește omul sub abundența bunurilor materiale, cel puțin într-o anumită parte a lumii, dar preocuparea excesivă pentru realizarea materială care aparține lumii obiective, a atras după sine lipsa de preocupare pentru viața interioară sau subiectivă a omului și apariția unei crize spirituale fără precedent. Un gânditor englez spune că "știința a dobândit victorii dincolo de visurile iluministe ale secolului al XVIII-lea, dar lumea care a apărut nu ne pare mai rațională decât cea din veacurile premergătoare. Tot mai multă lume din rândul celor mai puternice națiuni ale lumii se simte prinsă în ghiarele unor forțe iraționale". Așa se explică motivul pentru care omul veacului nostru, care se vrea raționalist și prețuiește știința, face apel la magie și astrologie, la superstiții și practici orientale, yoga sau zen, la esoterism și antroposofie, deși consideră că aparțin iraționalului. Raționalismul nu poate șterge atât de ușor aspirația omului către transcendent, fiindcă este înscrisă în firea omului prin calitatea sa de chip al lui Dumnezeu. Meritul lui Mircea Eliade a fost cel de a fi constatat că sacrul nu este rezultatul evoluției, ci face parte integrantă din conștiința omului.

Dar, pe lângă criza spirituală la care ne-am referit, cultura secularizată se află și la originea crizei ecologice care confruntă cu atâta intensitate omenirea astăzi. Tendințele antropocentriste ale acestei culturi l-au determinat pe om să se considere

ca stăpân al naturii în locul lui Dumnezeu și să supună natura unei exploatări ireponsabile care a dus la poluarea naturii. Este adevărat că meritul iluminismului a constat în impulsul pe care l-a dat rațiunii umane spre cunoașterea naturii, în acel "aude sapere", care i-a permis omului să înregistreze progrese spectaculoase în cunoașterea macrocosmosului sau în cea a microcosmosului, să contribuie la ameliorarea condițiilor de viață ale omului. Dar această cunoaștere a degenerat din cauza exploatării ei industriale, la o criză ecologică de proporții planetare. "Este îngrozitor să vezi că specia umană care a intrat în scena istoriei și a creației cu numai 80 de mii de ani în urmă, se spune într-o importantă reuniune ecologică, a fost capabilă să amenințe și să submineze bazele vieții într-o perioadă de două secole, de la începutul erei industriale". Din motive egoiste, de avere, dominație și putere, omul lucrează în mod irațional la subminarea propriei sale supraviețuiri pe planeta noastră, repetând păcatul lui Adam.

Pe bună dreptate se poate spune despre conceptul de autonomie a rațiunii umane că "vine din umanismul păgân, adică din încrederea nelimitată în puterea individului de a se ridica deasupra lumii, formulându-i și discutându-i legile. E o atitudine de orgoliu, care reproduce la infinit și consacră păcatul lui Adam, căzut din trufie în clipa când îl îmbăta iluzia înălțării prin propria natură. Lumea dinaintea de Hristos a gândit în această autonomie; lumea modernă, divorțată de Hristos, s-a întors la ea, reluând păcatul de la capăt".

Criza spirituală și criza ecologică apar astfel ca niște consecințe directe ale culturii secularizate întemeiate pe ideea autonomiei omului și a creației față de Dumnezeu. Dar am fi nedrepti dacă am arunca întreaga vină a acestui fenomen asupra iluminismului, fără să ținem seama și de vina teologiei scolastice care, opunând în mod radical ordinea naturală față de ordinea sapanaturală, fără să țină seama de legătura internă dintre ele, a sfârșit prin a confunda transcendența lui Dumnezeu cu absența lui Dumnezeu din creație. Înainte de orice tendință iluministă, această teologie a afirmat transcendența lui Dumnezeu în detrimentul prezenței Sale imanente în creație, a transformat lumea într-o realitate autonomă care funcționează independent de Creatorul ei. În fond, conflictul dintre religie și știință a fost provocat de două ideologii, una creștină, alta anticreștină, care și disputau dominația lor asupra lumii, tocmai pentru că Dumnezeu nu mai era prezent în lume, iar lumea devenise o realitate autonomă.

Teologia răsăriteană are un cuvânt greu de spus în contextul dramatic al unei lumi secularizate, fiindcă este singura care mai dispune de resurse spirituale ca să poată face față problemelor care confruntă omul, societatea și natura. Această ideologie, care a apărut în perimetrul geografic în care s-au confruntat sistemele filosofice ale lumii antice, de la idealismul lui Platon la materialismul lui Democrit, trecând prin monismul lui Aristotel, a afirmat de la bun început atât transcendența lui Dumnezeu față de creație, dar și imanența Sa în creație. Astfel, după cum soarele nu se confundă cu pământul, dar este permanent prezent în viața pământului prin lumina și căldura lui care fac posibilă viața, tot astfel și Dumnezeu rămâne dincolo de lume cu ființa Sa, în realitatea transcendentă a Sfintei Treimi, dar

este prezent, în același timp, în cosmos, prin razele energiilor necreate care revarsă peste om și cosmos lumina, iubirea și viața dumnezeiască eternă. Este interesant de remarcat că teologia răsăriteană îl înfățișează pe Hristos ca Dumnezeu care s-a întrupat și s-a arătat oamenilor, ca Soarele necreat care luminează cu razele Dumnezeirii Sale omul și creația. Lumea nu este autonomă ci teonomă, fiindcă lumea vine de la Dumnezeu și se întoarce la Dumnezeu, legătura păstrându-se prin energiile dumnezeiești necreate. De aceea, Apostolul Pavel spune că și lumea așteaptă să fie eliberată de sub robia stricăciunii, pentru a se împărtași și ea de libertatea și mărirea fiilor lui Dumnezeu (Rom. 8, 20).

Această prezență imanentă a lui Dumnezeu în creație, care e cu totul deosebită de panteism, în care se face confuzie între ființa lui Dumnezeu și ființa cosmosului, fiindcă Dumnezeu este prezent în creație nu prin ființă, ci prin voința Sa manifestată prin energiile necreate, are trei consecințe importante. Mai întâi, aceasta înseamnă că Dumnezeu nu rămâne izolat în transcendent față de om, ci coboară în om și creație, înconjurându-l din toate părțile cu prezența Sa binefăcătoare. Omul nu se mai simte astfel singur în lume, lăsat pradă forțelor iraționale, ci se sprijină pe Dumnezeu prin credință, ca să depășească vicisitudinile istoriei, așa cum s-a întâmplat cu neamul nostru în decursul istoriei lui de două ori milenare. Locașurile de cult din Nordul Moldovei, cu pictura lor exterioară, simbolizează plastic că Dumnezeu nu lucrează numai în Biserică, ci și în lume, în natură, astfel încât întreaga lui viață se desfășoară sub semnul luminii și iubirii divine care se revarsă neconținut peste el ca să sfințească locul și să privească încrezător în viitor.

Apoi, prezența lui Dumnezeu în cosmos îl poate elibera pe om de sub tirania valorilor materiale, să le considere ca mijloc și nu ca scop al vieții, fiindcă ținta ultimă este asemănarea cu Dumnezeu, participare la nemurirea Creatorului. Întemeindu-se pe cuvintele lui Hristos, "căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, și toate celelalte se vor adăuga vouă", teologia răsăriteană a considerat că renașterea spirituală a neamului nu începe cu schimbarea structurilor exterioare ale societăților, cu naționalizarea, cu colectivizarea sau cu industrializarea, așa cum s-a crezut și se mai crede încă, fiindcă pe această cale nu apare omul nou, ci omul vechi care împarte lumea în stăpâni și scalvi; renașterea începe cu schimbarea interioară a omului prin puterea de foc a Duhului Sfânt de la Cincizecime, în Hristos și Biserică. Aceasta fiindcă scopul principal al creștinismului nu este dominația, ci comuniunea cu Dumnezeu și oamenii, adică omenia.

La sfârșit am vrea să mai arătăm că prezența lui Dumnezeu în creație scoate în evidență legătura interioară dintre om și creație, astfel încât scopul omului nu mai este cel de a exploata nemilos natura, din cauza împătimirii de putere care pune stăpânire pe om, ci să vadă în creație mijlocul de dialog între el și Dumnezeu, astfel încât progresul în cunoașterea naturii să fie însoțit de progresul în cunoașterea lui Dumnezeu, fiindcă numai pe această cale se va putea depăși uriașul decalaj existent astăzi între progresul tehnic al lumii și regresul ei moral. Așa după cum Hristos s-a

schimbat la față înaintea ucenicilor, iar "fața Lui strălucea ca soarele, iar hainele Lui erau mai albe decât lumina", tot astfel și creștinul este chemat să contribuie la propria transfigurare și la transfigurarea lumii, cu puterea lui Hristos, în cadrul unui proces care începe aici, cu transfigurarea patimilor în virtuți, a egoismului în bucurie, și se va încheia dincolo, atunci când dreptii vor străluci ca luminătorii cerului în Împărăția lui Dumnezeu. Taina creștinismului este taina materiei transfigurate în Hristos prin energiile Dumnezeirii, taina comuniunii și iubirii cu Dumnezeu și semenii. Hristos nu poate fi coborât în rândul întemeietorilor de religii, așa cum se procedează din nefericire astăzi, fiindcă El este atât Cel prin care s-au zidit toate lucrurile, Logosul Creației, dar și Cel prin care lumea a fost recreată, adică Logosul Mântuitor. Acum, când știința a început să bată la porțile transcendenței, trebuie să devenim conștienți de puterea cosmică a lui Hristos pentru a ne smulge din lanțurile secularizării care ne confundă în sensualitatea sufocantă a acestei lumi, și pentru a deveni, prin transfigurare în Duhul, nu numai stăpâni peste lumea exterioară, ci stăpâni peste noi înșine, ca să fim astfel liberi față de lume, după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

Pr. Prof. Dr. Dumitru Gh. Popescu

NEMURIREA SUFLETULUI DUPĂ DESCOPERIREA DUMNEZEIASCĂ ȘI FALSA CONCEPȚIE A REÎNCARNĂRII

Cea mai aleasă și prețuită creatură a lui Dumnezeu este omul. El a fost zidit de Dumnezeu "după chipul Său" (Facere I, 27) și proclamat stăpânitorul (regele) creației, deși creat la sfârșitul ei, încununat cu cinste și cu slavă: "Ce este omul, că-ți amintești de el? Dau fiul omului, că-l cercetezi pe el? Micșoratu-l-ai cu puțin față de îngeri, cu slavă și cu cinste l-ai încununat" (Psalm VIII, 4-5). Și spre slava lui Dumnezeu Cel în Treime lăudat, nu aceștia (îngerii) au fost făcuți "după chipul lui Dumnezeu", ci omul, cu menirea de-a trăi veșnic în armonie cu sine, cu creația, sub ascultarea lui Dumnezeu și slăvirea Lui, bucurându-se prin harul Său de toate frumusețile.

Omul, fiindă spirituală în trup, este superior întregului univers: "Ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-și pierde sufletul?" (Marcu VIII, 35-36). Și, prin valoarea sufletului, fiecare persoană este un unicat ireversibil în trup: un singur trup cu un singur suflet: omul.

Revelația lui Dumnezeu a avut loc pentru om, pentru mântuirea și restaurarea noastră în starea harică a fericirii eterne.

Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție confirmă valoarea și nemurirea sufletului nostru, adevăr de credință incontestabil, de netăgăduit pentru mintea sănătoasă care-și cunoaște și respectă originea.

Marea valoare a omului nu constă în mărimea sau prezența lui fizică, ci-n înțelesul cel mai adânc, "nu este ceea ce pare să fie. Mai degrabă, este ceea ce nu se vede; nu este cel văzut, ci este mai ales nevăzut... ce sentiment de uimire simte acel om care, reușind să dea la o parte vălul lumii sensibile, privește, fie numai și pentru o clipă, în lumea imaterială a sufletului!"¹

Ne vom opri și noi acum asupra acestui lucru, spre a ne convinge de dreapta credință referitoare la suflet și tainele sale.

I. Existența sufletului; spiritualitatea și libertatea lui

Potrivit învățaturii creștine, omul este alcătuit din trup și suflet. Sufletul este un element constitutiv al ființei omenești, din viața aceasta, este "elementul esențial al ființei omenești"². Viața omului pe pământ este viețuirea sufletului cu trupul, iar moartea este despărțirea sufletului de trup.

Învățătura de Credință Creștină Ortodoxă numește sufletul "creație dumnezeiască, chipul lui Dumnezeu în om, partea spirituală și nemuritoare care-l deosebește pe om de orice altă făptură și, astfel, partea cea mai de preț a ființei sale"³. Încredințându-ne că despre existența lui ne vorbește experiența, conștiința și intuiția, mitropolitul Irineu (Ioan) Mihălcescu (ca profesor), în spiritul credinței și fermității, arată că "sufletul este o substanță spirituală și, prin urmare, cugetătoare, liberă și nemuritoare. El este cauza fenomenelor psihologice din om, ca: gândirea (judicata), memoria, conștiința, etc., care sunt deosebite de cele fiziologice și nu se pot explica prin forțele fizico-chimice"⁴.

La suflet se referă și Ilarion V. Felca în una din lucrările sale, "Religia iubirii", într-o suficientă definiție: "Sufletul este duh conștient, personal, rațional, liber și nemuritor"⁵, iar în Dicționarul Noului Testament se arată că sufletul (ψυχή) este "sufflare divină de viață sau forța spirituală care însuflețește trupul"⁶. Teologia Morală Ortodoxă numește sufletul "substanță spirituală cu rațiune și voce liberă, nemuritoare, creată de Dumnezeu ca să fie unită cu trupul"⁷.

De altfel, definiții ale sufletului și elemente referitoare la el găsim și-n alte părți, alte lucrări de teologie⁸, dar mai important decât definirea lui, "nemurirea sufletului trebuie întemeiată pe credința că Dumnezeu ține ca sufletul să-și asigure nemurirea⁹. Personalizarea umană prin suflet, în mod neîntrerupt, este dependentă de El.

"Dumnezeu a înzestrat sufletul cu memoria faptelor sale, cu conștiința despre sine pentru ca el să regrete neîntrerupt faptele contrare lui Dumnezeu, pentru ca să știe neîntrerupt despre dependența lui de Dumnezeu, să laude și să iubească neîntrerupt pe Dumnezeu"¹⁰.

Pentru cei îndoielnici referitor la existența sufletului, este nevoie de studiu și cercetare. Materia nu are *conștiință de sine*, nici alte viețuitoare, ci numai omul. Materia nu știe că există, omul *știe*. "Cogito, ergo sum"; "je pense, donc je suis" spunea René Descartes¹¹. Omul este "conștient de existența lui, are simțul personalității, știe că trăiește și se deosebește de restul ființelor și al lucrurilor"¹².

În decursul anilor, deși trupul nostru se transformă, noi suntem aceiași oameni, cu aceleași conștiințe, cu aceeași memorie, cu același eu, de când ne știm și ne cunoaștem; până și necredincioșii "sunt siliți să facă deosebire între viața animalelor și viața spirituală care nu se poate înțelege și e un non-sens fără să admitem existența sufletului"¹³.

Existența sufletului se dezvăluie nu numai prin conștiința de sine, prin permanența eului, prin lupta dintre spirit și materie (în trup, biruirea poftelor: pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții; (Ioan II, 16), prin existența tainelor (enigmelor) din noi, ci existența sufletului se poate dovedi și prin activitățile sale conștiente, prin viața și activitatea intelectuală, afectivă și voluntară. Omul este ființă cugetătoare pentru că are intelgență, rațiune, judecată, logică.

Fiecare om are voința liberă și sentimentul său în diferite împrejurări ale vieții. Fiecare se simte stăpân pe gândurile sale, pe vorbele și faptele sale, spre deosebire de animale, care n-au conștiința libertății. Singur omul e "stăpânul ideilor și faptelor sale. De aceea e și răspunzător pentru ele și progresează pentru că se determină singur"¹⁴.

Cât despre libertatea omului, pretutindeni se vorbește cu patos despre ea și uneori este rău înțeleasă. Toți oamenii judecă, voiesc, dar nu toți acționează la fel. Toți au ideea de libertate, dar nu toți se folosesc de ea în aceeași măsură pentru că sunt *liberi*. Liberul arbitru e "cel dintâi bun vreuic de natura rațională"¹⁵.

Numai fapta care e săvârșită liber poate să fie virtuoaasă; ceea ce este făcut cu forța nu este virtute. Noi înșine știm să ne autodeterminăm, să alegem liber între bine și rău, între virtute și păcat (viciu), noi înșine suntem autorii faptelor noastre și răspunzători pentru ele ca fapte morale, capabile de progres și răspundere, și toate acestea dovedesc libertatea sufletului nostru, așa cum a fost creat de Dumnezeu.

II. Treptele nemuririi sufletului

Mulți dintre psihologi au definițiile și pozițiile lor personale, iar unii anomiști sunt încă "în căutarea sufletului".

Pe lângă totalitatea manifestărilor psihice (raționale, afective, volitive), prin suflet se înțelege și "Totalitatea pasiunilor și talentelor transmise de către strămoși prin sufletul părinților noului zămislit"¹⁶. Sufletul omului este creat de Dumnezeu odată cu zămislirea. Originea sufletului este *la* Dumnezeu și nu *în* Dumnezeu, în Ființa Sa¹⁷. Sufletul provine de la Dumnezeu prin creație, nu prin emanație¹⁸, fiind creat *simultan* cu trupul, nu înaintea (preexistențialism), nici în urma lui, dar cu menirea de-a rămâne veșnic nemuritor.

I. Temeiuri ale eternizării sufletului

a. *În Sfânta Scriptură* — La crearea omului, Dumnezeu a spus: "Să facem om după chipul și asemănarea Noastră" (Facere I, 26). Și a făcut Dumnezeu pe om

“după chipul Său” (v. 27), iar la cap. II, v. 7, citim: “Atunci, luând Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe om și a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut om cu suflet viu” (cf. I Cor., XV, 45).

Sufletul omului este deci transmis de Dumnezeu: de la început, Dumnezeu a înzestrat pe om cu harul Său, iar, după întruparea Fiului Său și după învierea Lui, Însuși Aceasta S-a sălășluit în credincioșii Săi, aceștia devenind “casă” a Lui, temple ale Duhului Sfânt (I Cor. VI, 19), ori sălașul lui Hristos, (“nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine” — Gal. II, 20). Sufletul nu poate fi nimicuit odată cu moartea trupului. Ceea ce Eclesiastul ne confirmă: “Pulberea se întoarce în pământ cum a fost, iar sufletul se întoarce la Dumnezeu, care l-a dat” (Eclesiast XII, 7).

Legiitorul Moise povățuia poporul zicând: “Să nu vă spurcați sufletele voastre” (Levitic XI, 43), iar mai departe grăiește. “Păzește-te și îți ferește cu îngrijire sufletul, ca să nu uiți acele lucruri pe care le-au văzut ochii tăi și să nu-ți iasă ele de la inimă în toate zilele vieții tale” (Deuteronom IV, 9).

Despre suflete ne grăiește și proorocul David, când zice: “Către Tine, Doamne, am ridicat sufletul meu... (Psalm XXIV, 1); “Să nu pierzi cu cei necredincioși sufletul meu” (Psalm XXV, 9), sau: “Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul” (Psalm CII, 1).

Sau: “Sufletul meu în mâinile Tale este pururea” (Psalm CXVIII, 109), ori: “Viu va fi sufletul meu și te va lauda” (vers. 175).

Profetul Ieremia ne spune: “Așa zice Domnul: Oprîți-vă de la căile voastre! Priviți și întrebați de căile celor de demult, de calea cea bună, și mergeți pe dânsa, și veți afla odihnă sufletelor voastre” (Ieremia VI, 16), iar în alt loc: “Sufletul lor va fi ca o grădină bine udată și ei nu vor mai tânji” (Ieremia XXXI, 12). Înțeleptul Solomon ne spune: “Sufletele dreptilor sunt în mâna lui Dumnezeu și chinul nu se va atinge de ele” (Înțelepciunea lui Solomon III, 1), iar înțeleptul Sirah zice: “Fericit este sufletul celui care se teme de Domnul” (Sirah XXXIV, 15).

În Noul Testament găsim mărturii convingătoare la adresa sufletului, cu atât mai vrednice cu cât ele provin direct de la Mântuitorul nostru Iisus Hristos și de la Sfintii Săi Apostoli.

Domnul Iisus Hristos ne spune: “Nu vă temeți de cei ceucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă; temeți-vă mai curând de acela care poate și sufletul, și trupul să le piardă în gheena” (Matei X, 28). Sufletul este mai valoros (mai scump) decât toate bunurile lumii acesteia: “Ce-i va folosi omului dacă va câștiga lumea întregă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?” (Matei XVI, 26). Liniștea sufletului o găsim numai atunci când împlinim voia lui Hristos: “Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima, și veți găsi odihnă sufletelor voastre.” (Matei XI, 28). El Și-a dat viața “pentru noi și pentru a noastră mântuire”, ca noi să putem câștiga viața veșnică iubind pe Dumnezeu și pe aproapele” din tot sufletul” (Matei XXII, 37).

Sfântul Apostol Petru, în cuvântarea sa rostită la Pogorârea Duhului Sfânt, vorbind despre Învierea Domnului, amintește de o proorocie a regelui David: “Că

nu vei lăsa *sufletul* meu în iad (locașurile morților), nici nu vei da pe cel curios al tău să vadă stricăciunea” (Fapte II, 27; cf. Psalm XV, 10).

Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Evreii, are următorul îndemn: “Ascultați pe conducătorii voștri și vă supuneți lor, fiindcă ei priveghiază pentru *sufletele* voastre, având să dea seamă de ele” (Evreii XIII, 17).

Că sufletele sunt nemuritoare, reiese și din descoperirea făcută Sfântului Apostol Ioan: “Și când a deschis pecetea a cincea, am văzut sub jertfenic *sufletele* celor înjunghiați pentru cuvântul lui Dumnezeu și pentru mărturia pe care au dat-o” (Apoc. VI, 9).

Dar lucrul acesta reiese și din dorința Sfântului Apostol Pavel de-a fi mai degrabă la Hristos: “Dorește să mă despart de trup și să fiu împreună cu Hristos” (Filip. I, 23), căci pentru el a muri este câștig (Filip. I, 21), așa cum reiese și din mărturia sa către corinteni: “Avem încredere și voim mai bine să plecăm din trup și să petrecem la Domnul” (II Corinteni V, 8).

b. *În Sfânta Tradiție* — De-a lungul veacurilor, Părinții și scriitorii bisericești au evidențiat în lucrările lor faptul că omul e alcătuit din trup și suflet, că sufletul omului este nemuritor, pornind de la Sfânta Scriptură și punând bazele argumentelor lor pe temelia învățaturii Mântuitorului Iisus Hristos.

Sfântul Iustin Martinul și Filosoful (+165), în tratatul său “Despre înviere”, numește pe om “ființă rațională din suflet și trup”¹⁹.

Sfântul Irineu (+202), în lucrarea sa “Adversus haereses” (4, 37), scoate în evidență libertatea sufletului. Dumnezeu făcut pe om de la început: liber, *suflet propriu* (nu se transmite de la unul la altul), spre a se folosi după voia sa de porunca Creatorului, fără constrângere, cu putere de a alege, putere dată și îngerilor, care sunt și ei “ființe raționale”²⁰.

Tertulian (+240), în lucrarea “De anima”, ne prezintă sufletul ca fiind nemuritor, capabil să intre în contact cu îngerii și chiar cu Dumnezeu²¹.

Sfântul Ciprian al Cartaginei (+258), în pastorală din anul 253, “De mortalitate”, scrisă în timpul unei molime îngrozitoare care a depopulat Cartagina, dovedește că pentru creștini moartea nu este de temut, moartea este o “nenorocire numai pentru păgâni, iudei și dușmanii lui Hristos; pentru robii lui Dumnezeu, ea este o plecare mântuitoare”²².

În lucrarea sa “Didascalia”, Sfântul Petru al Alexandriei (+312) combate ideea origenistă a preexistenței sufletului omenească “în cer și căderea lui în trup prin păcate”²³.

Sfântul Atanasie cel Mare (+373), “părintele Ortodoxiei”, în lucrarea “Cuvânt împotriva elinilor”, încredințează pe aceștia și pe toți cititorii săi că “sufletul omului este rațional”²⁴, că “mintea omului este altceva decât simțurile trupului”²⁵. Trupul nu ar putea el însuși să cugete la nemurire, la cele veșnice, căci este “muritor și vremelnic”. E necesar să fie altul cel ce cugetă cele opuse trupului și contrare firii lui. Și cine ar putea fi acesta dacă nu *sufletul* rațional și *nemuritor*?²⁶ Sufletul “nu moare, ci moare trupul din pricina plecării sufletului... sufletul se mișcă prin sine... trăiește și după moartea trupului... cugetă și se gândește la cele

nemuritoare și veșnice fiindcă este el însuși nemuritor”²⁷. În paragraful 33 din lucrare se consemnează: “Căci precum trupul, muritor fiind, simțurile lui privesc la cele muritoare, așa e necesar ca sufletul, care contemplă și cugetă cele nemuritoare, să fie și el *nemuritor* și să trăiască pururea. Pentru că ideile și gândurile nemuririi nu-l părăsesc niciodată, stăruind în el și fiind ca o iască ce arde continuu spre asigurarea nemuririi. Pentru aceea are și tendința de a contempla pe Dumnezeu, și aceasta i se face ca o cale în care ia cunoștința și înțelegerea lui Dumnezeu — Cuvântul nu din afară, ci din el însuși”²⁸.

Sfântul Vasile cel Mare (+379), într-una din omiliile sale (la cuvintele: “Ia aminte de tine însuți” — omilia a III-a), ne îndeamnă, spunând: “Nu lua aminte la trup, nici nu urmări cu orice chip binele trupului: sănătatea, frumusețea, desfătatea cu plăceri, viața lungă; nu admira averile, slava și puterea; nu socoti mare lucru pe cele ce sunt în slujba acestei vieți trecătoare, ca nu cumva prin râvna pentru ea să disprețuiești viața ta cea adevărată, ci ia aminte de tine însuți, adică de *sufletul* tău. Pe el împodobește-l, de el poartă de grijă... Cercetează-te pe tine cine ești, cunoaște-ți firea ta! Cunoaște că trupul tău e muritor, iar *Sufletul nemuritor!*... Nu te uita la trup, că este trecător, ci poartă grijă de suflet, de lucrul cel nemuritor”²⁹. Se arată, de asemenea, cum să ne îngrijim deopotrivă și de trup: “Ia seama cu toată luarea aminte de tine însuți, ca să știi să împarți fiecăruia ce-i este de folos: trupului hrană, îmbrăcăminte; sufletului dogmele credinței, creștere bună, deprinderea virtuții, înlăturarea patimilor”³⁰.

Sfântul Ioan Gură de Aur (+407) tâlcuiește versetul 7 din cap. II de la Facere, zicând: “Și a suflat, spune Scriptura, în fața lui suflare de viață; suflarea aceasta constituie ființa sufletului. Și Scriptura a adăugat: “Și s-a făcut omul cu *sufletul viu*”... Ce înseamnă “cu suflet viu”? Înseamnă lucrător, care are, prin lucrările lui, în slujba sa mădularile trupului, care urmează voința lui... gândindu-ne la noblețea sufletului nostru, să nu facem nici o faptă nevrednică de el, să nu-l murdărim cu fapte urâte. Să nu-l coborâm, supunându-l trupului! Să nu ne purtăm fără inimă și fără de judecată cu sufletul nostru atât de nobil și învrednicit cu un rang atât de mare”³¹. Iar în alt loc ne întreabă: “Spuneți-mi, nu suntem oare alcătuiți din două părți, din suflet și din trup... este la fel sufletul cu trupul?... Sufletul e imaterial (dar în trup); dă-i harana potrivită: citirea scripturilor și auzirea cuvântărilor duhovnicești”³².

Sfântul Maxim Mărturisitorul (+662), tâlcuind locuri cu multe și adânci înțelesuri din Sfinții Grigorie Teologul și Dionisie Areopagitul, are importante explicații convingătoare pentru *coexistența sufletului și a trupului*, concluzionând: “În ce privește venirea la existență a celor două, adică a sufletului și a trupului, timpul facerii este *același*, nici una primind facerea înaintea celeilalte sau după cealaltă”³³..., anticipând răspunsul corect și calea dreaptă de călăuzire în credință și în adevăr împotriva concepțiilor reîncarnării, la care ne vom referi mai departe. “Nu se va putea concepe nicicând — zice — nici suflet fără trup, nici trup fără suflet... sufletul primind existența la zămislire *deodată*, cu trupul”³⁴, aceasta fiind “calea împărătească” a dreptei credințe: “Unii zic... că sufletele există înaintea trupurilor.

Noi mergem pe calea împărătească de mijloc, cu Părinții noștri care nu afirmă nici preexistența sufletului sau a trupului, ci mai degrabă coexistența lor³⁵.

Sfântul Ioan Damaschinul (+749) era de asemenea profund convins de crearea sufletului de Dumnezeu dimpreună cu trupul și nicidecum reîntrupat vreodată: "Trupul și sufletul au fost făcute simultan și nu mai întâi unul și apoi celălalt, după cum în chip necugetat afirmă Origen"³⁶.

Din cele menționate, considerăm deja că suntem neclintii pe temelia adevărului ortodox în privința temei abordate.

III. "Reîncarnarea" sufletului și netemeinicia acestei concepții

Concepția despre reîncarnare își are origine în cugetarea veche indiană și în mistica păgână. În zilele noastre este propagată de adepții teosofiei, antroposofiei, spiritismului, precum și de sectele transcendentaliste. "Argumentele" invocate pentru susținerea unei asemenea false învățături sunt mai mult de factură psihologică, afectivă. Printre acestea, se citează: memoria vieții trecute, facultățile înnăscute ale copilului, instinctul matern, capacitatea de înțelegere a unui adevăr, aspirațiile mai mari decât posibilitățile de realizare. Se mai enumeră printre aceste argumente înclinările spre viciu ori spre virtute, precocitatea copiilor, femeile cu "caractere" bărbătești, bărbații cu "caractere" feminine, prietenii spontane legate de cineva necunoscut, impresia că mergem în locuri cunoscute³⁷, etc.

Dar, prin reîncarnare, adepții aceștia înțeleg reîntruparea unui suflet într-un alt trup (la naștere, sau chiar la zămislire), după moartea persoanei respective, cu scop de purificare a sufletului și ajungerea lui în Nirvana, în stingere totală, concepție cunoscută sub numele de metempsomatoză, potrivit căreia sufletul omănesc trece prin diferite corpuri spre a se apropia de perfecțiune. Teosofii spun că omul este format din șapte elemente. Primele patru elemente (rûpa, prana, linga sharira, kama-ûpa), alcătuiesc "omul fizic sau animal" (pieritoare). Pe lângă acestea, omul mai este alcătuit din manas (eul superior), Boddhi (sufletul spiritual) și Atma (marele spirit). Deci, omul ar fi "compus" din trup fizic, corp eteric, corp astral și corp mental.

Toate aceste părți constitutive se disociază, rămânând doar "omul spiritual" sau "marele suflet" (atma), format din inteligență (manas) și "boddhi" (sufletul spiritual) care, după concepția lor, se reîntrupează în alt corp, urmând astfel o purificare până se ajunge în Nirvana, la stingerea totală³⁸. Însă considerând valabile părările lor, odată cu distrugerea și cu risipirea personalității noastre, se distruge conștiința continuității reîncarnărilor, se distruge argumentul fundamental de susținere al acestei teorii³⁹.

Ei spun că legea care guvernează șirul reîncarnărilor se numește Karma, lege a dreptății distributive. Prin această "lege", păcătoșii sunt îndreptați din reîncarnare în reîncarnare pedepsitoare, din cădere încădere, către neant, iar cei buni urcă treptat (prin reîncarnare) către lumină, evoluând în ei "boddhi", iar când acesta va fi deplin

evoluat, se va stinge în neant, va intra în Nirvana. Sau, cum se exprimă ei (ca-n lucrarea "Vocea Tăcerii" a Elenei Blawatsky, trad. de M. Drăgănescu, Craiova, 1930), cele trei elemente ale omului spiritual (manas, boddhi, atma), care rămân după moartea lui, merg în Deva chan, loc de repaus unde așteaptă ca legea karmei "să-i prescrie o nouă reîncarnare, conform efectelor cauzelor produse de om în viața terestră"⁴⁰. Și de ce toate acestea? Ca omul ajuns să fie absorbit în "esența universală", să dispară ca personalitate⁴¹.

Acceptarea Karmei ar însemna pentru creștinul dreptcredincios acceptarea determinismului (categoric) care ia credincioșilor orice posibilitate de mântuire, exclude săvârșirea faptelor bune, elimină pedeapsa lui Dumnezeu pentru rele, tăgăduiește nemurirea sufletului, judecata particulară (a sufletelor) și judecata de apoi. Înlătură chiar existența Mântuitorului Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat, deoarece omul s-ar "mântui" singur sau, mai degrabă, se "autodistruge" prin acceptarea Karmei și a Nirvanei. De aceea, teosofii, spiriști și adepții lor nu recunosc în Iisus Hristos pe Fiul lui Dumnezeu întrupat, Mântuitorul nostru, ci spun despre El c-ar fi numai un spirit reîncarnat, evoluat, ajuns la purificare și, precum odinioară docheții, așa și ei nu recunosc venirea în trup a Fiului lui Dumnezeu, asemănându-se acelora despre care sfântul apostol și evanghelist Ioan spunea: "Mulți amăgitori au ieșit în lume, care nu mărturisesc că Iisus Hristos a venit în trup. Acesta este amăgitorul și antihristul". (II Ioan, 7), precum și în alt loc: "orice duh care mărturisește pe Iisus Hristos venit în trup este de la Dumnezeu. Și orice duh care nu mărturisește pe Iisus, nu este de la Dumnezeu, ci este duhul lui Antihrist" (I Ioan IV, 2-3).

Teoria reîncarnării (acceptarea ei) răpește vieții pe care o trăim orice sens și o lipsește de orice valoare. În creștinism, învățătura despre judecata lui Dumnezeu afirmă atât valoarea omului, cât și valoarea vieții pe care o trăim dorind să viețuim după voia lui Dumnezeu, bucurându-ne apoi în împărăția cerească cu dreptii și îngerii Săi, așa cum ne-a descoperit, așa cum a făgăduit slujitorilor Săi aleși.

Dacă noi am avea ceva de "reparat" din greșelile așa-ziselor "vieți trecute", ar trebui să *știm* de acele "vieți", ne-am aminti firește de ele prin conștiința responsabilității noastre, iar dacă am mai fi avut vreo "viață", am fi pornit din fragedă pruncie cu capacități "savante" și n-am mai fi luat-o "de la zero", trecând prin "abecedarul" copilăriei.

Învățătura creștină afirmă existența raiului și a iadului, de care vorbește Sfânta Scriptură, despre care a amintit Mântuitorul Iisus Hristos de multe ori.

Cât despre vorbirea cu morții practică în spiritism (necromanția), somnul hipnotic, strea de transă repetată neconținut, etc., acestea duc treptat la demențe, la nevroze, la neurastenii, până la cele mai accentuate forme de alienație mintală. Fenomenele spiritiste pot fi lucrări satanice, ca și cazul din Vechiul Testament, cu vrăjitoarea din Endor (I Regi, cap. 28)⁴².

Manifestările celor morți față de cei în viață sunt posibile, confirmate și de Sfânta Scriptură, și de Sfinții Părinți, dar sunt cazuri extraordinare, excepționale, adevărate minuni, cu dovediri și semne ca adevărate minuni.

Orice ființă umană este o personalitate unică și concretă, or, cei ce acceptă concepția greșită a reîncarnării neagă personalitatea omului. Omul a fost de la început "om, individ și personalitate"⁴³. Fiecare om își are sufletul său unic și își are corpul său unic. Omul este întreg, este persoană cu trup și suflet — unice —, credința creștină afirmând aceasta prin minunea învierii.

Cei ce cred în reîncarnare n-au, la drept vorbind, nici Dumnezeu personal, nici nu cunosc omul ca persoană, ființă dihotomică, neagă chiar și iubirea dintre Dumnezeu și om, dintre om și Dumnezeu, care nu sfârșește, căci iubirea "nu cade niciodată" (I Cor, XIII, 13).

Un vestit autor, Dr. R. Moody, în lucrarea sa "Viață după viață", prin cazurile expuse ne întărește convingerea că nu există viață înainte de viață, nici viețuire în trup după o altă viețuire în trup (reîncarnare), ci numai *viața după moarte*.

Însuși Mântuitorul Iisus Hristos ne descoperă, prin pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr, realitatea unei singure vieți, după care cei doi primesc, fiecare conform faptelor lor, fie răsplătire cerească (raiul), fie osândire și chin (iadul), nu "pedepse" pentru vieți anterioare.

Însăși istoria ne arată că sufletele, că oamenii pe pământ nu se mai repetă, că roata istoriei nu se mai întoarce⁴⁴.

Mântuitorul Iisus Hristos ne descoperă prin această pildă, a bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr, că sufletele nu se întorc pe pământ la dorința "oricui": Avraam oprește întoarcerea lui Lazăr pe pământ, ca să-i prevină pe tatăl și pe frații bogatului, după rugămintea acestuia, să nu meargă și ei la acel loc de chin (Luca XVI). Deci, sufletul bogatului nu s-a mai întors, a rămas la acel loc de chin al iadului, greu chinându-se în văpaia aceea (Luca XVI, 24).

Celor care credeau că Sfântul Ioan Botezătorul era Sfântul Ilie reîntrupat, chiar Sfântul Ioan le-a mărturisit: "Nu sunt Ilie!" (Ioan I, 21). Nu există decât o singură viață pe pământ și o singură moarte, căci rânduit le este oamenilor *o dată să moară*, iar după moarte, judecata (Evrei IX, 27).

Existența răului și a iadului este în mod repetat evidențiată în sfânta Scriptură, pe când despre reîncarnare nu se vorbește nicăieri (nici chiar la Ioan IX, 2, căci orbul s-a născut orb "ca să se arate în el lucrările lui Dumnezeu" (versetul 3)⁴⁵.

Și-n primele veacuri ale creștinismului circulau (sub influența orientală) idei ale preexistenței sufletelor (inclusiv ale reîncarnărilor), dar niciodată Biserica creștină n-a admis asemenea erori, căroră au căzut pradă Origen (185-254) și adepții lui, păreri pe deplin condamnate la sinodul V Ecumenic (553).

Din cele menționate se poate trage concluzia că existența și nemurirea sufletului sunt adevăruri incontestabile, stabilite în credința Evangheliei.

IV. Reactivarea falselor teorii ale peregrinării sufletului

În ultima vreme însă, circulă prin librării, prin chioșcuri de difuzarea presei, pe la colțuri de stradă (tarabe), lucrări de proveniență orientală sau scrise de autori "români" din diferite ramuri de activitate, influențați de teoriile reîncarnării; se

publică broșuri, cărți prin care încearcă să se explice anumite fenomene psihologice în afara cunoașterii sufletului și a învățaturii Bisericii lui Hristos⁴⁵.

Afirmatii ca cele ce urmează: "Sufletul se reîncarnează de nenumărate ori până când ajunge desăvârșit", "Dumnezeu ne-a creat astfel ca noi să nu știm nimic despre trecutul nostru", sufletele "hoinăresc prin atmosfera astrală", sau "raiul și iadul nu au existență reală; ci... sunt consecințele Karmei sufletului și a creației pur spirituale a lui", etc. (din lucrarea lui Yogi Ramacharaka, "Viața dincolo de moarte")⁴⁶; asemenea afirmații se pot înlătura deja prin cele menționate mai înainte.

Despre rai și iad, Mântuitorul Iisus Hristos și Sfinții Apostoli vorbesc despre ele ca realități, locuri și stări de fericire sau de chinuire veșnică. Despre *rai*, iată doar câteva texte biblice:

— "Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este *în ceruri*" (Matei V, 12);

— "De voiești să fii desăvârșit, du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor și vei avea comoară în ceruri" (Matei XIX, 21);

— "Veniți, binecuvântații Părintelui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă..." (Matei XXV, 34);

— "Adevărat grăiesc ție, astăzi vei fi cu Mine în rai" (Luca XXII, 43);

— "Împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate, pace și bucurie în Duhul Sfânt" (Romani XIV, 17);

— "Cele ce ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El" (I Corinteni II, 9), etc.;

Iar despre *iad* (termenul lipsește din bibliile sectare):

— "pleava o va arde cu foc nestins", spune sfântul Ioan Botezătorul (Matei III, 12);

— "Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților" (Matei VII, 12);

— "Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor Lui" (Matei XXV, 41);

— "gheena, focul cel nestins, unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge" (Marcu IX, 44, 46, 48);

— "Și în iad, ridicându-și ochii, fiind în chinuri... mă chinuiesc în această văpaie" (Luca XVI, 23-24);

— "Căci nu vei lăsa sufletul meu în iad, nici nu vei da pe cel sfânt al tău să vadă stricăciune." (Fapte II, 27);

— "Dumnezeu n-a cruțat pe îngerii care au păcătuit, ci legându-i cu lanțurile întunericului în iad, i-a dat să fie păziți până la judecată" (II Petru II, 4) etc.

Iată, deci, că cei răi (păcătoși) nu vor fi nimiciți, cum se afirmă în lucrarea amintită.

Sufletul omului este "duh ce trece și nu se mai întoarce" (Psalm 77, 44) și toți vom sta înaintea judecării lui Hristos și vom da socoteală de cele ce am crezut și am săvârșit în viață (Romani XIV, 10 și II Corinteni V, 10).

Deși pot fi edificați din cele menționate, adepții oncepției reîncarnării invocă chiar texte scripturistice pentru menținerea ideilor lor.

Astfel, spun că Biblia dovedește apariția spiritelor (îngerilor, demonilor) în viața obișnuită. Pe Iisus Hristos îl consideră un spirit apropiat de perfecțiune și care posedă puterea de invocare a altor spirite: al lui Moise, al lui Ilie, la Schimbarea la Față (Matei XVII, 3) sau chiar întrebarea apostolilor adresată lui Iisus, referitor la cel orb: "Cine a greșit, el sau părinții lui?" (Ioan IX, 2), o socotesc ca dovadă a reîncarnării, etc.

La asemenea obiecții s-a răspuns în parte din cele menționate până acum. Nici nu puteau exista spirite omenești înainte de facerea lumii. Lumea îngerilor are o destinație specială, pentru slujirea lui Dumnezeu, nicidecum de a deveni (treptat) asemenea Creatorului.

La Schimbarea la Față este vorba de realități cerești, nicidecum de apariția haotică sau peregrinarea spiritelor, iar cel orb s-a născut așa prin puterea de grijă și atotștiința lui Dumnezeu, ca să se arate prin el slava și puterea Lui" (Ioan IX, 3)⁴⁷.

În vremea noastră, se cuvine să fim bine pregătiți ca să putem convinge și pe alții de credința în Hristos și să dăm lămuririle necesare celor creduli: sectanți, înșelători, atei, etc., de a predica Evanghelia lui Hristos în lume cu mare râvnă, deoarece și dintre cei "credincioși", unii instabili ortodocși "s-au întunecat și au răătăcit de la adevăr"⁴⁸.

Noi suntem chemați de a ajunge la starea îngerească, la îndumnezeire. De-a lungul veacurilor, Biserica a apărut acest adevăr de credință împotriva tuturor rătăcirilor pe care le-a înlăturat prin Sinoadele Ecumenice: "Ea afirmă contra arienilor dogma Trinității consubstanțiale pentru că Cuvântul, Logosul ne deschide calea către unirea cu divinul și dacă Cuvântul întrupat n are aceeași substanță (ființă) cu Tatăl, dacă El nu este cu adevărat Dumnezeu, îndumnezeirea noastră este imposibilă. Biserica condamnă nestorianismul pentru a înlătura părerea prin care în Hristos s-a voit să se separe omul de Dumnezeu. Ea se ridică contra apolinarismului și a monofizitismului pentru a arăta că plenitudinea naturii umane fiind asumată de Cuvântul — Hristos, natura umană a noastră în întregime trebuie să fie unită cu El. Ea combate monotelismul pentru că n afara unirii celor două voințe, divină și umană, nu s-ar putea atinge îndumnezeirea. Dumnezeu l-a creat pe om numai prin voința Sa, dar El nu l "salvează" fără conlucrarea cu voința lui (a omului). Biserica triumfă în lupta pentru icoane, afirmă posibilitatea exprimării realităților divine în materie — simbol și garanție a edificării, îndumnezeirii noastre."⁴⁹.

O asemenea mărturie a Bisericii o avem și astăzi vie în cugetele noastre și o aducem de asemenea ca dovadă de întărire a credinței noastre în nemurirea sufletului și-n viața veșnică, dorind să fie îndreptați în cunoaștere cei ce au afirmat până acum învățături orientale false, ca aceea a reîncarnării.

Sufletul este "cea mai aleasă și mai prețioasă creatură a lui Dumnezeu"⁵⁰. Iubirea, compătimirea, durerea, regretul, părerea de rău și toate facultățile sufletului "nu-l părăsesc în noua sa viață dincolo de mormânt"⁵¹. În viața viitoare noi continuăm să dezvoltăm facultățile sufletului nostru, făcând din noi Biserica — adică pietre vii de sălășluire a lui Hristos în noi — și așa continuăm trăirea cu

Hristos în viața veșnică⁵². De multe ori, dreptii lui Dumnezeu s-au arătat celor vii, rugându-se pentru ei (sfînții) și dovedind prin aceasta nemurirea sufletului lor (ex. II Macabei, 15: arhiereul Onia și proorocul Ieremia), căci "Dumnezeu nu este Dumnezeu al morților, ci al viilor, că toți trăiesc prin El" (Luca XX, 38).

Dorim să ne consolidăm "casa sufletului" în temeinicia învățăturilor ortodoxe ale Bisericii, care este "stâlp și temelie a adevărului" (II Timotei III, 15), în Iisus Hristos, care mărturisește: "în casa Tatălui Meu multe locașuri sunt" (Ioan XIV, 2). Să căutăm Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, să ne silim de a o câștiga: "Este înlăuntrul nostru, este și în afară, este în ceruri, este și pe pământ, este pretutindeni unde este Dumnezeu"⁵³. Cine petrece în dragoste, în Dumnezeu petrece și Dumnezeu în el.

Pr. Drd. Gh. Ispas

NOTE BIBLIOGRAFICE

1. f. Ep. Augustin, Mitropolitul Floriniei, *Minuni*, trad. de Pr. Ion Buga, București, 1991, p. 89-90.
2. Prot. Prof. P. Dehelenu, *Manual de sectologie*, Arad, 1948, p. 241.
3. *Învățătura de Credință Ortodoxă*, București, 1952, p. 468.
4. Pr. Prof. Ioan Mihălcescu, *Noțiuni de filosofia religiei*, București, 1935, la capitolul "Sufletul omenesc".
5. Ilarion V. Felea, *Religia iubirii* la capitolul "Sufletul", Arad, 1946, p. 278.
6. Pr. Dr. Ioan Mircea, *Dicționar al Noului Testament*, București, 1984, p. 465.
7. *Teologia Morală Ortodoxă*, vol. II, București, 1980, p. 86.
8. De ex. în *Îndrumări Misionare*, Ed. Institutului Biblic, București, 1986, p. 181-185.
9. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloac, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 3, București, 1978, p. 233.
10. *Ibidem*, p. 234.
11. Apud Horald Höffding, *Histoire de la Philosophie Moderne*, Première Tome, Paris, 1924, p. 230.
12. Ilarion V. Felea, *op. cit.*, p. 243.
13. *Ibidem*, p. 248.
14. *Ibidem*, p. 251.
15. Sfântul Ioan Damaschin, la Il. Felea, *op. cit.*, p. 264.
16. Diac. Petru I. David, *Căluză creștină pentru cunoașterea și apărarea dreptei credințe în fața prozelitismului sectant*, Arad, 1987, p. 395.
17. *Ibidem*.
18. Pr. Prof. Dumitru Radu, *Crearea omului*, în "Îndrumări Misionare"..., p. 180-181.
19. La Pr. Prof. Dr. Ioan Coman, *Patrologie*, vol. I, București, 1984, p. 301.
20. *Ibidem*, vol. II, București, 1985, p. 36.
21. *Ibidem*, vol. I, p. 427.
22. *Ibidem*, vol. II, p. 122.
23. *Ibidem*, p. 434.
24. Sfântul Atanasie cel Mare, *Scrieri*, Partea întâia, trad. de Pr. Prof. Dumitru Stăniloac, în colecția "Părinți și Scriitori Bisericești", vol. 15, București, 1987, p. 64.
25. *Ibidem*.
26. *Ibidem*, p. 65.
26. *Ibidem*, p. 67.
28. *Ibidem*, p. 68.
29. Sfântul Vasile cel Mare, *Scrieri*, Partea întâia, trad. de Pr. d. Fecioru, în colecția "Părinți și scriitori bisericești", vol. 17, București, 1986, p. 367-368.
30. *Ibidem*, p. 368.
31. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Scrieri*, Partea întâia, trad. de Pr. D. Fecioru, în colecția "Părinți și scriitori bisericești", vol. 21, București, 1983, p. 145.
32. *Ibidem*, p. 255.

33. Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, trad. de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, în colecția "Părinți și scriitori bisericești", vol. 80, București, 1983, p. 276.
43. *Ibidem*, p. 276-277.
35. *Ibidem*, p. 279. a se vedea și p. 290.
36. Sfântul Ioan Damaschin, *Dgmatice*, în colecția "Izvoarele Ortodoxiei", vol. 1, trad. de Pr. D. Fecioru, București, 1943, p. 125.
37. Gheorghe C. Alexe, *Nașterea Domnului și concepția teosofică despre reîncarnare*, în "Studii Teologice", VIII (1956), nr. 1-2, p. 32.
38. Pentru cele afirmate, a se vedea Cooper Irving, *Reîncarnarea*, trad. de Silviu Rusu, București, 1945, *op. cit.*, p. 34.
39. *Ibidem*, p. 35.
40. *Ibidem*.
41. *Ibidem*.
42. Diac. Prof. Emilian Vasilescu, *Spiritismul, o primejdie religioasă, morală și socială*, în "Studii Teologice" V (1953), nr. 7-8, București, p. 470.
43. Pr. Gh. Butnariu, *Teoria reîncarnării și eshatologia creștină*, în "Studii Teologice" (VIII) (1956), nr. 3-4, p. 187.
44. *Ibidem*, p. 191.
45. A se vedea, idem, *Lipsa de temeintie a spiritismului*, în "Studii Teologice", VIII (1956), nr. 5-6, p. 320-321.
- 45 bis. Printre asemenea autori putem enumera pe Dr. Aurel Popescu-Brănești, iar în ultima vreme a fost tradusă lucrarea "Reîncarnarea" a lui Paul Liekens.
46. Ed. București, 1991, la paginile 11, 14, 41, 59.
47. Pentru cele afirmate a se vedea pe larg Diac. P.I. David, *op. cit.*, p. 401-403.
48. Arhim. Ilie Cleopa, *Valoarea sufletului*, Galați, 1991, p. 33.
49. Vladimir Lossky, *Essai sur la théologie mystique de l'Église d'Orient*, Paris, 1990, p. 8.
50. Protos. Nicodim Mândiță, *Calea sufletelor în veșnicie (Vămile Văzduhului)*, vol. I, București, 1990, p. 57. a se vedea și p. 58.
51. Părintele Mitrofan, *Vaja repausașilor noștri și viața noastră după moarte*, trad. de Iosif, Mitropolit Primat, București, 1899, p. 45.
52. *Ibidem*, p. 47.
53. *Ibidem*, p. 376.

DOCUMENTARE

ORTODOXIA ÎN LUMINA MESAJULUI PSALMULUI 18 (19)

Unul din cei mai poetici psalmi cântați la templul din Ierusalim și prezent și în cultul creștin, cu neegalată rezonanță biblică și adâncă viziune dogmatică, este psalmul 18 (19). Mesianitatea dogmatică a acestui psalm o arată Sfântul Apostol Pavel, citând din el romanilor: “crediința este din auzite, iar auzirea prin cuvântul lui Hristos. Dar întreb: oare n-au auzit? Dimpotrivă: “În tot pământul a ieșit vestirea lor și la marginile lumii cuvintele lor”. Dar zic: “Nu cumva Israel n-a înțeles?” (Rom. 10, 17-19).

Îngrijorarea Apostolului pentru neînțelegerea Evangheliei lui Hristos de către Israel o vede legată de neînțelegerea mesajului Creatorului adresat întregii omeniri prin măreția creației întregului Univers. Or, înțelegerea mesajului Evangheliei este legată de înțelegerea mesajului măreției creației văzute a Universului. Amândouă converg spre cunoașterea Creatorului, Care, la plinirea vremii, a venit întrupându-Se, om făcându-Se, fără de păcat, ne-a vestit cuvintele Evangheliei, și “în tot pământul a ieșit vestirea lor”. “Și aceasta este viața veșnică: Să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos, pe Care L-ai trimis” (In. 17, 3). Tot universul a fost creat din iubire de Dumnezeu, căci “Dumnezeu este iubire” (I In. 4, 8), și “tot universul a fost creat pentru om sau pentru ca omul să se întâlnească în el cu Dumnezeu”, cum spune Sfântul Maxim Mărturisitorul în “Mistagogia” sa¹.

Sfântul Apostol Pavel ne îndeamnă să privim mai întâi măreția creației întregi, care este pedagogul către Hristos — Dumnezeu, pentru a putea înțelege Cuvântul Evangheliei Sale, căci: “autorul cauzei este totdeauna prezent în creatură, în efect”.

Cam același lucru, spune Nae Ionescu, este în domeniul actului de cunoaștere religioasă: autorul, Dumnezeu, este totdeauna prezent în creatură. Autorul este caracteristic, definitoriu și relevant pentru creatură, și viceversa: creatura (efectul) este caracteristică, definitorie și relevantă pentru cauză, care este Dumnezeu².

Măreția creației vorbește despre măreția Creatorului ei; cum poți să întrebi și să te întrebi: există Dumnezeu, L-ai văzut? Dacă tu nu poți vedea și nu poți înțelege măreția creației Lui, dacă nu te poți minuna de câmpul înflorit, de codrul înverzit,

de cântecul valurilor apei, de cerul înstelat împreună cu Immanuel Kant, nu vei putea vedea și nici înțelege pe Creatorul a toate, Dumnezeu, care “este rațiunea în care își au originea și modelul rațiunile tuturor lucrurilor”³. “La început era Cuvântul (*Logosul* = rațiunea) era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul (*Logosul* = rațiunea). Acesta și Cuvântul era întru început la Dumnezeu. Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut” (In. 1, 1-3)”.

Vom stărui asupra psalmului 18 (19) pentru înțelesul lui exegetico-dogmatic, dar și umanist.

Psalmul este compus din 15 versete și cuprinde două unități distincte, care se armonizează însă într-o unitate compozițională. Prima parte cuprinde versetele 1-7, și partea a doua versetele 8-15.

Pentru a urmări desfășurarea compoziției psalmului vom transcrie textul după traducerea preoților-profesori Vasile Radu și Gala Galaction (Ed. Fundațiilor, 1938, 1939), traducerea cea mai literară:

1. *Starostelui cântăreșilor – psalm al lui David.*
  2. *Cerurile povestesc slava lui Dumnezeu și firmamentul destăinuiește lucrul mâinilor Sale;*
  3. *Ziua zilei i-o spune în murmur și noaptea nopții i-o dă de știre;*
  4. *Fără solie, fără cuvinte, fără grai care să fie auzit;*
  5. *În tot pământul iese vestirea lor și până la marginile lumii cuvintele lor. Soarelui i-a pregătit acolo cort;*
  6. *Și el este asemenea unui mire, ieșind din cămara sa, și bucuros ca un viteaz să străbată în fugă calea sa;*
  7. *El răsare de la un capăt al cerului și-l străbate rotund până la celălalt capăt, și nimeni nu este în stare să se ascundă de văpaia lui.*
  8. *Legea Domnului este desăvârșită, ea întărește sufletul; descoperirile Domnului sunt adevărate, ele înțelepesc pe cei smeriți.*
  9. *Poruncile Domnului sunt drepte, ele înveslesc inima; pravila Domnului este curată, ea luminează ochii minții;*
  10. *Frica de Domnul este fără prihană; ea ține în vecii vecilor; hotărârile Domnului sunt adevărate, ele sunt toate drepte;*
  11. *Ele sunt mai de iubit decât aurul, decât grămezi de aur lămurit, și mai dulci decât mierea, decât mierea care se scurge din fagure;*
  12. *Pentru aceea, robul Tău ia îndemn și învățătură de la ele; întru păzirea lor e mare răsplătire;*
  13. *Cine poate să ia aminte la greșelile cele fără de voie? Iarî-mi greșelile cele fără de știință, care rămân într-ascuns!*
  14. *Cruță pe robul Tău de oamenii semeți, ca să nu pună stăpânire pe mine! Atunci voi fi fără vină și curat, dinspre păcatele cele mari.*
  15. *Fie cuvintele gurii mele și cugetarea inimii mele, în fața Ta, spre bună plăcerea Ta, o, Doamne veșnic, stânca mea și izbăvitorul meu!*
- În prima parte a psalmului (vers. 1-7), cea mai însemnată, se exprimă ideea dogmatică a atotputerniciei lui Dumnezeu, Creatorul și proniatorul întregului

Univers. Întregul Univers Îl preamărește pe creator într-un imn de veșnică slavă. Măreția atotputerniciei Creatorului în Univers o exprimă Psalmistul și în psalmul 8: "Doamne, Dumnezeu nostru, cât e de minunat numele Tău în tot Pământul, Tu cel ce acoperi cerurile cu slava Ta!" (Ps. 8, 2, 10).

În Ps. 18, 1-7, în viziunea profetică, ideea dogmatică este îmbrăcată într-o exprimare poetică de o rară frumusețe literară, cum o afirmă învățatul episcop al Argeșului, fost profesor la Facultatea de Teologie din București, Dr. Gherasim Timuș: "Nu cred că în toată Scriptura să fie vre-o figură (de stil, n.n.) mai potrivită decât aceasta: "Cerurile spun mărirea lui Dumnezeu"⁴.

În antichitate, toate semnițele păgâne divinizau astrele, soarele, luna, stelele, întregul firmament. Singur poporul evreu, prin Revelația supranaturală, s-a ridicat deasupra abordării naturii înconjurătoare, la cunoașterea și adorarea Creatorului ei.

Proorocul David, prin inspirația profetică, a învățat poporul evreu că astrele, întregul firmament, tot Universul sunt opera văzută a lui Dumnezeu, care este transcendent, iar măreția cerurilor nu face decât să reflecte, să spună și să glorifice măreția lui Dumnezeu, Creatorul și proniatorul Universului.

Mesajul psalmului 18 (19) este universal: se adresează tuturor oamenilor și nu privește numai poporul evreu. Dumnezeu Creator și Proniator este Dumnezeu tuturor oamenilor și al întregului Univers și este numit *Potens = Cel tare*, de unde numirea Mântuitorului la Isaia 7, 14: *Emmanuel = Cu noi (este) Dumnezeu*. Mesajul acesta, "fără solie, fără cuvinte, fără grai", se face auzit "până la marginile lumii", și el este veșnic, fiindcă "Ziua zilei i-o spune în murmur și noaptea nopții i-o dă în știre", și toți oamenii îl pot înțelege, la orice vârstă și de orice stare socială sau culturală.

Un rol deosebit pe firmament îl are soarele, comparat cu un "mire" care iese "din cămara sa și bucuros ca un viteaz străbate în fugă calea sa... și nimeni nu este în stare să se ascundă de văpaia lui". Este de înțeles că acest "mire comparat cu "soarele pe cer" este prefigurarea simbolică a Mântuitorului, ale Cărui cuvinte se vor face vestite și auzite până la marginile lumii, la care se referă Sfântul Apostol Pavel, întrebându-se îngrijorat dacă: "nu cumva Israel n-a înțeles" (Rom. 10, 19).

Autorul primei părți a psalmului 18 (19) este recunoscut de toți exegeții ca fiind proorocul și împăratul David. În partea a doua a psalmului, vers. 8-15, se exprimă elogiul adus Legii mozaice, *Tora*, care, prin fond și formă, cum afirmă comentatorul Jean Calès⁵, seamănă a indica perioada postexilică, atunci când, după activitatea lui Esdra, *Tora* pătrunde și domină din ce în ce mai mult viața evreilor. Cele două părți, inițial doi psalmi, au fost unite în cultul liturgic al celui de al doilea templu, fiindcă pe cei doi psalmi îi apropie legătura de gândire, dezvăluirea măreției lui Dumnezeu, oglindită în natură și în lege, fiind vorba de revelația naturală și de revelația profetică.

Dacă în prima parte a psalmului (v. 1-7), Dumnezeu, Creatorul și Proniatorul întregului Univers, este numit *Cel Tare, Cel Puternic*, în partea a doua a psalmului, Dumnezeu este numit *Iahve (Cel ce este)*, Dumnezeu lui Israel, Cel care a făcut legământul cu poporul evreu. Dumnezeu i-a grăit lui Moise: "*Eu sunt*

Cel ce sunt. Și a zis: așa vei zice fiilor lui Israel: Cel ce se cheamă *Eu sunt*, Acela m-a trimis la voi” (Exod, 3, 14).

Tora, legea mozaică, fiind de origine divină, “este desăvârșită”, și ea cuprinde “descoperirile Domnului” care “sunt adevărate și înțeleptesc pe cei mai smeriți”. Prescripțiunile Legii pentru cei ce le împlinesc “sunt mai de iubit decât aurul” și “mai dulci decât mierea”, și “păzirea lor e mare răsplătire”, care aduce credinciosului iertare de “greșelile fără de știință” și-l cruță “de oamenii semeți”. Încrederea în Dumnezeu veșnic, descoperit și preamărit în Legea mozaică, este “stânca mea și izbăvitorul meu”.

Vom căuta, în continuare, să ne oprim în special asupra primei părți a psalmului. Ideea dogmatică din prima parte a psalmului o reține Sfântul Apostol Pavel și în Epistola către Romani, 1, 20-23: “Cele nevăzute ale Lui se văd de la facerea lumii, înțelegându-se din fapte, adică veșnica Lui putere și dumnezeire, așa ca ei să fie fără cuvânt de apărare. Pentru că, cumoscând pe Dumnezeu, nu L-au slăvit ca pe Dumnezeu, nici nu L-au mulțumit, ci s-au rătăcit în gândurile lor și inima lor cea nesocotită s-a întunecat. Zicând că sunt înțelepți, au ajuns nebuni. Și au schimbat slava lui Dumnezeu Celui nestricăcios cu asemănarea chipului omului celui stricăcios și al păsărilor și al celor cu patru picioare, și al târătoarelor”.

Omul, de la contemplarea naturii, de la frumusețea, ordinea și armonia ei, se poate ridica cu mintea sa la Dumnezeu, fiind chipul lui Dumnezeu, înzestrat cu rațiune, prin metoda inductivă-intuitivă, anagogică. Conceptul acesta logic în dogmatică este formulat în argumentele cosmologice, înțelegând că întregul Univers creat de Dumnezeu are un rost bine determinat, pe care numai omul, fiindă răzională, după chipul lui Dumnezeu, îl poate contempla, înțelege și se poate bucura de el. Numai omului, pe pământ, pe care, “cu puțin făcutu-l-ai mai mic decât pe îngeri, cu slavă și cu cinste l-ai încununat” (Ps. 8,6) i s-a făcut acest dar. Omul, ca și îngerii, înzestrat cu rațiune, îl poate cunoaște pe Dumnezeu din măreția creației Lui, ca să-L slăvească, bucurându-se. Altfel, rămâne “fără cuvânt de apărare”.

Pentru omul credincios, Universul apare drept creația ieșită din mâinile Dumnezeului “Tacerii”, care a văzut că “acesta era bun”, un univers creat, voit de Dumnezeu și care a fost în bucuria Înțelepciunii Sale “O rânduire muzicală”, “un imn alcătuit în chip minunat de către forța cea atotputernică”, după cuvântul Sfântului Grigore de Nyssa⁶, în care omul a fost rânduit să se bucure veșnic.

Actul cunoașterii lui Dumnezeu din opera Sa văzută este exprimat în Psalmul 18 (19) prin verbul *șaphar*, la forma piel (sipper), participiul plural masculin = *mesapperim*: *Hassmayn mesapperim kevood El...* = Cerurile spun (povestesc) slava lui Dumnezeu... Verbul *șaphar*, în ebraică, are sensul atât de *a spune (a vorbi)*, *a nara*, *a număra*, *a socoti*, *a enumera*, dar are sensul și de *a lăuda (preisen)*, *a celebra*, *a preamări*⁷, cum se întâlnește la Iov, 38, 7: *Atunci când stelele dimineții cântau laolaltă și toți îngerii lui Dumnezeu Mă sărbătoreau* (n.ș. corect: *Mă preamăreau*).

În traducerea Septuagintei, verbul ebraic *șaphar* a fost tradus cu verbul *a povesti*, a expune, a explica, în Vulgata, la fel, a fost tradus cu verbul *enarro*, -are (a povesti, a nara, a explica): *Caeli enarrat gloriam Dei...* În toate traducerile Sfintei

Scripturi s-a urmat traducerea Septuagintei și a Vulgatei. Aceeași traducere o avem și în ediția Școlii Biblice de la Ierusalim (1961); *raconter* (*Les cieux racontent la gloire de Dieu*), ca și în traducerea ecumenică a Bibliei (1972-1975). În traducerea românești, verbul ebraic a fost tradus, în Biblia de la 1688 și în traducerea Vasile Radu — Gala Galaction, cu *a povesti* (*Cerurile povestesc mărirea lui Dumnezeu...*). În celelalte ediții ale Bibliei în românește, ca și în ultimele ediții, verbul respectiv ebraic a fost tradus cu *a spune* (*Cerurile spun slava lui Dumnezeu...*).

Cuceririle astro-fizice din timpul nostru, în urma lansării sondelor spațiale în cosmos, au venit să aducă informații noi, necunoscute până acum, care lămuresc și sensul adevărat al verbului ebraic *šaphar* din Ps. 18 (19). După informațiile astro-fizice culese până în prezent, cosmosul seamănă cu o imensă orchestră, spun observatorii. Soarele și planetele cântă o simfonie tulburătoare a marilor spații necunoscute. Vânturile solare propagă sunete curioase care au fost înregistrate. Ele sunt un fel de fluierături, șuierături și pocnituri. Ca "instrument muzical", pământul cântă două note fundamentale între care oscilează corpul său planetar: una are o perioadă de vibrație de 53, 1 minute, iar cealaltă, are 54, 7 minute. Urechea umană nu le poate auzi, fiindcă ele sunt cu 20 de octave mai sus decât cele pe care le poate percepe. Pragul audibilității umane este între 20 și 20.000 vibrații pe secundă. Trebuie folosite "urechi" electronice ultrasensibile. Magnetosfera lui Saturn transmite niște tânguiri bizare, pocnituri și fluierături. Marele soare are o partitură cu sunete grave, puternice, "sunând ca un gong", după cum declară Dr. Martin Pommerantz de la Fundația de Cercetări Bartol, SUA⁸. Au fost identificate 80 de armonii superioare, căi diferite prin care Soarele vibrează, cu perioade de la două la opt minute, încât muzicienii sunt tentați să încerce transpunerea oscilațiilor de pe suprafața solară în muzică audibilă⁹. Dacă sunetele unei planete depășesc, în macrocosmos, cu 20 de octave pragul audibilității urechii umane, "cântecul" atomului în microcosmos este și mai înalt decât cel planetar.

Într-un cuvânt, întregul Univers, întreaga natură, este o simfonie, o armonie, un cântec neauzit până acum de urechea umană, care a fost perceput în ultimul timp¹⁰, și care aduce noi înțelegeri revelatoare despre întreaga creațiune.

În antichitate, în Elada și în vechea Chină, se considera că muzica reflectă armonia matematică a Universului. Grecii susțineau că soarele, luna, toate astrele emit sunete muzicale. Platon, spune Mircea Eliade, a fost fascinat de concepția pitagoreică a unității universale, de ordinea imuabilă a cosmosului și de armonia care determină atât cursul planetelor, cât și scara muzicală¹¹.

În vechea Chină, fiecare anotimp corespundea unui instrument muzical sau unei note. Medicul-eseist Lewis Thomas afirma că muzica trebuie să recapituleze evoluția Cosmosului, un fel de cauză primordială, un fel de impuls, care a transformat haosul fără viață în "neverosimilul de ordonat al dans al formelor", iar unii fiziceni declară că particulele subatomice sunt cele care realizează muzica, ecoul rezonanțelor planetelor¹².

Dumnezeu îl întreabă din norii cerului pe Iov: *Unde erai tu când am întemeiat pământul? Spune-Mi, dacă știi să spui... Atunci când stelele dimineții cântau*

laolaltă și toți îngerii lui Dumnezeu Mă preamăreau? (Iov, 38, 4, 7). Stelele dimineții, toate astrele și galaxiile, tot Universul, împreună cu îngerii lui Dumnezeu, preamăresc pe Creatorul lor. Și omul, chipul Lui, este chemat să-l preamărească și să se bucure de mărirea slavei Lui, cu care l-a acoperit.

Toată suflarea să laude pe Domnul (Ps. 150, 6). *Lauda Lui pe pământ și în cer* (Ps. 148, 13) *Lăudați pe Domnul, toți cei de pe pământ* (Ps. 148, 7). În lumina celor expuse, deducem că înțelesul cuvântului *șaphar* din Ps. 18 (19) este în special cel de a lăuda (preisen), a preamări. În bucuria preamării universale a trăit omul în Eden, până s-a sustras de bunăvoia sa prin neascultare din lumina harului necreat ce-l acoperea. În bucuria armoniei cosmice, Dumnezeu l-a creat și l-a așezat pe om ca un dirijor și stăpân: “Și a zis Dumnezeu: “Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră, ca să stăpânească peștii mării, păsările cerului, animalele domestice, toate vietățile ce se târăsc pe pământ și tot pământul” (Ps. 1, 26).

Prin căderea în păcat, armonia dintre om și întregul cosmos, dintre el și Creatorul său, ca și armonia dintre sufletul și trupul său s-au năruit. Cu mintea întunecată, cu inima pervertită, cu voința slăbită, omul, legătura dintre cer și pământ, creat “cu puțin mai mic față de îngeri” (Ps. 8, 5), a căzut din marea bucurie a simfoniei universale în noaptea adâncă a păcatului neascultării de bună voie, care i-a adus boli, suferință, lacrimi și moarte. Alături de durerea căderii omului din starea sa paradisiacă a participat și natura întreagă, ce-i fusese supusă, suferind și ea împreună cu el, “căci știm că toată făptura împreună suspină și împreună are dureri până acum” (Rom. 8, 22).

Simfonia cerului și a pământului, armonia naturii, a rămas ca o nostalgie, ca un ecou permanent în sufletul omului, și ea l-a chemat mereu să-și reia locul pierdut de stăpân și dirijor al ei. Operele de artă create de om, operele de cultură, muzica în special, spre care se îndreaptă cu sete sufletul omului, nu sunt decât un răspuns al ecoului mării simfonii a Universului în sufletul său. Refugiul în atâtea forme de religii naturaliste este și el un ecou al restabilirii armoniei pierdute cu Creatorul. Adevărul acesta îl spun toți marii artiști și genile omenirii, care se consideră niște alăute ale inspirației armoniei cerești. Să amintim un exemplu elocvent, *Luceafărul lui Mihai Eminescu*, una din marile creații artistice ale genului omenirii. Această realitate ne-a relatat-o în limba română cel care a fost Nichifor Crainic, în *Nostalgia paradisiului*.

Marele muzicolog, Dimitrie Cuclin, spunea: Există în armonia universalei energii o forță spirituală organizată, un echilibru spiritual. Acestea sunt simple semne de un curent spiritual infinit. Din efect în cauza lui și în cauza cauzei prime și a tuturor cauzelor, ajungem la imperiozitatea cauzei prime, conștiințe, voite, la revelația guvernării detaliilor și ansamblului Cosmosului de către voința și conștiința Ființei Supreme. Muzica se dovedește a fi “însăși imaginea Ființei, deci Armonie, cu putere armonizatoare, dătătoare de viață și de facultăți ale creațiunii”¹³.

Pentru vechii greci, Cosmosul era văzut ca un tot organizat în timp și în spațiu, o armonie.

Revelația supranaturală a însoțit și condus de la început viața oamenilor, apoi, în mod special, viața poporului Israel. Acolo unde Revelația supranaturală n-a însoțit Revelația naturală, s-au produs grave întunecări ale credinței naturale în Dumnezeu, dându-se naștere religiilor păgâne cu idei foarte neclare despre Dumnezeu, care, de cele mai multe ori, făceau o confuzie între El și natură și făceau nesigură persistența persoanei umane în eternitate¹⁴.

Sfinții Părinți, îndeosebi Sfântul Grigorie de Nyssa și Sfântul Maxim Mărturisitorul, au pus în relief faptul că Dumnezeu a creat lumea pentru om și a preconizat conducerea lumii spre scopul deplinei comuniuni cu El, în mod special prin dialogul cu omul. Numai omul poate deveni tot mai mult "martorul" slavei și al bunătății lui Dumnezeu arătate prin lume; numai omul se poate bucura în mod conștient tot mai mult de iubirea lui Dumnezeu, devenind păitenerul Lui. De aceea, lumea ca natură este creată pentru subiectele conștiente umane. Ea are un caracter antropocentric. Numai în el își descoperă și-și împlinește lumea sensul ei, căci numai oamenii sunt conștienți de un sens al existenței lor și al naturii fizico-biologice, și numai ei depășesc repetiția legilor naturii, putându-se ridica la urmărirea și realizarea prin ea a altor sensuri. Lumea slujește ridicării noastre la sensul ultim, sau la obținerea plenitudinii noastre în comuniunea cu Dumnezeu Cel atotputernic și personal, prin raționalitatea ei flexibilă sau contingentă, prin sensurile pe care omul le poate urmări prin ea. Lumea este "o cuvântare coerentă a lui Dumnezeu către om, într-o înaintare continuă"¹⁵.

Aceste postulate exegetico-dogmatice ne conduc la înțelegerea mesajului psalmului 18 (19), la înțelegerea rațiunilor lumii în Rațiunea divină, Logosul lui Dumnezeu.

Dumnezeu, spune părintele Dumitru Stăniloae, a cugetat dinainte de veacuri nu numai la crearea lumii, împlinind acest plan la "plinirea vremii" pentru el, și nu numai la desfășurarea ei în timp cu ajutorul de deasupra ei, împlinind-o și pe aceasta, ci și la intrarea Lui însuși în timp la cea mai proprie "plinire a vremii", sau la vremea pentru aceasta. Căci n-a creat lumea ca să o țină la distanță de El, ci ca să o umple cât mai mult de Sine, fără să o desființeze, ci ca s-o desăvârșească. "Plinirea timpului" pentru venirea Lui ca om în ea arată că omnirea n-a fost lăsată să înainteze singură spre El, având doar un ajutor al lui Dumnezeu de la distanță spre înaintarea spre El, ci a fost necesară venirea Lui la ea și ca om în timp, ca să o conducă din maxima apropiere spre viața Lui în veșnicie¹⁶. "Astfel, în Fiul lui Dumnezeu făcut om își află creația, prin firea umană asumată în El, unitatea desăvârșită în Dumnezeu, sau Dumnezeu devine totul în toate. În Hristos, Dumnezeu-Cuvântul a redat toată puterea rațiunilor adevărate, imprimate în creație, în tendința lor spre deplina armonie între ele, prin mijlocirea umanității, căreia S-a făcut El însuși ipostas"¹⁷.

Revelația naturală a condus pedagogic pe oameni la Revelația supranaturală, care s-a împlinit prin întruparea Logosului și a vestirii cuvântului Său "până la marginile lumii". Iisus Hristos S-a întrupat, devenind Fiul Omului, al doilea Adam, să ridice pe omul căzut și supus morții, și împreună cu el, să ridice și

“suspînul” întregii naturi din nou în armonia simfoniei paradisiace, prin bucuria slăvitei Sale Învieri din morți. “În cel de-al doilea Adam, spune Vladimir Lossky, Dumnezeu însuși Se unește direct cu umanitatea, făcând posibilă participarea acesteia la nemărginita Sa superioritate, dincolo de îngeri. Mântuirea este o realitate miraculoasă ce se extinde asupra cosmosului întreg, vizibil sau nu. “Judecata judecății” reconciliază cosmosul decăzut cu Dumnezeu. Pe cruce fiind, Dumnezeu își întinde brațele spre omenire și o cuprinde în iubirea Sa iertătoare”¹⁸.

Primul cuvânt adiesat de Mântuitorul după Înviere femeilor mironosițe a fost: *Bucurați-vă* (Matei 28, 9). Bucuria este cântecul vieții izbăvite de durere, de lacrimi și de moarte. Învierea Mântuitorului este pentru oamenii izbăviți din moartea veșnică bucuria redobândirii raiului în suflete. Încorporați prin har în trupul lui Hristos cel înviat din morți, sunt izbăviți de moartea veșnică, devenind fii ai Bisericii Sale, împărtășindu-se prin cele șapte Sfinte Taine de viața veșnică. Numai în Biserică, în unitatea trupului lui Hristos, Sfintele Taine sunt oferite, date oamenilor de către Sfântul Duh.

“În Biserică apar energii ca har, în care ființele create sunt chemate să se unească cu Dumnezeu. Universul întreg este chemat să intre în Biserică, să devină Biserică a lui Hristos pentru a fi prefăcut, după sfârșitul veacurilor, în veșnica împărăție a lui Dumnezeu. Creată din nimic, lumea își găsește împlinirea în biserică, unde făptura dobândește un temei de neclintit, împlinindu-și vocația”¹⁹. În Biserică, creștinii, împreună cu sfinții, cu îngeri lui Dumnezeu și cu întregul Univers, liturghisesc, preamărind pe Dumnezeu. “Bucurați-vă pururea” ne îndeamnă Sfântul Apostol Pavel (I Tes. 5, 16). Doxologia slăvitei Învieri este mesajul *Sfintei Ortodoxii*. Ortodoxia înseamnă dreaptă credință dar, înseamnă și *a premări, a glorifica drept, (a premări cu Apostolii, cu Proorocii și cu toți Sfinții Lui)*. În Biserică Ortodoxă, unde, la mormântul Mântuitorului coboară de fiecare dată la praznicul Învierii lumina Sa necreată, taborică, Îl preamăresc creștinii ortodocși pururea pe Domnul Hristos cel înviat din morți și înălțat la cer de-a dreapta Tatălui, dar rămas și cu noi, în Biserică, în mijlocul nostru, să ne aducă pe toți frații Săi la asemănarea cu Dumnezeu și să ne bucurăm veșnic împreună la Cina cea de Taină.

“Biserica este cosmosul restaurat în frumusețea lui, sau umanitatea restaurată în unitatea Treimică. Numai așa lumea iese din haosul dezbinărilor, își recâștigă armonia”. “Scopul Bisericii nu este să fugă din lume, ci să rămână pe pământ până îl va face cer”²⁰, fără să-l desființeze, “ci făcându-l să se penetreze de cer”²¹.

Cântați lui Dumnezeu și viu va fi sufletul vostru, ne îndeamnă Psalmistul (Ps. 68, 36), așa cum îi cântă și îngerii, și stelele, și galaxiile, și întregul Univers. Sunt două moduri de a cânta lui Dumnezeu: 1 - cu voce tare, singur sau în cor; 2 - în tăcerea inimii, prin rugăciunea lui Hristos. Când Hristos coboară cu lumina Sa în inimă, inima este inundată de cântecul slavei Sale celei nemărginite: “Împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru” (Luca 17, 21).

Pr. I. Ionescu

NOTE

1. Pr. prof. D. Stăniloae, *Sfintele taine și ierurgiile bisericești*, în "Ortodoxia", an. XXXVII, 1985, 3, p. 454.
2. Nae Ionescu, *Prelegeri de filosofia religiei*, Cluj, 1993, p. 145-146.
3. Pr. Prof. D. Stăniloae, *Teologia dogmatică ortodoxă*, vol. III, București, 1978, p. 100.
4. Dr. Gherasim Timuș, *Note și meditațiuni asupra psalmilor*, București, 1896, vol. I, p. 217.
5. Jean Calès, *Le livre des Psaumes*, Paris, 1936, p. 244-245.
6. În *Psalmorum inscriptiones*, P.G., t. 44, col. 441B, cit. Vladimir Losski, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, Ed. Anastasia, traducerea Pr. Vasile Răducă, f.a., p. 125.
7. Wilhelm Gesenius, *Hebräisches und aramäisches Hanandwörterbuch*, siebzehnte Auflage über A. Testament, Leipzig, 1910, p. 551; Dr. Karl Feyerabend, *Tachen Wörterbuch*, ed. VI, Berlin, 1912, p. 183.
8. În "Magazin", din 17 IV, 1982, p. 5.
9. *Ibidem*.
10. *Ibidem*.
11. Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol II, București, 1989, p. 194.
12. În "Magazin", cit., nota 8.
13. Dimitrie Cuclin, *Tratat de estetică muzicală*, București, 1933, p. 66, 391-392.
14. Pr. Prof. D. Stăniloae, *Teologia dogmatică*, vol. I, 1978, p. 27, 33, 399.
15. *Ibidem*, p. 340.
16. Pr. Prof. D. Stăniloae, *Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu Cel întrupat și înviat ca om, reunificatorul creației în El pentru veci*, în "Mitropolia Olteniei", an. XXXIX, 1987, 4, p. 14.
17. *Ibidem*, p. 13.
18. Vladimir Lossky, *op. cit.*, p. 162.
19. *Ibidem*, p. 140.
20. Arhim. Vasile, *Elemente ale trăirii liturgice a misterului unității în Biserica Ortodoxă*, Sf M-re Stavronichita din Sf. Munte, 1974, p. 64.
21. Pr. Prof. D. Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia Ortodoxă*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986, p. 393.

MONAHI ROMÂNI VIEȚUITORI AI CHILIIOR AGHIORITE DE LA PROVATA, ÎN ANUL 1928

Într-un articolăș intitulat "Sfintele Chilii de la Provata" ("Ta Iera Kellia tis Provatas"), și inserat în buletinul athonit "Protaton" (*), din Martie-Aprilie 1993, se află consemnată și prezența unor viețuitori români în trei dintre acestea, în anul 1928.

În anul 1928, când venea la Provata, în partea nordică a Athosului, autorul articolașului menționat, și anume, Ieromonahul Grigorie, preot Duhovnic al Chiliei "Prea Sfânta Născătoare de la Krania", acesta găsea "șaptesprezece chilii locuite" (p. 40), dintre care trei românești: Proorocul Ilie, Sfântul Ioan Teologul și Sfântul Ioan Prodromul.

După Ieromonahul Grigorie, Chilia Proorocul Ilie "este din secolul XVII-XVIII" și avea, în anul 1928, "pe monahul român, Modest" (p. 41-42), iar în prezent aflându-se "în stare de ruină de ani de zile" (p. 42).

Ieromonahul Grigorie scrie că în același an, 1928, găsea în Chilia Sfântul Ioan Teologul, "chilie românească", "opt monahi" (p. 43), iar, la ora actuală, viețuiesc acolo "doi frați: Ierodiaconul Siluan și călugărul Nikon" (p. 43), fără a indica, însă, naționalitatea acestora.

* Buletinul athonit "Protaton", Martie-Aprilie 1993, nr. 40, p. 40-43.

Referitor la Chilia Sfântul Ioan Prodromul, numită și "Katafyghi" ("Loc de refugiu"), Ieromonahul Grigorie scrie că, în anul 1928, "în această chilie românească "a găsit" trei ieromonahi: Antonie, Atanasie și Visarion". (p. 43). Dar, despre numărul actual al monahilor de la Chilia Sfântul Ioan Prodromul, Ieromonahul Grigorie nu face nici o mențiune, mărginindu-se doar a spune că, "în prezent, Părintele duhovnic al acestora este călugărul Mihail". (p. 43)

Prin urmare, în anul 1928, potrivit celor consemnate de Ieromonahul Grigorie, în cele trei chilii românești de la Provata viețuiau doisprezece monahi. Patru dintre acești monahi români sunt indicați și cu numele de către autorul articolașului.

Chilia Proorocul Ilie aflându-se în ruină, la Provata mai există, deci, acum, doar celelalte două chilii românești: Sfântul Ioan Teologul și Sfântul Ioan Prodromul. Ieromonahul Grigorie nu precizează însă dacă în prezent, în cele două chilii românești de la Provatra, mai viețuiesc monahi români, ceea ce lasă a presupune că acestea au devenit proprietatea monahilor greci.

Pr. Dr. Ioan Dură

**NOTE, COMENTARIJ,
FIȘE DE LECTURĂ**

PRIMUL PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE, ELIE MIRON CRISTEA (1925-1939), ȘI PROIECTUL SĂU DE A ÎNALȚA O NOUĂ CATEDRALĂ A PATRIARHIEI ROMÂNE

Actuala catedrală a Patriarhiei române, "Sfinții Constantin și Elena", este, după cum se știe, ctitoria domnitorilor Țării Românești, Constantin Șerban (1654-1658) și Radu Leon (1664-1669).

Sfințită de către Patriarhul Macarie al Antiohiei în anul 1658, — aflat atunci în vizită prin Țările Române —, și de ierarhii români ai timpului, biserica "Sfinții Constantin și Elena" devine catedrală a Mitropoliei Țării Românești de la 8 iunie 1668.

Din anul 1925, când Biserica Ortodoxă Română este ridicată la treapta de Patriarhat, biserica "Sfinții Constantin și Elena" devine catedrala Patriarhiei Române, ceea ce continuă să fie și în zilele noastre. În anul 1987, catedrala Patriarhiei urma să fie distrusă de regimul de tristă amintire, asemenea altor nenumărate biserici din București ce avuseseră parte, din păcate, de această soartă. Dar, în fața opiniei publice românești și străine, informată de-o astfel de intenție a dictaturii comuniste de atunci, aceasta s-a văzut nevoită însă să renunțe la dărâmarea catedralei Patriarhiei. În felul acesta, sanctuarul Ortodoxiei românești, adică catedrala Patriarhiei, avea să fie cruțat de buldozere.

Proiectul unei noi catedrale patriarhale datează încă din anul 1925, deci, tocmai de când Biserica Ortodoxă Română a fost ridicată la rangul de Patriarhie, și aparține primului patriarh al acesteia, Elie Miron Cristea (1925-1939). Patriarhul Miron Cristea scria în însemnările sale că, Vineri, 27 Noiembrie 1925, "ministrul președinte Ionel I.C. Brătianu" l-a vizitat la palatul său și cu această ocazie i-a destăinuit marclui om politic proiectul său cu privire la construcția unei noi catedrale a Patriarhiei. "L-am rugat să fie de acord", nota Patriarhul Miron, "ca la deschiderea Congresului, la 1 ian. 1926, să începem era nouă a Bisericii cu hotărârea de-a începe lucrările pentru o nouă catedrală. am discutat cum să fie și unde. De la mine a plecat la Consiliul de Miniștri, unde a și deschis un credit de 3 milioane pentru facerea planurilor și pregătirilor. Bine"¹.

Câțiva ani mai târziu, și anume la 12 Iulie 1930, Patriarhul Miron Cristea avea să se întrețină cu Majestatea Sa Regele României chiar despre locul unde urma să

fie construită noua catedrală a Patriarhiei. "Am vorbit de așezarea bisericii Catedrale noi în Piața Bibescu", consemna Patriarhul Miron în însemnările sale, "stăruind că o dată trebuie să punem piatra fundamentală; apoi, încet-încet vom continua"².

Din păcate, inițiativa Patriarhului Miron Cristea de a se construi o nouă catedrală a Patriarhiei n-avea să devină realitate. Astăzi a venit însă timpul să se treacă la realizarea acestui proiect al primului patriarh a românilor. Noua catedrală, prin ea însăși, va reprezenta manifestarea plină de dragoste față de "maica neamului românesc", sau, cu alte cuvinte, un prinos adus de români celei mai vechi și mai apropiate instituții din istoria lor. Totodată, construirea unei noi catedrale a Patriarhiei Române se impune și datorită faptului că Biserica Ortodoxă Română este a doua din lume în privința numărului credincioșilor, după cea Rusă. Cu atât mai mult cu cât Bisericile Ortodoxe mai mici ale popoarelor vecine — bulgari și sârbi —, au nărețe și impunătoare catedrale. Astfel, Biserica Ortodoxă Bulgară are binecunoscuta catedrală patriarhală din Sofia, Alexandru Nevski, iar Biserica Ortodoxă Sârbă și-a sfințit recent noua catedrală, Sfântul Sava, la Belgrad, considerată ca fiind cea mai mare din Balcani³.

Iată de ce, ar fi de dorit ca, la împlinirea a șaptezeci și cinci de ani de Patriarhat ai Bisericii Ortodoxe Române în anul 2.000, precum și tot a atâtor ani de la inițierea proiectului Patriarhului Miron Cristea, să se poată sluji în noua catedrală patriarhală din București.

Cât privește actuala catedrală a Patriarhiei Române, acesta s-ar cuveni să-și îndeplinească, în continuare, misiunea pe care a avut-o de la ridicarea ei în secolul al XVII-lea și până în anul 1925, adică de catedrală a Mitropoliei Țării Românești, numită, din 1990, a Munteniei și a Dobrogei.

Pr. Dr. Ioan Dură

NOTE

1. Apud Antonie Plămădeală, *Contribuții istorice privind perioada 1918-1939. — Elie Miron Cristea — documente, însemnări și corespondențe*, Sibiu, 1987, p. 372
2. *Ibidem*, p. 391.
3. *Prima Sfântă Liturghie a fost oficiată în noua catedrală, Sfântul Sava, din Belgrad, la 25 Iunie 1989, de către fostul Patriarh Gherman al Serbiei*. (Vezi "Service ortodoxe de Presse" (S.O.P.), nr 140, 1989, nr. 1, 1, juillet-août, p. 1)

TEOLOGIA SFINȚILOR TREI IERARHI ȘI ACTUALITATEA EI

Începând din secolul al XIX-lea, exponenții gândirii scolastice au declanșat o adevărată ofensivă împotriva doctrinei despre energiile necreate, sub motiv că ar fi vorba de o inovație promovată în Biserica Răsăriteană de Sfântul Grigorie Palama. Astfel, Martin Jugie declara, în secolul trecut, că "trebuie să recunoaștem că nu mică a fost îndrăzneala lui Grigorie Palama de a prezenta deodată o astfel de cantitate de inovații într-o Biserică în care conservatorismul și atașamentul față de

formulele vechi erau împinse la extrem". Sub pretextul conservatorismului și inovației, autorul nostru încearcă să respingă doctrina despre har ca energie necreată, fiindcă intra în conflict direct cu concepția sa scolastică despre har ca entitate creată care nu mai iradiază din ființa Dumnezeirii, ci se află depozitată în Biserică, ca entitate separată de Dumnezeu. Nu este de mirare dacă astăzi un eminent teolog catolic, aplecându-se cu mai mult spirit de obiectivitate asupra acestei probleme, ajunge la concluzia că "ideea de ființă divină ce rămâne necunoscută și neparticipabilă și cea de energii ce pot fi cunoscute și devin participabile este comună tradiției răsăritene și ea derivă în particular din polemica antiemnomiană a Capadocienilor".

Cu alte cuvinte, nu este vorba de inovație, ci de o doctrină permanentă a teologiei ortodoxe, care a fost exprimată în mod clar de Sfântul Vasile cel Mare în secolul al IV-lea, în lupta sa împotriva lui Eunomie, în cuvintele următoare: "Afirmând că îl cunoaștem pe Dumnezeu în energiile Sale, nu vrem să susținem că poate fi apropiat după ființa Sa. Căci dacă energiile coboară până la noi, ca razele de soare, ființa lui Dumnezeu rămâne inaccesibilă". Datorită acestor considerații, putem spune că Sfântul Vasile cel Mare, împreună cu Sfinții Grigorie de Nazianz și Ioan Gură de Aur, au elaborat una din coordonatele fundamentale ale teologiei și spiritualității noastre răsăritene, care afirmă atât transcendența lui Dumnezeu după ființă, dar și prezența Lui în creație prin energiile necreate. Și pentru a pune în relief valoarea inestimabilă a energiilor necreate ca mijloc de prezență a lui Dumnezeu în lume, același teolog catolic, amintit mai sus, ține să adauge că datorită acestui fapt, Biserica Răsăriteană a putut rezista asaltului secularizării și și-a păstrat încrederea în posibilitatea transfigurării omului și a creației în Hristos, prin Duhul Sfânt, după voia Tatălui ceresc. Sprijinindu-se pe această putere prin care Dumnezeu vine aproape de om, și noi am rezistat asalturilor provenite din partea unui ateism secularizat și tot cu această putere avem încredere în renașterea spirituală și morală a tuturor prin Biserică. Cred că acesta este cel mai frumos omagiu pe care îl putem aduce Sfinților Trei Ierarhi, luminătorii noștri.

Pr. Prof. Dr. Dumitru Gh. Popescu,
Teologie și Cultură, 1993, p. 70-72.

REFLECȚII LA FINELE MILENIULUI AL II-LEA Despre originea omului

Sfinții Părinți sunt unanimi în ceea ce privește originea omului: acesta este o faptură a lui Dumnezeu. Sfântul Atanasie cel Mare spune că verbul "a făcut" indică într-adevăr ceea ce este propriu firii umane¹, iar Sfântul Grigorie Teologul, pentru a întări acest lucru, arată că omul e creat "de mâna lui Dumnezeu, fiind cinstit și cu chipul lui"². Cu alte cuvinte, omul apare ca rezultatul efortului voluntar creator al lui Dumnezeu, ca o ființă distinctă de lume și totuși în lume, purtând o pecete divină care îi conferă unicitate în univers. Creat din pământ și făcut viu prin

sufierea dumnezeiască, omul conține toate elementele din care este alcătuit universul, dar nu acesta este titlul său de glorie: "desăvârșirea omului nu stă în faptul că el este asemănător cu totalitatea creaturilor, ci în ceea ce îl deosebește de cosmos și îl face asemănător Creatorului"³. Viziunea patristică, ca și întreaga viziune ortodoxă îl delimitează clar pe om între Dumnezeu și făpturile necuvântătoare.

Susținând datul revelațional care îl afirmă pe om ca făptură a lui Dumnezeu, Sfinții Părinți nu au ezitat să arate ilogicalul părerilor celor care, cu mult înainte de evoluționismul secolului trecut, încercau să explice originea omului și a vieții, sau a formelor de viață, culminând cu omul, prin evoluție ca proces de la simplu la compus și ca transformare a unei specii în alta, înțelegând temeiurile profunde ale vieții, raționalitatea pe care se fundamentează fiecare făptură și universul în întregime, Părinții răsăriteni au arătat imposibilitatea unor astfel de transformări. Astfel, Sfântul Vasile cel Mare afirmă: "timpul nu strică, nici nu pierde însușirile viețuitoarelor, ci ca și cum acum ar fi fost făcute, merg veșnic proaspete cu timpul"⁴. Desigur, aceste cuvinte trebuie privite și din perspectiva percepției sau observației efectuate de Sfântul Vasile cel Mare asupra făpturilor, însă pentru un asemenea cunoscător al filosofiei elene, ele capătă o întemeiere mult mai profundă, pentru că a afirma o statornicie a formelor în pofida evgerii heraclitice înseamnă a recunoaște realitatea din perspectiva Revelației divine. De altfel, aceeași atitudine a avut-o, puțin mai înainte, Sfântul Atanasie cel Mare, care afirma că toate cele din lume se structurează pe niște *paradigme divine*. Un cercetător neatent ar putea afirma că aici e vorba de platonism, însă chiar dacă Părinții, desăvârșiți cunoscători ai filosofiei grecești, au preluat "ideile" platonice, spre deosebire de întemeietorul Academiei, ei au găsit, pe baza Revelației, legătura dintre idee-paradigmă, care nu este una cu Dumnezeu, și lume, văzută ca făptură; acest lucru este mult mai evident în teologia Sfântului Maxim Mărturisitorul: "n-a fost vreo fire din cele ce sunt, nici nu este, nici nu va fi, care să fie după rațiunea ei ceea ce nu este încă acum, sau care este acum sau va fi mai pe urmă ceea ce nu era mai înainte. Căci cele ale căror rațiuni au avut la Dumnezeu deplinătatea, odată cu existența nu primesc prin aducerea lor la existență și ființă, conform cu rațiunilor lor, nici un adaos sau schimbare din cele ce le sunt necesare spre a fi ceea ce sunt"⁵.

Sfântul Maxim afirmă că orice făptură are în Dumnezeu o rațiune imuabilă deplină, ca un sens ori informație pe care se structurează acea făptură odată cu aducerea ei în existență. Și pentru că Dumnezeu nu e schimbător în gândurile Sale care izvorăsc din Rațiunea Sa ipostatică, Fiul, nici lucrurile, fundamentate pe rațiuni, nu se pot schimba, în nici un caz în esență și poate, legată fiind de esență, nici ca formă (aceasta pentru că forma este actualizarea esenței, fundamentată pe rațiunea lucrului respectiv). Cu siguranță, și rațiunea de a fi a omului preexistă deplină în Dumnezeu, fiind neschimbabilă. Din păcate, aceste cunoștințe ale Sfinților Părinți au fost multă vreme uitate: în răsărit, din cauza turcilor, nivelul cultural a scăzut foarte mult, interzicând teologilor accesul la asemenea mărturii, iar în apus, din cauza scolasticii, care a înlocuit Revelația cu filosofia omenească. Urmarea a fost, în occident, revolta culturii împotriva afirmațiilor teologice, care se întemeia pe

sisteme antice de gândire și nu oferea o soluție reală iscodirilor minții. Astfel s-a ajuns la autoproclamarea omului ca dumnezeu prin rațiune, fenomen care a eșuat în marea deziluzie evoluționistă: nu suntem decât un vârf de creangă din arborele vieții, pierduți, cu planetă cu tot, în imensitatea universului; singuri cu fantasmale noastre^{5bis}.

Teologia, în virtutea misiunii de a mijloci fiecărui context istoric Revelația divină, s-a grăbit să se acomodeze evoluționismului, creând, în apus, o ruptură față de poziția oficială a Bisericii. Astfel au apărut sisteme evoluționiste care îl văd pe om ca o simplă treaptă în drumul progresiv al vieții, altele care văd evoluția oprindu-se la om ca la o încununare a tuturor formelor de viață. Pierre Teilhard de Chardin a acreditat ideea că evoluția cosmică a vieții a urmărit, sub control divin, apariția omului și a conștiinței creștine ca suprema formă de organizare a conștiinței umane. Trecând peste această viziune asupra evoluției — care are și aspecte pozitive —, concluziile Părintelui de Chardin nu duc la o definire a omului, care ar fi “un lucru gânditor”, devenit astfel prin umanizare și care continuă să evolueze⁶, dar în felul acesta s-a ajuns la enunțarea sensului antropologic al evoluției universului. Un astrofizician contemporan afirma că “principiul antropic a fost inventat, dacă nu pentru a explica, cel puțin pentru a lămuri cât de cât această situație (“coincidențe miraculoase” în evoluția universului și a vieții n.n.). Principiul poate fi enunțat cam așa: ‘având în vedere că există un observator, universul are proprietățile necesare pentru a genera un astfel de observator’. Cosmologia trebuie să țină seama de existența cosmologului. Aceste probleme nu ar fi fost puse într-un univers care nu ar fi avut aceste proprietăți”⁷. Într-o celebră carte, dialogul dintre un filosof (Jean Guittou) și doi fizicieni (Grichka și Igor Bogdanov) aduce noi argumente acestui principiu: “Dacă universul există așa cum îl cunoaștem noi este tocmai pentru a permite vieții și conștiinței să se dezvolte. Existența noastră era, într-un fel, minuțios programată de la început”⁸, astfel încât lumea și omul existau deja în germene în universul minuscul de la început. “Șansa” ca viața și omul să apară întâmplător — au calculat biologii — este de ordinul a 10^{1000} contra 1, adică nulă; în această privință, biologul Francis Crick, laureat Nobel, spune: “*un om înarmat cu toate cunoștințele la îndemână astăzi, va trebui să afirme că originea vieții pare să țină astăzi de miracol, atât de multe sunt condițiile ce trebuiesc reunite pentru a o realiza*”⁹. Astfel, s-a ajuns la concluzia că aventura vieții este ordonată de un principiu organizatoric transcendent lumii, adică de Dumnezeu, care operează în intimitatea universului și a vieții prin câmpurile informatice care alcătuiesc ultima realitate a creației (raționalitatea de care vorbește Sfântul Maxim Mărturisitorul încă din secolul al șaptelea)¹⁰.

Fără îndoială, afirmațiile contemporane, cu toate scăderile lor (pentru că încă nu s-a ajuns la postularea clară a creaționismului), reprezintă un pas fundamental pe drumul reconcilierii cu Revelația și cu gândirea Sfinților Părinți. *Tocmai de aici trebuie să plece teologia în dialogul pe care îl poartă cu lumea.* Teologia trebuie să preia atât marile mărturisiri de credință patristice, cât și argumentele puse la dispoziție de știință, realizând sinteza mult dorită, singura capabilă astăzi să pună

omul și existența în adevărata lumină. Ortodoxia încearcă înțelegerea evoluționismului numai în viziune revelațională și patristică, afirmând lucrarea Creatorului. Părintele Profesor Dumitru Stăniloae spunea că “o anumită evoluție a animalelor se poate explica prin implicarea potențială a unor specii noi în cele vechi”¹¹, iar autorii occidentali ai unui *catehism ortodox*, mai în miezul încercărilor de conciliere a evoluționismului cu creaționismul, afirmă că “pe om, Dumnezeu nu l-a creat plecând de la ‘nimic’; El l-a creat ‘din pământ’, cu tot ce conține acesta. Cu alte cuvinte, pentru a-l crea pe om, Dumnezeu s-a folosit de întreaga natură și de evoluția ei, căci omul este încoronarea creației; regăsim rezumată, recapitulată în el toată creația. Dar, mai mult, El i-a dat suflare de viață din propriul său Duh. Prezența Duhului Sfânt luminează pe om, făcând să se reflecte asupra lui lumina Feței Sale; este ceea ce deosebește pe om de maimuță și de toate celelalte creaturi. Prezența lui Dumnezeu, Duhul lui Dumnezeu reflectă asupra omului chipul lui Dumnezeu și îi dă frumusețe, ‘cunună de slavă’, îl face stăpân și responsabil al creației”¹².

Cu toate acestea, există noi tendințe în biologia și antropologia contemporană, care ies și mai mult din tiparele evoluționismului clasic. Astfel, un reputat cercetător nord american, Stephen Jay Gould, spune: “se credea până acum că primele organisme, toate, fără excepție, erau forme simplificate ale animalelor moderne. Ceea ce acredita ideea că evoluția progesează logic de la simplu la complex, permițând tuturor speciilor să intre într-unul și același ‘arbore’ al vieții, care s-a dezvoltat pe firul timpului. Dar această metaforă nu mai rezistă acum, când știm că majoritatea marilor grupe au dispărut”; “istoria vieții este făcută din dispariții brutale a majorității speciilor. Deci nu există nici un motiv pentru a considera evoluția ca pe un marș spre progres”. Autorul demontează întregul edificiu evoluționist, afirmând că evoluția înseamnă de fapt apariția și dispariția speciilor, arătând nefondată concepția clasică a transformismului darwinist “evoluția vieții n-a fost determinată de o anumită tendință naturală. E, poate, dificil să recunoaștem, căci noi ne considerăm ca ființele cele mai ‘evoluate’, dar faptele sunt acestea: nu există nici o logică a viului care să ducă la inteligența omenească”. Și “dacă umanitatea n-a apărut decât ieri, pe o minusculă creangă [a arborelui evoluției], viața nu poate în nici un fel să aibă drept sens pregătirea venirii noastre”¹³.

Aceste insolite afirmații lovesc imaginea obișnuită a evoluționismului transformist și chiar dacă sunt susceptibile de a arunca din nou viața în nonsens și hazard, lasă loc posibilității unei intervenții divine. Probabil că în cele din urmă oamenii de știință vor realiza sinteza între cele două curente, apropiindu-se de viziunea Sfinților Părinți *răsăriteni*, iar în întâmpinarea lor trebuie să vină, în perfectă cunoștință de cauză, teologii. Această întâlnire, profetită de Teilhard de Chardin¹⁴, va putea în sfârșit să descopere omului autonom, omului societății moderne secularizate sensul vieții sale și al existenței universale. În felul acesta, omul ar putea scăpa din înlănțuirea determinismului biologic și a senzualității proprii acestuia, meditănd mai profund la locul său în lume. De altfel, el este “singurul care își îngroapă morții, singurul care cugetă la moarte, care-și gândește moartea”¹⁵, dar nu ca simplu eveniment somatic, și este impropriu orice

interpretare strict biologică a unor fenomene ca civilizația și cultura, care depășesc prin semnificația, complexitatea și implicațiile lor biologicul¹⁶. Omul gânditor la moarte transcende însă pe oricare din creațiile sale pentru că gândește moartea ca deschidere spre nemurire în funcție de “o structură ontologică fundamentală”, fără de care existența umană s-ar prăbuși în neant¹⁷. Sfinții Părinți văd întotdeauna omul ca făptură tinzând spre eternitate și găsesc o puternică argumentare în întruparea Fiului lui Dumnezeu, “căci nu putea să ridice altcineva pe oameni din stricăciunea ce s-a ivit decât Cuvântul lui Dumnezeu care i-a făcut la început”¹⁸.

În măsura în care știința și cultura îl vor accepta și înțelege pe Hristos — “prodigioasa Lui operație biologică”¹⁹, — omul se va putea regăsi și merge spre împlinire. De altfel, primii pași au fost făcuți: de la omul pierdut în univers al științei secolului trecut, iată acum afirmat principiul antropocentric al evoluției universului; ca urmare, descifrând taina despre om înscamnă a descifra taina existenței²⁰. Evoluția umană — dacă e — nu este existențială în sens transformist, ci o sporire în raționalitate, în cunoaștere și conștiință, sau o scădere grozavă, în funcție de gradul intimității cu Dumnezeu, Creatorul său. Vrând-nevrând, existența umană e teantropică.

Mircea Eliade afirma că “sensul vieții omului este de a da un sens vieții”²¹, iar mesajul Sfinților Părinți este răspicat: *fără Hristos dispăre orice sens — al omului și al existenței!*

Drd. Doru Costache

NOTE

1. Sfântul Atanasie cel Mare, *Cuvântul al II-lea împotriva arienilor*, traducere, introducere și note de Pr. prof. Dumitru Stăniloae, P.S.B. 15, 1987, p. 296.
2. Apud Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, traducere, introducere și note de Pr. prof. Dumitru Stăniloae, P.S.B. 80, p. 121.
3. Vladimir Lossky, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, traducere, studiu introductiv și note de Pr. Vasile Răducă, Anastasia, nedată, p. 143.
4. Sfântul Vasile cel Mare, *Omilia a IX-a la Hexaemeron*, traducere, introducere și note de Pr. D. Fecioru, P.S.B. 17, 1986, p. 171.
5. Sfântul Maxim, *op. cit.*, p. 294 și 281-283.
- 5bis. Pr. Prof. Dr. Dumitru Gh. Popescu, *Teologie și cultură*, 1993, p. 69 și 101-102.
6. Pierre Teilhard de Chardin, *Le Phénomène humain*, Ed. du Seuil, 1970, p. 293-294.
7. Hubert Reves, *Răbdare în azur — evoluția cosmică*, traducere de Ileana Busuioc, București, 1993, p. 170; cf. Pr. Prof. Dr. Dumitru Gh. Popescu, *op. cit.*, p. 91.
8. Jean Guilton, *Dumnezeu și știința*, traducere și introducere de Pr. Ioan Buga, București, 1992, p. 56 și 29.
9. *Ibidem*, p. 46.
10. *Ibidem*, p. 42-43 și 45-46; cf. Pr. Prof. Dr. Dumitru Gh. Popescu, *op. cit.*, p. 106-107.
11. Sfântul Maxim, *op. cit.*, nota 369, p. 294.
12. ***, *Viu este Dumnezeu — catehism pentru familie*, traducere de Aurel Broșteanu și Părintele Galeriu, Harisma, 1992, p. 32.
13. În “L'Express”, nr. 2087, 4-10 iulie 1991, p. 22-25.
14. Teilhard de Chardin, *op. cit.*, p. 286.
15. Jean Guilton, *op. cit.*, p. 22.
16. Lucian Blaga, *Trilogia cosmologică*, București, 1988, p. 291.
17. Paul-Ludwig Landsberg, *Eseu despre experiența morții urmat de problema morală a sinuciderii*, traducere de Marina Vazaca, București, 1992, p. 40.
18. Sfântul Atanasie, *Tratat despre întruparea Cuvântului*, traducere, introducere și note de Pr. prof. Dumitru Stăniloae, P.S.B. 15, p. 102.
19. Teilhard de Chardin, *op. cit.*, p. 294.
20. Nikolai Berdiaev, *Sensul Creației*, traducere de Anca Oroveanu, București, 1992, p. 67.
21. Mircea Eliade, *Soliloquii*, București, 1991, p. 18-19.

VIATA BISERICIASCĂ

AGENDA
de lucru a Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST
pe perioada 1 ianuarie — 30 aprilie 1994

- Sâmbătă, 1 ianuarie a.c.** — a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală, rostind bogat cuvânt de învățătură după ce a citit Molitvele Sfântului Vasile cel Mare.
- Duminică, 2 ianuarie a.c.** — a asistat la Sfânta Liturghie săvârșită în Catedrala patriarhală de către P.S. Episcop Teofan Sinaitul.
- Marti, 4 ianuarie a.c.** — în ziua prăznuirii Cuviosului Părinte Teoctist, a asistat la Polihroniul săvârșit de P.S. Episcop Roman Ialomițeanul și a răspuns la cuvântul Prea Sfințitului Episcop Teofan Sinaitul;
- a primit o delegație a "Asociației Nifoniștilor", condusă de Dl. Prof. Ion Ghinea;
- a primit pe Dl. Prof. Univ. Dr. Momcilo Luburici și pe Dl. Prof. Marian Popa, judecător la Curtea Supremă de Justiție.
- Miercuri, 5 ianuarie a.c.** — a primit pe Locotenent-Colonelul Gary R. Pollit, pastor protestant, și pe Căpitanul Jerome Ciwrlinski, preot ortodox, capelani în Armata Statelor Unite ale Americii.
- Joi, 6 ianuarie a.c.** — a săvârșit în fața Catedralei patriarhale slujba de sfințire a Aghiasmei Mari, împreună cu Prea Sfințiii Episcopi Vicari Nifon Ploieșteanul și Roman Ialomițeanul.
- Duminică, 9 ianuarie a.c.** — a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală, rugându-se împreună cu slujitorii și credincioșii pentru soarta patrioților români condamnați la Tiraspol.
- Luni, 10 ianuarie a.c.** — a prezidat lucrările Consiliului Național Bisericesc.
- Marti, 11 ianuarie a.c.** — a prezidat lucrările Adunării Naționale Bisericești;

- a prezidat lucrările Colegiului Electoral Bisericesc, care a ales ca Episcop al nou înființatei Episcopii a Sloboziei și Călărașilor pe P.S. Nifon Ploieșteanul, Episcop Vicar Patriarhal.
- Miercuri, 12 ianuarie a.c.** — a prezidat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române;
— a primit pe P.C. Pr. Dumitru Jacotă, parohul Parohiei ortodoxe române din Offenbach, Germania.
- Joi, 13 - vineri,
14 ianuarie a.c.** — a prezidat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
- Duminică, 16 ianuarie a.c.** — a săvârșit împreună cu IPS Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, și cu IPS Nestor, Mitropolitul Olteniei, Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală.
- Luni, 17 ian. a.c.** — a asistat la slujba ecumenică săvârșită în Catedrala patriarhală cu ocazia "Săptămânii de rugăciune pentru unitate creștină", rostind cu acest prilej cuvânt de învățătură.
Au mai participat:
— I.P.S. Ioan Robu, Arhiepiscopul Bucureștilor, din partea Bisericii Romano-Catolice, Prea Sfințiii Episcopi vicari patriarhali, precum și toți conducătorii parohiilor creștine din București.
- Miercuri, 19 ianuarie a.c.** — a primit pe Dl. Mohadjer Hedjazi, Ambasadorul Republicii Iran la București;
— a prezidat Permanența Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.
- Vineri, 21 ianuarie a.c.** — a primit pe D-na Monique P.A. Frank, Ambasadoarea Olandei la București;
— a primit pe P.C. Pr. Otto Matti Sidoroff, Directorul AIDROM, și pe P. Cuv. Arhim. Teofil Panait, în legătură cu proiectata vizită în România a I.P.S. Arhiepiscop Ioan al Finlandei.
- Sâmbătă, 22 ianuarie a.c.** — a vizitat Schitul Sfânta Maria, Cricov.
- Duminică, 23 ianuarie a.c.** — a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală, rugându-se împreună cu slujitorii și credincioșii pentru pace în lume și în Bosnia-Herțegovina, făcând apel pentru ajutorarea copiilor din Jugoslavia.
- Marti, 25 ianuarie a.c.** — a asistat la Sfânta Liturghie săvârșită în Paraclisul Seminarului Teologic Liceal din București de către P.S. Episcop Tecfan Sinaitul, Vicar Patriarhal, cu

- ocazia prăznuirii ocrotitorului spiritual al Seminarului, Sfântul Grigore Teologul, și a rostit cuvânt de învățătură;
- a vizitat împreună cu P.C. Pr. Consilier Mihai Hau, "Expoziția de artă cantacuzină" și Muzeul Național din cadrul Palatului Cotroceni.
- Joi, 27 ianuarie a.c.** — a prezidat Consfătuirea de lucru cu Prea Cucernicii Părinți Protoierei din Arhiepiscopia Bucureștilor și Episcopia Sloboziei și Călărașilor, privind probleme administrative, economico-gospodărești, culturale și procedura privind alegerile noilor organe deliberative și executive parohiale.
- Duminică, 30 ianuarie a.c.** — a săvârșit Sfânta Liturghie în Paraclisul Facultății de Teologie din București, cu ocazia prăznuirii Sfinților Trei Ierarhi, ocrotitorii duhovnicești ai învățământului teologic, și a rostit o cuvântare;
- cu același prilej a participat în sala de festivități a Facultății de Teologie la un Concert de muzică religioasă, susținut de studentele și studenții teologi.
- Marti, 1 februarie a.c.** — a primit pe P. Cuv. Justinian de la Schitul românesc Prodromul din Sfântul Munte.
- Miercuri, 2 februarie a.c.** — a săvârșit în biserica Sf. Spiridon Sfânta Liturghie și hirotonirea întru arhieru a P. Cuv. Arhim. Vicențiu Grifoni ca Episcop Vicar Patriarhal, cu titlul de "Ploieșteanul". Din soborul arhieresc au făcut parte I.P.S. Nestor, Mitropolitul Olteniei, P.S. Epifanie, Episcopul Buzăului, P.S. Nifon Ploieșteanul, Episcop ales al Sloboziei și Călărașilor, și P.S. Teofan Sinaitul, Episcop-Vicar Patriarhal;
- a primit pe Dl. Prof. Univ. Dr.Gheorghe Slabu, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, și pe Dl. Anton Grăjdieru, redactor al revistei "Neamul Românesc", însoțiți de Dl. Prof. Nicolae Mischie, deputat în Parlamentul României.
- Joi, 3 februarie a.c.** — a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Național Bisericesc.
- Duminică, 6 februarie a.c.** — a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala episcopală din municipiul Slobozia, cu ocazia instalării P.S. Nifon Mihăiță ca Episcop al nou înființatei Episcopii a Sloboziei și Călărașilor, și a rostit cuvânt de învățătură. Alături de Prea Fericirea Sa

s-au aflat I.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, I.P.S. Antonie, Mitropolitul Ardealului, I.P.S. Lucian, Arhiepiscopul Tomisului, I.P.S. Vasile, Arhiepiscopul Târgoviștei și Muscelului, P.S. Gherasim, Episcopul Râmnicului, P.S. Epifanie, Episcopul Buzăului, P.S. Andrei, Episcopul de Alba-Iulia, P.S. Calinic, Episcopul Argeșului, și P.S. Casian Gălățeanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Dunării de Jos.

- Luni, 7 februarie. a.c. — cu prilejul aniversării zilei Sale de naștere, a asistat la un Te Deum săvârșit de P.S. Casian Gălățeanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Dunării de Jos, și a răspuns la cuvântul I.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei.
- Miercuri, 9 februarie a.c. — a primit pe Dl. Mircea Albulescu, Subsecretar de Stat la Ministerul Culturii;
— a primit pe P.C. Pr. Valeriu Cernei, de la Parohia Cuvioasa Parascheva, satul Slovoanca-Sângerei, și pe P.C. Ierodiac. Nicodim Schiopu din Republica Moldova.
- Joi, 10 februarie a.c. — a primit pe Dl. Ioan Lup, Vicepreședinte al Senatului României;
— a primit pe Dl. I. Tsukalidis, om de afaceri din Grecia, și pe Doamna Monica de Freitas.
- Sâmbătă, 12 februarie a.c. — a primit pe Dl. A. Plomaritis, Președinte, pe Dl. A. Rigas, Director General, și pe Dl. S. Papadopoulos, Secretar general, de la "World Orthodox Christian Foundation".
- Duminică, 13 februarie a.c. — a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală.
- Luni, 14 februarie a.c. — a săvârșit în Catedrala patriarhală slujba de pomenire a P.S. Roman Ilfoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, și a rostit un necrolog.
- Marți, 15 februarie a.c. — a săvârșit în biserica Sf. Nicolae a Mănăstirii Cernica slujba de înmormântare a P.S. Episcop Roman Ilfoveanul, Vicarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, alături de alți membri ai Sfântului Sinod.
- Vineri, 18 februarie a.c. — a primit pe reprezentanții Ligii Naționale a Participanților la Revoluția din Decembrie 1989, conduși de Dl. Adrian Constantin și de Dl. Dr. Mircea Strat.
- Duminică, 20 februarie a.c. — a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală, rugându-se împreună cu slujitorii și credincioșii pentru românii de dincolo de Prut.

- Marți, 22 februarie a.c.** — a primit pe Dl. Marius Camil Dădârlat, redactor la revista "Universul Cărții" și redactor-șef al Editurii "Cristal";
- a primit pe Dl. Janos Wolfart, Ministrul Minorităților din Republica Ungară, însoțit de Dl. Ivan Trutzer, Secretar Executiv la Secretariatul Consiliului pentru Minoritățile Naționale din cadrul Secretariatului General al Guvernului României.
- Miercuri, 23 februarie a.c.** — a primit pe Dl. Ion Popescu, Președintele Centrului Internațional Ecumenic și al Băncii Interconfesionale Române.
- Joi, 24 februarie a.c.** — a primit pe Dl. Rainer Henn, președintele firmei "Bruder Henn" și pe Dl. W. Gröbl, din Viena, Austria;
- a primit pe Dl. A. Boumis, Președintele Băncii "Macedonia Thrace Bank" din Salonic, pe Domnii I. Tsimbidis, M. Topalides, I. Samoulidis, F. Sotiropoulos, D. Manusaride, oameni de afaceri la firma SMLK din Atena, Grecia, însoțiți de Dl. Gh. Belcan, Președintele firmei române MIGAS REAL LTD;
- a primit pe D. Radu Ciuceanu, Directorul Institutului Român pentru Studiul Totalitarismului;
- a prezidat întâlnirea cu Prea Cucernicii Părinți Directori ai Seminarului Teologic Liceal din București.
- Duminică, 27 februarie a.c.** — a asistat la Sfânta Liturghie săvârșită în Catedrala patriarhală de P.S. Serafim Făgărășanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului. Din fața reședinței, a adresat cuvânt de învățătură credincioșilor.
- Luni, 28 februarie a.c.** — a primit doi capelani americani, Dl. Colonel George E. Dobes și Locotenent-Colonel Garry R. Pollitt, însoțiți de Dl. General-Maior Mircea Mureșan, Șeful Direcției de Cultură a Armatei, Dl. Colonel Marin Mirea, Dl. Locotenent-Colonel Mihai Tăpârlea și Dl. Maior Gheorghe Căldăruș, în legătură cu organizarea clerului militar. În vederea pregătirii lucrărilor au fost delegați P.C. Pr. Lector Dr. Nicolae Stoleru și P.C. Pr. Lector Dr. Ștefan Buchiu, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității București.

- Joi, 24 februarie a.c.** — a asistat în biserica Sfântul Visarion din București la slujba de înmormântare a marelui arhitect român, Dl. Ștefan Balș.
- Marți, 1 martie a.c.** — a prezidat lucrările Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.
- Joi, 3 martie a.c.** — a făcut o vizită de lucru la Mănăstirile Cheia și Suzana.
- Vineri, 4 martie a.c.** — a primit pe Dl. Lt.-Col. Mihai Țăpîrlea, de la Ministerul Apărării Naționale;
— a primit pe D-na Carolina Ilinca, noul Consilier cultural al Ambasadei României în Macedonia;
— a primit pe P. Cuv. Ierom. Meletie Ifrim, de la Schitul Sf. Gheorghe, Mănăstirea Pantocrator, din Sfântul Munte Athos.
- Duminică, 6 martie a.c.** — a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală, rostind credincioșilor adunați în fața Reședinței patriarhale cuvânt de învățătură.
- Luni, 7 martie a.c.** — a primit pe Dl. Dr. Jevtic Desimir, Ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Federale Jugoslavia;
— a primit pe Dl. Nicolae Cerveni, Decanul Baroului din București și deputat în Parlamentul României din partea Partidului Național Liberal-Convenția Democratică.
- Marți, 8 martie a.c.** — a primit o delegație militară maghiară condusă de Dl. Gr.-Lt. Janos Deak, Comandant și Șef al Marelui Stat Major al Armatei Republicii Ungare. Din delegație au mai făcut parte Dl. Gr.-Mr. V. Ferencz, Comandantul regiunii a III-a militare, Dl. Gr.-Mr. Urban Janos, Inspector pentru aviație, Dl. Col. Lakner Jede și Dl. Kiss Benedek, Atașat militar al Ambasadei Republicii Ungare la București.
- Miercuri, 9 martie a.c.** — a vizitat Muzeul Țăranului Român;
— a vizitat Mănăstirea Antim cu ocazia prezentării și instalării noului Episcop-Vicar Patriarhal, Prea Sfințitul Vicențiu Ploieșteanul.
- Joi, 10 martie a.c.** — a primit Grupul Mixt format din membri ai Consiliului Bisericilor Europene și ai Conferinței Catolice din Europa;
— a prezidat întâlnirea de lucru cu Prea Cucernicii Părinți Protopopi din cadrul Arhiepiscopiei Bucureștilor, în probleme administrative, economice și social-culturale.

- Vineri, 11 martie a.c.** — a primit pe Dl. Sotir Fotopoulos, Președintele Uniunii Elene din România.
- Sâmbătă, 12 martie a.c.** — a vizitat Schitul Sfânta Maria — Cricov, Prahova.
- Duminică, 13 martie a.c.** — a săvârșit Sfânta Liturghie la Mănăstirea Cernica, hirotonind în ieromonah pe P. Cuv. Ierodiacon Nicodim Țiboacă și în ierodiacon pe Cuviosul monah Hristofor Nițu, și rostind cuvânt de învățătură;
- a vizitat Mănăstirea Căldărușani.
- Luni, 14 martie a.c.** — a primit pe Dl. Pavel Filip, din Toracul Mare, Președintele Comunității Românilor din Banatul Sârbesc.
- Vineri, 18 martie a.c.** — a primit pe P.C. Pr. Vasile Neagu din Warren, Michigan, S.U.A.
- Luni, 21 martie a.c.** — a prezidat ședința Sinodului Permanent pentru examinarea ocupării postului vacant de episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor și postului de arhiereu-vicar la Episcopia Maramureșului și Sătmarului.
- Marti, 22 - miercuri, 23 martie a.c.** — a prezidat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Între hotărâri au fost: înființarea Episcopiei Harghitei și Covasnei, cu delimitarea jurisdicției canonice. S-a stabilit jurisdicția canonică a Mitropoliei române cu sediul în Germania, în care intră: parohiile române din Germania, Austria, Luxemburg, Suedia, Finlanda și Norvegia. Ca Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor a fost ales P. Cuv. Protos. Teodosie Petrescu, iar ca Arhiereu-Vicar al Episcopiei Maramureșului, P. Cuv. *Arhim. Justin Hodca*;
- a primit pe Dl. Dr. Jean Fischer, Secretar General al Conferinței Bisericilor Europene.
- Luni, 28 martie a.c.** — a primit pe Dl. Gheorghe Vâlceanu, Prefectul Municipiului București și al Sectorului Agricol Ilfov, în legătură cu autorizațiile pentru construirea de noi biserici;
- a primit pe P. Cuv. Teodosie, ales de Sfântul Sinod în postul de episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor;
- a primit epitropia parohiei "Sfântul Ilie", în frunte cu Pr. Vasile Oprescu, în legătură cu lucrările de zidire a noii biserici;

- Marti, 29 martie a.c.**
- a primit pe Dl. deputat Ionel Roman.
  - a primit pe Dl. Lt. Col. Mihai Tăpârlea;
  - a instalat pe noul stareț al Mănăstirii Cernica, P. Cuv. Protos. Clement Popescu.
- Miercuri, 30 martie a.c.**
- a primit pe P.C. Pr. Alexandru Pop din Aachen, Germania;
  - a primit pe D-na Prof. Dr. Lucia Baldini, Princesă de Raco, din Roma, Italia, în legătură cu probleme legate de salvarea vieții și a naturii;
  - a vizitat biserica Sfânta Sofia din București, Protoieria II Capitală, împreună cu P.S. Episcop Vicențiu Ploieșteanul.
- Joi, 31 martie a.c.**
- a primit pe P.C. Pr. Julian Garcia Hernando, Director cu probleme ecumenice în cadrul Conferinței Episcopilor din Spania;
  - a primit pe Dl. Mihai Grama, Președintele Partidului Uniunea Democrat Creștină, însoțit de câțiva colaboratori;
  - a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Național Bisericesc.
- Vineri, 1 aprilie a.c.**
- a primit pe Eminentă Sa Dr. Moses Rosen, Șef Rabinul Cultului Mozaic din România;
  - a vizitat Atelierele Administrației patriarhale și Mănăstirea Plumbuita împreună cu P.S. Vicențiu Ploieșteanul, Episcop-Vicar Patriarhal, prezentând pe noul Consilier patriarhal administrativ, P.C. Pr. Eugen Boboiescu.
- Duminică, 3 aprilie a.c.**
- a săvârșit în biserica Sf. Spiridon Sfânta Liturghie și hirotonirea întru arhieru a P. Cuv. Arhim. Teodosie Petrescu ca Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, cu titlul de "Snagoveanul". A hirotonit preot pe P.C. Diac. Florinel Bercaru pentru parohia Slănic II, Jud. Prahova, protoieria Vălenii de Munte, și a hirotesit "Arhimandrit" pe P. Cuv. Protos. Dorotei Tudorache de la Mănăstirea Cernica și pe P. Cuv. Protos. Damian Bogdan de la Schitul Sitaru. Din soborul arhieresc au făcut parte: Î.P.S. Vasile, Arhiepiscopul Târgoviștei și Muscelului, P.S. Epifanie, Episcopul Buzăului, P.S. Calinic, Episcopul Argeșului și Teleormanului, P.S. Nifon, Episcopul Sloboziei și Călărașilor, P.S. Teofan Sinaitul și P.S. Vicențiu Ploieșteanul, Episcopi Vicari Patriarhali, și P.S. Casian

Gălăţeanul, Arhiepiscopul Vicar al Episcopiei Dunării de Jos.

Luni, 4 aprilie a.c.

- la sediul Arhiepiscopiei Bucureştilor a instalat pe noul Episcop-Vicar, P.S. Teodosie Snagoveanul;
- a primit un grup de delegaţi din străinătate, participanţi la Seminarul Internaţional cu tema "Libertatea religioasă în condiţiile democraţiei". Au fost prezenţi P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Teofan Sinaitul, P.C. Pr. Dr. Dumitru Popescu, Decanul Facultăţii de Teologie Ortodoxă a Universităţii din Bucureşti, şi P.C. Pr. Lector Dr. Constantin Coman.

Miercuri, 6 aprilie a.c.

- a primit pe P.C. Pr. Ioan Brânzei, de la Parohia Timişoara III, însoţit de Dl. Viorel Iovanov, Vice-Preşedintele "Fundaţiei pentru Construirea Bisericii Martirilor din Timişoara", şi de Dl. Deputat Florin Munteanu, membru fondator;
- a primit pe Dl. Vasile Gionea, preşedintele Curţii Constituţionale;
- a primit pe Dl. Iulian Creţu, Vice-Primarul Capitalei;
- a primit pe Dl. Andy Andrieş din Iaşi, scriitor.

Joi, 7 aprilie a.c.

- a participat la Reuniunea solemnă ce a avut loc la sediul Asociaţiei şi a adresat un mesaj participanţilor cu ocazia celei de a 30-a aniversări a creării Asociaţiei Internaţionale de Studii Sud-Est Europene;
- a primit pe Dl. Virgiliu Radulian, Preşedintele Secţiei Române a UNICEF;
- a primit pe P.C. Pr. Leonid Kishkovsky, Director în Comitetul European al Consiliului Naţional al Bisericilor lui Hristos din S.U.A.

Vineri, 8 aprilie a.c.

- a primit pe Dl. Prof. Iosif Constantin Drăgan, în legătură cu aducerea din Roma în ţară a rămăşişelor pământeşti ale Episcopului martir Inocenţiu Micu Klein;
- a primit pe Dl. Francesco Strazzari, ziarist din Italia.

Sâmbătă, 9 aprilie a.c.

- a primit un grup de participanţi la Reuniunea solemnă a Asociaţiei Internaţionale de Studii Sud-Est Europene şi la colocviul: "De la călători la jurnalişti: adevăr şi distorsiuni ale imaginii sud-estului european (Sec. XVI-XX)".

- Duminică, 10 aprilie a.c.** — a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală împreună cu P.S. Teodosie Snagoveanu, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor. A hirotesit arhimandrit pe P. Cuv. Protos. Ieronim Crețu, Marele Eclesiarh al Catedralei patriarhale și a rostit cuvânt de învățătură credincioșilor adunați în fața Reședinței patriarhale.
- Marti, 12 aprilie a.c.** — a primit pe Dl. Christos Alexandris, Ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Elene la București;
- a vizitat noile clădiri de la Popești-Leordeni însoțit de P.S. Episcop Vicar Patriarhal, Vicențiu Ploieșteanu, în vederea finisării lucrărilor pentru instalarea atelierelor Patriarhiei;
- a primit un grup de doamne ce pregătesc Congresul Federației Internaționale Aboliționiste: D-na Anima Basak, președinta Federației, D-na prof. Stana Buzatu și D-na Cora Maria.
- Miercuri, 13 aprilie a.c.** — a primit pe Dl. Sundi Vanghel, Președinte al Comunității aromânilor din Tirana, pe Dl. Belu Pandi, membru al Consiliului de Asociații ale aromânilor din Albania și pe Dl. Alexandru Costu, Directorul Relațiilor Externe în Ministerul Învățământului;
- a prezidat lucrările Permanenței Arhiepiscopiei Bucureștilor;
- a primit pe Dl. A. Boumis, Președintele Băncii "Macedonia Thrace Bank" din Salonic, Grecia, pe Dl. Gh. Belean, Președintele firmei române "Migas Real Ltd", pe P.C. Pr. Consilier Patriarhal Sabin Verzan, pe Dl. jurist Ion Neagu și pe Dl. contabil Dan Eftimescu.
- Vineri, 15 aprilie a.c.** — a primit o delegație elenă condusă de Dl. Vice-amiral Paliogiorgos Leonidas, care a prezentat un mesaj din partea Prea Fericirii Sale Serafim, Arhiepiscopul Atenei și al Întregii Grecii;
- a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Național Bisericesc din Administrația Patriarhală.
- Sâmbătă, 17 aprilie a.c.** — a săvârșit Sfânta Liturghie în catedrala patriarhală, rostind cuvânt de învățătură la Duminica a V-a din Postul Mare, a Cuvioasei Maria Egipteanca;
- a vizitat Mănăstirea Cernica.
- Luni, 18 aprilie a.c.** — a primit pe Dl. Alexander Belopopsky, Secretar

General al Asociației Mondiale a Tineretului Ortodox-Syndesmos — însoțit de un grup de tineri ortodocși, participanți la Seminarul organizat la Mănăstirea Neamț cu tema "Ortodoxie și Ecologie".

Marti, 19 aprilie a.c.

- a primit pe Dl. Vahan Papazian, Ministrul Afacerilor Externe al Armeniei, însoțit de Dl. Guergui Kazinian, Ambasadorul Armeniei la București, de Î.P.S. Arhiepiscop, Dirayr Mardichian, Șeful Eparhiei Armene din România, și de P. Cuv. Arhim. Dr. Zareh Baronian, Vicarul Eparhiei Armene din România;
- a primit pe Dl. Giuseppe Grimaldi, Prim Vicepreședinte al Asociației Internaționale "Lions Club", și pe D-na Adriane Grimaldi, însoțiti de o delegație a "Lions Club-ului" București: Dl. Șerban Gavrilescu, Președinte, Dl. Cezar Popescu, Președinte, D-na Oana Gavrilescu, Vicepreședinte, și D-na Ioana Popescu, membru;
- a prezidat lucrările Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Miercuri, 20 aprilie a.c.

- a primit pe Dl. Senator Adrian Moțiu;
- a primit pe Dl. Milogio Medel Salgado, de la firma "Also Invent", Madrid, Spania;
- a participat la întâlnirea cu tema "Triodul: Pocăință și Bucurie", organizată de Asociația Studenților Creștini Ortodocși din România (ASCOR) și de corul "Athos", la Sala Radiodifuziunii Române, împreună cu Prea Sfințitii Episcopi Vicari Patriarhali, Teofan Sinaitul și Vicențiu Ploieșteanul, și cu P.S. Teodosie Sangoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Vineri, 22 aprilie a.c.

- a prezidat lucrările Permanenței Arhiepiscopiei Bucureștilor;
- a primit pe Dl. Dean Milhovan din New York, S.U.A.

Sâmbătă, 31 aprilie a.c.

- a vizitat Schitul Sitaru.

Duminică, 24 aprilie a.c.

- a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală, hirotonind preot pe P.C. Diac. Marin Dumitrache pentru parohia Crivina, Jud. Giurgiu, Protoieria Giurgiu- Nord, și rostind cuvânt duhovnicesc credincioșilor adunați în număr mare în fața Reședinței Patriarhale.

- Luni, 25 aprilie a.c.** — a primit pe D-na Irina Moroianu-Slătescu, Directoarea Institutului Român pentru Drepturile Omului.
- Marti, 26 aprilie a.c.** — a primit pe Dl. Ion Țurcanu, membru al Parlamentului Republicii Moldova.
- Miercuri, 27 aprilie** — a primit pe Dl. Mircea Ifrim, Consilier la Ministerul Învățământului;
— a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Național Bisericesc.
- Joi, 28 aprilie a.c.** — a oficiat Denia celor 12 Evanghelii în Catedrala patriarhală și a rostit cuvânt de învățătură.
- Vineri, 29 aprilie a.c.** — a oficiat Slujba Prohodului din Vinerea Sfințelor Patimi la Catedrala patriarhală;
— a primit pe Dl. Manfred Wagner, Pastor al Bisericii Evanghelice din Germania, șef al Departamentului Ecumenic al Sinodului din Wurttemberg, și pe Dl. Iohanes Ghecze, Pastor.

SECRETARUL CABINETULUI PATRIARHAL,
Preot René Broscăreanu

**CUVÂNTUL DE ÎNVĂȚĂTURĂ AL PREA FERICITULUI
PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST LA SLUJBA
ECUMENICĂ PENTRU UNITATE CREȘTINĂ, ÎN
PREZENȚA REPREZENTANȚILOR BISERICILOR
CREȘTINE DIN BUCUREȘTI, CATEDRALA
PATRIARHALĂ, 17 IANUARIE 1994**

**Înalt Prea Sfințite Părinte Arhiepiscop Ioan al Bisericii
Romano-Catolice, Înalt Prea Sfințite Părinte Arhiepiscop
Mardichian al Bisericii Armene, Iubiți frați ai celorlalte
Biserici, în Hristos Domnul,**

Ne întâlnim deocamdată destul de rar în lumina învățaturii Mântuitorului Hristos și în lumina poruncilor Bisericii noastre. Cu toții suntem sădiți în "Casa lui Dumnezeu", în Biserica lui Dumnezeu, deși mărturisim învățătura Mântuitorului Hristos în diferite forme și graiuri, aparținând în același timp diferitelor etnii. Hristos însă, Domnul nostru, și Biserica întemeiată de El, ne sunt bunuri și moșteniri comune și scumpe. Fără Biserica Mântuitorului Hristos, fără Jertfa Sa de pe cruce, fiecare din noi, oricât de zeloși am fi, oricât de credincioși am

fi, oricât de mult ar prisosi cunoștințele noastre, dacă nu îl avem pe Mântuitorul Hristos și Evanghelia Sa, nu dobândim mare lucru pe pământ și nu ne chezășuim mântuirea. Păcatele omenirii, păcatele noastre, ne-au dezbinat de la credința și învățătura Sa cea sfântă, dar dragostea noastră față de Mântuitorul Hristos, Jertfa Sa pentru mântuirea noastră și mai ales dragostea arătată față de noi înainte de a fi noi, cum spune Sfântul Ioan Evanghelistul (I Ioan 4, 19), ne apropie. Ne apropie în gândire, ne apropie în rugăciune, ca cea din această seară, ne apropie în calitatea noastră de slujitori ai Mântuitorului Hristos și ai Bisericii Lui, în calitatea noastră, de asemenea, de ființe omenești. Să păstrăm, iubiți frați în Domnul, acest dar Dumnezeiesc — lucrare a iubirii între noi — ca să ne regăsim ca frați adevărați, rugându-ne Domnului Hristos și mărturisind Evanghelia Sa împreună în Biserica Sa cea sfântă. Este Darul cel mai mare pe care îl putem dobândi, uneori chiar împotriva îndoielilor noastre, împotriva distanțelor noastre sufletești, împotriva neînțelegerii dintre noi. Suntem încredințați că lumina lui Hristos, care s-a arătat la Betleem și la Iordan ne luminează gândurile și căile vieții. Cu atât mai necesară este lumina Bisericii, cu cât căile pe care le avem ficcare de străbătut nu sunt întotdeauna pline de lumină și presărate de iubirea lui Hristos. Dar "lumina Sa luminează în întuneric" (Ioan 1.5), luminează căile noastre și iată ne regăsim, laolaltă, în Biserica slavei Mântuitorului Hristos și în cuvântul Său cel mântuitor. Să cuvine să fim foarte recunoscători bunului Dumnezeu că ne-a dat această tărie, că ne-a dat această putere să învingem multe piedici văzute și nevăzute în calea unității Bisericii Mântuitorului Hristos ca să adăugăm și noi, cei de la sfârșitul acestui secol atât de frământat, o picătură din ofranda credinței noastre, pentru ca Trupul lui Hristos să fie întreg, așa cum a fost la Naștere, în viață, pe Golgota, în mormânt, înviat, și în învățătura Sa. Să fim recunoscători milostivirii lui Dumnezeu că ne regăsim în aceste seri, în această binecuvântată Săptămână de rugăciune pentru unitatea Bisericii, pentru pacea lumii, pentru ușurarea suferințelor fraților noștri creștini și în general, ale tuturor oamenilor, care suferă și în aceste clipe când ne rugăm. Credem cu tărie că rugăciunile înălțate în seara aceasta, mâine și în scriile următoare, vor turna balsam vindecător, mângâietor, peste rănilor acelor frați ai noștri, creștini sau necreștini, care își pierd viața în Bosnia-Herțegovina. Rugăciunile și iubirea noastră se vor revărsa asupra acelor copilași, făpturi ale lui Dumnezeu, chipuri îmbrățișate de Mântuitorul Hristos. Acestea, rugăciunile, invocând numele lui Iisus Hristos, vor ușura suferințele și durerile părinților lor. Iar rugăciunea noastră, nu numai a doi sau trei, ci ceata impresionantă a celor ce, cu mila lui Dumnezeu, ne aflăm în această Catedrală, slujitori ai Sfântului Altar, credincioși și mai ales tineri, elevi și studenți, va face să se pogoare peste ei și peste lume îndurarea lui Dumnezeu și pacea Lui. Darul acesta al rugăciunii va aduce roade îmbelșugate în sufletele noastre, constituind pentru noi, cei ce-L mărturisim pe Hristos și Evanghelia Sa, una din căile de cunoaștere a lui Dumnezeu și de mulțumire pentru toate binefacerile Sale. Din cauza înstrăinării de Dumnezeu, omenirea nu mai este în stare să vadă prezența lui Dumnezeu în lume. Nu numai omul, dar și făptura se zbate și suspină, cum spune Sfântul Apostol Pavel

(Romani, 8, 20), pentru pacea și ordinea dumnezeiască, pentru restaurarea "Chipului lui Dumnezeu" în om (Facere 1.20).

De aceea să păstrăm cu sfințenie aceste clipe de împreună-rugăciune, acest timp sfânt hărăzit nouă, slujitorilor Bisericii lui Hristos, timp poate unic, de apropiere a inimilor, a sufletelor și dragostei între noi, față de lume și față de toți cei care așteaptă de la noi, de la slujitorii Bisericii lui Hristos, ca de la Hristos Însuși, acel cuvânt dumnezeiesc și dătător de nădejde "nu vă temeți, Eu am biruit lumea" (Matei 28, 10 și Ioan 16,33). El ni-l adresează neîncetat, iubiți frați, și mai ales ni-l rostește în clipele acestea când îl invocăm, și în următoarele momente de rugăciune când ne regăsim, când împreună, ierarhii, preoții, slujitorii și credincioșii, constituim Trupul lui Hristos.

Să păstrăm această clipă. Să o dăruim lui Hristos și semenilor noștri. Să dăruim grija, dragostea și rugăciunea noastră tuturor fraților creștini, copiilor nevinovați, secerăți chiar în aceste zile nu numai în Bosnia-Herțegovina, dar și în alte părți ale lumii. Cu multă durere privim la "copiii străzii" din București, cerșind și viețuind în locuri în care cu groază poate privi ochiul omenesc.

Să ne adunăm gândurile și cugetele, să ne adunăm posibilitățile ca nu numai cu rugăciunea, ci și cu ofranda noastră să ajutăm aceste "chipuri ale lui Dumnezeu", frați ai noștri de aproape și de departe.

Bunul și Milostivul Dumnezeu să asculte rugăciunile noastre ale tuturor. El să ne dăruiască putere și nădejde în lucrarea pastorală, pentru a ne apropia cât mai mult de Unicul Trup al Bisericii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pentru a ne apropia cât mai mult unii de alții, în dragoste, în fraternitate și în mărturisirea identității noastre de slujitori ai Evangheliei Mântuitorului Hristos.

El, cu darul și cu milostivirea Sa, să ne ajute, să ne ocrotească, spre a păși cu curaj împreună pe valurile acestei vieți, spre a împlini voia cea sfântă a Sa, Cuvântul Său cel dumnezeiesc din marea și ultima rugăciune pentru lume și pentru ucenici: "Dar nu numai pentru aceștia Mă rog, ci și pentru cei ce vor crede în Mine, prin cuvântul lor, ca toți să fie una" (Ioan 17, 21).

Amin!

HIROTONII în cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor (septembrie 1993 — aprilie 1994)

1. *Ioniță Vasile* — parohia Râfov, Protoieria Ploiești.
— hirotomit diacon: 29 august 1993;
— hirotomit preot: 8 septembrie 1993.
2. *Balog Eugen-Gabriel* — parohia Melicești, Protoieria Câmpina.
— hirotomit diacon: 14 octombrie 1993;
— hirotomit preot: 17 octombrie 1993.

3. *Popa Marian* — parohia Tonea, Protoieria Călărași.
— hirotomit diacon: 14 octombrie 1993;
— hirotomit preot: 17 octombrie 1993.
4. *Oprișa Costi* — parohia Micșuneștii Mari, Protoieria Sector Agricol Ilfov.
— hirotomit diacon: 7 octombrie 1993;
— horotonit preot: 10 octombrie 1993.
5. *Pană Gh. Nicolai* — parohia Berteia I, Protoieria Vălenii de Munte.
— hirotomit diacon: 10 octombrie 1993;
— hirotomit preot: 14 octombrie 1993.
6. *Popescu Argeș
Mircea-Emanoil* — parohia Afumați II, Protoieria Sector Agricol Ilfov.
— hirotomit diacon: 10 octombrie 1993;
— hirotomit preot: 14 octombrie 1993.
7. *Nicolae A. Constantin* — parohia Negrenii de Jos, Protoieria Videle.
— hirotomit diacon: 17 octombrie 1993;
— hirotomit preot: 26 octombrie 1993.
8. *Chirindel I. Nicolae* — parohia Siliștea Snagov, Protoieria Sector Agricol Ilfov.
— hirotomit diacon: 17 octombrie 1993;
— hirotomit preot: 24 octombrie 1993.
9. *Ionescu Constantin* — parohia Odăile, Protoieria Ploiești.
— hirotomit diacon: 14 octombrie 1993;
— hirotomit preot: 17 octombrie 1993.
10. *Pârlog Lucian-Gabriel* — parohia Ogrezeni, Protoieria Giurgiu Nord.
— hirotomit diacon: 17 octombrie 1993;
— hirotomit preot: 4 noiembrie 1993.
11. *Mârșolea Ion* — parohia Pădureni, Protoieria Giurgiu Nord.
— hirotomit diacon: 14 octombrie 1993;
— hirotomit preot: 24 octombrie 1993.
12. *Neagu Vali* — parohia Albești-Paleologu, Protoieria Ploiești.
— hirotomit diacon: 26 octombrie 1993;
— hirotomit preot: 31 octombrie 1993.
13. *Turcu Costel* — parohia Naipu, Protoieria Giurgiu Nord.
— hirotomit diacon: 24 octombrie 1993;
— hirotomit preot: 31 octombrie 1993.
14. *Radu Felix-Iulian* — parohia Lehliu-Sat, Protoieria Călărași.
— hirotomit diacon: 7 noiembrie 1993;
— hirotomit preot: 8 noiembrie 1993.
15. *Postelnicu Mihai* — parohia Petrăchioaia, Protoieria Sector Agricol Ilfov.
— hirotomit diacon: 8 noiembrie 1993;
— hirotomit preot: 7 decembrie 1993.

16. *Bacheș Adrian* — parohia Constantin Brâncoveanu, Protoieria Călărași.
— hirotont diacon: 21 noiembrie 1993;
— hirotont preot: 28 noiembrie 1993.
17. *Zamfira Ion* — parohia Dormărunt II, Protoieria Călărași.
— hirotont diacon: 5 decembrie 1993;
— hirotont preot: 6 decembrie 1993.
18. *Ghinoiu Cristian-Vasile* — parohia Mărășasca, Protoieria Ploiești.
— hirotont diacon: 10 decembrie 1993;
— hirotont preot: 12 decembrie 1993.
19. *Cojocaru Marius* — parohia Blejoi, Protoieria Ploiești.
— hirotont diacon: 6 decembrie 1993;
— hirotont preot: 10 decembrie 1993.
20. *Botescu Gabriel-Aurel* — parohia Drăgăneasa, Protoieria Câmpina.
— hirotont diacon: 5 decembrie 1993;
— hirotont preot: 6 decembrie 1993.
21. *Enășescu Dan* — parohia Pisc, Protoieria Sector Agricol Ilfov.
— hirotont diacon: 12 decembrie 1993;
— hirotont preot: 15 decembrie 1993.
22. *Simion Bogățoiu Octavian* — parohia Mislea, Protoieria Câmpina.
— hirotont diacon: 6 decembrie 1993;
— hirotont preot: 12 decembrie 1993.
23. *Țincu Emilian* — preot onorific — Paraclisul Sf. Ecaterina.
— hirotont diacon: 29 august 1993;
— hirotont preot: 5 septembrie 1993.
24. *Morcov Octavian-Mihai* — parohia Singureni, Protoieria Giurgiu Sud.
— hirotont diacon: 8 noiembrie 1993;
— hirotont preot: 8 noiembrie 1993.
25. *Onea A. Ioan* — parohia Dragalina, Protoieria Călărași.
— hirotont Diacon: 8 noiembrie 1993;
— hirotont preot: 21 noiembrie 1993.
26. *Izvoranu Paul-Stelian* — parohia Adormirea Maicii Domnului — Câmpina.
— hirotont diacon: 24 octombrie 1993.
27. *Mușescu Paul-Viorel* — parohia Epurești, Protoieria Giurgiu Nord.
— hirotont diacon: 12 decembrie 1993;
— hirotont preot: 19 decembrie 1993.
28. *Baroianu Gabriel* — parohia Negrești, Protoieria Ploiești.
— hirotont diacon: 30 ianuarie 1994;
— hirotont preot: 13 februarie 1994.
29. *Popescu Geraldin-Florin* — parohia Adunații Copăceni, Protoieria Giurgiu Nord.

- hirotonit diacon: 13 martie 1994;
 — hirotonit preot: 20 aprilie 1994.
30. *Dumitru Daniel*
 — parohia Fântânele, Protoieria Ploiești.
 — hirotonit diacon: 18 martie 1994;
 — hirotonit preot: 25 martie 1994.
31. *Arion L. Mihai-Simion*
 — parohia Chițerani, Protoieria Ploiești.
 — hirotonit diacon: 21 martie 1994;
 — hirotonit preot: 25 martie 1994.
32. *Albu Constantin*
 — parohia Tintea, Protoieria Câmpina.
 — hirotonit diacon: 25 martie 1994;
 — hirotonit preot: 27 martie 1994.
33. *Bercaru Gh. Florinel*
 — parohia "Nașterea Maicii Domnului" — Slănic,
 Protoieria Vălenii de Munte.
 — hirotonit diacon: 27 martie 1994;
 — hirotonit preot: 17 aprilie 1994.
34. *Miron F. Florin*
 — parohia Mironești, Protoieria Giurgiu Sud.
 — hirotonit diacon: 20 martie 1994;
 — hirotonit preot: 10 aprilie 1994.
35. *Dumitrache Marin*
 — parohia Crivina, Protoieria Giurgiu Nord.
 — hirotonit diacon: 23 aprilie 1994;
 — hirotonit preot: 24 aprilie 1994.
36. *Diac. Boboiescu
 Valentin*
 — parohia Sf. Sofia, Protoieria Il Capitală.
 — hirotonit preot: 15 mai 1994.
37. *Ganea Ion-Alin*
 — parohia Chiajna, Protoieria Sector Agricol Ilfov.
 — hirotonit diacon: 23 aprilie 1994;
 — hirotonit preot: 28 aprilie 1994.
38. *Dobroslav I. Daniel*
 — parohia Trenu, Protoieria Vălenii de Munte.
 — hirotonit diacon: 30 aprilie 1994;
 — hirotonit preot: 2 mai 1994.
39. *Iordănescu
 Mihăiță-Florin*
 — parohia Chiojdeanca, Protoieria Vălenii de Munte.
 — hirotonit diacon: 28 aprilie 1994;
 — hirotonit preot: 3 mai 1994.
40. *Ariciu Mihail-Răzvan*
 — parohia Teișani, Protoieria Vălenii de Munte.
 — hirotonit diacon: 28 aprilie 1994;
 — hirotonit preot: 30 aprilie 1994.

REFERENT,
 Ichim Camelușă

SĂRBĂTORIREA PATRONULUI SEMINARULUI TEOLOGIC DIN BUCUREȘTI (SF. GRIGORIE TEOLOGUL)

La 25 ianuarie, în fiecare an, când se face pomenirea Sfântului Grigorie Teologul, Seminarul Teologic din București este în sărbătoare pentru că în această zi își prăznuiește patronul, acest mare Dascăl și Ierarh fiind ocrotitorul și îndrumătorul școlii.

La fel ca în anii trecuți, și în acest an, Seminarul și-a sărbătorit patronul într-o atmosferă de înălțare duhovnicească. Anul acesta însă, sărbătoarea patronului s-a desfășurat în chip mai deosebit, fiind cinstită cu prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Potrivit rânduicilor tipiconale, sărbătoarea praznicului Sfântului Grigorie Teologul a început în ajun, seara, prin săvârșirea în biserica Radu Vodă, paraclisul Seminarului, a slujbei Vecerniei cu Litie, de către părinții profesori ai școlii, la care au asistat o mare parte dintre elevi.

A doua zi, dimineață, un sobor de preoți și diaconi, alcătuit din profesorii Seminarului, sub protia PS. Episcop Teofan Sinaitul, Vicar patriarhal, a început oficierea slujbei Sfintei Liturghii, răspunsurile fiind date omofon și alternativ de către elevi.

Înainte de cântarea liturgică "heruvicul", Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a intrat în sfântul locaș, însoțit de părinții consilieri de la Centrul Eparhial, și a luat loc în jilțul arhieresc, de unde a ascultat până la sfârșit înălțătoarea desfășurare a Sfintei Liturghii.

La momentul potrivit, a fost rostită predica zilei, de către elevul Moțoc Vasile din anul al V-lea, care a înfățișat chipul Sfântului Grigorie Teologul în lumina veacului în care a trăit și importanța învățaturii lui pentru timpul nostru.

După săvârșirea Sfintei Liturghii, același sobor a slujit parastasul pentru odihna sufletelor ctitorilor Seminarului, a profesorilor care au ostenit aici, de peste un veac, ca să formeze suflete și cugete curate, și a tuturor celor adormiți întru Domnul care au fost ajutători și slujitorii acestui așezământ de învățământ teologic.

În continuare, s-a oficiat un polihroniu pentru Întăistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, pentru profesorii și elevii Seminarului și pentru toți cei de lașă.

La sfârșit, părintele profesor Dumitru Colotelo, directorul Seminarului, în cuvinte calde și adânc simțite, a mulțumit Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru prezența la sărbătoarea patronului școlii și, după ce a făcut scurte considerații asupra vieții și slujirii Sfântului Ierarh Grigorie Teologul raportate la pregătirea viitorilor slujitori ai Bisericii noastre, a adresat Prea Fericirii Sale rugămintea de a împărtăși elevilor și profesorilor un cuvânt de învățătură și de zidire sufletească.

Luând cuvântul, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și-a exprimat, mai întâi, bucuria de a fi putut să participe la sărbătorirea Seminarului Teologic din

București, apoi, adresându-se elevilor și profesorilor, a pus accentul pe scopul învățământului teologic, arătând că el este un învățământ pastoral, care nu are nimic speculativ, și a scos, totodată, în lumină rolul și rostul culturii în viața și slujirea preoților în vremea noastră. După ce a felicitat corpul didactic pentru munca depusă în formarea viitorilor slujitori ai Altarelor străbune, Prea Fericirea Sa a binecuvântat pe toți cei prezenți la această solemnitate.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teotist a spus următoarele:

Dragi elevi,

Iubiți părinți și iubiți profesori,

Iubiți credincioși și credincioase,

“Arată mi tainele înțelepciunii Tale, Doamne”

Una dintre cele mai frumoase podoabe ale Ortodoxiei este și pomenirea hramului unei biserici, al unei școli teologice sau al unei mănăstiri. Închinată unui sfânt sau unui moment din viața pământească a Mântuitorului Hristos, ziua aceasta adună pe toți cei care slujesc asemenea așezăminte și cinstește pe cei care, începând cu Sfinții Apostoli și până în zilele noastre, au predicat învățătura de credință, făcând-o vie și lucrătoare în sufletele credincioșilor. Seminarul Teologic din București, ca și altele din Biserica noastră, a ales drept ocrotitor spiritual pe Sf. Grigorie de Nazianz, cel de al doilea mare teolog al Ortodoxiei. Adânc cunoscător al învățării Mântuitorului Iisus Hristos și al sufletului omenesc, dar, mai ales, trăitor până la sacrificiul vieții, până la cea mai curată smerenie, acest părinte duhovnicesc este mereu actual în modelarea tinerilor doritori să îmbrățișeze slujirea Sfântului Altar. Podoabă a ierarhilor secolului al IV-lea, poet, orator și predicator creștin, prieten statornic al Sfântului Vasile cel Mare, a fost hirotonit de acesta episcop de Sasima și, răspunzând chemării împăratului Teodosie, a venit la Constantinopol și a participat la Sinodul al II-lea Ecumenic, de la 381. Se cunoaște importanța acestui sinod prin combaterea ereziei lui Macedonie și cea a lui Apolinarie, și prin fixarea Simbolului de credință. Cele cinci cuvântări teologice rostite în această perioadă a vieții Sfântului Grigorie de Nazianz nu trebuie să lipsească din lectura repetată a fiecăruia preot.

Prezența mea la sărbătorirea hramului de aici și slujba săvârșită astăzi de PS. Episcop Teofan Sinaitul, în mijlocul profesorilor și elevilor acestei școli, vor să tălmăcească grija Sfântului Sinod pentru viitorul Bisericii noastre. Noi cei de azi, după pilda înaintașilor noștri care, cu darul lui Dumnezeu, ne-au lăsat moștenire frumoasă, suntem îndatorați să asigurăm viața pământească a Bisericii Mântuitorului Iisus Hristos, continuitatea, creșterea, dezvoltarea și păstrarea unității de credință.

Mai mult ca altădată, Biserica noastră este solicitată, iar învățătura ei, uneori, răstălmăcită din multe puncte de vedere, ca doctrină și ca practică, încercându-se chiar înstrăinarea credincioșilor de la trupul ei cel viu, care este învățătura Mântuitorului Hristos și tradiția patristică. Mai mult ca în trecut, așadar, ierarhii,

profesorii de teologie, preoții și toți ceilalți slujitori ai Bisericii, suntem chemați să căutăm căile cele mai potrivite pe care să pășim spre a nu știrbi cu nimic frumusețile Ortodoxiei noastre românești, spre a le menține și, mai ales, a le face vii în sufletele credincioșilor.

Liceele Teologice au această misiune, în primul rând, de a lega cunoștințele începătoare ale credinței, primite acum în școala primară, de Teologia Bisericii, prin programa lor analitică, devenită tot mai cuprinzătoare, mai profundă, cu metode pastorale practice, cerute de lucrarea noastră bisericească. Așa cum știm, minunea dumnezeiască ce se descoperă la Sfântul Altar, Sfânta Euharistie, trebuie să cuprindă pe toți credincioșii în aceeași simțire și rugăciune cu preotul. De vreme ce credincioșii sunt chemați să participe, în diferite forme, la viața Bisericii, cu scrisul, cu gândirea, cu muzica, cu darurile pe care Dumnezeu le-a lăsat fiecăruia, cu atât mai mult, pentru slujirea sfintei preoții li se cere o pregătire înaltă, o experiență deosebită și o trăire aparte, fiindcă valorile vieții contemporane, transformările uriașe care ating profunzimile minții și ale sufletului oamenilor și, îndeosebi, ale tinerilor, aduc după sine și mai multe alte curente de gândire, multe aberații, nu numai de la credință, dar și de la îndatoririle sociale. Biserica trebuie să fie călăuză tuturor, iar preotul să fie lumina și sarea atât de necesare în societatea noastră românească și în lumea întreagă. Dar, lumina care luminează și sarea necesară vieții se dobândesc prin credință, prin vrednicie, prin continuă strădanie și mai ales prin rugăciune.

De aceea, Sfântul Sinod s-a străduit să îmbunătățească mereu conținutul învățământului teologic, îngrijindu-se să nu lipsească ceva din ceea ce este necesar laturii liturgice și educative pentru misiunea preoțească și chiar să adauge discipline menite să formeze în tânăr izvoare de lumină, să-i asigure o cultură solidă, o pregătire deosebită, ca darul pe care acesta îl primește de la Biserică prin taina hirotoniei să constituie acea forță a cuvântului lui Dumnezeu care zidește, care să fie roditor în viața credincioșilor. Pentru a rosti cu vrednicie acest cuvânt dumnezeiesc trebuie, însă, iubiți elevi, să stăruieți foarte mult, de la tinerețe și până la bătrânețe. *Precum odinioară, în Vechiul Testament, numai când se pronunța numele lui Dumnezeu se oprea orice activitate, din respect pentru numele Domnului, tot așa și astăzi, acest cuvânt rostit de preot în fața credincioșilor, a unor minți luminate, cunoscătoare ale istoriei, culturii, filosofiei, trebuie să dea strălucire tuturor laturilor sufletului omenesc, să le sfințească, așa cum Sfântul Ierarh Grigorie de Nazianz, prin cuvântul, prin poezia, prin frumusețile sale de gândire, a sfințit și locul, și oamenii, și ne sfințește și pe noi, cei de astăzi.*

Este foarte important să rețineți acest sfat, mai ales acum, în acești ani și în aceste condiții foarte grele din punct de vedere economic, social și cultural, și la fel de grele și în ce privește pregătirea noastră pentru slujirea Mântuitorului Hristos și a Bisericii. Dar, cu cât cineva, în aceste condiții, reușește să se pregătească și să-și însușească temeinic, din anii de seminar, slujirea preoțească împreună cu îndatoririle ei deosebit de frumoase și de înălțătoare, cu atât și meritul lui este mai mare. În vremuri de răscruce, de primejdii, de război, atunci se nasc eroii; în

vremuri de încercări sau prigoane în apărarea credinței, atunci răsar martirii. Prin entuziasmul vocației veți birui greutățile, bizuindu-vă pe mărturia Sfântului apostol Pavel despre ajutorul Mântuitorului Hristos, care i-a zis: "De-ajuns îți este harul Meu, căci puterea Mea întru slăbiciune se desăvârșește" (II Cor., 12, 9). Când vă veți simți slăbiți sufletește, să vă aduceți aminte, dragi elevi, de aceste cuvinte aducătoare de îmbărbătare. Să luăm aminte cât de mare este iubirea de oameni a lui Hristos pentru cei ce râvnesc să-I slujească Lui.

Ni se cere tuturor această înțelegere și această redescoperire de sine întru împlinirea chemării preoțești. Chemarea la slujirea preoțească trebuie să pătrundă în adâncul conștiinței fiecărui elev, până acum neîntinată de răutățile și aberațiile stricătoare de suflete. În cei 45 de ani de întuneric ateist, Biserica și-a hrănit fiii ei și i-a încălzit cu învățătura Mântuitorului și a Sfinților Părinți. Sunteți roade ale iubirii și rugăciunilor ei de zi și de noapte, și sunteți chemați să-i slujiți lui Hristos. În adâncul sufletului părinților voștri s-a păstrat și, în general, în sufletul neamului nostru românesc, acel altar de credință de unde ați izvorât dumneavoastră ca și tinerii din deceniile anterioare, când locurile la seminariile noastre nu ajungeau niciodată să fie îndestulătoare, iar două treimi dintre candidați se întorceau înapoi și se pregăteau cu răbdare pentru examenul de admitere din anul următor. Este un dar dumnezeiesc pentru Biserica noastră, pentru neamul nostru.

Seminariile au programe bune, cărora Comisia de învățământ a Sfântului Sinod le aduce mereu îmbunătățiri pe măsura cerințelor pastorale, a cerințelor credincioșilor. Înșivă, constatați câtă atenție, câtă grijă, câtă dragoste arată credincioșii preotului lor, dar și cât de larg este câmpul misiunii noastre, cât de mulți secerători ne trebuie pe pământul acesta românesc. Foarte multe familii de credincioși, mai ales la orașe, încă așteaptă să fie cercetate de preot. De asemenea, multe parohii și biserici, îndeosebi la sate, cer să fie luminate și călăuzite de Duhul Sfânt prin preotul slujitor, după cum, multe cămine de bătrâni, spitale și orfelinate au trebuință de prezența preotului. Avem, așadar teren de pastorație întins, și nimeni să nu se teamă că în Biserică nu va avea de lucru. Vom avea mereu de lucru, dacă vom înțelege că Mântuitorul Hristos trebuie să fie prezent pretutindeni.

Mi-a plăcut predica de astăzi a colegului dumneavoastră, care poate să fie rostită în orice biserică de frunte. Îl felicit pe părintele profesor care l-a pregătit pe acest elev și cred că toți ceilalți sunteți asemenea lui. Așa trebuie să fie rostită predica, cuvântul care zidește, fără grabă și fără poticneli, mai ales, ca să-l audă și să-l înțeleagă credincioșii și să izvorască din convingere proprie, din credință proprie. Urchea sufletului credincioșilor noștri ia scama când predica este rostită de formă, așa, ca să treacă timpul; trebuie să punem preț pe această cerință și să respectăm și locul, adică biserica, și pe ascultători, care sunt credincioșii. Să-i slujim, să-i iubim, să-i ajutăm, să le cântăm și să le predicăm cu "mintea lui Hristos" (I Cor., 2, 10). Așa le sădim în suflete pacca, frăția, bunătatea, iubirea și tot ceea ce este de trebuință vieții acesteia și celei viitoare.

Ați cântat, de asemenea, foarte frumos răspunsurile Sfintei Liturghii. Poate că ar trebui, cum spuneam și altădată, ca toți elevii să cânte. Așa cum dorim ca toți

credincioșii să cânte în biserică, măcar o parte din cântările Sfintei Liturghii, cu atât mai mult vrem ca elevii teologi să le cânte pe toate, într-un mod în care părinții profesori vor aprecia, ca să nu stea nimeni fără angajare launtrică la Sfânta Liturghie. Gândurile care năvălesc foarte măiestrit asupra noastră în timpul rugăciunii pot să ne ducă cu mintea departe și să ne creeze o stare străină de rugăciune, o stare anormală pentru cel care vine la sfânta biserică, dacă nu suntem atenți.

Aveți un corp profesoral bine pregătit, cu experiență didactică și pedagogică, dar și cu practică liturgică și pastorală bogată. Bisericile la care slujesc părinții profesori, și care pot să fie oricând cercetate, sunt pildă de lucrare pastorală, misionară și, în general, de lucrare bisericească pe care credincioșii o așteaptă atât de mult de la noi. Folosesc prilejul acesta spre a împărtăși un cuvânt de prețuire tuturor pentru sprijinul pe care ni l-ați dat la sărbătoarea Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou, hramul Catedralei patriarhale. Atât profesorii, cât și elevii ne-au fost atunci de mare folos. Și aceasta este o experiență frumoasă și necesară pentru viitorii slujitori ai Bisericii, căci ați văzut credincioșii așteptând cu răbdare, ore întregi, să se închine la Sfintele Moaște ale Cuviosului Dimitrie cel Nou.

Nădăjduiesc, iubiți profesori și dragi elevi, că Dumnezeu ne va ajuta să mergem tot mai bine pe drumul pregătirii întru slujirea Bisericii. Din această dorință și din această grijă am numit pe părintele Gordon ca director adjunct cu probleme de gospodărie, practică bisericească, ordine în cămin și, în general, în viața școlară a celor câteva sute de elevi din acest seminar. Fiecare ați venit la seminar nu oricum, ci inspirați de Duhul Sfânt. Pentru fiecare s-a rugat fie mama, fie tata, fie bunicii sau chiar cel în cauză, iar noi suntem îndatorați să întâmpinăm această lucrare a Duhului Sfânt cu toată responsabilitatea, ca El să lucreze în viața tuturor ca nimeni să nu se piardă, să nu rătăcească.

Luati aminte, dragi elevi, că tinerețea este cea mai frumoasă etapă din viața omului. Tot ce are omul mai sublim sunt anii aceștia, care nu receptează greutățile vieții în toată amploarea și adâncimea lor, în toată paguba și zădărnicia lor. Tinerețea se întreține cu idealul, cu încrederea, cu sănătatea. Acestea sunt daruri ale lui Dumnezeu și răspundem și noi, educatorii, și dumneavoastră, cei care veniți aici cu aceste daruri, ca ele să nu se risipească. Cum vedeți, societatea noastră este foarte zbruncinată, iar din Europa ne vin și multe aberații și de aceea trebuie să fim pregătiți să apărăm ființa omului, viața acestui popor creștin care n-a cunoscut până acum asemenea aberații, să apărăm dreptul sfânt la viață din clipa în care Dumnezeu a făcut ca ea să răsară și până când tot Dumnezeu stinge această viață, și nu altcineva. De aceea, datorii suntem să facem cunoscută semenilor noștri primejdia păcatelor în care ei pot să cadă, lăsându-se cuprinși de aberații ca acestea, iar părinții profesori și educatori nu trebuie să uite că Biserica are misiunea să răspândească lumină și să călăuzească viața credincioșilor ei.

Vă dorește, părinte director și părinților profesori, numai bucurie în activitatea dumneavoastră și să aveți încredere în ajutorul lui Dumnezeu. Trebuie să fim convinși, în fiecare clipă, că Biserica lucrează prin Duhul Sfânt și orice fel de

greutăți le putem birui pentru că Mântuitorul Hristos este cu noi, după pilda Sfinților Părinți, a patronului acestei școli sărbătorit astăzi. Să avem această încredințare puternică, fiindcă noi slujim un neam curat, neamul nostru românesc; care a dat Europei și Omenirii din ofranda sa sufletească, din creația sa, multe virtuți și cu multe jertfe și încă mai dă și astăzi aceste jertfe, sub ochii noștri. *Un popor cu atâția eroi, cu atâția sfinți, dintre ei foarte mulți tineri, nu are și nu poate avea în istorie decât dăinuire și un scop hotărât de Bunul Dumnezeu.*

Pomenirea sfinților și învățătura lor și îndeosebi a ocrotitorului acestei școli, a Sfântului Grigorie de Nazianz, să fie pentru fiecare tânăr elev, pentru noi toți, pildă de credință, de cunoaștere, de răbdare și de înfruntare a răului, de mângâiere și de biruință a binelui, a vieții și a păcii.

După cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, ascultat cu mult interes de către toți cei de față, părintele director Dumitru Colotelo a mulțumit încă o dată Prea Fericirii Sale pentru îndemmurile pilduitoare și pentru grija permanentă ce arată seminarului, și a dat asigurări că și pe viitor profesorii și elevii vor depune toate eforturile spre a fi la înălțimea misiunii încredințate lor de Biserica noastră.

Încheindu-se festivitatea, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a retras din biserică, în acordurile Imnului arhieresc, și s-a îndreptat spre reședința patriarhală, iar elevii și profesorii au luat parte la agapa tradițională oferită cu acest prilej de conducerea școlii la cantina seminarului.

Gh. Vasilescu

PRĂZNUIREA SFINȚILOR TREI IERARHI LA FACULTATEA DE TEOLOGIE DIN BUCUREȘTI

Facultatea de Teologie din București are ca ocrotitori pe Sfinții mari Dascăli și Ierarhi Vasile, Grigorie și Ioan. De aceea, în fiecare an, în ziua de 30 ianuarie, când se face pomenirea Sfinților Trei Ierarhi, facultatea își sărbătorește patronii. Este un popas duhovnicesc în drumul nevoițelor și strădaniilor creștinești, când profesorii și studenții, ca și preșurătorii și ajutorii acestui așezământ teologic, se adună ca să cinstească după datină și rânduială pe cei trei îndrumători ai Ortodoxiei ecumenice, din a căror învățatură și slujire neconținut se iau pilde și îndemnuri, căci creștinătatea n-a trăit în adevăr un veac mai strălucit și mai plin de biruințe decât al lor. Împodobiți cu toate florile recunoștinței veșnice, ei ne călăuzesc și azi pe cărările de trăire, de muncă și învățatură în ogorul Bisericii lui Hristos.

Anul acesta, sărbătorirea patronilor facultății s-a desfășurat în chip mai deosebit, fiind cinstită cu prezența Prea Fericitului Părinte Teoctist.

În ajunul creștinescului praznic, seara, în biserica Sf. Ecaterina, paraclisul facultății, s-a oficiat slujba Vecerniei și a Litei.

A doua zi, dimineața, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi profesori ai facultății, a oficiat slujba Sfintei Liturghii, răspunsurile fiind date de corul studenților.

Panegiricul în cinstea Sfinților Trei Ierarhi a fost rostit de studentul Mihai Aurel, din anul al IV-lea, care a prezentat strădania vieții Sfinților Vasile, Grigorie și Ioan și foloasele învățaturii pe care le putem desprinde din scrierile pe care ei ni le-au lăsat.

După săvârșirea Sfintei Liturghii a urmat slujba de pomenire a ctitorilor, a profesorilor și ajutătorilor facultății adormiți în Domnul. Apoi s-a oficiat un Te Deum, înălțându-se rugăciuni de mulțumire către Dumnezeu pentru harul și darurile Sale revărsate cu îndurare asupra ostenitorilor acestui așezământ teologic.

La sfârșitul slujbei, părintele profesor Dumitru Radu, prodecanul facultății, într-o scurtă luare de cuvânt, a arătat că studenții și cadrele didactice întâmpină cu vie satisfacție prezența Prea Fericitului Părinte Teoctist în mijlocul lor la sărbătorirea hramului, și a mulțumit, totodată, Prea Fericirii Sale, pentru oficierea slujbei Sfintei Liturghii împreună cu soborul de preoți profesori ai școlii. Evocând, apoi, anii când Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a îndeplinit funcția de rector al Institutului Teologic din București, iar unii dintre profesorii mai în vârstă ai facultății erau, pe atunci, studenți, părintele prodecan a exprimat bucuria de a-l putea primi acum în mijlocul lor pe Prea Fericirea Sa, ca Întâistător al Bisericii Ortodoxe Române, ca să le dea lor, cât și colegilor profesori mai tineri, dar mai ales studenților, cuvânt de învățătură, exemplu de rugăciune și dăruire lui Dumnezeu și semenilor. În încheiere, după ce a pus în lumină grija permanentă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și a Sfântului Sinod pentru continua îmbunătățire a învățământului teologic, care este binevenită și încurajatoare pentru munca profesorilor și a studenților, părintele prodecan Dumitru Radu a mărturisit că întreaga obște a facultății se roagă Bunului Dumnezeu ca să-l întărească pe Prea Fericirea Sa spre a putea duce mai departe corabia Bisericii noastre în aceste vremuri de binecuvântare cerească, dar și pline de încercări.

Răspunzând dorinței celor prezenți la slujbă, preoți, profesori, studenți și credincioși, de a li se împărați un cuvânt de învățătură despre pilda vieții și operei Sfinților Trei Ierarhi care, ca teologi și păstori sufletești, au fost râvnitori de adevăr, de bine și frumos și au stăruit pentru dreapta credință și pentru biruința dragostei între oameni, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus următoarele:

S-au spus cuvinte foarte frumoase astăzi, la sărbătoarea hramului Facultății de Teologie, s-au cântat imnele noastre mântuitoare ortodoxe de către corul studenților teologi, încât fiecare dintre noi, prăznuind pe Sfinții Trei Ierarhi și anintindu-ne de întâlnirea Mântuitorului Hristos cu Zaheu vameșul, din pericopa evanghelică, vom încerca să ne înălțăm în sicomorul sufletului nostru, spre a ne apropia de lumina învățaturii Bisericii, vestită și răspândită de cei trei Mari Dascăli ai Ortodoxiei.

Sfinții Vasile cel Mare, Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu și Ioan Gură de Aur, ocrotitorii teologiei ortodoxe, iar tineretul cu vocație preoțească soarbe ca

dintr-un fagure de miere înțelepciunea și experiența teologică a sfinților noștri ocrotitori. An de an, acestea rămân tot mai viu în viața pastorală a clerului, în cinstirea acordată lor de credincioșii noștri din vechime, în viețuirea filocalică din mănăstirile românești, în monahii care au întruchipat învățătura lor, rodnică în pravele nelipsite, în îngrijirea bolnavilor, a suferinzilor și a celor din nevoi și suferințe.

Vremurile pe care le străbătem ne îndreaptă luarea aminte, iubiiții mei, către asemenea împliniri, ca pe timpul Sfinților Trei Ierarhi.

Ne așteaptă această deschidere către slujirea omenirii. Mântuitorul Hristos ne cheamă, indiferent de starea socială a fiecăruia și oriunde ne am găsi în sicomorul preocupărilor, al treburilor și al răspunderilor noastre, El ne cheamă ca odinioară pe Zahau să ne coborâm, să ne smerim, să ne pregătim sufletește pentru ca Domnul Hristos să intre în camera sufletelor noastre. Numai El, și-atorul inimilor, poate aduce lumina în beznă sufletului zbuciumat de ispăte, numai El topește prin iubirea Sa gheața egoismului, a pizmei, a indiferentismului atât de păgubitor îndcoșebi pentru tineri, în căutarea rostului lor în societate. Numai El, Hristos, care în ciuda îmbulzelii din jurul său, și a oprit privirea către cel aproape ascuns în frunzișul arborelui și poate nepregătit a vorbi față către față, tocmai el este chemat pe nume și lui i se va spune: "Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia" (Luca 19,9). Cu o astfel de credință au răspuns chemării Mântuitorului Hristos strămoșii și bunicii noștri. Cu o asemenea bucurie L-au așteptat și L-au primit în inimile lor pe Domnul Hristos mamele și părinții studenților și studentelor de la facultățile noastre de teologie, vestitorii de mâine ai dragostei, ai bunătății și ai mântuirii, bunuri sădite cu fiecare sărbătoare de către acești trei mari Ierarhi ai Bisericii, pilde arhierilor, preoților și credincioșilor. Pururea să-i avem în suflete și să le împlinim învățătura. Pururea să-i rugăm, dar mai ales astăzi, ca ei să ne fie ocrotitori, să ne întărească râvna în slujirea Bisericii, să sporească dragostea între noi spre a mărturisi că suțem uenicii ai lui Hristos. Să sporim strădania în slujirea bolnavilor, a copiilor fără părinți, a celor din primele clase, care așteaptă de la noi cuvânt de învățătură, așteaptă dragoste de mamă și de tată.

Din toată inima felicit pe părințele decan, pe părinții profesori, pe domnii studenți, cu prilejul sărbătoririi Sfinților Trei Ierarhi, și le dorese slujitorilor de mâine ai altarului dragoste de Biserică. Să aibă dragoste de Sf. Liturghie, de săvârșirea Sfințelor Taine atât de scumpe Ortodoxiei, și să nu uite că au menirea să sfințească sufletele credincioșilor, să le binecuvânteze casele, să le împărtășească darurile Duhului Sfânt.

Sfinții Trei Ierarhi-Vasile, Grigorie și Ioan-să le fie de ajutor tuturor celor ce poartă aceste nume atât de frumoase și de mântuitoare: Fericim părinții și nașii care dau pruncilor aceste nume, cunoscute în calendarul nostru ortodox și în istoria bisericească.

Vă dorese tuturor, iubiiți credincioși, sănătate, spre a vă bucura întotdeauna de ajutorul Sfinților Trei Ierarhi, să le sărbătoriți zilele cu evlavie și fapte bune.

În continuare, în Aula Facultății, în prezența Prea Fericitului Părinte Teocist, corul studenților a prezentat un frumos program muzical. Erau de față reprezentanți

ai Ministerului Învățământului, ai conducerii Universității din București, consilieri de la Arhiepiscopia Bucureștilor, profesori, părinți și rude ale studenților, precum și numeroși credincioși.

La intrarea în sală, Prea Fericirea Să a fost întâmpinat cu Imnul arhieresc, executat de corul studenților.

Înainte de începerea programului artistic, părintele profesor Dumitru Popescu, decanul facultății, a prezentat o prelegere festivă cu ocazia prăznuirii Sfinților Trei Ierarhi, patronii și ocrotitorii învățământului teologic, intitulată: *Valoarea nepieritoare a spiritualității poporului român*. Chiar de la început, părintele decan a precizat că a ales acest subiect pentru a aduce, pe de o parte, un omagiu regretatului părinte profesor Dumitru Stăniloae, care s-a aplecat cu mintea și cu inima asupra acestei teme de-a lungul întregii sale vieți, cântând a pune în evidență frumusețea și forța creatoare a spiritualității românești, iar pe de altă parte, ca o cinstită a Sfinților Trei Ierarhi, căci coordonatele teologice pe care le-au elaborat la vremea lor se găsesc la temelia acestei spiritualități românești.

După prelegerea părintelui decan, corul studenților și studentelor facultății, sub îndrumarea părintelui conferențiar Nicu Moldoveanu și a părintelui asistent Constantin Basica, a interpretat următoarele compoziții muzicale bisericești și laice: în prima parte, *Luminânda Sfinților Trei Ierarhi*, armonizare de Nicu Moldoveanu; *Cu adevărat*, de I. Popescu-Pasărea; *Nu pricep curată*, de D. Suceveanu; *Cu noi ești Dumnezeu*, armonizare de N. Lungu; *Troparul Ortodoxiei*, de D.G. Kiriac și *Rugăciune*, de Étienne Mehul, iar în partea a doua, *Imnul eroilor*, de Ionel G. Brătianu; *Codrule, codruțule și Limba noastră*, ambele de D.G. Kiriac; *Corul robilor din Nabuco* și *Marșul Gloriei din Aida*, de Giuseppe Verdi, și *Hora*, de Sabin Drăgoi. Concertul s-a încheiat cu imnul *Gaudeamus igitur*, de Kindleben, armonizare de I.D. Chirescu.

Sfârșindu-se programul artistic, părintele decan Dumitru Popescu a exprimat bucuria prilejuită de prezența Întâistătătorului Bisericii noastre la sărbătorirea praznicului Sfinților Trei Ierarhi și a rugat pe Prea Fericirea Sa ca să le vorbească celor prezenți despre viața rodnică și multilaterală slujire teologico-cărturărească și pastoral duhovnicească a acestor trei mari Ierarhi și Învățători ai Ortodoxiei, care constituie un permanent îndreptar pentru activitatea ce se desfășoară în Facultatea de Teologie din București.

Dând urmare invitației, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a evocat chipul luminos al Sfinților Trei Ierarhi și a arătat că sărbătorirea lor, în fiecare an, reprezintă pentru studenți, pentru profesori și pentru ostenitorii acestui așezământ teologic și de slujire a sfintei noastre Biserici, pe lângă prilejul de rugăciune și evlavie obștească, și un moment solemn aparte, când suntem stăpâniți cu toții de sentimente și gânduri care ne însemnează orizontul credinței, ne încălzesc inima pentru fapta cea bună, ne întăresc năzuința de a merge pe cărările de trăire ilustrate de acești trei mari Dascăli și Ierarhi, pentru a pune în valoare frumusețile nepieritoare ale Ortodoxiei.

La sfârșit, părintele decan Dumitru Popescu a mulțumit încă o dată Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru participarea la sărbătorirea de anul acesta

a patronilor facultății, pentru îndrumările și încurajările date, care au fost primite cu atenție și interes de toți cei prezenți la această solemnitate, precum și pentru grija părintească și sprijinul direct ce acordă Facultății de Teologie din București. Încredințând pe Prea Fericirea Sa despre dragostea și devotamentul tuturor ostentitorilor acestui așezământ teologic, părintele decan a dat, totodată, asigurări că și pe viitor profesorii și studenții facultății vor depune toate eforturile spre a fi la înălțimea misiunii încredințate lor de Sfântul Sinod al Bisericii noastre strămoșești.

Festivitatea s-a încheiat cu Imnul arhieresc, într-o atmosferă de înălțare duhovnicească.

Gh. Vasilescu

ARMATA ROMÂNĂ SERBEAZĂ DIN NOU PE SFÂNTUL MARE MUCENIC GHEORGHE

Libertatea religioasă deplină, câștigată prin jertfele din Decembrie 1989, se face astăzi tot mai evidentă în rândurile Armatei Române, acolo de unde fusese îndepărtată oficial în anul 1948. Chiar dacă în acest interval cei mai mulți dintre ofițeri și soldați au reușit să-și manifeste, uneori cu riscuri, credința lor în Dumnezeu, să se cunune religios și să-și boteze copiii, prezența oricărui element religios în activitatea armatei fusese interzisă cu desăvârșire.

Îndată după evenimentele din Decembrie 1989, ostașii români și-au manifestat în mod liber opțiunea religioasă, au primit permisiunea să respecte marile sărbători creștine și au participat în mod organizat la ceremonii militare cu caracter religios sau la săvârșirea unor slujbe bisericești dedicate eroilor-martiri căzuți în revoluție.

Anul acesta, la praznicul Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, s-a reluat o veche tradiție ostășească, și anume, săvârșirea în mijlocul ostașilor a Sfintei Liturghii și, totodată, sfințirea drapelului unității.

În acord cu Patriarhia Română, s-a stabilit ca serviciul divin să se desfășoare într-o unitate militară din garnizoana orașului București. Din încredințarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Sfânta Liturghie a fost oficiată de P.S. Episcop Vicențiu Ploieșteanul, Vicar Patriarhal. Din soborul preoților slujitori au făcut parte: Pr. Ștefan Stanciu, consilier al Arhiepiscopiei Bucureștilor, Pr. Augustin Rusu, secretar al Cancelariei Sfântului Sinod, precum și preoții Nicolae Stoleru și Ștefan Buchiu, cadre didactice la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității București.

La solemnitate a participat dl. Ministru al apărării, Gheorghe Tinca, însoțit de generali și de ofițeri superiori. Au fost de față ofițerii și ostașii din unitatea militară.

Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de o formație corală militară. Au participat, de asemenea, veterani de război, precum și o grupă de cercetași. Serviciul divin a fost transmis în direct pe postul național de televiziune.

În cadrul Sfintei Liturghii, P.S. Episcop Vicențiu Ploieșteanul a transmis mesajul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, adresat Armatei Române la această sărbătoare, și a predicat celor prezenți despre eroismul credinței creștine, întruchipat pilduitor de Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, exemplu demn de urmat de către toți ostașii români.

După momentul sfințirii drapelului, dl. general Mircea Mureșan a anunțat oficial, în numele conducerii Ministerului Apărării Naționale, că, începând cu această dată, Sfântul Mare Mucenic Gheorghe este din nou considerat patron sau ocrotitor al trupelor de uscat ale Armatei Române și va fi sărbătorit ca atare în fiecare an de ostașii țării noastre.

În acest context, trebuie menționat faptul că, începând cu data de 1 ianuarie 1994, în cadrul Direcției de Cultură a Armatei a luat ființă Biroul de Asistență Religioasă, din care fac parte cei doi preoți menționați mai sus: Nicolae Stoleru și Ștefan Buchiu. Scopul activității acestui birou, care constituie nucleul viitoarei Secții Confesionale a Armatei, este acela de a pregăti reintroducerea clerului militar în Armata Română. În vederea acestei acțiuni, a fost elaborată de către Ministerul Apărării Naționale, în colaborare cu Patriarhia Română și cu Secretariatul de Stat pentru Culte, Legea clerului militar și Regulamentul de aplicare a acestei legi. De menționat că aceasta are la bază o lege similară, existentă din 1924 și republicată în anul 1937.

Prin aprobarea acestei legi de către Parlament, se va constitui cadrul legal al reintroducerii preoților militari în rândurile Oștirii Române, acolo unde, între 1870 și 1948, au activat cu rezultate excepționale, apreciate atât de Armată, cât și de Biserică. Lucrarea misionară a viitorilor preoți militari trebuie să se situeze la același nivel și să reprezinte o contribuție majoră la educarea moral-religioasă și patriotică a celor chemați să apere hotarele țării.

Preot Lector Dr. Ștefan Buchiu

CORALA PATRIARHIEI ROMÂNE — reprezentantă a artei muzicale pe plan internațional

Este învederat faptul că muzica corală bisericească românească, atât de inspirată și plină de frumusețe, a cunoscut contribuția unor iluștri compozitori și dirijori precum: Anton Pann, Gavriil Muzicescu, D.G. Chiriac, Gh. Cucu, I.D. Chirescu, Paul Constantinescu, Nicolae Lungu.

Pentru frumusețea muzicii corale pe care au compus-o și cu care au înnobilit spiritualitatea poporului român, urmașii lor au păstrat cu sfințenie testamentul acelora de a transmite atât în interiorul, cât și în exteriorul țării frumusețea corurilor noastre bisericești.

Pe linia acestui mesaj s-a înscris și participarea, încununată cu un rezultat de excepție, a coralei Patriarhiei Române la Festivalul Ortodox de Muzică Corală Bisericească de la Hajnowka (Polonia) în aprilie 1992. Obținerea premiului I a confirmat deosebita valoare a pieselor incluse în repertoriu, înalta artă interpretativă a corului, toate acestea sub mîiastra conducere muzicală a părintelui profesor Constantin Drăgușin, un nume de referință azi în arta componistică și dirijorală.

Următorul moment important în afirmarea muzicii corale religioase românești a fost marcat prin concertul extraordinar susținut de corala mixtă a Patriarhiei Române la Mulhouse (Franța), duminică 20 decembrie 1992.

Invitația de a concerta în Franța a fost făcută de pastorul protestant René Rocard, din partea comunității creștine din Mulhouse.

Formația corală, alcătuită din 43 de membri, a ajuns cu bine la Mulhouse, vineri, 18 decembrie, pe înserat, după o călătorie lungă și obositoare cu autocarul.

Impresiile de călătorie au fost deosebite, întrucât cei mai mulți dintre participanți se aflau la prima lor călătorie prin Vestul Europei... Cu mari emoții au fost trecute, în miez de noapte, masivele muntoase pline de zăpadă ale Alpilor.

La capătul acestui voiaj, presărat cu "peripeții", corul a fost găzduit într-un hotel din centrul orașului Mulhouse, vechi centru comercial și industrial din nord-estul Franței, dominând economic vechile provincii Alsacia și Lorena, veșnic măr al discordiei între francezi și germani.

Orașul a impresionat plăcut pe artiștii români prin frumusețea arhitecturală a clădirilor, prin bunul gust și rafinamentul specific franțuzesc întâlnit pretutindeni. Vechiul și noul coexistă. Clădirile mai vechi împrumută celor mai noi din misteriosul lor aer de adâncă istorie, iar cele noi le încadrează pe cele vechi într-o armonie ocrotitoare.

Timpu dintre ziua sosirii și cea a concertului a fost folosit pentru "întremarea" psihică și fizică, precum și pentru repetiții.

În ziua concertului, corala mixtă a Patriarhiei Române s-a deplasat în localitatea Shouls matt, aflată aproximativ la 50 km de Mulhouse, pentru a închina un gând de pioasă rugăciune la cimitirul prizonierilor români. Aceștia, în număr de 153, au fost transportați de armatele germane la mare depărtare de țară, după cucerirea Transilvaniei și Regatului României în primul război mondial, aproape toți aflându-și moartea din pricina condițiilor și muncilor specifice prizonieratului.

În fața monumentului ridicat de regina Maria la începutul anilor '20, cu sprijinul statului francez, preoții au săvârșit slujba parastasului. Răspunsurile corului au străbătut tânguitor văzduhul rece al locului încremenit într-o însingurare cât istoria de veșnică.

Lacrimi fierbinți și emoții rar întâlnite au străbătut inimile celor prezenți la cuvintele preoților slujitori care, printre altele, au amintit asistenței că "pământul în care martirii neamului românesc sunt îngropați devine pământ sfânt românesc" și că "singură Biserica Ortodoxă Română este cea care a vorbit dintotdeauna limba neamului, petrecându-l de la leagănul copilăriei sale, până la mormânt și dincolo..."

În seara concertului, fastuoasa catedrală protestantă Sf. Ștefan a devenit neîncăpătoare pentru publicul francez dornic să recepteze muzica sacră a unui popor prieten, de sorginte latină.

Programul muzical a fost structurat în două părți:

Prima parte a fost precedată de un ales cuvânt de întâmpinare și mulțumire adresat organizatorilor și publicului de părintele dirijor.

Sub conducerea muzicală a Pr. Prof. Constantin Drăgușin, asistența a fost cucerită de frumusețea și armonia specifică a colindelor românești și a celorlalte lucrări corale religioase.

Partea a doua s-a desfășurat sub bagheta D-lui Petre Fântătescu, dirijor adjunct, și a cuprins câteva lucrări din muzica apuseană, și câteva prelucrări corale din folclorul românesc.

Publicul francez a răsplătit cu aplauze arta interpretativă a formației corale românești, purtat spiritual de cele mai înalte trăiri muzicale, exprimându-și uimirea în fața unui repertoriu bogat și sensibil.

A urmat cuvântul de mulțumire adresat de organizatori. Cu ocazia acestei adevărate sărbători a muzicii românești, gazdele au oferit o recepție în cinstea coriștilor români, confirmându-se calda apropiere dintre cele două popoare, cât și aprecierea publicului francez asupra artei muzicale românești, în general.

După un astfel de moment artistic, călătoria spre țară a membrilor coralei a fost cu mult mai ușoară, cu cât gândurile de satisfacție le-au umplut inimile.

Ținând permanent trează conștiința unei misiuni spirituale de îndeplinit, Corala Patriarhiei Române, prin succesul reputat, a dat o înaltă semnificație concertului susținut la Mulhouse: o mai bună cunoaștere a spiritualității ortodoxe românești și o consolidare a prestigiului țării în planul activităților artistice internaționale.

Drd. Valentin Bădescu

CORUL "SYMBOL" ca mesager al Ortodoxiei Românești

Vineri, 29 aprilie 1994. Vinerea Mare. Vinerea din săptămâna Patimilor Domnului nostru Iisus Hristos.

Ca un dar pentru noi, cei însetați de adevăr și de credință, această zi ne-a oferit o mare bucurie, aceea de a avea în casele noastre, alături de cozonaci și ouă roșii, glasurile îngerești de copii cântând slavă Domnului. Ne dorisem mult acest dar. Căci nu puteam asculta acum colindele de Crăciun. Aveam nevoie de cântări prin care să simțim atât suferințele Mântuitorului, cât și bucuria înnoitoare de a trăi Învierea Fiului lui Dumnezeu. Am fi vrut să ascultăm: "Și era la ora a șasea", de Gh. Mandicevski, "Miluiește-mă, Dumnezeuule", de Gh. Cucu, "Ziua Învierii", de N. Lungu sau troparul — atât de înălțător! — "Hristos a înviat din morți..."

Și, ca dovadă că, pentru un creștin, prima condiție ca dorințele să se împlinească este aceea de a crede cu tărie în această împlinire, în Vinerea Mare a acestui an ne-am bucurat cu toții de lansarea discului (și a casetei audio) corului de copii "Symbol".

Coperta discului: Sfânta Treime, imaginată de un zugrav de biserici, poate sta în casele noastre ca o icoană ce fascinează prin frumusețea ei, muzica venind să întregască sentimentul de pioșenie creat de aceasta.

La mai puțin de patru ani de existență, corul "Symbol" se bucură de satisfacții artistice tot mai mari, dând concerte pe marile scene ale Capitalei, fiind invitat la festivaluri naționale sau internaționale și, pretutindeni, stârnind admirație, aducând lacrimi în ochii ascultătorilor și rămânând îndelung în sufletele și amintirea acestora. Poate tocmai pentru binefacerile dăruite de acești copii i-a răsplătit Dumnezeu cu succese notabile: trei discuri, casete audio și video, filme, turnee în țară și în străinătate, etc.

Cel ce-i îndrumă cu neostenită dăruire, cu talent și pasiune, este un om de o fermecătoare modestie, de o exigență și o corectitudine tenace, un iubitor de Dumnezeu și un român îndrăgostit de România. Țelul său, pe care reușește din plin să-l atingă, este acela de a-i convinge pe toți cei ce ascultă corul "Symbol", în țară sau în alt colț de lume, că muzica românească este de o frumusețe inegalabilă. Căci repertoriul acestui cor, preponderent românesc, cuprinde atât muzică de inspirație populară, cât și clasică, dar îndeosebi muzică liturgică, cu rădăcini bizantine, muzică străbătută de fiorul Duhului Dumnezeiesc.

Departate de hotarele României, acolo unde oamenii nu înțeleg limba noastră, muzica aceasta ajunge la inimile ascultătorilor, aducându-le bucurie și înfiorându-i de emoție.

Nu mai departe de luna martie, acești copii au fost invitați în Rusia, la un festival internațional desfășurat la Ecaterinburg și, apoi, la Moscova. Soli ai muzicii românești (laice și religioase), "simboliștii" au fost aleși dintre cele 36 de formații să deschidă festivalul și s-au bucurat de favoarea de a susține, ei singuri, două concerte la Filarmonica din Ecaterinburg.

Atât bucuria lor, cât și a d-lui profesor *Jean Lupu*, eminentul dirijor al corului, a fost umbrită de tristețea de a nu fi acceptați să cânte muzică religioasă într-o biserică din Rusia.. Oare nu suntem noi frați în credința ortodoxă? Oare nu ca frații, solidari în Hristos, au dorit copiii aceștia să-și înalțe glasurile pure într-o biserică ortodoxă rusă? E trist. Căci la noi, în București sau în alte orașe, ei pot fi auziți adeseori cântând la Sfânta Liturghie și, de fiecare dată, sufletele enoriașilor sunt pătrunse și, poate, înfrumusețate de puritatea glasurilor de copii, ce vin parcă din lumea nevăzută a îngerilor.

Și, de fiecare dată, îmi amintesc cuvintele Mântuitorului care a spus, în marea Lui bunătate: "Lăsați pruncii să vină la mine și nu-i opriți".

Să-i primim, dar, de fiecare dată, cu bucurie, și fie ca prezența și glasurile lor să ne aducă în suflet pace și lumină.

Prof. Doina Popa-Scurtu, Școala nr. 191 — București

PREA SFINȚITUL NIFON MIHĂIȚĂ EPISCOPUL SLOBOZIEI ȘI CĂLĂRAȘILOR

— Date biografice —

Titularul nou înființatului scaun vlădicesc al Sloboziei și Călărașilor, Prea Sfințitul Episcop Nifon, s-a născut la 5 ianuarie 1944 în comuna Crețești-Vidra, județul Giurgiu, fiind al treilea din cei patru copii ai evlavioșilor săi părinți, Anghel și Maria Mihăiță, și a primit la botez numele Nicolae.

După absolvirea școlii primare și secundare în comuna natală, dând urmare unui îndeman lăuntric de a păși mai departe pe treptele învățaturii și de a sluji pe Dumnezeu din proprie inițiativă, a urmat între anii 1959-1964 cursurile Școlii de cântăreți și Seminarul teologic din București, apoi, în urma promovării examenului de admitere, s-a înscris la Institutul Teologic de grad universitar din București. La sfârșitul celor patru ani de studii, în 1968, a obținut titlul de licențiat în teologie, cu lucrarea *Aspecte noi în eclesiologia ortodoxă contemporană*, susținută la catedra de Teologie Dogmatică și Simbolică.

Dorind să-și perfecționeze studiile teologice, după obținerea licenței, s-a înscris la doctorat și a urmat timp de trei ani cursuri de specialitate la Vechiul Testament și Limba Ebraică, în cadrul secției Biblice, la același institut. Între anii 1971-1974, beneficiind de o bursă de studii în Anglia, a urmat cursuri de specializare la Universitățile din Londra și Oxford, precum și la Ierusalim (iulie-septembrie 1972), în cadrul Colegiului Anglican din Țara Sfântă, în vederea alcătuirii tezei de doctorat cu tema: *Cartea lui Mica: teologie și exegeză*. Pentru titlul de *Master of Theology* a prezentat la Universitatea din Londra o dizertație cu tema: *O nouă evaluare a formării canonului Vechiului Testament*. De asemenea, între septembrie 1977 - iunie 1978 a beneficiat și de o bursă din partea Consiliului Ecumenic al Bisericilor, la Universitatea din Geneva-Helveția.

Aceeași râvnă cu care s-a evidențiat la studii, a arătat-o și în funcțiile didactice și administrative ce i-au fost încredințate: pedagog și profesor la Seminarul teologic din București; cântăreț bisericesc la parohia ortodoxă română din Londra și secretar de redacție al almanahului Altarul, editat de comunitatea românească din capitala Angliei, în care a publicat mai multe articole, reportaje, note și recenzii; documentarist principal și apoi șef serviciu și secretar al Sectorului Relații Externe Bisericești din cadrul Administrației Patriarhale.

În căutarea agonisitei duhovniciei a intrat în monahism la 8 mai 1980, când a primit și patronimicul de Nifon, cu închinovierea la mănăstirea Cernica. Hirotonit ieromonah la 15 mai 1980, s-a îmbisericit, în același an, ca preot slujitor la mănăstirea cu hramul "Toți Sfinții" din București, ctitoria mitropolitului martir Antim Ivireanul. Pentru meritele sale deosebite și devotamentul cu care a slujit Biserica pe plan teologic-ecumenist și administrativ-bisericesc, Sfântul Sinod i-a acordat, la 16 iulie 1980, rangul de arhimandrit.

Din iulie 1980 și până în aprilie 1982, părintele arhimandrit Nifon Mihăiță s-a aflat în misiune bisericească în Canada. Revenit în țară, vrednicul de pomenire

patriarhul Iustin Moisescu, având în vedere pregătirea sa teologică și experiența acumulată în activitatea ecumenică, l-a numit la 1 decembrie 1982 în postul de consilier patriarhal pentru Sectorul Relații Externe Bisericești, iar de la 1 februarie, anul următor, i-a încredințat și conducerea mănăstirii Antim din București.

Truda sa în dobândirea culturii, priceperea, hărnicia și pregătirea sa duhovnicească, au îndemnat pe patriarhul Iustin să-i încredințeze funcțiuni de mai înaltă răspundere în slujirea Bisericii. Fiind vacant de câțiva ani unul din cele două posturi de episcopi vicari patriarhali și înmulțindu-se problemele de rezolvat la Administrația Patriarhală, la propunerea patriarhului Iustin, părintele arhimandrit Nifon Mihăiță a fost ales de Sfântul Sinod în acest post la 30 septembrie 1985, acordându-i-se totodată și rangul de arhieru cu titlul de Ploieșteanul.

Hirotonia întru arhieru a avut loc la catedrala patriarhală din București, în ziua de duminică, 24 noiembrie 1985, în cadrul slujbei Sfintei Liturghii oficiată de patriarhul Iustin Moisescu, împreună cu IPS Arhiepiscop Vasile al Târgoviștei, pe atunci episcop vicar patriarhal, și regretatul episcop Roman Ialomițeanul, vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Prea Sfințitul Nifon Ploieșteanul a îndeplinit cu conștiință arhierescă, în cei opt ani cât a funcționat ca episcop vicar patriarhal, importante atribuțiuni. Totodată, a făcut parte din delegații oficiale și a reprezentat cu demnitate Biserica și pe Întâistătătorul ei în felurite împrejurări.

Ca episcop vicar patriarhal, Prea Sfinția Sa a coordonat până în anul 1990 Sectorul Relații Externe Bisericești, iar după acest an i s-a încredințat Sectorul Economic al Patriarhiei Române, cu instituțiile sale anexe, precum și Comisia de pictură bisericească. În tot acest timp (1985-1993), a condus Cancelaria Sfintei Patriarhii și a fost Secretarul Sfântului Sinod.

Neuitând buna tradiție a Bisericii creștine de a se îngriji de alinarea durerilor celor în suferință, Prea Sfințitul Episcop Nifon Ploieșteanul, în calitate de Vicepreședinte al Consiliului Național a Societății de Cruce Roșie din România și de Președinte al acestei societăți pentru municipiul București, s-a învrednicit să inițieze și să organizeze, după anul 1990, o amplă acțiune de mobilizare a clerului și credincioșilor de ajutorare a dezmoșteniților soartei din cămine, azile, teagăne și orfelinate, din spitale și penitenciare, arătându-le tuturor câtă nevoie are astăzi țara noastră de lucrarea samariteană.

Devotat studiului cărții, prea Sfințitul Episcop Nifon Ploieșteanul a împletit în mod fericit activitatea administrativă și social-caritativă cu meditația teologică și cu rugăciunea, publicând numeroase articole și studii în diverse reviste teologice din țară și de peste hotare. De asemenea, încă din timpul studiilor în occident și după aceea, a susținut conferințe și comunicări, tratând probleme de teologie și de cultură dintre cele mai variate. Unele dintre acestea au și fost publicate.

Din publicistica Prea Sfinției Sale menționăm îndeosebi titlurile următoare: *Studii de exegeză și de critică de text la Psalmi, O nouă evaluare teologică a formării canonului Vechiului Testament, Unitatea Bisericii după epistolele sobornicești, Noțiunea dreptății după Vechiul Testament, Teologia Biblică și*

autoritatea Vechiului Testament și altele. O notă aparte o constituie cartea intitulată *Orthodox Youth and the Ecumenical Movement* (Tineretul ortodox și Mișcarea Ecumenică), Geneva, 1978, care reprezintă nu numai o prezență teologică românească de prestigiu, ci și o recunoaștere pe planul ecumenismului contemporan a personalității autorului ei în slujba Ortodoxiei ecumenice și românești.

Statormic ostentor pentru promovarea ecumenismului, Prea Sfințitul Episcop Nifon Ploieșteanul a sprijinit cu hotărâre acest înalt deziderat al zilelor noastre atât pe plan local, cât și la întrunirile internaționale la care a participat.

Astfel, pe plan extern, a reprezentat Biserica Ortodoxă Română la diferite adunări, congrese și conferințe ale organizațiilor intercreștine mondiale; a făcut parte din înalte delegații bisericești care au stabilit sau aprofundat relații cu alte Biserici; a adus un aport însemnat unor comisii de dialog teologic interconfesional și interreligios, făcând cunoscute pozițiile Bisericii Ortodoxe Române în problemele de doctrină teologică sau în cele care preocupă omenirea contemporană. Pentru competența și rezultatele activității sale, a fost ales în forurile de conducere și în comisiile de lucru ale unor importante organizații creștine internaționale.

Dar, Prea Sfințitul Episcop Nifon Ploieșteanul s-a arătat cu inițiativă și în dialogul ecumenic pe plan intern. Adeseori, a participat și prezidat conferințe interconfesionale, a ținut cuvântări, a scris articole în presa bisericească și a vorbit la posturile noastre de radio și televiziune, exprimând voința clerului și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române de apropiere și colaborare între creștini.

Urmare contribuției aduse la promovarea ecumenismului local este și alegerea Prea Sfinției Sale, de către Adunarea Generală a Asociației Ecumenice a Bisericilor din România (AIDROM), care a avut loc la 20 mai 1994, la mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, în funcția de președinte, pentru o perioadă de doi ani, al acestei Asociații, constituită în 1990 de către trei Biserici fondatoare (Ortodoxă, Luterană și Reformată) în scopul revigorării aportului umanitar, spiritual și moral-educativ adus de Biserica creștină în cadrul societății românești contemporane.

Pe bună dreptate s-a spus că alegerea Prea Sfințitului Nifon în scaunul nou înființatei Episcopii a Sloboziei și Călărașilor răsplătește nu numai truda unei vieți închinată Bisericii, dar ea leagă în chip fericit și cele mai bune nădejdi de păstoria vrednicului ierarh chemat să cârmuiască duhovnicește ținutul Bărăganului, cu credincioșii săi harnici și evlavioși.

Gh. Vasilescu

ALEGEREA ȘI HIROTONIA NOULUI EPISCOP VICAR PATRIARHAL VICENȚIU PLOIEȘTEANUL

Devenind vacant unul din cele două posturi de episcop vicar patriarhal, prin alegerea de către Colegiul Electoral Bisericesc, la 11 ianuarie 1994, a Prea Sfințitului Nifon Mihăiță ca episcop al nou înființatei Eparhii a Sloboziei și Călărașilor, Prea Fericitul Patriarh Teoctist, având în vedere complexitatea și varietatea activităților de la Centrul Patriarhal, care impun completarea imediată a acestui post cu o persoană cu pregătire teologică corespunzătoare și cu experiență și râvnă pentru lucrarea Bisericii noastre, l-a recomandat Sfântului Sinod pe Prea Cuviosul Arhimandrit VICENȚIU GRIFONI, superiorul Așezămintelor românești de la Ierusalim.

Luând în examinare recomandarea Prea Fericitului Patriarh Teoctist, Sfântul Sinod, în ședința sa de lucru din 12 ianuarie 1994 — la propunerea Comisiei canonică, juridică și pentru disciplină care, procedând la cercetarea canonică a celui recomandat, a constatat că acesta întrunește condițiile cerute candidaților la arhierie, fiind vrednic de această chemare — a aprobat în unanimitate de voturi alegerea în demnitatea de episcop vicar patriarhal a Prea Cuviosului Arhimandrit Vicențiu Grifoni și ridicarea sa la treapta de Arhieru, cu titulatura de PLOIEȘTEANUL.

Prea Cuviosul Arhimandrit Vicențiu Grifoni a fost invitat apoi în sala sinodală, iar Prea Fericitul Patriarh Teoctist i-a adus la cunoștință că Sfântul Sinod, în urma votului exprimat, l-a chemat la treapta arhieriei și la slujirea de episcop vicar patriarhal, și i-a făcut urări de deplin succes în noua funcție care i s-a încredințat.

Răspunzând chemării, Prea Cuviosul Arhimandrit Vicențiu Grifoni, în cuvinte emoționante, și-a exprimat, mai întâi, recunoștința față de Bunul Dumnezeu, care i-a condus pașii în viață către această slujire, apoi a mulțumit Prea Fericitului Patriarh Teoctist și membrilor Sfântului Sinod, prin care s-a împlinit voința Celui Atotputernic în chemarea sa la demnitatea arhieriei.

În continuare, arătând că, la recomandarea Prea Fericitului Patriarh Teoctist, Sfântul Sinod, prin votul exprimat, l-a ales în această nouă slujire pe temeiul cunoașterii activității sale de până acum în ogorul Domnului, Prea Cuviosul Arhimandrit Vicențiu a scos în evidență grija părintească cu care Întăistătorul Bisericii Ortodoxe Române înconjoară pe toți slujitorii Sfântului Altar, nu numai aici, în țară, ci și peste hotare, unde a slujit și Prea Cuviosia Sa timp de aproape patru ani, în calitate de superior al Așezămintelor românești din Țara Sfântă.

Subliniind, în încheiere, că înțelege bine că de acum înainte îi revin multe și mari îndatoriri, Prea Cuviosia Sa a spus că nădăjduiește în ajutorul lui Dumnezeu și în povățuirea părintească a Prea Fericitului Patriarh Teoctist, care se bazează pe înțelepciune și pe ani lungi de experiență, precum și în sprijinul membrilor Sfântului Sinod. Încredințând pe Întăistătorul Bisericii noastre că va stăruii cu tot devotamentul și cu toată puterea de muncă în a îndeplini sarcinile ce i se vor încredința, nou alesul episcop vicar patriarhal a exprimat hotărârea sa fermă de a

primu cu recunoștință orice sfat și orice îndrumare pentru a sluji cât mai bine și cu cât mai mult folos Biserica strămoșească și neamul românesc.

La sfârșit, Prea Cuviosul Arhimandrit Vicențiu Grifoni a mulțumit încă o dată Prea Fericitului Patriarh Teoctist pentru încrederea arătată, aducând "Slavă lui Dumnezeu pentru toate", iar membrii Sfântului Sinod l-au felicitat călduros pe noul cleric al Iașapetra a luihercei.

Noul alesul episcop vicar patriarhal s-a născut la 23 august 1954 la București, fiind unul din cei patru copii cu care Dumnezeu a binecuvântat familia inginerului Petru și Elena Grifoni, creștini buni și evlavioși, decedați amândoi, și a primit la botez numele de Victor.

A urmat școala generală și liceul la București. După luarea bacalaureatului, în anul 1973, la liceul Matei Basarab, a urmat, între anii 1974-1978, cursurile Facultății de Teologie ortodoxă Andrei Șaguna din Sibiu, unde a obținut licența în teologie cu teza *Sfinții Părinți din secolul al IV-lea, îndrumători ai vieții duhovnicești*.

Dovedind reale calități pentru studiu, în anul 1978 a fost încadrat la Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, unde s-a îngrijit, între altele, fiind cunosător al limbii engleze, și cu pregătirea volumelor editate în această limbă.

În toamna anului 1983 s-a transferat ca redactor la Editura Arhiepiscopiei Craiovei, iar la scurt timp, arătând râvnă pentru viața monahală, a intrat ca frate în obștea mănăstirii Lainici, unde a și fost tons în monahism la 1 octombrie, același an, primind numele de Vicențiu. La 26 octombrie 1983 a fost hirotonit ierodiacon, iar la 25 decembrie, același an, a primit Sfânta taină a Preoției.

Adâncind în mod pilduitor și statornic ascultările la care a fost rânduit, la 26 octombrie 1985, prin purtarea de grijă a Arhiepiscopiei Craiovei, a fost hirotesit protosinghel, iar la 14 iunie 1987, la propunerea IPS Mitropolit Nestor al Olteniei, Sfântul Sinod i-a acordat rangul de arhimandrit.

La 1 august 1990 i s-a încredințat conducerea Așezămintelor românești de la Ierusalim și Iordan, precum și rolul de reprezentant al Patriarhiei Române pe lângă Patriarhia Ierusalimului.

În această activitate de răspundere, punând în aplicare pregătirea sa teologică, a arătat statornicie și devotament în slujirea Bisericii, precum și o bună orientare în problemele vieții bisericești, zidind cu înțelepciune dragoste și respect în jurul său.

Cunosător al limbilor greacă, franceză și engleză, a întreținut bune raporturi cu Patriarhia Ierusalimului, fiind apreciat atât de ierarhii greci din Ierusalim, cât și de reprezentanții celorlalte culte religioase de acolo.

Pe lângă calitățile de bun slujitor și îndrumător al românilor ortodocși veniți în pelerinaj la Locurile Sfinte, s-a dovedit a fi și un bun chivernisitor, aducând importante îmbunătățiri administrativ-gospodărești Așezământului nostru din Ierusalim. De asemenea, s-a remarcat și prin strădaniile pe care le-a depus pentru editarea publicației românești *Învierea*.

Pentru spiritul comunice de care a dat dovadă și pentru demnitatea cu care a reprezentat Ortodoxia românească în Țara Sfântă, la 28 februarie 1993, Patriarhul Diodor al Ierusalimului i-a acordat ordinul *Crucea Sfântului Mormânt*.

*

Hirotonia în arhieriu a Prea Cuviosului Arhimandrit Vicențiu Grifoni a avut loc în ziua de marți, 2 februarie 1994, la praznicul Întâmpinării Domnului, în biserica Sf. Spiridon Nou din București.

Potrivit rânduielilor tipiconale, în ajun, luni, 1 februarie, în Catedrala patriarhală, după oficierea slujbei Vecerniei de către PS Episcop Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal, și un sobor de preoți și diaconi ai catedralei, a avut loc, în prezența a doi dintre ierarhii rânduiți să săvârșească actul hirotonirii — IPS Mitropolit Nestor al Olteniei și PS Episcop Nifon al Sloboziei și Călărașilor —, ceremonia ipopsifierii viitorului arhieriu. Erau prezenți consilieri și salariați de la Administrația Patriarhală, preoți, profesori și studenți teologi, precum și numeroși credincioși. PC Pr. Ioan Sauca, consilier patriarhal, a citit *Chemarea* la treapta de arhieriu a Prea Cuviosului Arhimandrit Vicențiu Grifoni, după care cel chemat la arhierie a rostit cuvenitul *Răspuns*, în care a mulțumit lui Dumnezeu pentru cinstea dăruită și s-a angajat înaintea reprezentanților Sfântului Sinod să respecte dreapta credință și tradițiile Bisericii Ortodoxe Române și să-și îndeplinească cu conștiinciozitate slujirea arhierescă.

Hirotonia a avut loc a doua zi, în biserica Sf. Spiridon Nou, în cadrul Sfintei Liturghii săvârșită de Prea Fericitul Patriarh Teoctist, împreună cu IPS Mitropolit Nestor al Olteniei, PS Episcop Epifanie al Buzăului, PS Episcop Nifon al Sloboziei și Călărașilor și PS Episcop Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal, în fruntea unui sobor de preoți și diaconi de la Catedrala patriarhală.

Au fost prezenți la slujbă consilieri și salariați de la Administrația Patriarhală și Centrul Eparhial București, profesori, studenți și elevi de la Seminarul Teologic și Facultatea de Teologie din București, protopopi și preoți din Capitală și împrejurimi, monahi și monahii din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor, precum și un mare număr de credincioși.

Au mai participat, de asemenea, Dl. Victor Opaschi, consilier prezidențial, și Dl. Prof. Gh. Vlăduțescu, secretar de stat la Secretariatul de Stat pentru Culte.

Răspunsurile liturgice au fost date de Corala catedralei patriarhale, dirijată de PC Pr. Constantin Drăgușin.

La orele 9,00, în sunetul clopotelor, Înalții Ierarhi au intrat în biserică, fiind întâmpinați, după toată rânduiala și tradiția cu sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce, apoi înveșmântați în mantii arhieresti, au săvârșit ritualul închinării.

După terminarea Utreniei, Înalții Ierarhi, înconjurați de soborul slujitorilor, au ieșit pe solee. Ipopsifiul, îmbrăcat în epitrahil și felon, a fost adus din Sfântul Altar de către diaconi, iar primii preoți slujitori — P. Cuv. Arhimandrit Grigore Băbuș și P. Cuv. Arhimandrit Teofil Panait — l-au prezentat pe rând, în etape, Înalților Ierarhi, spre a face cuvenita mărturisire publică de credință, zicând: "Se aduce prea iubitorul de Dumnezeu Ipopsifiul Vicențiu, spre a fi hirotonit Arhieriu, în funcția de episcop vicar patriarhal, cu titlul de Ploieșteanul".

La întrebările puse de Ierarhii slujitori, Ipopsifiul a răspuns citind pe rând trei părți ale mărturisirii sale de credință. Făcând expunerea amănunțită a dreptei credințe a Bisericii Ortodoxe, Ipopsifiul a declarat solemn că mărturisește și apără această

credință împotriva ereziilor care de-a lungul timpului au încercat să-i zdruncine unitatea. Soborul arhieresc l-a binecuvântat, zicându-i: "Harul Sfântului Duh să fie cu tine, luminându-te, întărindu-te și înțeleptându-te în toate zilele vieții tale". Înaintea Înălților Ierarhi și a tuturor celor de față, îngenunchind, Ipopsifiul a semnat declarația făcută.

Soborul ierarhilor și slujitorilor a intrat apoi în altar, unde s-a săvârșit ritualul hirotonirii în arhierie a Arhimandritului Vicențiu Grifoni. În fața Sfintei Mese, punându-și mâinile pe capul noului chemat la slujba arhieriei, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a rostit rugăciunile de invocare a Duhului Sfânt.

După săvârșirea actului hirotonirii, noul arhierie a fost înfățișat credincioșilor, în fața sfințelor uși ale altarului.

În acest moment al slujbei, PC Pr. Constantin Părvu, consilier patriarhal, din încredințarea Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, a dat citire ACTULUI SINODAL prin care se aduce la cunoștința clerului și credincioșilor alegerea Prea Cuviosului Arhimandrit Vicențiu Grifoni ca episcop vicar patriarhal, cu titlul de Ploieșteanul, după care Dl. Victor Opaschi, consilier prezidențial, a citit DECRETUL Președintelui României, nr. 7/27 ianuarie 1994, de recunoaștere în funcția de episcop vicar patriarhal a Prea Cuviosului Arhimandrit Vicențiu Grifoni. Prea Fericitul Patriarh Teoctist a înmănat, apoi, noului episcop însemnele rangului arhieresc: sacosul, omoforul, engolpionul, mitra, mantia și cârja, în timp ce corul și întreaga asistență au intonat imnul "Vrednic este!"

În continuare, a luat cuvântul Prea Sfințitul Episcop Vicar Patriarhal Vicențiu Ploieșteanul, care a mulțumit Prea Fericitului Patriarh Teoctist pentru încrederea acordată prin ridicarea sa la treapta arhieriei și a dat asigurări că va păzi cu sfințenie dogmele și canoanele Bisericii Ortodoxe Române, având totodată în atenția preocupărilor sale grija pentru slujirea credincioșilor.

În încheierea cuvântului său, noul episcop vicar patriarhal a spus următoarele:

"Odată cu hirotonirea întru arhierie mi s-a rânduit ascultarea de episcop vicar patriarhal, urmând să-mi desfășor activitatea în binecuvântata capitală a țării noastre, unde m-am născut și am trăit mulți ani.

Aducându-mi aminte de cuvintele Sf. Apostol Pavel, care zice: "Mulțumesc Celui ce m-a întărit, lui Iisus Hristos, Domnul nostru, că m-a socotit credincios și m-a pus să-L slujesc" (I Tim., 1, 12), voi mulțumi neîncetat lui Dumnezeu, prin smerite rugăciuni, pentru binecuvântările pe care le-a revărsat asupra mea și pentru mila cu care mi-a călăuzit pașii până în acest ceas. Încredințându-i toată viața și toate strădaniile mele, voi răspunde ca odinioară Samuil: "Vorbește, Doamne, căci robul Tău ascultă" (I Sam., 3, 9), străduindu-mă să pun în lucrare harul lui Dumnezeu pe care l-am primit prin Taina punerii mâinilor.

Voi propovădui cu timp și fără timp Evanghelia Mântuitorului Iisus Hristos, în așa fel încât roadele credinței de care vorbește Sf. Apostol Pavel: "dragostea, bucuria, pacea, îndelunga-răbdare, bunătatea, facerea de bine, blândețea, înfrânarea, curăția" (Gal., 5; 22-23), să fie prezente mereu în viața mea și în viața credincioșilor.

Știind că arhiereul este ales dintre oameni și sfințit prin harul lui Dumnezeu ca să fie de folos oamenilor spre mântuire, voi căuta să le fiu pildă prin cuvânt și faptă, cu dragoste și frăție, pentru că arhiereul este o mărturie vie a prezenței lui Hristos în lume.

În aceste clipe sfinte din viața mea îmi îndrept gândul cu recunoștință către părinții mei trupești, adormiți întru nădejdea învierii, spre învățătorii, profesorii, preoții, spre toți cei care, de-a lungul vieții, mi-au îndrumat pașii către Domnul.

Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și Ierarhilor care au săvârșit astăzi actul hirotonirii mele întru arhiereu le datorez profundă recunoștință pentru osteneala ce și-au luat de a participa la aceste momente de mare și deosebită importanță din viața mea, când am fost chemat la o nouă slujire ca episcop vicar patriarhal și membru al Sfântului Sinod.

Făgăduiesc solemn în fața tuturor că-mi voi face ascultarea pe deplin, slujind cu toată râvna lui Dumnezeu și Bisericii noastre dreptcredincioase. Făgăduiesc, de asemenea, să fiu un arhiereu cu inima bună și suflet deschis pentru toți fiii Bisericii noastre, împlinind prin fapta și cuvântul meu porunca Mântuitorului: "Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzând ei faptele voastre cele bune, să premărească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (Mat., 5, 16). Amin!"

Sfânta Liturghie a continuat, apoi, potrivit rânduielilor cultice, având în fruntea soborului de slujitori pe noul episcop hirotonit.

La sfârșitul Sfintei Liturghii, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit o cuvântare în care a pus în lumină rolul și însemnătatea slujirii arhieresti, spunând cele ce urmează:

**Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Iubiți credincioși,
Prea Sfințite Părinte Vicențiu,**

În această zi de adâncă trăire duhovnicească, sărbătoarea Întâmpinării Domnului Iisus Hristos, iubiți credincioși, un nou frate al nostru, chemat de Duhul Sfânt, a primit hirotonia întru arhiereu și însemnele acestei slujiri a lui Hristos și a oamenilor. Se cuvine a ști încă de la început, iubite frate și părinte Vicențiu, că în această dumnezeiască slujire, nu trebuie să ne așteptăm la o viață de comoditate, odihnă și liniște. Niciodată, de altfel, în decursul istoriei, Biserica n-a cunoscut liniștea, confortul, ci, totdeauna, ea s-a aflat în luptă, a fost mereu în stare de veghe, și-a împospătat continuu energiile ei cu ajutorul Duhului Sfânt, ca să prelungească până-n veac lucrarea mântuitoare a Domnului Iisus Hristos pe pământ.

Nu vă așteptați, așadar, slava omenească, care-i trecătoare. Pe un slujitor al altarului, mai ales pe cel din treapta arhieriei, îl așteaptă grija și munca de zi și de noapte, pentru că diavolul, cel ce caută neîncetat să dobândească cât mai multe suflete pentru iad, pentru păcat, pentru moartea duhovnicească, acest pricinuitoare rău, zic, nu doarme niciodată, nu se odihnește. El veghează neîncetat. De altfel, Sf. Părinți îl descriu pe satana într-un mod foarte interesant, ca având și virtuți, asemenea celor pe care încercăm noi să le dobândim: privegherea, postul, neliniștea,

răbdarea, mai ales răbdarea lui de două mii de ani ca să câștige noi adepți păcatului. Are, deci, și el, însușiri ademenitoare, după cum și păcatul de toate zilele și relele au părțile lor atrăgătoare pentru om, pentru creștin. Dar, satana însă nu are smerenie, nu are acea stare de pocăință ca Dumnezeu să-l ierte pentru tot răul pe care l-a făcut. De aceea, bătrânii noștri din mănăstiri, cuvioși și învățători de Dumnezeu, își recunoșteau unele păcate de care erau acuzați pe nedrept, chiar când nu le aveau, și suportau cu răbdare și cu dragoste. Dar, atunci când erau acuzați de erezie, de credință deșartă, acești bătrâni îmbunătățiți și smeriți reacționau ca atinși de lumânare și nimic nu recunoșteau.

Iată, iubiții mei frați, cum Biserica noastră predică de două mii de ani, în primul rând, smerenia, adevărul credinței în Dumnezeu. Aceste veșminte luminoase pe care le îmbrăcăm pentru săvârșirea Sf. Liturghii și a celorlalte slujbe dumnezeiești nu sunt rânduite la întâmplare. Din neștiință, poate, unii dintre frații noștri s-ar duce cu mintea în a vedea în aceasta ca și în obiectele prețioase prea mult fast, prea mult ceremonial. Ca și Sf. lăcaș, toate odoarele și veșmintele au semnificația lor aparte. Fiecare dintre acestea este un simbol, o călăuză duhovnicească spre înțelesul învățaturii și rânduielii bisericești. Ca oameni și ființe finite, limitate, avem trebuință de scări sau trepte materiale spre a ne înălța la cele nemateriale. Aceste veșminte împodobesc omul, deși păcătos și trecător, chemat însă de Hristos să slujească Biserica în Duhul Sfânt. Din clipa când tânărul teolog îmbracă veșmântul diaconesc sau veșmântul preoțesc, nu mai este el ca individ, supus greșelilor sau păcatelor, ci, din clipa hirotoniei, el devine purtător de Hristos. El este altă persoană, plin de Duhul Sfânt, ca și Apostolii după coborârea limbilor ca de foc în ziua Cincizecimeii. Ceea ce admirăm în arta Bisericii: icoanele, obiectele de cult, veșmintele, întocmirea atât de armonioasă a lăcașurilor de închinare, toate acestea ne îndreaptă luarea aminte către frumusețea cea dumnezeiască, către strălucirea credinței ortodoxe, către îndestularea din Sfintele Taine, către întruparea cuvântului lui Dumnezeu în sufletele noastre.

De aceea, este foarte important ca fiecare creștin să cunoască aceste semnificații liturgice ale obiectelor de cult. În acest scop mântuitor și educativ, domnitorii și credincioșii români ofereau adevărate comori pământești: zidiri și împodobiri de biserică la Muntele Athos, la Mănăstirea Sf. Ecaterina de pe Sinai, sau la Sfintele Locuri de unde vine și a slujit câțiva ani Prea Sfințitul Vicențiu. Prin această faptă, comorile pământești au dăinuit și au rămas nemuritoare. Au trecut în veșnicie, ca evalvie și ofrandă a neamului nostru românesc, la întărirea credinței, la mângâierea celor ce le văd. Când am participat, în anul 1989, la aniversarea a 900 de ani de la fundarea mănăstirii din insula Patmos, închinată Sf. Evangelist Ioan, am rămas impresionat, văzând și acolo darurile Domnitorului martir, Constantin Brâncoveanu, și ale unor ierarhi de la noi, păstrate în bună cuviință spre pomnirea lor veșnică. Aproape că nu este mănăstire sau așezământ bisericesc în Orientul mijlociu unde să nu se afle daniile domnitorilor români. Din bunuri sau averi trecătoare, ei au făcut bunuri și valori netrecătoare, pentru că le-au oferit lui Dumnezeu cu credință și cu dragoste.

Aceste valori veșnice, iubii mei, continuă să le predice Biserica Ortodoxă Română, de atâtea ori martiră în istorie, de atâtea ori răstignită și apoi reînviată cu sprijinul și evlavia credincioșilor. Prin jertfele de vieți tinere, ca cele ale celor patru feciori ai lui Brâncoveanu sau ca cele ale tinerilor din decembrie 1989, noi, românii, continuăm lucrarea aceasta de slujire a Bisericii și credincioșilor ei, care dau neîncetat asemenea valori nemuritoare Europei și lumii. Un bărbat ca Ilie Ilașcu, din cușca de la Tiraspol, de pildă, nu au multe popoare. El nu caută avere, nu apără sete de stăpânire, ci, acest credincios pe care au încercat Prea Sfințitul Episcop Teofan și cu părintele Arhimandrit Sofian Boghiu să-l vadă, să-l mângâie și să-i ducă din partea noastră sfânta cruce, simbolul jertfei, acest Horia al zilelor noastre, suferă, trăiește în smerenie, în credința creștină ortodoxă. Rar se vor găsi între popoarele dezvoltate ale lumii asemenea coloane de foc ale credinței și ale neamului, cum am avut noi, românii, și cum avem, din darul lui Dumnezeu. Din acest prisos de dar dumnezeiesc dăruim mereu și altora, iubii mei, nu numai ca Sfinții Brâncoveni, ca Ștefan cel Mare, și ca mulți alții, ci și pilde de viață creștină, de bunătate și de iubire. Astăzi se încheie acea colectă binecuvântată din partea slujitorilor și credincioșilor noștri pentru ajutorarea copiilor victime ale războiului din Ex-Jugoslavia, după pilda văduvei — dată de Mântuitorul —, colectă care va împlini acolo o parte din noianul de lipsuri și suferințe. "Cei doi bănuți" sunt simbolul solidarității, al comuniunii noastre creștine, al bunătății pe care românii au avut-o totdeauna în istorie ca, dincolo de etnie, de credință, să miluiască, să dăruiască, să iubească în Dumnezeu.

Aceste frumuseți le-am moștenit de la Biserica noastră, de la această Biserică care slujește și astăzi neamul românesc. Ați fost, iubii frați creștini, martorii unui moment înălțător: hirotonirea unui arhiereu. Fericii sunt creștinii care participă la asemenea momente, având prilejul să cunoască frumusețea de învățătură și viață a Bisericii Ortodoxe. Văzându-le acestea, credincioșii nu mai pot cădea pradă prozelitismului sectant care invadează România. S-ar cuveni ca fiecare creștin ortodox să cunoască acest tezaur de frumuseți, această artă, această poezie, această muzică a Bisericii noastre.

Prea Sfințite Vicențiu, vom avea foarte mult de lucru, împreună cu Sfântul Sinod, spre a ține mereu vie această neprețuită comoară de învățătură și practică a Ortodoxiei. Străbatem vremuri grele, de încercări sufletești, de neajunsuri materiale, de mâhnire că nu izbutim să dăm valoare misiunii noastre pastorale, misionare, caritative și de răspundere a învățaturii Sf. Evanghelii și a Sfinților Părinți. În miezul tuturor îndatoririlor noastre, rămâne cea legată de săvârșirea Sf. Liturghii, cu participarea credincioșilor. Aici, ei văd viața și lucrarea Domnului nostru Iisus Hristos și aud cuvântul Său. Nu le aud acestea și nu le văd în altă parte decât la sfânta biserică. Strămoșii noștri n-aveau în viața lor plină de necazuri alt drum mai prețios decât drumul sfintei biserici, al Sf. Liturghii săvârșite de preotul lor, apropiat de ei după vorbă și după port. Evanghelia, credința în Dumnezeu, predica, cuvintele lui întăritoare de suflet și ziditoare de viață morală erau pentru ei măsura vieții, erau echilibrul și statornicia lor în dese încercări. Călăuziți de aceste valori,

strămoșii ne-au lăsat o atât de neprețuită comoară de viață, care este Sfânta Ortodoxie. De aceea, după deceniile de întuneric ateist și comunist, una din primele preocupări ale Sf. Sinod a fost formarea de păstori duhovnicești, introducerea religiei în școlile de stat, ca vlăstarele neamului nostru să învețe credința încă de mici, când aceasta rămâne vie în sufletele lor. Ceea ce vedem noi că se petrece astăzi în lume: suferințe, vărsări de sânge, emigrări a milioane de oameni dintr-o parte în alta de frica armelor, arată lipsa credinței în Dumnezeu, lipsa iubiri Lui și a valorilor creștinismului. Din cunoașterea Sfintei Liturghii și prin împărtășirea din darurile ei sfințitoare, credincioșii îl redobândesc pe Dumnezeu și își reînnoiesc trăirea personală, în familie, în societate și în lume.

Pe acest drum al slujirii noastre, s-a înființat o episcopie nouă în istoria Bisericii noastre, numită a Sloboziei și Călărașilor, cu reședința în municipiul Slobozia. Colegiul Național Bisericesc a ales în postul de episcop pe Prea Sfințitul Nifon, Vicarul nostru de la Patriarhie. Dumnezeu ne-a ajutat, ca în această ‘Țară a pâinii’, cum este numit Bărăganul nostru strămoșesc, să avem o episcopie, iar duminica viitoare îl vom instala pe Prea Sfințitul Episcop Nifon. Este de la sine înțeles că nu mă despart ușor de un colaborator prețios, pentru că lucrările de la Sf. Patriarhie sunt numeroase și grele. Spre a împlini acest gol, după o adâncă gândire, am recomandat Sf. Sinod pe părintele Vicențiu, cu ani de ucenicie, de vocație în slujirea Bisericii, să fie promovat în treapta arhierescă. Această chemare la arhierie sau la preoție se petrece în mod tainic sub ocrotirea lui Dumnezeu. Ca oameni, dar cu răspundere în fața Mântuitorului Hristos, noi căutăm, întrebăm și ne rugăm Maicii Domnului pentru a-l alege pe cel mai corespunzător. În felul acesta, Biserica se înnoiește mereu, nu numai prin persoane, ci și prin învățătură, prin bunătate, prin dragoste, prin toate valorile noastre omenești, prin tot ceea ce neîncetat împlinim spre mântuire. Cu fiecare nou botezat, cu fiecare nouă familie cununată, cu fiecare nou preot sau arhieru și cu fiecare spovedanie și împărtășire, Biserica se înnoiește.

Năzuim să le împlinim pe toate, iubiți credincioși, să dăm strălucire vocației preoțești, să avem preoți buni și devotați, să arătăm pretutindeni valoarea credinței noastre ortodoxe. De asemenea, încercăm să spunem cuvântul Bisericii, cel din izvoarele Sfinților Apostoli și Sfinților Părinți. Nu întotdeauna el este primit bine de cei care nu cunosc învățătura Bisericii. Încercăm să slujim și să dăm credincioșilor noștri ceea ce este veșnic, să le împărtășim darurile Duhului Sfânt. Sfântul Sinod a examinat și a rânduit în ultimii patru ani mai mult decât înainte pentru slujbele bisericești, iar credincioșii s-au arătat deosebit de înțelegători, deosebit de râvnitori pentru tot ceea ce s-a izbutit să se facă.

Ne rugăm Bunului Dumnezeu să ne ajute și astăzi, când pruncul Iisus, după 40 de zile, a fost primit la templu de acel bătrân îmbunătățit Simeon, să ne învrednicească și pe noi, și pe Prea Sfințitul Vicențiu, ca să-L primim pe Domnul Hristos la noi. În clipa aceea, când îl vom simți în templul sufletului nostru, vom putea și noi să rostim ca și bătrânul Simeon: ‘Acum, slobozește pe robul Tău, Doamne, în pace’ (Luca, II, 29).

Mulțumesc Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Nestor al Olteniei și Prea Sfințitului Episcop Epifanie al Buzăului pentru participarea la sărbătoarea de astăzi, care se înscrie nu în ordinea zilelor trecătoare, ci se înscrie în fișele veșnice ale cărții vieții, pentru că Duhul Sfânt lucrează în Biserică și în chip văzut, așa cum ați asistat astăzi la hirotonirea noului arhiepiscop, la acest unic ceremonial din viața noastră, care trebuie să ne sădească în suflete și în inimi dorința de a ne împărtăși cu Sf. Taine cu care s-au împărtășit Sf. Apostoli și Sf. Părinți. Credința noastră ortodoxă trebuie să rămână comoara cea mai de preț a fiecărui credincios și a fiecărei credincioase a Bisericii noastre.

Dumnezeu să vă ajute, să vă binecuvânteze și să vă aducă sănătate și pace, ca să-L primiți pe Mântuitorul Iisus Hristos în templul sufletelor dumneavoastră. Amin!

La sfârșitul slujbei s-a oficiat un Te-Deum pentru Înălții Ierarhi, pentru soborul slujitorilor și pentru credincioși.

În încheiere, Prea Sfințitul Episcop Vicar Patriarhal Vicențiu Ploieșteanul i s-a adresat felicitări pentru alegerea și hirotonirea sa, și i s-au făcut urări de lucrare rodnică, pentru ca, sub îndrumarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, să-și aducă pe deplin contribuția la realizarea aspirațiilor creștinești și românești ale credincioșilor, atât de atașați Bisericii strămoșești.

Gh. Vasilescu

ALEGEREA ȘI HIROTONIA PREA SFINȚITULUI TEODOSIE SNAGOVEANUL NOUL EPISCOP VICAR AL ARHIEPISCOPIEI BUCUREȘTILOR

Prin trecerea la cele veșnice a Prea Sfințitului Roman Ialomițeanul, postul de episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor a devenit vacant. Ținând seamă de *multiplele probleme pastorale, misionare și administrativ-gospodărești* de la Centrul Eparhial, care se cer a fi rezolvate, Prea Fericitul Patriarh Teoctist, în calitate de Arhiepiscop al Bucureștilor și Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, a făcut demersurile statutare pentru ocuparea imediată a acestui post cu o persoană având pregătire teologică corespunzătoare și calități de bun organizator și chivernisitor. Drept urmare, la recomandarea Prea Fericitului Patriarh Teoctist, Sinodul Permanent a propus Sfântului Sinod alegerea în acest post a Prea Cuviosului Arhimandrit TEODOSIE PETRESCU, asistent universitar la Facultatea de Teologie din București.

Sfântul Sinod Plenar, în ședința sa de lucru din 22 martie 1994, a luat în examinare propunerea Sinodului Permanent și, pe temeiul concluziilor Comisiei canonică, juridică și pentru disciplină, care a constatat că cel recomandat întrunește condițiile cerute pentru ridicarea la treapta arhieriei, în unanimitatea voturilor a

aprobat alegerea Prea Cuviosului Arhimandrit Teodosie Petrescu în postul vacant de episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, acordându-i rangul de Arhiepiscop. Totodată, la propunerea Sinodului Permanent, a aprobat ca noul ales să poarte titlatura de SNAGOVEANUL.

Prea Cuviosul Arhimandrit Teodosie Petrescu a fost apoi invitat în sala de ședințe a Sfântului Sinod, pentru a primi din partea Prea Fericitului Patriarh Teoctist înștiințarea oficială a alegerii sale în postul de episcop vicar la Arhiepiscopia Bucureștilor. Felicitându-l pentru această alegere, Prea Fericirea Sa i-a urat bun-venit între membrii înaltului for de conducere al Bisericii Ortodoxe Române și totodată și-a exprimat încrederea că noul ales în treapta arhieriei va desfășura o rodnică activitate ca episcop vicar la Arhiepiscopia Bucureștilor, răspunzând cu demnitate încrederii ce i s-a acordat.

Luând cuvântul, Prea Cuviosul Arhimandrit Teodosie Petrescu a mărturisit emoția de care este cuprins aflând cinstirea ce i s-a făcut, de a fi ales în postul vacant de episcop vicar la Arhiepiscopia Bucureștilor, arătându-și totodată și îngrijorarea față de răspunderea cu care este împreună această misiune. Apoi, și-a exprimat recunoștința față de Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române pentru recomandarea făcută Sinodului Permanent în vederea alegerii sale ca episcop vicar la Arhiepiscopia Bucureștilor, asigurându-l pe Prea Fericirea Sa că va sta sub ascultare și în rândulială, fiindu-i un sincer și devotat colaborator. În încheiere, a adus călduroase mulțumiri membrilor Sfântului Sinod pentru ridicarea sa la treapta Arhieriei, exprimând întregul său devotament în noua slujire ce i s-a încredințat.

*

Prea Cuviosul Arhimandrit Teodosie s-a născut la 12 decembrie 1955, la Vatra Dornei, fiind ultimul din cei 17 copii, dintre care 10 în viață, ai familiei de agricultori harnici și buni creștini, Procopie și Elisabeta Petrescu, și a primit la botez numele de Macedon.

După absolvirea școlii generale în comuna Dorna-Arini și a Seminarului Teologic de la Mănăstirea Neamț, între anii 1976-1980 a urmat Facultatea de Teologie din București. Luându-și licența în teologie, în octombrie 1980 s-a înscris la doctorat, specialitatea Studiul Biblic al Vechiului Testament și Limba ebraică. În timpul cursurilor de doctorat a pregătit și publicat unele lucrări de doctrină și morală după textul Sfintei Scripturi, dar mai ales al Psalmilor, iar după promovarea examenului de admisibilitate a trecut la elaborarea tezei sale de doctorat, intitulată: *Cartea Psalmilor și importanța ei religios-morală în viața pastoral-misionară a Bisericii.*

În noiembrie 1982 a fost încadrat în postul de cântăreț bisericesc la Paraclisul patriarhal Antim, unde a funcționat fără întrerupere până la 1 octombrie 1986, când a fost titularizat prin concurs ca asistent universitar la Facultatea de Teologie din București, secția Practică.

Ca doctorand în teologie și ca asistent universitar, s-a distins prin elaborarea și publicarea în presa bisericească și în cea laică a numeroase studii și articole, precum

și prin participarea la emisiunile cu tematică moral-religioasă de la radio și televiziune, împletind armonios activitatea didactică și de cercetare teologică cu cea de pregătire liturgică și de cântare bisericească a studenților teologi, viitori preoți.

De-a lungul studiilor teologice, precum și în tot timpul activității de cântăreț bisericesc și apoi de cadru didactic universitar, a manifestat profund atașament pentru Biserică și vocație pentru credința stămoșească, dublate de o viață evlavioasă și o pilduitoare trăire creștină, ceea ce l-a determinat în anul 1977 să se închinovieze ca frate la Mănăstirea Crasna, din județul Prahova, unde a și fost tuns în monahism, la 6 decembrie 1990, când a primit și numele de Teodosie. La 16 decembrie 1990 a fost hirotonit ierodiacon pe seama Paraclisului Facultății de Teologie din București, cu hramul Sf. Ecaterina, iar în martie 1992, ieromonah, acordându-i-se și rangul de protosinghel. Pentru meritele sale deosebite și pentru devotamentul cu care a slujit Biserica, pe plan teologic și pastoral-misionar, la începutul anului 1994, la propunerea Prea Fericitului Patriarh Teoctist, în calitate de Arhiepiscop al Bucureștilor, Sfântul Sinod l-a ridicat la treapta de Arhimandrit.

Ca slujitor bisericesc, a desfășurat o susținută activitate liturgică și omiletică la Catedrala patriarhală, la Mănăstirea Antim și la Paraclisul Sf. Ecaterina al Facultății de Teologie din București, iar ca preot misionar, în cadrul programului de asistență religioasă și caritativ-filantropică *Diaconia*, de la Centrul Patriarhal, a fost prezent în spitale, orfelinat, azile și penitenciare, antrenând la acțiunile social-caritative pe care le-a inițiat și pe studenții teologi încredințați spre îndrumare.

Înzestrat cu reale calități intelectuale și cu o bună pregătire teologică, a participat ca delegat al Patriarhiei Române la diferite conferințe, simpozioane și întruniri bisericești și interreligioase. În perioada 1 octombrie 1992 – 1 aprilie 1993, beneficiind de o bursă de studii în Anglia, a urmat un stagiu de pregătire la Universitatea din Birmingham.

Plin de vigoare și elan tineresc, a dovedit râvnă pentru slujirea la Sfântul Altar, experiență și tact pastoral și misionar, ascultare și respect pentru rânduielile bisericești, precum și dragoste față de credincioși.

*

Ceremonia hirotonirii în arhieru a Prea Cuviosului Arhimandrit Teodosie Petrescu a avut loc în ziua de 3 aprilie 1994 (Duminica Sf. Cruci), în cadrul Sfintei Liturghii, oficiată de un ales sobor de ierarhi, de preoți și diaconi în biserica Sf. Spiridon Nou din Capitală.

În fapt, această ceremonie a început încă de sâmbătă seara, în Catedrala patriarhală, după slujba Vecerniei oficiată de PS Episcop Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal, și un sobor de preoți și diaconi slujitori ai Catedralei, când ÎPS Arhiepiscop Vasile al Târgoviștei, PS Episcop Nifon al Sloboziei și Călărașilor, PS Episcop Vicențiu Ploieșteanul, Vicar Patriarhal, și PS Arhieru Casian Gălășteanul, Vicar al Episcopiei Dunării de Jos, în prezența unei numeroase asistențe formată din profesori și studenți ai Facultății de Teologie din București,

consilieri și salariați de la Centrul Eparhial, preoți și credincioși, au săvârșit chemarea Ipopsifiului Teodosie la treapta arhieriei.

După otpustul Vecerniei, în fața ierarhilor prezenți, s-a oficiat slujba de ipopsifiere, apoi PC Pr. Ioan Sauca, consilier patriarhal, potrivit rânduielii tipiconale, a citit CHEMAREA Prea Cuviosului Arhimandrit Teodosie la treapta de Arhieru, pentru postul de episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor. A urmat cuvenitul RĂSPUNS al Ipopsifiului Teodosie, care a mulțumit mai întâi Bunului Dumnezeu că l-a învrednicit cu această chemare și apoi Sfântului Sinod pentru alegerea sa ca episcop vicar la Arhiepiscopia Bucureștilor, precum și ierarhilor ce și-au luat osteneala de a participa la slujba hirotonirii sale întru arhieru, încredințându-i că va lucra cu stăruință pentru întărirea dreptei credințe stămoșești, pentru unirea și înfrățirea bisericească și românească și pentru consolidarea libertății noastre, dobândită cu jertfe atât de grele.

Duminică dimineața, impunătorul locaș a bisericii Sf. Spiridon Nou, martor al atâtor evenimente bisericești și naționale, a primit, în dangătul clopotelor ce vesteau bucuria acestei sărbători, pe înalții ierarhi, pe oaspeți și invitați, clerici și mireni, dimpreună cu mulțimea credincioșilor din Capitală și din alte părți, veniți să ia parte la hirotonirea noului episcop vicar al Eparhiei noastre. Au fost prezenți profesori de la Facultatea de Teologie și de la Seminarul Teologic din București, membri ai Consiliului și ai Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor, consilieri și salariați de la Centrul Eparhial și de la Administrația Patriarhală, protopopii Eparhiei, preoți din Capitală și din alte parohii, monahi și monahii din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor, studenți teologi și elevi seminariști. De asemenea, au mai fost prezenți părinții, membri ai familiei și rude ale celui chemat la arhierie, precum și prieteni, foști colegi și un grup de credincioși din localitatea sa natală. Au mai participat Dl. Victor Opaschi, consilier prezidențial, și Dl. Prof. Gh. Vlăduțescu, secretar de stat la Secretariatul de Stat pentru Culte.

Sfânta Liturghie a fost oficiată de un impresionant sobor de slujitori, alcătuit din ieromonahi și ierodiaconi de la Catedrala patriarhală, și preoți și diaconi profesori la Facultatea de Teologie și la Seminarul Teologic din București, având în mijlocul lor pe Prea Fericitul Patriarh Teoctist, ÎPS Arhiepiscop Vasile al Târgoviștei, PS Episcop Calinic al Argeșului, PS Episcop Epifanie al Buzăului, PS Episcop Nifon al Sloboziei și Călărașilor, PS Episcop Teofan Sinaitul, și PS Episcop Vicențiu Ploieșteanul, Vicari Patriarhali și PS Arhieru Casian Gălățeanul, Vicarul Episcopiei Dumării de Jos.

După slujba Utreniei, ipopsifiul, îmbrăcat în epitrahil și felon, a fost adus din Sfântul Altar de către Prea Cuviosul Arhimandrit Sofian Boghiu, starețul Mănăstirii Antim, și de Prea Cuviosul Arhimandrit Grigore Băbuș, protosul Catedralei patriarhale, înaintea ierarhilor slujitori, rânduiți pe solee, zicând: "Se aduce preaiubitorul de Dumnezeu ipopsifiul Teodosie, spre a fi hirotonit arhieru, în funcția de episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, cu titlul de Snagoveanul". La întrebările puse de înalții ierarhi asupra credinței sale, ipopsifiul a răspuns citind pe rând cele trei părți ale mărturisirii sale de credință. După ce a

făcut prezentarea amănunțită a dreptei credințe a Bisericii Ortodoxe, părintele Teodosie a declarat solemn că mărturisește și apără această credință împotriva tuturor ereziilor care au încercat și încearcă să-i zdruncine unitatea, la care soborul arhieresc l-a binecuvântat cu cuvintele: "Harul Sfântului Duh să fie cu tine, luminându-te, întărindu-te și înțelepțindu-te în toate zilele vieții tale". În fața înalților ierarhi, a soborului și a tuturor celor prezenți în biserică, ingenunchind, ipopsiful a semnat declarația făcută.

A început apoi slujba arhierescă a Sfintei Liturghii, plină de har și de îndestulare duhovnicească. Răspunsurile au fost date cu deosebită armonie și căldură de corul studenților Facultății de Teologie din București. Potrivit rânduielii, la întreita cântare "Sfinte Dumnezeule", Prea Cuviosul Arhimandrit Teodosie Petrescu a fost condus în fața Sfântului Altar, unde a făcut trei metanii, apoi ÎPS Arhiepiscop Vasile al Târgoviștei și PS Episcop Epifanie al Buzăului, luându-l de mâini, au înconjurat Sfânta Masă cu cântările: "Sfinților mucenici...", "Mărire Ție, Hristoase..." și "Isaia dănuiește..."

A urmat îndată momentul culminant al hirotonei, când cei aflați sub bolta bisericii și-au plecat smeriți genunchii și inima, așteptând coborârea harului Sfântului Duh, care pe toate cele neputincioase le întărește și pe cele cu lipsă le împlinește. Ipopsoful a ingenunchiat, cu mâinile pe Sfânta Masă, și i s-a așezat pe cap omoforul arhieresc și Sfânta Evanghelie, iar Prea Fericitul Patriarh Teoctist și ierarhii coliturghisitori, ca oarecând Sfinții Apostoli, și-au pus mâinile lor și s-au rugat, invocând coborârea harului Duhului Sfânt peste cel ales să fie slujitor și următor Marelui Arhieriu Iisus Hristos, în succesiune ierarhică neîntreruptă.

Noul hirotonit Arhieriu a fost apoi înfățișat credincioșilor înaintea Sfântului Altar, iar Prea Fericitul Patriarh Teoctist i-a înmănat însemnele arhieresti: sacosul, omoforul, engolpionul și mitra, rostind în auzul și cu aprobarea tuturor celor de față tradiționala formulă: "Vrednic este!", repetată de trei ori.

Noul episcop a dat apoi întâia binecuvântare arhierescă cu dicherul și tricherul și a preluat, potrivit rânduielii, protia slujbei Sfintei Liturghii până la sfârșitul ei.

S-au citit, pe rând, Apostolul și Evanghelia zilei, având ca pericopă cinstirea Sf. Cruci, după care Prea Fericitul Patriarh Teoctist a rostit un pilduitor cuvânt de învățătură privind înțelesurile adânci ale Sfintei Cruci pentru viața creștină.

Slujba Sfintei Liturghii a continuat, după rânduială, cu deosebită solemnitate și cu adâncă pietate, iar la sfârșit, noul Arhieriu a spus următoarele:

**Prea Fericirea Voastră,
Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre,
Iubiți credincioși,**

"Sfânta noastră Biserică prăznuiește astăzi, la mijlocul postului, Cinstirea Sfintei Cruci. Aceasta nu este ceva obișnuit. Sfânta Cruce este pentru noi creștinii slova cu care s-a scris mântuirea omenirii întregi. Ea este semnul suferinței și al biruinței, în același timp, este semnul Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pentru că noi, de câte ori vedem crucea, vedem și pe Mântuitorul Iisus Hristos, căci crucea

și Mântuitorul s-au contopit. Nu putem despărți pe Fiul lui Dumnezeu întrupat de crucea Sa care ne-a mântuit. De aceea, astăzi, după trei săptămâni de nevoiță, Sfânta noastră Biserică pune în centrul postului acest toiag, această putere, pentru ca toți credincioșii, clerici și mireni, să poată să ia întărire și nădejde pentru a merge mai departe în călătoria spre Sfânta Înviere a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Sfânta Cruce este și semnul Sfintei Treimi și este unită și cu Sfânta Treime, căci ea semnifică întru totul mântuirea noastră. Fiul lui Dumnezeu de la Tatăl s-a trimis. De aceea, prin brațul vertical al crucii mărturisim unirea cerului cu pământul prin Fiul lui Dumnezeu întrupat, iar prin brațul orizontal al ei vedem, pe de o parte, întreaga omenire unită în jurul lui Dumnezeu și, pe de altă parte, brațele deschise ale Fiului lui Dumnezeu întrupat și răstignit care, cu dragostea Lui dumnezeiască, îmbrățișează întreaga omenire. Prin Sfânta Cruce noi mărturisim, deci, că Tatăl a trimis pe Fiul în lume și Fiul S-a înălțat la ceruri de-a dreapta Tatălui și a trimis pe Duhul Sfânt că să sfințească și să restaureze lumea căzută. Iată de ce Sfânta Cruce este semnul Sfintei Treimi.

Dar, mai mult decât aceasta, Sfânta Cruce este o pecete, este o întăritură. Este o pecete pentru că noi însoțim orice rugăciune, cât de scurtă ar fi ea, cu acest semn, și trimitem rugăciunea noastră la Tronul lui Dumnezeu Cel ceresc. Așa cum în viața noastră obișnuită nu putem să trimitem o scrisoare fără semnătură și fără ștampilă, tot așa nu putem să trimitem rugăciunile noastre în ceruri fără pecetea Sfintei Cruci. De aceea, Sf. Părinți au numit-o cea dintâi podoabă a Bisericii, semnul întemeierii și al biruinței lui Hristos asupra tuturor puterilor răului.

Mântuitorul ne mai vorbește astăzi și de o cruce duhovnicească, care este crucea suferințelor, a Patimilor pe care El le-a îndurat pentru noi și totodată, de crucea suferințelor pe care și noi trebuie să le îndurăm dacă vrem să-I urmăm Lui și să dobândim calea către Împărăția cerurilor deschisă de El. "Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie" (Mat., 16, 24). Dar, Sf. Evanghelie spune în alt loc că Mântuitorul Iisus Hristos Însuși a luat pe umărul Său drept crucea pe care urma să fie răstignit și a dus-o pe Golgota (Ioan, 19, 17), iar aceasta înseamnă că noi cinstim crucea și prin suferințele pe care le primim ca cei ce vrem să fim următori lui Hristos și purtăm totodată acest semn al crucii, ca semn al biruinței binelui împotriva răului.

Mântuitorul Iisus Hristos, în timpul vieții Sale pe pământ, s-a arătat ca Unul care purta în Sine trei slujiri, trei demnități sau chemări.

Avea o chemare de profet, pentru că El a adus o învățătură deplină, învățătură la care nimeni nu poate să mai adauge ceva, cum spune Sf. Apostol Pavel: "Căci nimeni nu poate pune altă temelie, decât cea pusă, care este Iisus Hristos" (I Cor., 3, 11).

Mântuitorul Iisus Hristos a fost și mare Preot sau Arhiereu și arhieria Mântuitorului Iisus Hristos cuprinde în sine toate umilințele și toate suferințele îndurate pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire, de la pogorârea Sa smerită în peștera din Betleem și tot traiul Său smerit, până la patimile Sale, când a fost

prins, bătut, biciuit, judecat și răstignit pe cruce. Acestea toate se încadrează în aceea suferință a Mântuitorului Iisus Hristos care reprezintă slujirea Sa arhierască.

Până aici, el ne-a arătat suferința și umilința, ne-a arătat răbdarea cea fără de margini, ne-a arătat puterea de jertfă. Dar, El, ca Arhierie, se arată mai departe ca biruitor al tuturor puterilor răului, pentru că trupul Său fiind pus în mormânt, sufletul Său, împreună cu dumnezeirea Sa, s-au pogorât la iad și acolo a făcut lumină și a zdrobit porțile iadului, a sfărâmat încuietorile ușilor morții, a biruit împărăția răului, pentru că El era Cel Sfânt, fără de răutate, fără de pată, osebit de cei păcătoși, și a scos pe strămoșii noștri de acolo, împreună cu toți dreptii cei din veac adormiți. El a deschis ușile raiului și a intrat în Sfânta Sfințelor cea nefăcută de mână, în cerul lui Dumnezeu, și acolo a găsit loc de sălășuire pentru toate sufletele celor drepti adormiți până atunci și pentru cei care vor adormi până la sfârșitul veacurilor.

Această Arhierie a Mântuitorului Iisus Hristos a însemnat cea slujire despre care aflăm în Sf. Evanghelie: "Cel ce vrea să fie mai mare între voi, să fie slujitorul vostru" (Mat., 23, 11) și "N-am venit ca să Mi se slujească, ci ca Eu să slujesc" (Marc., 10, 45). Într-adevăr, Arhieria Mântuitorului Iisus Hristos a însemnat slujire jertfelnică, iar crucea, ca toiag, pe care noi o purtăm acum în suferințele noastre, a dobândit la Mântuitorul Iisus Hristos o putere care a făcut-o strălucitoare, care a făcut-o nebiruită. De aceea, dacă noi purtăm aici pe pământ crucea, asemenea Mântuitorului Iisus Hristos, aureola o primim în ceruri, așa cum a primit-o Mântuitorul nostru Iisus Hristos: "Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca să-și dea viața pentru prietenii săi" (Ioan 15, 13).

Dar, dragostea Mântuitorului Hristos este mai mare decât acest înțeles, pentru că noi nu eram prieteni cu Dumnezeu, nu eram prieteni cu El, eram dușmanii Lui, căci noi nu împlineam voia lui Dumnezeu, ci, dimpotrivă, strivim sub povara păcatelor sale, întreaga omenire împlinea voia celui rău. Prin aceasta, biruința crucii lui Hristos este mai strălucită decât soarele și decât orice lucru pământesc, pentru că El a binevoit să primească suferința când noi eram dușmani cu Dumnezeu și a binevoit să ne împace prin sângele Său vărsat pe acest altar de jertfă, care devine altarul cel mai de preț, devine semnul oricărei biruințe și semnul credinței noastre.

De aceea, și noi trebuie să înțelegem semnul acesta al crucii și al Arhieriei. Arhieria înseamnă lepădare de sine, înscamnă dăruire și jertfire cu totul de sine, dăruire credincioșilor, dăruire Bisericii lui Hristos. Prin crucea lui Hristos au venit toate Tainele Bisericii, de aceea, o rugăciune spune: "Bucură-te, Sfântă Cruce, ușa Tainelor", pentru că în Taina Crucii este semnul răscumpărării noastre, este semnul nădejzii noastre și semnul cu care noi privim înainte și nu privim înapoi, la păcatele noastre, ci privim înainte, spre Hristos.

Noi, arhieriei, cei ce suntem chemați să fim următorii Apostolilor ca să învățăm, să sfințim și să conducem turma lui Hristos cea cuvântătoare pe calea mântuirii, trebuie să avem în fața ochilor noștri crucea lui Hristos Cel nedespărțit de ea, să vedem cum El a iubit-o, să o privim cu ochii noștri cei trupești, dar și cu

ochii credinței noastre. La lupta care ne stă înaintea să nu ne lăsăm oboșiți niciodată, iar lupta noastră este cu păcatul, lupta noastră este cu puterile întunericului, cu toate puterile vrăjmașe care sunt în jurul nostru.

De aceea, așa cum Sf. Apostol Pavel spune: "M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine" (Gal., 2, 20), tot așa și noi suntem predați lui Dumnezeu ca să slujim oamenilor în numele lui Dumnezeu. Să vedeți în noi, când purtăm aceste odăjdii atât de strălucitoare, podoaba lui Hristos, căci arhiereul este podoaba Bisericii și templul strălucirii biruinței binelui asupra răului. Această mitră care se pune pe cap simbolizează coroana de spini pe care a purtat-o Mântuitorul Iisus Hristos, dar și acea coroană împărătească, căci coroana de spini a devenit coroană împărătească și în orice suferință noi trebuie să vedem nu întristare, nu deznădejde, ci lumină și bucurie.

Acesta este semnul cel mai deplin al crucii, pentru că în cruce nu este numai răstignirea, ci este și învierea. Biserica a fost întemeiată pe cruce, dar și pe învierea Mântuitorului Iisus Hristos.

Iată, în această sfântă duminică, a treia din Postul Mare, vedem noi împreunate cele două înțelesuri ale crucii, de suferință, dar și de răsplată, de jertfă, dar și de bucurie pentru că crucea asumată de Mântuitorul Iisus Hristos ne-a dat nouă această podoabă ca noi să fim îmbrăcați cu putere, căci, prin semnul Sfintei Cruci coboară harul Duhului Sfânt și ne întărește, ca să putem să luăm cu deplină biruință crucea vieții noastre și purtându-o, să privim la crucea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, bine știind că la capătul jertfei vieții noastre se află lumina și bucuria lui Hristos, care ne va înveșmânta, se află lumina și bucuria care nu se pot lua la noi. Amin!"

După optusul Sfintei Liturghii a avut loc ceremonia instalării Prea Sfințitului Teodosie în funcția de episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor. În fața întregii asistențe și a soborului slujitor, care a ieșit pe solee, înaintea iconostasului, PC Pr. Constantin Pârveu, consilier patriarhal, a citit ACTUL SINODAL prin care se aduce la cunostința clerului și credincioșilor alegerea Prea Sfințitului Teodosie în funcția de episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, iar Dl. Victor Opaschi, consilier prezidențial, a citit DECRETUL Președintelui României de recunoaștere a acestei alegeri, după care Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a înmănat Prea Sfințitului Teodosie cârja pastorală, însemn al investirii în noua funcție și slujire arhierească.

Felicitându-l cu multă dragoste și căldură pe nou-alesul episcop vicar, merit să-i fie, de acum, cel mai apropiat sprijin și colaborator la cârma Eparhiei, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a dat glas simțămintelor ce le-a purtat cu acest prilej, rostind următoarea cuvântare:

Iubiți credincioși,

"Iată, s-a împlinit astăzi una din cerințele Bisericii noastre privitoare la Arhiepiscopia Bucureștilor. Între nevoile mari de care a fost lovită Biserica în trecut, atunci când credința era prigonită și îngrădită, a fost și lipsa de Ierarhi. Foarte greu se putea face alegere de mitropolit sau episcop, foarte greu se înființau mănăstiri, mai curând se desființau, foarte greu se înființau eparhii noi și, iată,

Dumnezeu ne-a ajutat ca în acest răstimp să împlinim aceste lipsuri cu darul Duhului Sfânt, ca să putem răspunde la așteptările credincioșilor și ale clerului nostru.

Astăzi, cum ați auzit din Actul Sinodal, a avut loc hirotonisirea unui nou ierarh al Bisericii noastre. Cele ce ați auzit sunt îndeajuns ca să vă dați seama cât de mult trebuie să fim atenți și să cercetăm pe cei care se dovedesc vrednici în slujirea Bisericii noastre. Am fost și răsplătiți de Dumnezeu cu multe bucurii, pentru care îi mulțumim neîncetat Celui Atotmilostiv, dar am fost și încercați, cum știți, aici, la București, prin trecerea la Domnul a Prea Sfințitului Episcop Roman Ialomițeanul, care era Vicarul meu. Gândul mi-a fost să găsec un urmaș vrednic în această mare răspundere pe care o avem astăzi în Biserică.

Părintele Episcop Teodosie Snagoveanul este fiu de credincioși români din Bucovina, a cărui mamă, surori, rude și prieteni sunt prezenți aici, în costumele lor foarte frumoase bucovinene. Este al 17-lea copil în această familie binecuvântată de Dumnezeu. Harnic, cu vocație de slujire a Bisericii, Părintele Teodosie, după ce a urmat Seminarul și Facultatea de teologie, luându-si titlurile academice, a apucat calea mănăstirii, mai întâi, la Mănăstirea Antim, apoi, la Mănăstirea Crasna, unde și-a depus voturile monahale și acum s-a învrednicit ca să pimească, în fața noastră a tuturor, toiaagul acesta al răspunderii arhieresti și mantia de predicare a cuvântului lui Dumnezeu.

Este pentru mine o mare binefacere dumnezeiască, pentru că îmi va fi de mare ajutor la Eparhia Bucureștilor. Prea Sfinții Părinți Episcopi, care sunt de față, cunosc bine cerințele de astăzi ale Bisericii noastre, căci suntem chemați să fim prezenți în mijlocul credincioșilor, la spitale, azile, orfeline, la penitenciare, în armată, în școli și pretutindeni unde există frații noștri creștini ortodocși și chiar neortodocși, spre a fi mângâiați de cuvântul, de puterea sfințitoare a unui slujitor bisericesc. Îi doresc Părintelui Teodosie să înceapă cu spor o altă formă de slujire, nu numai ca preot și ca profesor pentru studenții noștri, ci, de acum înainte, din tronul arhieriei. La Arhiepiscopia Bucureștilor va avea de examinat și de soluționat multe și felurite probleme, fel de fel de nedumeriri și de solicitări pe care ni le trimite preoții și dumneavoastră, credincioșii. Părinții protopopi și părinții consilieri, care sunt de față, cunosc zbaterile noastre ca să le rânduim pe toate potrivit canoanelor și reglementările noastre bisericești.

Dacă Biserica a străbătut aproape două mii de ani, iubiții mei, aceasta o datorăm păstrării Sfințelor canoane și rânduielilor noastre bisericești. Ceea ce ați auzit și ați văzut astăzi, aici, s-a făcut după rânduielile noastre canonice. Din mărturisirea tânărului preot care a fost hirotonit astăzi, Părintele Florian, pentru parohia Slănic-Prahova, ați auzit că un preot, când intră la slujirea Altarului, are ca primă și importantă îndatorire să asculte de Ierarhul său, să respecte Sfințele canoane, să păstreze Sf. Tradiție a Bisericii noastre.

Acestea sunt cheazăii de mare importanță și ne mânănește, desigur, atitudinea acelor preoți care își nesocotesc chemarea și scriu prin ziare neadevăruri împotriva Bisericii, a Ierarhilor, încălcând astfel canoanele și principiile cele mai sfinte de

morală la care sunt supuși toți creștinii și mai cu seamă clericii. Ne confruntăm, după cum știți, și cu asemenea situații. Ne doare această lipsă de conștiință și de principii morale, ori de unde ar veni, mai ales de la foștii preoți, pentru că faptele lor, abuzurile lor îi scot afară din preoție. Nu-i scoatem noi, ci ei singuri ies din preoție și, de aceea, e foarte important ca bunii credincioși să cunoască și să nu confunde cumva pe preot cu omul din el. De multe ori, acest dualism își strică armonia și omul se arată stăpânit mai mult de cele lumești, de cele pământești, de instinct, decât de principii morale. Or, fiecare creștin, în înțelesul Bisericii, trebuie să fie model de credință, de conștiință, de conduită și de respectare a moralei creștine. Noi, Ierarhii Sfântului Sinod, nu putem să luptăm întotdeauna cu folos împotriva unor astfel de abateri grave. Este ca și cum te-ai lupta cu vântul pentru că avem de-a face, câteodată, cu un adevărat dezmăț din partea unor preoți, cum cunoașteți, și aceasta ne doare foarte mult.

Suntem recunoscători credincioșilor noștri buni și curați, care respectă posturile, respectă rânduielile, respectă pe preot, respectă Ierarhia Bisericii. Nu vom avea niciodată, iubiți credincioși, cuvinte potrivite ca să dăm expresie prețurii noastre, a Sfântului Sinod, față de dumneavoastră, cei care ați fost astăzi la biserică, care ați fost și acum zece ani și de-a lungul deceniilor de întuneric prin care am trecut noi, sub comunism. Ce credincioși buni și statornici a avut și are Biserica noastră! Îmi amintesc de tinerii de atunci, credincioși de astăzi din Bucovina, de unde vine Prea Sfințitul Teodosie, care erau, acolo, prezenți în număr mare la biserică, la sărbători, la sfințiri, la hramuri, înconjurându-i cu dragoste pe preoți și pe Ierarhi. Credința vie și puternică în Dumnezeu se arată neconținut! Tot dumneavoastră sunteți cei care și astăzi stați în jurul nostru.

Ce frumos exemplu ați dat, când noi am apelat la dumneavoastră și ați contribuit la ajutorarea copiilor orfani din Bosnia-Herțegovina, din fosta Iugoslavie. Ne-au mulțumit Sancitatea Sa, Patriarhul, și episcopii Bisericii din Serbia. Cu câtă dragoste ați participat apoi la colecta pentru Fondul Central Misionar din Duminica Ortodoxiei, cu care ajutăm și pe credincioșii din străinătate, și pe cei din Transilvania. Ce pildă de evlavie creștinească arătați dumneavoastră, ascultând cu răbdare slujbele noastre până la sfârșit, ca și astăzi. De aceea, nu avem cuvinte îndeajuns de frumoase prin care să ne exprimăm toată dragostea și prețuirea pentru credincioșii Bisericii Ortodoxe Române.

Veți lucra, Părinte Teodosie, cu părinții, protopopii, consilierii cu membrii Adunării și Consiliului Eparhial, și veți lucra, mai ales, cu preoții și credincioșii din Eparhia aceasta care a rămas încă destul de întinsă, după ce s-au desprins de la ea Arhiepiscopia Târgoviștei, Episcopiile Argeșului și Sloboziei și Călărașilor. Prea Sfinții Episcopi ai acestor Eparhii, fiice ale Arhiepiscopiei Bucureștilor sunt de față și le mulțumim cu toții pentru dragostea ce au avut de a fi împreună cu noi în această zi. Veți avea de aici înainte întâlniri cu preoții, la protopopiate, și cu credincioșii, la sfințiri de biserică. Să ne rămână nouă, Ierarhilor, întotdeauna, grija de a nu pune preoților, colaboratorilor sau credincioșilor un jug pe care, mai întâi, nu l-am încercat noi. Trebuie să încercăm noi, mai întâi, jugul pe care-l punem pe

colaboratorii noștri. Este vorba de jugul lui Hristos, jugul slujirii Bisericii, despre care Domnul Hristos spune: "jugul Meu e bun și povara Mea este ușoară" (Mat., XI, 30). Atunci când este purtată cu dragă inimă. Nu mă îndoiesc că Prea Sfinția Ta o vei face din tot sufletul, pentru că ai iubit Biserica și ai iubit studenții, care au fost atât de recunoscători, încât au venit să cânte astăzi o liturghie atât de frumoasă.

Aș vrea să mai adaug un fapt important pentru noi. Dacă Părintele Teofan Sinaitul a venit de la mănăstire, după studiile făcute la Paris, iar Părintele Vicențiu Ploieșteanul a venit de la slujirea Bisericii noastre de la Ierusalim, Părintele Teodosie Snagoveanul vine din mediul universitar, din rândul slujitorilor Facultății de Teologie. Este o mare bucurie pentru mine că în Facultatea noastră de Teologie, părinții profesori au format în ani mulți de studiu și de lucrare, un teolog cu vocație, cu râvnă, cu devotament pentru Biserică. Îi aduc felicitări Părintelui Decan, aflat aici, și celorlalți profesori ai Facultății, care au contribuit, cu experiența și cu știința lor, la formarea teologică a Prea Sfințitului Părinte Teodosie Snagoveanul. Ziua de azi, cum a predicat Prea Sfințitul Teodosie, adâncind însemnătatea cinstirii Sfintei Cruci și părtășia noastră la purtarea ei, la sprijinul pe care trebuie să-l dăm Bisericii Mântuitorului Iisus Hristos, am credința și convingerea că va rodi în viața Prea Sfinției Sale și la Sf. Arhiepiscopie a Bucureștilor, unde suntem solicitați permanent.

Un cuvânt de mulțumire, în încheiere, aș vrea să adresez Prea Sfințiilor Părinți Episcopi din Mitropolia Munteniei și Dobrogei, care, potrivit canoanelor, dar și dragostei noastre frățești în Biserică, și-au lăsat treburile și au fost astăzi alături de noi. Mulțumesc, în același timp, D-lui Consilier prezidențial Victor Opășchi, pentru aducerea Decretului de recunoaștere, D-lui Prof. Gh. Vlăduțescu, Ministru secretar de stat pentru culte, membrilor Adunării Eparhiale și Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, precum și membrilor Consiliului profesoral al Facultății de Teologie din București.

Rog pe Bunul Dumnezeu ca să ajute Părintelui Teodosie, să-i facă parte de bucurii, de vrednicii, în drumul greu pe care-l are de străbătut de aici înainte.

Dumnezeu să ajute cu binecuvântările Sale și dumneavoastră, tuturor!
Sănătate și pace la toți! Amin!"

Solemnitatea instalării noului episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor s-a încheiat într-o atmosferă sărbătorească de mare bucurie, prilejuind manifestarea unor simțăminte de largă deschidere sufletească față de Sfânta noastră Biserică și față de neamul românesc dreptcredincios. La ieșirea din sfântul locaș, corul studenților, dimpreună cu credincioșii și întreaga asistență, au intonat un întreit "Mulți ani trăiască!" în cinstea Prea Fericitului Patriarh Teoctist, a Ierarhilor slujitori și a Prea Sfințitului Teodosie Snagoveanul.

Gh. Vasilescu

IN MEMORIAM

TRECEREA LA CELE VEȘNICE A EPISCOPULUI VICAR ROMAN IALOMIȚEANUL

În zorii zilei de sâmbătă, 12 februarie 1994, a trecut la cele veșnice, la reședința sa de la mănăstirea Radu Vodă, Prea Sfințitul Roman Ialomițeanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Vestea trecerii sale la cele veșnice, pe cât de tristă, pe atât de neașteptată, a îndurerat sufletele celor care l-au cunoscut: ale familiei, rudelor, prietenilor, colaboratorilor, credincioșilor, a întristat Biserica Ortodoxă Română întreagă, căci vlădica Roman, deși pornise pe cel de-al 72-lea an al vieții sale, se arăta încă plin de vigoare, desfășurând o intensă activitate în cadrul Arhiepiscopiei Bucureștilor. Cei ce l-au cunoscut au rămas cuceriiți de sobrietatea, evlavia și bunătatea sa de călugăr cuvios și drept, și i-au admirat inteligența, cunoștințele bogate, vorbirea aleasă, cumpănirea sa în gând și în faptă.

Cu vremea, însă, boala care-l încerca încă din tinerețe s-a agravat din zi în zi, până ce, în anii din urmă, i-a zdruncinat în mod serios sănătatea. Dar nici în aceste momente grele nu și-a uitat datoria de păstor, căci, deși suportase cu o lună înainte o intervenție chirurgicală, după o scurtă convalescență, însă nerestabil pe deplin, și-a reluat îndatoririle în administrația eparhială. Până la urmă, boala pe care ani în șir a suportat-o cu seninătate l-a biruit. A plecat, astfel, dintre noi, dându-și obștescul sfârșit, ca să meargă înaintea Stăpânului tuturor spre a-i întoarce cu dobândă, ca sluga cinstită și credincioasă din Evanghelie, talantul primit, lăsând în amintirea celor ce l-au cunoscut chipul unui adevărat ierarh ortodox: blând, smerit, nerăvnitor după cele lumești.

*

Odrăslit în familia lui Ion și Joița Stanciu, agricultori destoinici și buni creștini din comuna Frumușica, numită mai târziu Axintele, județul Ialomița, Episcopul-Vicar Roman Ialomițeanul a văzut lumina zilei la 3 martie 1921 și a primit la botez numele de Radu. După ce a terminat școala primară în comuna natală, dragostea sa față de Sfânta noastră Biserică, pe care i-au sădit-o și cultivat-o în suflet evlavioșii săi părinți, l-a îndemnat încă din fragedă tinerețe să se dăruiască slujirii Altarului. Astfel, în anul 1932, la vârsta de numai 11 ani, a intrat ca frate

începător în mănăstirea Cernica, unde a urmat, începând cu anul 1933, cursurile Seminarului monahal ce funcționa pe atunci în această mănăstire, pe care l-a absolvit în iunie 1941. Paralel cu seminarul a urmat și liceul teoretic, susținând în toamna anului 1941 examenul de bacalaureat la liceul Gh. Lazăr din Capitală. Fiind elev în ultima clasă de seminar, la 5 august 1940, a fost tuns în monahism, când a primit și numele de Roman, iar la 29 decembrie, același an, a fost hirotonit ierodiacon pe seama mănăstirii Cernica, de către mitropolitul Gurie Grosu al Basarabiei.

Primele cărți pe care le-a citit, după manualele școlare, așa cum însuși va spune mai târziu, au fost Viețile Sfinților și învățăturile Sfinților Părinți. Pilda cuvioșilor monahi, care au părăsit toate ca să slujească Domnului în singurătate, l-a urmărit în tot locul. Căuta să nu se îndepărteze prea mult de zidurile mănăstirii. Vacanțele le petrecea numai la mănăstire. Acolo găsea fântâna care îi domolea setea și pâinea ce-i întărea sufletul.

Dorind să adâncească învățătura teologică, în 1941, s-a înscris la Facultatea de Teologie din București, pe care a absolvit-o în iunie 1945, iar în primăvara anului 1946 și-a susținut lucrarea de licență în teologie, intitulată *Tundera în monahism și efectele tunderii în monahism*, obținând calificativul "magna cum laude". Setea de noi cunoștințe l-a îndemnat în anul 1945 să se înscrie și la Facultatea de Farmacie din București, pe care a absolvit-o în vara anului 1950. Și-a îmbogățit, apoi, mereu cunoștințele, atât în domeniul teologic, cât și în cel științific, însușindu-și și limba franceză, pe care o vorbea în mod curent.

Ca frate, monah și ierodiacon la Cernica, a îndeplinit cu osârdia cuvenită diferite funcțiuni și ascultări, dintre care, cu răspundere administrativă, cea de secretar al mănăstirii. În toamna anului 1946 a fost încadrat diacon al mănăstirea Cernica, iar în 1950, după absolvirea Facultății de Farmacie, a fost numit în postul de șef serviciu tehnic la Administrația Patriarhală, atunci înființat, pentru a organiza Atelierul de vopsit lână, bumbac și mătase al Institutului Biblic Ateliere de la mănăstirea Plumbuita, dovedind multă pricepere și spirit de inițiativă în această însărcinare.

Cum lucrările de restaurare a mănăstirii Căldărușani nu puteau începe din lipsa unei conduceri energice, patriarhul Justinian a făcut apel la câțiva tineri teologi călugări, între aceștia numărându-se și ierodiaconul Roman Stanciu, conducătorul Atelierului de boiangerie de la mănăstirea Plumbuita, căruia i-a încredințat, în primăvara anului 1952, sarcina de egumen (ajutor de stareț) și totodată, de casier și diriginte de șantier. La 9 aprilie 1953 a fost hirotonit ieromonah de către Prea Fericitul Patriarh Teoctist, pe atunci Episcop-Vicar Patriarhal cu titlul de Botoșeneanul, și numit preot slujitor la mănăstirea Căldărușani.

Timp de șapte ani, cât a avut răspunderea aprovizionării și gestiunii șantierului, a dus tot greul lucrărilor, dovedindu-se activ și cu râvnă în tot ce a făcut. Concomitent, părintele Roman Stanciu a dat ajutor și la organizarea șantierului de la mănăstirea Pasărea, deschis în aceeași perioadă. Recunoscându-i-se strădaniile și contribuția adusă la restaurarea mănăstirii Căldărușani, i a-a acordat în anul 1958 rangul de protosinghel.

În 1959, patriarhul Justinian a inaugurat șantierul de restaurare a mănăstirii Cernica. Stareț la Cernica era fostul mitropolit al Basarabiei Eftrem Enăcescu, bătrân pe atunci, care nu s-a încumetat să-și ia răspunderea lucrărilor și a demisionat. Apreciind activitatea părintelui Roman Stanciu la Căldărușani, patriarhul Justinian l-a chemat la 1 aprilie 1959 ca stareț la Cernica. Ca și la Căldărușani, în cei 8 ani cât au durat lucrările de restaurare a mănăstirii Cernica, părintele Roman a muncit fără preget, zi și noapte, rezolvând problemele de organizare și de conducere a lucrărilor, de gestiune a materialelor și de chivernisire judicioasă a fondurilor în valoare de zeci de milioane lei, dovedindu-se corect și vrednic, demn de toată încrederea. Pentru râvna și devotamentul arătate în slujirea ce i s-a încredințat, în 1963, la propunerea patriarhului Justinian, Sfântul Sinod i-a acordat rangul de arhimandrit.

Dar, părintele Roman s-a distins nu numai ca bun gospodar, ci și ca slujitor plin de evlavie, ca predicator distins și ca un destoinic misionar. Fiind călugăr sub ascultare și rânduială, a căutat să se modeceze în lumina spiritualității monahale ortodoxe, care a influențat atât de mult, în mod pozitiv, viața bisericească și culturală a neamului nostru.

De aceea, patriarhul Justinian, convingându-se personal de calitățile sufletești, de râvna și seriozitatea sa în muncă, și având nevoie de un colaborator sincer și devotat în postul vacant de episcop vicar la Arhiepiscopia Bucureștilor, a recomandat Sfântului Sinod cu toată căldura pentru acest post pe arhimandritul Roman Stanciu, starețul mănăstirii Cernica.

Luând în considerație recomandarea patriarhului Justinian, Sfântul Sinod, în ședința sa din 9 iunie 1973, l-a ales pe arhimandritul Roman Stanciu în postul de episcop vicar la Arhiepiscopia Bucureștilor și totodată l-a ridicat la treapta ierarhică de arhieru, cu titlul de Ialomițeanul. Hirotonia întru arhieru a avut loc în ziua de 15 august 1973 în Catedrala patriarhală din București și a fost săvârșită de patriarhul Justinian, împreună cu episcopul Antim Nica al Dunării de Jos, PS Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar Patriarhal, și PS Arhieru Gherasim Constanțeanul, Vicarul Episcopiei Dunării de Jos.

În cei aproape 21 de ani de slujire ca episcop vicar la Arhiepiscopia Bucureștilor, a făcut tot ce a stat în puterea sa pentru a răspunde, încă de la început, chemării arhieriești. A cugetat în toată clipa la sarcina ce i s-a pus pe umeri, după cuvântul Sf. Apostol Pavel, păzind învățătura cea dreaptă, stăruiind în ea și îndemnând întru aceasta pe toți păstorii săi (I Tim., IV, 14-16). Având o înaltă pregătire teologică și o cultură generală deosebită, fiins la curent cu progresul științific în cele mai variate domenii, episcopul vicar Roman Ialomițeanul s-a impus ca om al rugăciunii și al faptei, ca trăitor și propovăduitor al adevărului de credință în viața liturgică a Bisericii și a principiilor de viațuire morală creștină. Dovedind râvnă pentru binele Bisericii, modest și demn în raporturile cu clerul și credincioșii, care l-au respectat și prețuit, vlădica Roman, prin viața sa aleasă, a rămas credincios până la capăt votului său călugăresc.

★

patriarhului și a aduce înseninare și mângâiere în sufletele credincioșilor, care-l ascultau cu neșaf la sfințirile, resfințirile sau hramurile bisericilor și mănăstirilor. Râvnă apostolică, am putea spune, avea; Patriarhul de vie memorie Justinian Marina, foarte dinamic, așa cum l-am cunoscut cu toții, avea un reazem puternic în Prea Sfințitul Roman Ialomițeanul, colaboratorul său, trimițându-l în misiune acolo unde nu era posibil să meargă patriarhul, în toate împrejurările folositoare Bisericii din Eparhia Bucureștilor. A fost apoi colaboratorul fericitului de pomenire patriarhul Justin Moșescu, în tot timpul slujirii sale în fruntea Bisericii, cu aceeași râvnă, cu aceeași credincioșie. În continuare, am colaborat peste șapte ani, de când Dumnezeu cu mila Sa ne-a adunat ca să-L slujim împreună aici, arătându-se întru toate cu același zel, cu același avânt, ca și atunci când a pășit și a îmbrăcat veșmântul arhieresc.

Dar, firea noastră este slabă și, iată, sănătatea zdruncinată din ce în ce mai mult, suportând o operație destul de grea, cu o suferință mai îndelungată pe care o ducea pe picioare și nu o arăta îndeajuns, a făcut ca inima, centrul vieții, să nu mai poată rezista eforturilor. Și astfel, în zorii zilei, din sâmbăta trecută, când soarele stătea gata să-și arate lumina, Prea Sfințitul Roman, în chilia sa de la mănăstirea Radu Vodă, și-a îndreptat ochii minții către celălalt Soare de dincolo de zare, către Soarele Hristos, care nu apune niciodată. Acest Soare și această lumină, după care cu toții însetăm, o talmăcim acum prin flacăra lumânărilor pe care le ținem în mână, prin simbolul acesta la credinței și al învierii noastre, știind bine că Mântuitorul Hristos și Sf. Părinți ne învață că un creștin și un slujitor al sfântului altar trece de pe pământ la cer, trece din moarte la viață, la viața cea veșnică la care suntem hărăziți cu toții și de care Bunul Dumnezeu să ne facă parte tuturor.

Ne despărțim acum de un colaborator prețios, noi, cei de la Arhiepiscopia Bucureștilor, dar și preoțimea și mănăstirile și credincioșii petrec pe un slujitor al Mântuitorului Hristos, pe un slujitor care a închinat Evangheliei și Bisericii, am putea spune, fiecare clipă din viața sa. Astfel, îl vom petrece spre locul de veșnică odihnă la mănăstirea Cernica, pe care a iubit-o și a slujit-o atât de mult și unde s-a născut în cele ale vieții duhovnicești, după nașterea cea trupească a bunilor săi părinți. Acolo, va asculta neîncetat corurile îngerești, cerești și pământești, ale părinților și fraților săi monahi, care vor pomeni mereu pe cel care le-a fost binefăcător, sfătuitor, duhovnic, episcop, ocrotitor și mijlocitor pe lângă Bunul Dumnezeu.

Mănăstirea Cernica, prin personalitatea Sf. Ierarh Calinic, a adunat acolo, în cimitirul ei, un mare sobor de ierarhi, nu numai români, dar și de alt neam, din Răsăritul zbuciumat pe atunci de necredință, care și-au găsit ocrotire și loc de odihnă veșnică pe pământul țării noastre și în această mănăstire. Un sobor de ierarhi, deci, în care Prea Sfințitul Episcop Roman intră și el acum, mai aproape de Dumnezeu și de liniștea pe care neîncetat o căuta, așa cum o căutam fiecare dintre noi. Nu este lucru ușor să întâmpini această dispariție, această rupere ca dintr-un trup, de un colaborator apropiat, de un reazem, cum era Prea Sfințitul Roman pentru mine la Arhiepiscopia Bucureștilor și la Patriarhie. Într-un fel, ne-am

împletit viața nu numai în copilăria noastră, din anii 1932 până în 1940, sub ocrotirea iubitului nostru părinte duhovnicesc și director al Seminarului de la Cernica, Arhimandritul și apoi Episcopul Păunescu, dar și de atunci încolo, rânduind Dumnezeu să-l hirotonesc eu în treapta preoției la mănăstirea Căldărușani, în 1953. Împreună am fost, la timpul convenit, hirotoniți întru arhieriu de același patriarh Justinian, care și pe mine m-a ridicat la treapta arhieriei și vicar aici și, peste ani, și pe Prea Sfințitul Roman. Ne înrudim, așadar, sufletește, primind din aceeași mână sfințitoare harul dumnezeiesc al arhieriei.

Prin aceste rugăciuni și prin aceste cuvinte, iubirii mei, păstrăm această legătură până dincolo de tărâmul acesta pământesc, ca adormitul în Domnul să fie mărturisitor în fața Sfintei Treimi pentru cei pe care i-a hirotonit în viața sa, mulți preoți tineri din largul eparhiei, pentru cei cărora le-a împărtășit Sfintele Taine și le-a dăruit iertare de păcate, încât acest moment să-l folosim, spre întărirea noastră, în slujirea Mântuitorului Iisus Hristos. Pe El să-L rugăm să ne ajute să facem din Biserica noastră, din lucrarea noastră, din râvna noastră, o permanentă ofrandă adusă lui Dumnezeu. Niciodată în viața ei, Biserica n-a avut atâta nevoie de râvnă, de veghere, de trezvie neîmpuținată, de misionarism, de dragoste prisositoare pentru toți cei suferinzi și marginalizați, pentru orfani, pentru văduve; niciodată Biserica noastră n-a avut atâta nevoie, zic, de slujitori buni și devotați, ca în vremea noastră. Să le facem bine pe toate ca să aducem, cum spuneam, ofranda râvnei noastre Mântuitorului Hristos, Maicii Domnului, sfintei noastre Biserici strămoșești.

Avându-l în gândurile și în rugăciunile noastre pe Prea Sfințitul Roman, colaborator și frate împreună la multe acțiuni bisericesti, să-i păstrăm chipul așa cum îl vedem în această ultimă clipă, radiind pace, lumină și mulțumire pe drumul acesta la care a fost chemat de Dumnezeu, ultimul din viața sa cea pământească. Să ne rugăm ca Dumnezeu să-i primească sufletul în rândul dreptilor, cu ei să-l numere și să-i facă parte pururea de lumina Sa cea neînscrată.

Veșnica lui pomenire!

În continuare, în numele Adunării Eparhiale, al Consiliului Eparhial, al clerului și credincioșilor, a luat cuvântul *PC Pr. Dinu Proviaan*, parohul bisericii *Curtea Veche din Capitală*, fost protopop și fost consilier eparhial, coleg de facultate cu regretatul vlădică Roman, care a scos în evidență calitățile sale sufletești, sensibilitatea, sinceritatea, smerenia, inima lui caldă și dragostea lui pentru Biserică și pentru slujirea la Sfântul Altar. Arătând, apoi, că episcopul vicar Roman Ialomițeanul pleacă dintre noi după ce a împlinit un destin pământesc alcătuit din muncă, studiu, dăruire pentru alții, trecând prin toate treptele slujirii preoțești până la cea de arhieriu, întotdeauna cu încredințarea că slujind oamenilor, slujește lui Dumnezeu, vorbitorul a subliniat că vremurile chemării sale la arhierie, într-o Românie în care ateismul devenise doctrină oficială de stat, au fost vremuri de luptă pentru menținerea credinței și apărarea sufletului omenesc, mereu amenințat cu dezumanizarea. Dar, vlădica Roman, a spus vorbitorul, cu inteligență, cu perseverență, refuzând descurajarea, a secondat cu dragoste activitatea din Eparhia

Bucureștilor a celor doi patriarhi trecuți la Domnul, Justinian și Iustin, și apoi a actualului Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Patriarh Teoctist, făcând ceea ce de altfel a făcut întreaga ierarhie a Bisericii noastre, și anume, a ținut aprins focul credinței, a vizitat parohiile, a slujit, a sfințit, a sfătuit, a scris și a predicat, găsind soluții și pentru renovarea și restaurarea bisericilor și chiar pentru zidirea de biserici noi și de case parohiale. Nu de puține ori, a mai adăugat vorbitorul, episcopul Roman a trebuit să se prefacă a nu observa jignirile și insultele venite din partea multor zeloși ai defunctului regim, care cenzurau îndeaproape activitățile eparhiale și viața bisericească în general. A izbutit însă să străbată prin epocă tocmai pentru că a avut nestrămutată credință în Dumnezeu, pe care L-a slujit cu deosebită dragoste și pentru că a știut să dea dovadă de moderație, dar și de hotărâre când nu trebuia făcut nici un rabat de la adevăr și de la misiunea arhierescă, reușind să păstreze împreună cu Chiriarhul său clerul în unitate și la datorie, astfel încât nici un credincios n-a fost lipsit de asistența duhovnicească tradițională a Bisericii Ortodoxe. În încheiere, vorbitorul a exprimat recunoștința preoților și credincioșilor pentru ostencala ce și-a dat bunul și blândul arhieru ca să semene în sufletele tuturor credința, tăria și omenia.

După terminarea cuvântărilor, sicriul cu trupul neînsuflețit al episcopului Roman a fost așezat pe platforma unei mașini deschise și a fost pornit spre mănăstirea Cernica, unde avea să aibă loc înmormântarea. Cortegiul, format din ierarhii prezenți, din protopopi, preoți, membri ai familiei răposatului episcop, colaboratori de la Centrul Eparhial și credincioși, a străbătut în procesiune orașul. Pe parcurs, credincioșii au salutat în tăcere, descoperindu-se, trecerea cortegiului funebru.

La mănăstirea Cernica, soborul viețuitorilor, înveșmântați în odăjdii, cu Sf. Evanghelie și Sf. Cruce, cu prapori și cădelnițe, au întâmpinat în prag sosirea cortegiului. Sicriul cu trupul neînsuflețit al episcopului Roman a fost ridicat pe brațe de preoți și în sunet prelung de clopot a fost depus pe un catafalc în biserica Sf. Gheorghe a mănăstirii. S-a săvârșit o scurtă slujbă de prohodire. Au oficiat PP SS Episcopi Epifanie al Buzăului și Calinic al Argeșului, împreună cu soborul de slujitori ai mănăstirii. La sfârșitul slujbei, PS Episcop Epifanie al Buzăului a rostit o cuvântare în care a arătat că vlădica Roman este cunoscut tuturor prin activitatea și trăirea sa. El are acum nevoie nu atât de evidențierea calităților sale, a virtuților pe care le știe Dumnezeu și le știm mulți dintre noi, ci el are nevoie mai ales de rugăciunile noastre ale tuturor. De aceea, a mai spus vorbitorul, avându-l ca model de rugăciune și dragoste frățescă, datori suntem ca să ne rugăm pentru odihna sufletului său, așa cum el s-a rugat o viață întreagă pentru cei dragi lui, vii sau morți, pentru toată obștea credincioșilor pe unde a trecut.

În cursul serii și toată noaptea, clerul și viețuitorii mănăstirii au privegheat cu rândul sicriul cu rămășițele pământești ale episcopului Roman și au înălțat rugăciuni pentru odihna sufletului său.

Ceremonia înmormântării a avut loc în ziua de marți, 15 februarie, cu participarea a numeroși călugări și călugărițe, studenți teologi și elevi seminariști,

preoți și credincioși din capitală și din parohiile învecinate, veniți să-și ia rămas bun de la regretatul vlădică Roman. Au fost prezenți, alături de membri ai familiei celui răposat, protopopii și stareții mănăstirilor din eparhie, profesori de teologie, membri ai Adunării Eparhiale, consilieri și salariați de la Centrul Eparhial și de la Administrația Patriarhală. Au mai participat, Dl. Victor Opaschi, consilier al Președintelui României, și Dl. Prof. Gh. Vlăduțescu, secretar de stat la Secretariatul de Stat pentru Culte, împreună cu colaboratori ai Domniei sale.

Coroane și jerbe de flori depuse de preoți și credincioși sau trimise în semn de pios omagiu de Președenția României, Secretariatul de Stat pentru Culte, Administrația Patriarhală, Consiliul Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor și mănăstirile din eparhie, străjuiau în jurul catafalcului pe care stătea sicriul, ca dovadă a dragostei și prețuirii de care vlădică Roman s-a bucurat în această viață.

În timp ce preoții și diaconii cădelnițau și cântau îndătinatele ectenii, grupuri de credincioși treceau pe lângă catafalc pentru a-și lua rămas bun, cu dragoste și recunoștință, de la păstorul lor duhovnicesc.

Mai întâi, s-a oficiat Sf. Liturghie de către PS Episcop Gherasim al Râmnicului și un sobor de ieromonahi și ierodiaconi, apoi, la orele 11,00, a început slujba înmormântării după rânduiala mănăstirească de către Prea Fericitul Patriarh Teoctist, împreună cu II PP SS Arhiepiscopi Lucian al Tomisului, Vasile al Târgoviștei și Bartolomeu al Clujului, PP SS Episcopi Gherasim al Râmnicului, Epifanie al Buzăului, Eftimie al Romanului, Calinic al Argeșului, Nifon al Sloboziei și Călărașilor, PS Episcop Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal, PS Episcop Gherasim Rădăuțeanul, Vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, și PS Arhiereu Casian Gălățeanul, Vicar al Episcopiei Dunării de Jos, înconjuțați de un impresionant sobor de preoți și diaconi. Rânduilele cântări bisericești funebre au fost executate de un grup de elevi seminariști de la Radu Vodă, sub îndrumarea PC Pr. Prof. Victor Frangulea.

Prohodirea s-a făcut într-o atmosferă de adâncă întristare. După cântarea "Veșnica pomenire" au fost rostite un șir de cuvântări în care s-a omagiat personalitatea episcopului Roman Stanciu și s-a exprimat regretul unanim pentru plecarea lui dintre noi.

Profund îndurerat, *P. Cuv. Arhimandrit Ioasaf Ganea* a adus un ultim cuvânt de despărțire din partea obștii mănăstirii Cernica, afrătând că viețitorii acestui așezământ sunt astăzi în doliu pentru că au pierdut un părinte virtuos, un preot distins și un vrednic ierarh. Vorbitorul a spus apoi că l-a cunoscut pe vlădică Roman încă de pe vremea când acesta a venit la mănăstirea Cernica fiind un copil, dar un copil inteligent, curat sufletește și dornic de învățătură. A urmat seminarul la mănăstire, apoi Facultatea de Teologie și a fost hirotontit preot și duhovnic. A fost apoi stareț al mănăstirii Cernica în vremuri grele și a știut să le facă față, căci nu s-a temut, întrucât a lucrat pentru fapta lui Hristos, iar fapta lui Hristos înseamnă rugăciune, milă, jertfă, dăruire de sine pentru semenii, înseamnă învățătură și mai ales sfințenie, care este podoaba tuturor virtuților. Ca stareț, era nelipsit de la rugăciune, atât ziua, cât și noaptea, a spus în continuare vorbitorul, și era mereu

prezent în chiliile călugărilor, care-l așteptau, cei bătrâni, ca un părinte, iar cei tineri, ca pe un povățuitor. A fost omul jertfei, al milosteniei și al bunătății. Nu s-a cruțat nici pe sine. Totdeauna a fost aspru cu el însuși. De aceea, a încheiat vorbitorul, noi, cei care l-am cunoscut, să ne rugăm Bunului Dumnezeu ca să dea odihnă veșnică sufletului său, să stea în rând cu părinții care au trecut la cer din această mănăstire.

A vorbit, apoi, *PC Pr. Ilie Vasile*, protopopul protoieriei Vălenii de Munte, care a adus celui răposat un pios omagiu în numele protopopilor și preoților din Arhiepiscopia Bucureștilor. Evocând chipul său blând, curăția sufletească, sinceritatea, omenia și modestia sa rar-întâlnite, vorbitorul a arătat că vlădica Roman, slujitor prin vocație al Sfântului Altar, a stat într-o strânsă comuniune sufletească cu clerul și credincioșii eparhiei, afirmându-se în relațiile cu păstoriții săi harnic, punctual, înțelegător, plin de seriozitate și de bunătate. Vizitele pe care le făcea în parohii erau pentru preoți un permanent îndemn la sporirea cunoștințelor teologice, la muncă neîncetată, la năzuință și efort susținut pentru tot ceea ce este bun și înălțător, dar cu ochii mereu ațintiți către Mântuitorul Iisus Hristos și către semenii. De aceea, a mai spus vorbitorul, clerul eparhiei a văzut în fapta cumpănită a episcopului Roman, în graiul său înțelept și în sufletul său mistuit de dorul cunoașterii și al dragostei față de om, chipul ierarhului erudit și al slujitorului evlavios.

PC Pr. Prof. Boitan Florin a adus, apoi, cuvânt de cinstire, de dragoste și recunoștință din partea Seminarului Teologic din București, arătând că atât profesorii, cât și elevii sunt profund îndurerăți pentru că au pierdut un ierarh de mare valoare, care ar fi putut să-și pună și în viitor toate cunoștințele și energia sa creatoare în slujba propășirii școlii noastre teologice. Vlădica Roman, a mai spus vorbitorul, a fost un călugăr harnic, bun și capabil, un om înzestrat cu o inteligență vie și cu o blândețe nemărginită, care a știut să privească viața ca pe o datorie sfântă, ca pe o chemare a Părintelui ceresc, pe care l-a slujit cu toată puterea sufletului său ales. El a răspândit totdeauna în jurul său o bucurie senină, căci sufletul i-a rămas curat până în ultima clipă, așa cum a ieșit din mănăstire. De aceea, l-au prețuit profesorii și elevii, l-au stimat și îndrăgit toți cei care l-au cunoscut, iar clipa despărțirii pentru totdeauna de bunul și blândul vlădică este dureroasă. Ne mângâie doar gândul, a încheiat vorbitorul, că purtarea sa frumoasă în viață, virtuțile care i-au împodobit sufletul, vor da roade în inimile tinerilor teologi care se pregătesc să devină preoți și care vor duce mai departe numele și bunătatea episcopului Roman Stanciu.

În continuare, personalitatea regretatului vlădică a fost evocată de *IPS Arhiepiscop Bar-tolomeu al Arhiepiscopiei Clujului*, care a spus că l-a cunoscut din anii studenției, când părintele Roman Stanciu, pe lângă Facultatea de Teologie, urma și Farmacia, remarcându-se încă de pe atunci ca un călugăr aparte, foarte muncitor, alergând de la o facultate la alta ca să-și onoreze prezența la cursuri și seminarii. Așa se face că el a devenit unul dintre călugării cărturari ai Bisericii noastre, un bun teolog, care a adâncit toate laturile teologiei, inclusiv dreptul

canonic, la care l-a obligat scaunul de arhieru ce i-a fost încredințat de patriarhul Justinian și de Sfântul Sinod. El nu s-a mulțumit, însă, numai cu titlul de licențiat, ci a studiat tot timpul, până la sfârșitul vieții sale pământești, din toate disciplinele, nu numai din domeniul teologiei, ci și din cel al științelor, inclusiv al geografiei și farmaciei, pentru că știa că viața omului trebuie să fie o continuă creștere. Era un călugăr extrem de bine informat, fiind la zi, cum se spune, cu toate aceste discipline, care îi erau dragi și cu care se cultiva. Episcopul Roman era la el acasă în orice domeniu, realizând ca nimeni altul din generația sa unitatea atât de necesară între cult și cultură, dându-le amândorura dimensiuni de profunzime, cât despre trăirea sa duhovnicească, despre modestia și corectitudinea sa, despre coloana sa vertebrală niciodată încovoiată, a spus vorbitorul, dau cheazășe martorii săi de o viață întreagă.

Episcopul Roman Ialomițeanul a fost un conservator, începând cu tipicul, a mai spus vorbitorul, dar un conservator în sensul bun al cuvântului, care n-a uitat niciodată că Ortodoxia cultivă o tradiție care este mereu vie, care pururea se înnoiește prin ea însăși, fiindcă această înnoire vine din lăuntrul ei, de la Duhul Sfânt, și nu prin formule exterioare. Acest fapt este deosebit de important astăzi, când eclectisme de tot felul ne dau târcoale, vrând să ne împingă într-o Europă fără identitate proprie. De aceea, a încheiat vorbitorul, e de datoria noastră ca, urmând pilda regretatului vlădică Roman, să arătăm lumii că avem o identitate proprie pe care ne sprijinim, cu care ne-am făurit istoria și prin care ne privim viitorul.

În încheiere a vorbit Prea Fericitul Patriarh Teoctist, care a spus următoarele:

**Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Iubiți frați și surori în Domnul și Mântuitorul
nostru Iisus Hristos,**

✓ Dintru început aș vrea să talmăcesc dragostea și prețuirea mea pentru toți cei care au venit astăzi aici, membri ai Sfântului Sinod, preoți, slujitori și conducători ai mănăstirilor, credincioși și reprezentanți ai forurilor de stat.

Povara acestor momente trebuie dusă, în primul rând, de mine, pentru că am pierdut și mă despart de sfetnicul cel mai apropiat de la conducerea Arhiepiscopiei Bucureștilor. Această povară apasă, de asemenea, clerul, mănăstirile și credincioșii din această eparhie. Pe de altă parte, ne dăm seama că ușa prin care a intrat acum Prea Sfințitul Roman este ușa vieții veșnice, spre odihna și bucuria în Dumnezeu, spre dobândirea frumuseților dumnezeiești. Desigur, fiecare din cei prezenți, preoți, monahi, monahii și credincioși, ar avea câte ceva de spus despre cele ce au cules, de-a lungul atâtor ani, de la un arhieru al lui Hristos care n-a cunoscut altceva decât slujirea sfântului altar, care nu s-a ostenit decât pentru cele veșnice, pentru cele ale duhului.

Ne regăsim, astăzi, colegii de altădată de la Seminarul monahal din această mănăstire și ne amintim, din acest loc, de cei opt ani de zile petrecuți aici împreună cu Prea Sfințitul Roman. În această biserică apar, acum, în fața minții noastre,

chipurile dascălilor noștri, episcopul Chesarie Păunescu, directorul nostru de seminar, mitropolitul Firmilian, pe atunci profesor de geografie și de botanică, și ceilalți împreună cu ei, unii mai împodobiți decât alții de bunătate, de darul rugăciunii, al cuvântului, cu harisma duhovniciei. Mult-puținul pe care noi l-am moștenit de la ei numai Dumnezeu îl știe; acum, în clipa aceasta de taină din viața Prea Sfințitului nostru frate Roman, s-a descoperit a avea duhul în care încercau părinții noștri să ne îndrume pe noi, un mănunchi de tineri școlari veniți aici din toate colțurile țării. Aici, trăiam ca într-un stup de albine, cu pravilă și orarul școlar, cu îndeletniciri și studiu. Ne rugam în miez de noapte în această biserică și ne zăream doar în lumina candelelor, atât de stăruitoare au rămas în memorie și în acest moment.

Cel care ne era frate mai mic dintre toți, ca un Iosif al Familiei noastre cernicane, ca un Veniamin al clasei sale, cum a spus aici părintele și colegul nostru arhimandritul Ioasaf Ganea, era Prea Sfințitul Roman. Era mic, de 13 ani, în clasa I și foarte zglobiu, crescut în dragostea și bunătatea marelui duhovnic și gospodar al mănăstirii Cernica, părintele Augustin Matei, unchiul său. De acesta nu numai Prea Sfințitul Roman era strâns apropiat sufletește, ci eram și noi ceilalți. Și nu numai de părintele Augustin eram apropiați, ci și de părinții duhovnici Antipa și Fotie, de părintele protopsalt Teofil, de înțeleptul părinte econom Dionisie și de mulți alții. Era răsfățatul profesorilor fratele Radu, și deopotrivă al colegilor, căci memoria sa îmbrățișa cu ușurință lecțiile foarte interesante pe care le făceam noi din științele pozitive, care ni se predau atunci într-o măsură mai mare decât cele teologice, chiar și în seminarul nostru. Acolo își are izvorul legătura puternică a ființei Prea Sfințitului Roman cu știința și cultura.

Am fost colegi. Am fost frați și de o ființă duhovnicească. Am putea spune, în ordinea ierarhică, dumnezeiască, pentru că aceeași mână a patriarhului Justinian Marina, care niciodată nu va dispărea din rugăciunea și memoria noastră, s-a atins de creștetul Prea Sfințitului Roman, hirotinindu-l arhieru, și s-a atins și de creștetul meu în 1950, atunci când m-a promovat la treapta arhieriei. Suntem, așadar, pe același fir de ființare bisericească și de lucrare a Duhului Sfânt.

După ce a trecut la cele veșnice patriarhul Justinian și apoi urmașul său, patriarhul Justin Moisescu, Dumnezeu ne-a întâlnit să slujim împreună. Timp de peste șapte ani am colaborat în această responsabilitate mare pe care ne-o dă Biserica. Acolo, unde și înaintașii mei și eu însumi nu puteam ajunge, la parohii, la mănăstiri, la credincioși, mergea Prea Sfințitul Roman. Totdeauna neobosit a împlini slujba lui Dumnezeu deplin, la sfințiri de biserici și la celelalte rânduieli bisericesti, hirotinind, hirotiesind, făcând slujbe pentru intrarea în monahism la mănăstiri. Știam că în acest sector este un străjer bun, Prea Sfințitul Episcop Roman, care mergea acolo unde era nevoie, se întâlnea cu preoții și cu credincioșii, așa cum ați auzit de la părinții care au vorbit la catafalcul său și care îi păstrează viu chipul de arhieru jertfelnic pentru credință și pentru iubirea semenilor.

Sunt recunoscător tuturor celor care se află în jurul meu în această zi când, cu voia lui Dumnezeu, trebuie să-l conduc la locul cel de veșnică odihnă pe primul

meu colaborator la cimitirul mănăstirii Cernica, în soborul marilor arhieriei și mitropoliți care își dorm somnul de veci și unde candela niciodată nu se stinge. Acolo merge acum Prea Sfințitul Român, între arhieriei Bisericii noastre, în acel loc atât de frumos de rugăciune și de meditație. Când veneam împreună la mănăstirea Cernica, un loc drag și iubit sufletului său, mergeam uneori și la cimitir și stăteam de vorbă sufletește cu înaintașii noștri, profesori și dascăli comuni, cu părinții duhovnici din mănăstirea aceasta. L-a iubit Dumnezeu, pentru că l-a chemat de la slujba sa, de la ostenele sale, de la suferința care se abătuse în ultimii ani peste trupul său și așa firav, și din iubire dumnezeiască l-a luat la El. De această iubire să ne facă Dumnezeu parte și nouă, tuturor.

Cele ce le-am auzit aici, iubiți frați, să le punem la inimă. Să împlinim slujirea Bisericii, a neamului nostru, să păstrăm starea de rugăciune, de bunătate, care vine ca un fir dinspre marele curent de viață filocalică de la marii părinți ai Bisericii noastre: Nicodim de la Tismana, Paisie de la Neamț, Vasile de la Poiana Mărului, starețul Gheorghe de la această mănăstire, rânduiitori de pravilă, de la însuși Sf. Ierarh Calinic, pe urmele cărora Prea Sfințitul Roman, în Sfântul nostru Sinod, a păstrat prin chipul său, prin cuvântul său, această cale a rugăciunii, a iubirii și a bunătații. Să ne dăruiască Dumnezeu și nouă, tuturor, și să ne mângâie cu asemenea virtuți pe care le-a păstrat și rodit în viața sa Prea Sfințitul Episcop Roman. Să ajute Dumnezeu pe părinții acestei mănăstiri, tineri și vârstnici, de unde au licărit și au izbucnit atâte energii duhovnicești. Să ajute Dumnezeu bunilor credincioși și slujitorilor altarului care și ieri, în catedrala patriarhală, și alaltăieri, în biserica mănăstirii Radu Vodă, alături de elevii seminariști și studenții teologi, în frunte cu profesorii lor, și-au adus, rând pe rând, gândul lor de dragoste pentru cel care pleacă dintre noi, dincolo, pe celălalt tărâm, de lumină și de viață veșnică.

Aici, la căpătâiul Prea Sfințitului Roman, străjuiesc rudele sale de aproape, părintele Ieronim, nepotul său, și ceilalți din familia sa, originari din părțile Ialomiței, legați de credință și de pământul strămoșesc, de unde a odrăslit acest neam de oameni care au adus binecuvântarea mănăstirii Cernica. Nu mai este vârul său, inginerul care s-a ostenit mult și l-a ajutat pe Prea Sfințitul Roman la înnoirile gospodărești pe care le-a făcut la această mănăstire, la biserica Sf. Nicolae și la alte construcții. Adresăm un cuvânt de îmbărbătare fraților și rudelor Prea Sfințitului Roman, spre a fi mângâiate, căci nu le va uita și nu va uita pe nimeni. Cel mai mare dar al Ortodoxiei este darul comuniunii, al conștiinței noastre că nu suntem singuri nici o clipă, nici aici și nici dincolo de lumea aceasta, ci suntem împreună cu sfinții. Dacă aici cineva poate să fie prețuit atât cât omeneste este posibil, cu atât mai mult toate aceste virtuți vor spori dincolo cu harul dumnezeiesc, ceea ce ne face să ne simțim una în credință și tari în lucrarea noastră bisericească.

Să însoțim pe Prea Sfințitul Roman cu dragoste, cu prețuire, cu credință vie că faptele și vrednicia lui, evlavia și dragostea lui vor mărturisii în fața lui Dumnezeu și se vor răsfrânge binefăcător în urma sa, aici, pe pământ, pentru fiecare din cei care

SEMNAL

O PREȚIOASĂ CULEGERE DE “COLINDE RELIGIOASE”

Profesorul și părintele Marin Velea a publicat recent în Editura Fundației Anastasia o binevenită — în pragul sărbătorilor de Crăciun — culegere de Colinde religioase pentru corurile bărbătești și mixte. Cunoscător avizat al muzicii psaltice și creator fecund de muzică corală laică și religioasă (*Liturghia în stil psaltic, Compoziții și prelucrări corale* — 2 volume), părintele Marin Velea — absolvent al Academiei de Muzică și doctor al Institutului teologic din București — se înscrie printre cei mai pasionați cercetători ai patrimoniului autohton (de la Macarie și Anton Pann până la Musicescu, Kiriac, Porumbescu, Vidu, Dima, Cucu, Drăgoi, Chirescu, etc.).

Valoarea colecției de *Colinde religioase* constă în faptul că părintele Marin Velea merge “pe linia tradițională a muzicii corale românești promovată de marii noștri înaintași” — cum subliniază în prefața volumului regretatul compozitor Nicolae Lungu, dar mai ales prin “relativa distanțare față de anumite procedee stereotipe atât de ordin muzical, cât și literar”, autorul situându-se — cum remarcă și Corneliu Cezar în postfață — la “răscrucea stilistică dintre tiparul armonic protestant și cel rusesc, dintre melodica modală populară și psaltica bizantină”. Așadar, Marin Velea încearcă o sinteză a formelor muzicale universale cu cele naționale. Unele piese dispun de versiuni duble (cor mixt, cor bărbătesc), spre a satisface cerințele diverselor formații. Autorul apelează deseori la texte din folclorul nostru religios (*În orașul Bethleem, Lângă ieslea minunată, Flori, dalbe, flori, Ia sculați voi, gazde mari, Noi umblăm și colindăm*, etc.), alături de preia și linia melodică pe care o armonizează cu mult gust și certă personalitate. Profesorul Marin Velea cunoaște temeinic ambitusul vocilor (din experiența de dirijor al Seminarului), încât piesele sună bine, fără efort din partea interpreților.

Culegerea de *Colinde religioase* merită atenția tuturor formațiilor care doresc să abordeze acest melos specific obiceiurilor de Crăciun și Anul Nou, fiindcă părintele Marin Velea stăpânește sursele originare cu siguranța omului de specialitate, dar și cu finețea artistului sensibil, capabil să împrumute melodiilor de o simplitate cuceritoare haina armonică autentică, nealterată de speculațiile modernismului

artificial. Colindele românești constituie un patrimoniu sonor original, al cărui arhaism bizantin insolit și rafinat îi dă farmecul nepieritor, singular.

Viorel Cosma

FILOCALIA, volumul al III-lea

Fidelă față de opțiunea unui discurs duhovnicesc în peisajul culturii contemporane, Editura Harisma întreprinde reeditarea Filocaliei românești, operă fundamentală a spiritualității ortodoxe, pe care o datorăm Teologului și Părintelui Dumitru Stăniloae. Volumul al III-lea al Filocaliei, conținând una din operele mai extinse ale Sfântului Maxim Mărturisitorul, "Răspunsuri către Talasie" ("Despre diferite locuri grele din Sfânta Scriptură"), este, după cuvântul traducătorului la prima ediție (Sibiu, 1948, de unde redăm și fragmentele de mai jos), "o hrană duhovnicească mai grea".

"Răspunsuri către Talasie" are în centru problema omului creat de Dumnezeu după chipul Său, căzut în păcat și înnoit în Hristos. "Unghiul din care vede și explică Sf. Maxim totul este Logosul divin. El dă sens vieții omenești și El umple de sensuri (de rațiuni) toate lucrurile lumii (...). Normal, omul, prin logosul din sine, trebuie să fie împletit cu Logosul divin și cu rațiunile lucrurilor. Dar, prin căderea în păcat s-au ascuns, deodată cu Logosul divin, atât rațiunea personală, cât și rațiunile din lume", omul căzând "în zona îngustă a simțirii, prin care rămâne doar la suprafața sensibilă a lucrurilor" și devenind prin aceasta irațional. De acum, toată mișcarea lui are ca centru de referire "îubirea trupească de sine", împăimindu-se după toate și prin toate, trăind în cercul plăcerilor și al durerilor din care nu poate ieși decât convertind elanurile sale în mișcări bune, raționale, spre împărtășirea de Logosul Creator și Mântuitor, comuniune posibilă prin "coborârea și lupta Logosului în trup". Căzut într-o înțelegere simplificată și materialistă a lumii, omul nu se poate ridica și elibera din strânsorile acesteia decât redescoperind în adâncurile ei spirituale prezența lui Dumnezeu. Drumul său are acum trei faze: curățirea de patimi și dobândirea virtuților, contemplarea curată a rașiunilor divine în lume și îndumnezeirea, umplerea omului de lucrarea dumnezeiască necreată, ca împlinire a rașiunii sale de a fi.

Într-o vreme a lipsei de sens și a oricăror repere axiologice valabile, într-o vreme a recăderii de la fața lui Dumnezeu, "Răspunsurile către Talasie" se constituie mereu într-o carte problematizatoare, în care omul află înțelesul experiențelor și al existenței sale.

Doru Costache

NICHIFOR CRAINIC: SFINȚENIA — ÎMPLINIREA UMANULUI (Curs de Teologie mistică).

Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1993

Nu este nici o exagerare dacă afirmăm că pentru a elabora Cursul de Teologie mistică, adâncul fior de trăire creștină al lui Nichifor Crainic a ajuns, prin puterea Rugăciunii lui Iisus, la cea mai înaltă culme de trăire și de cunoaștere a lui Dumnezeu.

Redactat în anii '30 și împărtășit studenților Facultății de Teologie din București între anii 1935-1936, Cursul de Teologie mistică reprezintă pentru teologul avizat o uluitoare sinteză de valori ale cunoașterii și trăirii mistice și, în același timp, o profundă analiză a "mecanismelor" spirituale prin care se transfigurează conștiința omului, având ca finalitate îndumnezeirea.

Definind Teologia mistică, potrivit Sfinților Părinți, ca "știința sfinților" sau "știința îndumnezeirii omului", autorul explică elementele de bază, comprehensive ale misticii: legătura strânsă cu Teologia dogmatică și morală, mistica fiind o sinteză a acestora; diverse definiții ale misticii (aparținând Sfinților Părinți, unor teologi și trăitori creștini orientali sau apuseni), metodele și izvoarele misticii ortodoxe, precum și sistemul dionisian, în care cele văzute și cele nevăzute se subscriu unei singure realități: *panbisericismul*. Sunt tratate pe larg cele trei căi sau faze ale dezvoltării vieții spirituale, afirmate întâia oară în creștinism de Dionisie Areopagitul: calea purificării, calea iluminării și calea unirii, idei perene ale spiritualității ortodoxe, cu pondere evidentă în Pateric și Filocalie. Rezultatul acestor eforturi de purificare prin asceză, mistică și rugăciune este unirea teandrică (divio-umană). Dar "în mistică, înălțimile cucerite prin trudă eroică și har nu se mențin decât prin strădanii continui de a nu te prăvăli în prăpastia din care te-ai ridicat. Numai aceste strădanii neîntrerupte dau valoare de regulă excepționalului și extraordinarului..."

Tratatul scoate în evidență relația foarte strânsă între mistica individuală și trăirea liturgică, prima fiind subscrisă celei de-a doua. Participarea liturgică este temelia oricărei vieți religioase, iar Sfintele taine devin mijloace ale purificării prin care realizăm în omul lăuntric sălășuirea lui Hristos.

Părintele Stăniloae, reflectând asupra teologiei lui Nichifor Crainic din Cursul de mistică, spunea: "Cursul de mistică ortodoxă, ținut studenților, e prima adunare și sistematizare a imensului material de doctrină și de fapte ascetice și mistice din cuprinsul spiritualității ortodoxe. Un sector intim de preocupări, cele mai centrale, cele mai importante pentru învierea vieții creștine, a fost redat astfel din nou teologiei românești, atât de schematică până la dânsul... prin Nichifor Crainic s-a săvârșit o adevărată restaurare a teologiei românești în duhul ortodox".

Un mare poet gândea odată că dacă noi nu l-am fi avut pe Eminescu, am fi fost mai săraci; tot atât de mare este adevărul că fără Nichifor Crainic și opera lui, literatura teologică românească ar fi mai sărbădă, mai săracă.

Drd. Valentin Bădescu

**Preot Prof. ION BUGA — “MINIPATROLOGIE
CONTEMPORANĂ”**

Editura SYMBOL, București, 1994, 220 pagini

Acum, când nevoia de duhovnicie își face tot mai acut simțită prezența în rândul tineretului și nu numai, P.C. Pr. Prof. Ion Buga oferă, din preaplinul inimii sale, noi soluții, noi modele de urmat pentru cei ce vor să pășească pe calea desăvârșirii creștine: chipurile pline de sfințenie ale multora dintre părinții duhovnicești ai veacului nostru: Părintele Sofian, Părintele Arsenie, Părintele Cleopa și mulți alții, culminând cu “Patriarhul neîncoronat al Ortodoxiei noastre contemporane” — Pr. Prof. D. Stăniloae. Pe toți aceștia, autorul i-a cunoscut personal și, sorbind cu înfocare din izvoarele de Apă Vie al faptelor, învățăturilor și trăirilor lor duhovnicești, ne revarsă acum și nouă din acest belșug al experienței proprii pe drumul mântuirii. Scopul scrierii acestei opere de referință ni-l relevă însuși autorul: “Scriu aceste pagini pentru cei foarte tineri, ca pe un document de epocă, necesar ca un hrisov domnesc, pentru această cititorie ortodoxă care este țara astăzi”.

Așadar, cartea “Minipatologie contemporană” se constituie, astfel, într-o necesară recunoaștere a valorilor autentice ale Ortodoxiei românești, plămădite “în pântecel de cuptor babilonean de șapte ori încins al veacului XX”.

David D. Pestroiu

*“Realizarea reunificării religioase a Bisericilor creștine este un deziderat vechi de aproape un mileniu, pentru care merită într-adevăr să lupși. Cu condiția însă ca să nu reprezinte doar un paravan sub care să se urmărească alte obiective. Să vedem cum stau lucrurile aici [în privința scopurilor Alianței Evanghelice]: mai întâi, este evident că practic toți propagandiștii care se străduiesc astăzi să racoleze adepți pentru sectele lor au fost la origine fii ai Bisericilor Străvechi — fie ortodoxă, fie catolică, fie protestantă; cei din țara noastră au fost în cea mai mare parte ortodocși, sau, dacă sunt de altă naționalitate, catolici ori protestanți. Toți s-au despărțit, au rupt legăturile cu Biserica în care s-au născut și în care au fost botezați. Deci, **cei care utilizează cu entuziasm argumentul unirii sunt tocmai cei care s-au dezbinat mai de mult sau mai de curând. Cine poate crede în sinceritatea acestui gen de declarații? Se fac eforturi uriașe și se cheltuiesc atâția bani pentru a aduce pe cei mulți la cei pușini, când — dacă într-adevăr ar fi așa cum pretind — s-ar putea reuni cât se poate de simplu prin revenirea la matcă a celor pușini la Bisericile lor mamă.**”*

Octavian O. Ghibu

